Názov predmetu	ETICKÁ VÝCHOVA
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		Rozloženie do ročníkov									
		prvý		druhý		tretí		štvrtý		Spolu	
RUP*	PDH**	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	za štúdium
2	0	1	33	1	33	-	-	-	-	2	66

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** - použité disponibilné hodiny

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Poslaním povinne voliteľného predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku, k životu a k prírode, spolupráca a prosociálnosť zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa etická výchova neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz, ako dospelí, prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi.

Etická výchova sa v prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Prosociálnosť nereprezentuje celú etiku, ale je jadrom etiky medziľudských vzťahov. Jej hodnotový rozmer spočíva vo vzájomnom ľudskom porozumení a spolužití, pod ktorým rozumieme humánny súcit a ľudskosť ako morálnu kategóriu človeka, súvisiacu s jeho úsilím prežívať harmonický a šťastný život v súlade ním vytvoreným ideálom.

Na rozvíjanie etických postojov majú rozhodujúci vplyv zážitky a skúsenosti. Keď žiak nemá morálnu skúsenosť, ostáva pre určitú oblasť „hluchý a slepý“ a nepomôžu mu túto situáciu napraviť ani informácie, ani reflexia. Potvrdzuje sa tu známa skutočnosť, že etické postoje človeka sú formované zážitkami, živou skúsenosťou, príp. nadväzujú na morálne relevantné zážitky účastníkov hodiny. Preto súčasťou jej procesuálnej stránky je etická reflexia, po ktorej nasleduje experimentovanie alebo nácvik v podmienkach triedy s cieľom prenosu do každodenného života. Efektivita a cieľové naplnenie hodín etickej výchovy sú podmienené vzájomnou súčinnosťou jej štyroch zložiek, čo ovplyvňuje aj každý učiteľ svojím správaním a vzťahom k žiakom i k predmetu. Preto je žiaduce, aby všetci učitelia boli oboznámení s cieľmi a metódami etickej výchovy.
Kognitívne znalosti sú v etickej výchove iba predpokladom pre hodnotovú reflexiu.

Prierezové témy sa v predmete etická výchova realizujú nasledovne:

Prierezové témy	**Obsahový štandard**	**Výkonový štandard**
Multikultúrna výchova –	– predsudky, stereotypy, intolerancia, diskriminácia, konflikty, etnické skupiny, národnostné menšiny, náboženstvá, sexuálne menšiny	žiak: - je schopný tolerovať odlišné záujmy, názory i schopnosti druhých - uvedomuje si dopad svojich verbálnych aj neverbálnych prejavov - je schopný niesť zodpovednosť za svoje správanie a konanie - je schopný rozpoznať kultúrne osobitosti - je schopný uplatňovať svoje práva a rešpektovať práva druhých - osvojiť si postoj nekonfliktnosti v multikultúrnej spoločnosti - aktívne sa podieľať na pretváraní spoločnosti
Mediálna výchova	- dôveryhodnosť a kvalita informácií v spravodajských, internetových a printových médiách - internet ako anonymné médium	žiak: - je schopný pristupovať k informáciám kriticky, analyticky a objektívne - je schopný zachovať si vlastný názor a úsudok - uvedomuje si vlastnú identitu a osobnosť v internetovej virtualite

Osobný a sociálny rozvoj	- sebapoznanie, sebaobjavovanie, sebauvedomenie, riešenie problémov, zvládnutie stresu, empatia, asertivita, pozorovanie, aktívne počúvanie	žiak: - dokáže porozumieť sebe samému a druhým - je schopný predchádzať sociopatologickým javom a škodlivým spôsobom správania - si uvedomuje hodnotu spolupráce a prispieva k uzatváraniu dobrých medziľudských vzťahov
Ochrana zdravia života	- počatie a prenatálny život, prevencia pohlavne prenosných chorôb, hodnota ľudského života- interupcia	žiak: - dokáže porozumieť nebezpečiu predčasného sexuálneho života - pozná pohlavne prenosné choroby a prevenciu voči nim
Tvorba projektov a prezentačné zručnosti	- riadenie prezentácie projektu a jej obhajoba - prezentácia vlastných názorov	žiak: - dokáže vytvoriť prezentáciu vlastných postrehov, názorov a zozbieraných informácii, prezentovať ju, obhájiť svoje názory, argumentovať
Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra	- kultúra ako etická hodnota - mravné aspekty národného uvedomenia	žiak: - uvedomuje si význam kultúry a kultúrneho dedičstva v živote človeka, dôležitosť jeho zachovania

2. CIELE PREDMETU

Žiaci:

- vysvetlia základné etické postoje a spôsobilosti,
- rozvíjajú a zdokonaľujú si základné etické postoje a spôsobilosti osvojené na základnej škole, ako sú sebaovládanie, pozitívne hodnotenie seba a druhých, komunikačné zručnosti, tvorivé riešenie medziľudských vzťahov,
- vysvetlia princípy náboženskej i nenáboženskej etiky, ktoré im umožnia pochopiť a tolerovať správanie a názory spolužiakov a spoluobčanov,
- si osvoja dôležité hodnoty a etické normy súvisiace so životom a zdravím, rodinným životom, rodičovstvom a sexualitou, ekonomickým životom a prácou v povolaní,
- rozvíjajú morálny úsudok a zmysel pre zodpovednosť,
- definujú základné etické pojmy, súvislosti medzi hodnotami a normami,
- si osvoja základné postoje a spôsobilosti súvisiace s uvedenými hodnotami a normami.

Komunikatívne a sociálno-interakčné kompetencie

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci dokázali :

- aktívne počúvať a rešpektovať názory druhých
- nepodliehať emóciám, nepoužívať morálne súdy a odsudzujúce hodnotenia
- uprednostňovať konštruktívny prístup, otvorenosť, čestnosť a slušnosť
- byť empatický – vcítiť sa do prežívania iných a akceptovať ich potreby
- využívať všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu

- prezentovať vlastný názor, ktorý je zrozumiteľný a akceptovateľný pre ostatných
- robiť etické analýzy s ohľadom na ľudské práva
- neustále si rozvíjať osobné a sociálne zručnosti

Kompetencie tvorivo riešiť problémy

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli :

- kriticky myslieť, prehodnocovať fakty, identifikovať problémy
- pochopiť podstatu problému a vedieť urobiť záver
- riešiť konflikty kooperatívnym a spolupracujúcim spôsobom
- prijímať rozhodnutia a niesť za ne zodpovednosť
- pracovať tímovo, mať zručnosti spolupráce a priateľstva
- podieľať sa na skupinových rozhodnutiach
- participovať na živote triedy a školy

Kompetencie občianske

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli :

- osvojiť si základné humanistické hodnoty a princípy demokracie
- uvedomiť si svoje práva, povinnosti, ľudské práva, záujmy, hodnoty, potreby a postoje v spojení so záujmami širšej skupiny
- orientovať sa v kultúrno-pluralitnom svete a použiť interkultúrne kontakty na obohatenie seba aj druhých
- aktívne reagovať na prejavy intolerancie, diskriminácie a xenofóbie
- zaujímať sa aktívne o veci verejné a zodpovedne konať
- zapájať sa do občianskeho života vo svojom okolí
- chrániť životné prostredie a kultúrne dedičstvo

Intrapersonálne a interpersonálne kompetencie

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli :

- zamerať sa na sebapoznanie, sebazdokonaľovanie, sebakontrolu a sebareflexiu
- efektívne spolupracovať a mať tvorivý prístup v tímovej práci
- uvedomiť si svoju sociálnu pozíciu a rolu
- podieľať sa spoluzodpovedne na dosiahnutých cieľoch tímovej práce

3. VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Stratégie výučby sú metodické postupy učiteľov (metódy a formy výučby, aktivity, príležitosti, pravidlá) vo výučbe , ktorými cielene a systematicky utvárame a rozvíjame KK žiakov.

Postup prijatia hodnôt etickej výchovy do života žiakov je daný skutočnosťou, že každému rozhodnutiu človeka predchádza poznanie a každé poznanie sa začína zmyslovým vnímaním. Preto sa v predmete etická výchova uplatňuje nasledovná schéma:

1. senzibilizácia – emocionálne i kognitívne „scitlivenie“ na tému, problém, či hodnotu
2. nácvik v podmienkach triedy – rolové hry, improvizácia, dramatizácia, problémové úlohy ....
3. reálna skúsenosť – transfer v reálnom živote

Pri výučbe etickej výchovy uplatňujeme najmä tieto stratégie:

Výklad (bez, alebo s použitím dataprojektora):

- *vysvetľovanie:* Učiteľ výstižne, jasne a plynule objasňuje žiakom nový učebný materiál, pričom používa príklady z každodenného života, zachováva logický sled podávaných informácií, používa vhodnú mimiku a gestikuláciu, dbá na spätnú väzbu. Pre zlepšenie prehľadnosti nových informácií môže učiteľ použiť prezentácie.
- *opis:* Učiteľ dbá na to, aby žiaci na základe podstatných znakov dokázali odlíšiť podstatné a nepodstatné veci a javy.
- *rozprávanie:* Učiteľ sa zameriava na predstavy, city a fantáziu žiakov. Učiteľ udržiava pozornosť žiakov tým, že im dáva menšie úlohy, ktoré mu poskytujú spätnú väzbu.
- *rozhovor:* Učiteľ kladie žiakom stručné otázky, ktoré môžu byť otvorené, alebo uzavreté.

Demonštrácia:
Učiteľ demonštruje zvukové nahrávky, obrázky, schémy, kresby, filmy a podobne, predvádzanie dopĺňa výstižne a vhodne slovným vysvetľovaním, podnecuje žiakov k otázkam, vyžaduje od nich tvorbu poznámok a schém. Po demonštrácii žiaci zhrnú hlavné poznatky.

Rozvoj tvorivosti:

- *divergentné úlohy:* Učiteľ zadáva úlohy, ktoré umožňujú viaceré správne riešenia.
- *Brainstorming:* Učiteľ podnecuje žiakov k produkcii nápadov, ktoré zhromažďujú. Po uplynutí stanoveného času žiaci nápady podrobujú analýze.
- *didaktické hry:* Učiteľ zadáva žiakom tvorivé hry, ktoré môžu byť spojené so súťažením (hranie rolí, improvizácia ...).

Konštruktivistický prístup k výučbe:
Učiteľ vedie poznávanie žiaka ako postupný proces charakterizovaný predovšetkým vlastnou aktivitou žiaka. Učiteľ je v úlohe pomocníka pri žiakovom učení sa. Tieto prístupy pracujú so skúsenosťami žiaka a smerujú k vyššej úrovni poznávania, rozvíjania vyšších foriem myslenia. Ich súčasťou je metakognitívne učenie sa, keď si žiak uvedomuje, ako sa učil, čo mu pomáhalo v učení sa a čo sa potrebuje učiť ďalej (rozvíjanie predovšetkým učebných KK).

Výučba riešením problémov:
Učiteľ orientuje učivo prakticky, teda tak, aby sa žiak naučil riešiť problémy a situácie každodenného života. Pri riešení problémov učiteľ kladie dôraz na diskusie žiakov, ktorí by mali rozprávať aj k všetkým ostatným v triede, aby zasa títo po vypočutí argumentov mohli priamo na príspevok spolužiaka reagovať (rozvíjanie celého systému KK).

Využívanie IKT:
Učiteľ zadáva žiakovi úlohy, pri ktorých bude využívať prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu. (KK informačné, komunikačné, personálne a sociálne, pracovné a podnikateľské, občianske a kultúrne).

Skupinové učenie sa:
Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov (KK personálne a sociálne, komunikačné).

Samostatné štúdium:
Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením (informačné a učebné KK).

Samostatné vystúpenia žiaka:
Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa (KK učebné, komunikačné, personálne a sociálne).

Cvičenia a didaktické hry:
Učiteľ zaraďuje do výučby hry, cvičenia a aktivity v ktorých žiak preberá na seba rôzne roly, rozvíja rôzne svoje schopnosti, rieši problémy (KK komunikačné, personálne a sociálne, učebné, na riešenie problémov).

Sebahodnotenie žiakov:
Pri hodnotení práce žiaka učiteľ využíva jeho portfólio, vlastný plán, vlastné hodnotenie práce, osobné rozhovory. Dôsledne dbá na stanovovanie primeraných požiadaviek pre žiaka, aby si žiak mohol rozvíjať pozitívnu predstavu o sebe **(**KK personálne a sociálne).

Spätná väzba:
Učiteľ pravidelne zaraďuje na záver hodiny kontrolné otázky, aktivity, úlohy z prebraného učiva, aby on sám ako aj žiak získal spätnú väzbu o výkone na hodine. Odpovede žiakov sa môžu, ale nemusia klasifikovať.

Projektová výučba:
Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (ročníkové, seminárne), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným (KK učebné, na riešenie problémov, komunikačné, informačné, pracovné a podnikateľské, prípadne občianske a kultúrne).

Náučný výlet (exkurzia):
Učiteľ organizuje pobyt žiakov v takom prostredí, aby žiaci mohli aplikovať získané poznatky, prehĺbiť ich a porovnať. Rozvíja u žiakov cit ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva a ľudovej kultúry.

4. UČEBNÉ ZDROJE

Učebné zdroje predstavujú zdroj informácií, cestu motivácie, získavania, upevňovania a kontroly nadobudnutých vedomostí, zručností a postojov.

- ZELINA, M., UHEREKOVÁ, M.: *Ako sa stať sám sebou Program Cesty*. Doplnkový učebný text pre 1. ročník stredných škôl a 5. ročník gymnázia s osemročným štúdiom. Bratislava: OG, Poľana, s.r.o., 2000, s.56. ISBN 80-968002-21-8
- ZELINA, M., UHEREKOVÁ, M.: *Ako byť sám sebou? Program Cesty*. Doplnkový učebný text pre 2. ročník stredných škôl a 6. ročník gymnázia s osemročným štúdiom. Bratislava: OG, Poľana, s.r.o., 2001, s.56. ISBN 80-968002-37-4
- LENZ, L.KRÍŽOVÁ, O.: Metodický materiál k predmetu Etická výchova ,Bratislava: Metodické centrum, 1997. ISBN 80-8052-010-0
- BRÁZDOVÁ, D.: Pravidlá spoločenského správania, čo sa patrí a čo nie. IRIS, 1997. ISBN 80-900530-6-8.
- LABÁTH, V., SMIK, J.: Expoprogram - príručka pre skupinovú prácu
- MIEDZGOVÁ, J.: Základy etiky, 4. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, ISBN 80-10-00241-0.
- J.KLINCKOVÁ Kapitoly z verbálnej a neverbálnej komunikácie, Sociálna filozofia II. UMB. Banská Bystrica 1998.
- J.ORAVCOVÁ Interpersonálna interakcia, (Zručnosti v interpersonálnej interakcii). Banská Bystrica: FHV UMB, 2002, ISBN 80-8055-690-3.
- M. KOŠČ Základy psychológie, Bratislava: SPN, 2001. 112 s. ISBN 80-08-03201-4
- D.KOVAĽOVÁ Bioetika Vlastné Texty: Diplomová práca na tému: Etický aspekt ľudských práv
- PETROVIČOVÁ Čo mám vedieť o sexe, Bratislava : Fragment ISBN 80-89210-71-6
- NAIKOVÁ A. O sexe celkom normálne poznaj skutočnosť a mýty
- SOPÓCI, Ján a kol.: Základy sociológie, Slovenské pedagogické nakladateľstvo Bratislava, ISBN 80-08-02636-7

- KRSKOVÁ, Alexandra a kol.: Základy práva, Slovenské pedagogické nakladateľstvo Bratislava, ISBN 80-10-00240-2
- TÓTH R. Základy politológie, Slovenské pedagogické nakladateľstvo Bratislava, ISBN 80-08-02638-3
- BARÁT P. a kol. Občianska náuka náuka o spoločnosti, Nitra: Enigma, 1999. 257 s. *ISBN*: 80-85471-71-X
- aktuálne články v tlači
- DIDAKTICKÁ TECHNIKA – notebooky, dataprojektor, interaktívna tabuľa, CD prehrávač, video
- MATERIÁLNE VÝUČBOVÉ PROSTRIEDKY – Výkresy, Farby, Plagáty, Farebné papiere, Fotografie

5. KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa platného metodického pokynu pre hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Výchovno-vzdelávacie výsledky žiaka sa v tomto predmete klasifikujú podľa nasledovných kritérií v primeranom rozsahu pre príslušný ročník štúdia.

Stupňom 1 – výborný sa žiak klasifikuje, ak je v činnostiach aktívny, využíva naplno svoje osobné predpoklady. Pri riešení teoretických a praktických úloh preukazuje svoju autentickosť, kreativitu a originalitu. V prípade potreby je schopný v plnej miere nachádzať a používať medzipredmetové vzťahy a súvislosti. Má záujem a snahu o rozvíjanie svojich kompetencií. Vie pohotovo zaujať postoj k požadovaným záležitostiam a aktívne vyjadriť svoj vlastný názor.

Stupňom 2 – chválitebný sa žiak klasifikuje, ak je v činnostiach aktívny, využíva svoje osobné predpoklady. Pri riešení teoretických a praktických úloh preukazuje menšiu mieru autentickosti, kreativity a originality. V prípade potreby je schopný nachádzať a používať medzipredmetové vzťahy a súvislosti. Prejavuje snahu rozvíjať svoje kompetencie. Vie zaujať postoj k požadovaným záležitostiam a vyjadriť svoj vlastný názor.

Stupňom 3 – dobrý sa žiak klasifikuje, ak je v činnostiach skôr pasívny, málo využíva svoje osobné predpoklady. Pri riešení teoretických a praktických úloh preukazuje nízku mieru autentickosti, kreativity a originality. Jeho vedomosti a zručnosti sú obmedzené, s problémami aplikuje medzipredmetové vzťahy a súvislosti. Ťažšie zaujíma postoj k požadovaným záležitostiam a s problémami vyjadruje svoj vlastný názor.

Stupeň 4 – dostatočný sa udeľuje výnimočne žiakovi, ktorý je na vyučovacích hodinách pasívny, nespolupracuje. Pri riešení teoretických a praktických úloh neprejavuje autentickosť, kreativitu a originalitu. Jeho vedomosti a zručnosti sú veľmi obmedzené, nedokáže aplikovať medzipredmetové vzťahy a súvislosti. Nevie zaujať postoj k požadovaným záležitostiam a vyjadriť svoj vlastný názor.

Stupeň 5 – nedostatočný sa udeľuje celkom výnimočne žiakovi, ktorý proklamatívne ignoruje výučbu, odmieta spolupracovať, jeho vedomosti a zručnosti sú nedostatočné. Odmieta zaujať postoj k požadovaným záležitostiam a vyjadriť svoj vlastný názor.

Pri klasifikácii výsledkov dosiahnutých v etickej výchove sa hodnotí:

- celistvosť, presnosť a trvácnosť osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností,
- schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení úloh, najmä praktických,
- schopnosť využívať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach na riešenie problémových úloh, príp. projektov,
- aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim,

- schopnosť vyhľadávať a spracúvať informácie z rôznych zdrojov aj prostredníctvom informačných a komunikačných technológii,
- schopnosť zaujať postoj, vyjadriť vlastné stanovisko a argumentovať,
- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť a tvorivosť,
- kvalita výsledkov činnosti,
- schopnosť a úroveň prezentácie vlastných výsledkov práce,
- pozícia a činnosť v skupine (pri skupinovej práci), schopnosť spolupracovať,
- osvojenie účinných metód samostatného štúdia a schopnosti učiť sa učiť.

Požiadavky na výstup:
Ústna odpoveď
Prezentácie študentov
Žiaci majú možnosť získať ďalšie body pomocou prezentácií k vybraným témam. Ide o samostatnú prácu žiaka, pričom si sám vyhľadá potrebné informácie, ktoré spracuje a prezentuje na hodine vo forme prijateľného a zrozumiteľného výstupu (graf, tabuľka, prezentácia, fotodokumentácia a pod.).
Aktivita na hodine
Podstatnou zložkou práce žiaka je samotné fungovanie na hodine. Táto aktivita, hodnotená extra bodmi, má za cieľ zefektívnenie výučby a zlepšenie interakcie medzi učiteľom a žiakom.

Klasifikačná stupnica	
Známka	**Percentuálna úspešnosť**
Výborný (1)	100% - 90%
Chválitebný (2)	89,9% - 75%
Dobrý (3)	74,9% - 60%
Dostatočný (4)	59,9% - 45%
Nedostatočný (5)	44,9% - 0%

6. OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
ETICKÁ VÝCHOVA	**prvý**	**1 hodina týždenne, 33 hodín za rok**
	druhý	**1 hodina týždenne, 33 hodín za rok**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Komunikácia	
Žiak vie/dokáže – uplatniť zásady komunikácie v každodenných situáciách, – využívať komunikačné zručnosti pri riešení záťažových situácií, – vyjadriť pozitívne a negatívne city v rôznych situáciách, – prejaviť empatiu voči spolužiakom, – zdôvodniť zásady asertívneho správania, – zhodnotiť prosociálne prejavy v triede.	– verbálna a neverbálna komunikácia v bežných a záťažových situáciách, – komunikačné zručnosti komunikácia citov empatia, – asertivita, – prosociálnosť.
Dôstojnosť ľudskej osoby	
Žiak vie/dokáže – posúdiť svoje silné a slabé stránky, – pozitívne hodnotiť seba a druhých ľudí, – akceptovať ľudí, ktorí majú iné názory a postoje, – rešpektovať práva iných ľudí, – prejaviť empatiu k starým, chorým, handicapovaným ľuďom.	– silné a slabé stránky osobnosti – hodnota ľudskej osoby – pozitívne hodnotenie druhých v bežných a záťažových situáciách – rešpekt a úcta k človeku
Etika sexuálneho života	
Žiak vie/dokáže – vnímať sexualitu ako hodnotu, – posúdiť hodnotu prokreatívneho rozmeru sexuality, – prejaviť pozornosť a empatiu k opačnému pohlaviu, – zhodnotiť význam vernosti a sebaovládania pre manželský život, – vysvetliť príčiny a riziká predčasného sexuálneho života, – zhodnotiť vplyv médií a kultúry na vnímanie vlastnej sexuality.	– sexualita človeka hodnota ľudského života intimita vzťahov zdržanlivosť a vernosť – dôsledky predčasného sexuálneho života – promiskuita – médiá a pornografia
Dobré vzťahy v rodine	
Žiak vie/dokáže – prejaviť záujem o členov rodiny, – vyjadriť pozitívne hodnotenie, empatiu a tvorivosť v rodinnom	– rodina – rodinné pravidlá, tradície a zvyky očakávania rodičov

– prostredí, – akceptovať pravidlá vzájomného spolužitia v rodine, – zhodnotiť svoje práva a povinnosti v rodine, – zdôvodniť význam rodinných vzťahov pre človeka, – vyhodnotiť na príkladoch zo života prejavy ne/rovnosti žien – a mužov (rovnaké práva, rovnosť šancí, atď.).	– fungujúca rodina – vzťahy v rodine – rovnosť, rovnaká dôstojnosť mužov a žien
Filozofické zovšeobecnenie dosiaľ osvojených etických zásad	
Žiak vie/dokáže – uviesť príklady mravných hodnôt, – rozlíšiť mravné a právne normy, – vysvetliť význam svedomia, – zdôvodniť význam rešpektovania cti a dobrého mena, – uviesť príklady pozitívnych vzorov v súčasnom živote, – pomenovať vlastné ambície, – zhodnotiť potrebu vzdelania a vzdelávania v živote človeka, – diskutovať o aktuálnych etických problémoch v spoločnosti.	– hodnoty a mravné normy právne a mravné normy svedomie – česť, pravda, poznanie a kultúra ako etická hodnota prosociálne vzory – moje ciele v živote – potreba celoživotného vzdelávania
Etika práce, etika a ekonomika	
Žiak vie/dokáže – posúdiť význam práce a pracovitosti pre sebarealizáciu človeka, – diskutovať o ekonomických hodnotách, – rešpektovať pravidlá „fair play“, – hodnotiť prejavy a dôsledky sociálnej nerovnosti, – zhodnotiť význam solidarity, – akceptovať pravidlá fair trade, – uviesť klady a zápory globalizácie, – analyzovať vybrané globálne problémy.	– profesijná etika súťaživosť a spolupráca pravidlá „fair play“ – etický kódex zamestnanca ekonomické cnosti princípy sociálnej náuky fair trade – globalizácia globálne problémy
Zdravý životný štýl	
Žiak vie/dokáže – identifikovať znaky zdravého životného štýlu, – uznať potrebu ochrany zdravia, – zhodnotiť vlastné prejavy starostlivosti o zdravie.	– zdravie ako hodnota závislosti – dôsledky nesprávnej výživy a nevhodnej životosprávy

Názov predmetu	NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		Rozloženie do ročníkov									
		prvý		druhý		tretí		štvrtý		Spolu	
RUP*	PDH**	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	za štúdium
2	**0**	1	33	1	33	-	-	-	-	**2**	**66**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** - použité disponibilné hodiny

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Keďže človek je z psychologického a sociologického hľadiska prirodzene bytosť náboženská, má potrebu smerovať k tomu, čo ho presahuje. Vyučovací predmet náboženstvo/náboženská výchova má preto opodstatnenú úlohu v celistvom ponímaní výchovy na škole. Predmet umožňuje žiakom formulovať otázky týkajúce sa základných životných hodnôt, postojov a konania, konfrontovať ich s vedecky a nábožensky (kresťansky) formulovanými pohľadmi na svet, hľadať svoju vlastnú životnú hodnotovú orientáciu.

Vyučovací predmet náboženstvo/náboženská výchova formuje v človeku náboženské myslenie, svedomie, náboženské vyznanie a osobnú vieru ako osobný prejav náboženského myslenia a integrálnej súčasti identity človeka. Ponúka prístup k biblickému posolstvu, k učeniu Cirkvi a k jej tradícii.

Náboženská výchova má predovšetkým formatívny charakter a napomáha rozvoju kľúčových kompetencií (kompetencie k učeniu sa, kompetencie k riešeniu problémov, komunikačné kompetencie, sociálne a interpersonálne kompetencie, existenciálne kompetencie) žiakov. Výchovný proces je prispôsobený kognitívnemu a psycho-sociálnemu vývinu adolescentov a využíva aktívne metódy výučby.

2. CIELE PREDMETU

Žiaci:

- si osvoja postoj hľadania zmyslu a transcendentnosti človeka,
- rozvíjajú svoju religiozitu na základe poznania viery Cirkvi,
- pristupujú tvorivo a zodpovedne k riešeniu aktuálnych etických problémov na základe učenia Cirkvi,
- vedia obhájiť trvácu hodnotu biblického posolstva v ľudskej kultúre,
- nadobudnú identitu otvorenú na "inakosť", schopnú viesť dialóg,
- poznajú historické súvislosti európskeho kresťanstva,
- zaujmú vlastné stanovisko k inými konfesiám, náboženstvám a svetonázorom,
- zhodnotia potrebu náboženstva pre svoj život,
- dozrievajú v hodnotách, ktoré sú v súlade s evanjeliom a smerujú k všeobecnému dobru.

Vyučovací predmet náboženská výchova sa podieľa na rozvoji kľúčových kompetencií najmä rozvíjaním týchto predmetových kompetencií:

1. kompetencie k učeniu sa

- vyberá a využíva pre efektívne učenie vhodné spôsoby, metódy a stratégie, plánuje, organizuje a riadi vlastné učenie
- kriticky hodnotí výsledky svojho učenia a diskutuje o nich
- rozumie symbolickému spôsobu vyjadrovania jazyka Biblie a jazyka Cirkvi, integruje náboženský spôsob vnímania a chápania sveta.
- prejavuje ochotu venovať sa ďalšiemu štúdiu a dialógu medzi týmito obormi aj v ďalšom živote
- udalosti svojho života vníma a spracováva ako životnú skúsenosť,

2. kompetencie k riešeniu problémov

- vníma, rozpozná a pochopí problém, premyslí a naplánuje riešenie problému,
- samostatne rieši problém s dôrazom na etický princíp k druhým ľuďom a k životnému prostrediu, kriticky myslí, hľadá kritéria pre voľbu riešenia problémov, zdôvodní návrhy svojich riešení s ohľadom na učenie Cirkvi,
- robí uvážené rozhodnutia, je schopný ich obhájiť, zhodnotí výsledky svojich činov,
- chápaním vlastnej tradície a chápaním postojov inak svetonázorovo alebo zmýšľajúcich ľudí predchádza konfliktom,
- postoj vzájomnej tolerancie vníma ako základnú zásadu vlastného konania,

3. komunikačné kompetencie

- formuluje a vyjadruje svoje myšlienky a názory v logickom slede, vyjadruje sa výstižne, súvisle a kultivovane,
- účinne sa zapája do diskusie, obhajuje svoj názor a vhodne argumentuje,
- využíva informačné a komunikačné prostriedky a technológie pre kvalitnú a účinnú komunikáciu,
- využíva získané komunikačné zručnosti k vytváraniu vzťahov potrebných k plnohodnotnému súžitiu a kvalitnej spolupráci s ostatnými ľuďmi,
- objavuje zmysel symbolického vyjadrovania, rozumie symbolickému vyjadrovaniu v rituáloch a slávnostiach.

4. sociálne a interpersonálne kompetencie

- účinne spolupracuje v skupine, na základe poznania alebo prijatia novej roly v pracovnej činnosti pozitívne ovplyvňuje kvalitu spoločnej práce
- podieľa sa na utváraní príjemnej atmosféry v triednom tíme, ohľaduplnosťou prispieva k upevňovaniu medziľudských vzťahov,
- prispieva k diskusii v pracovnej skupine a v triede, chápe potrebu efektívne spolupracovať s druhými pri riešení danej úlohy,
- angažuje sa a uskutočňuje vo svojom živote humánne princípy v duchu solidarity a lásky
- vytvára si pozitívny obraz o sebe, ktorý podporuje jeho sebadôveru a samostatný rozvoj,

5. občianske kompetencie

- rešpektuje, chráni a oceňuje národnú tradíciu, kultúrne a historické dedičstvo
- prejavuje pozitívny postoj k umeleckým dielam, rozvíja zmysel pre kultúru, aktívne sa zapája do kultúrneho diania a športových aktivít
- uvedomuje si základné humanistické hodnoty, uplatňuje a ochraňuje princípy demokracie,
- vyvážene chápe svoje osobné záujmy v spojení so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti
- rešpektuje presvedčenie iných ľudí a váži si ich vnútorné hodnoty, je otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti
- odmieta útlak a hrubé zaobchádzanie, uvedomuje si povinnosť postaviť sa proti fyzickému aj psychickému násiliu
- uvedomuje si svoje práva v kontexte so zodpovedným prístupom k svojim povinnostiam, prispieva k naplneniu práv iných
- chápe základné ekologické súvislosti a environmentálne problémy, rešpektuje požiadavky na kvalitné životné prostredie
- rozhoduje sa v záujme podpory a ochrany zdravia

6. pracovné kompetencie

- dokáže si stanoviť ciele s ohľadom na svoje profesijné záujmy, kriticky hodnotí svoje výsledky a aktívne pristupuje k uskutočneniu svojich cieľov
- je flexibilný a schopný prijať a zvládať inovatívne zmeny
- prácu vníma nielen ako zdroj príjmu zaisťujúci určitú životnú úroveň, ale aj ako povolanie k spolupráci na rozvoji budúcnosti pre ľudí a pre svet

7. existenciálne kompetencie

- žiak objavuje zmysel pravdy, spravodlivosti
- osvojí si kritický a diferencovaný prístup k vlastnej osobe, prijíma sám seba,
- objavuje z uznáva dôstojnosť človeka bez ohľadu na jeho schopnosť podať výkon
- vysvetlí hodnotu individuálneho ľudského života
- objavuje hranice človeka – utrpenie a smrť, je otvorený pre možnosti ich prekonania, ktoré ponúka kresťanská viera
- objavuje zmysel života, preberá sebariadenie, preberá zodpovednosť za sebaurčenie
- rozumie psychickým, sociálnym a historickým súvislostiam, ktoré podmieňujú hľadanie zmyslu života a je otvorený pre jeho transcendentnú hĺbku
- vytvára si rebríček hodnôt a osvojuje si životný štýl na základe etických princípov,
- vníma vo svojom živote ako dôležité rozhodnúť sa na základe poznania a skúsenosti pre svetonázorový postoj
- je schopný posúdiť a oceniť hodnotu vzťahov /priateľstva, manželstva, rodiny/, vysvetlí význam manželstva a rodiny a posúdi ich prínos.

3. VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Na utváranie a rozvíjanie kľúčových kompetencií používame nasledujúce výchovné a vzdelávacie stratégie:

- **Konštruktivistický prístup k výučbe:** Učiteľ vedie poznávanie žiaka ako postupný proces charakterizovaný predovšetkým vlastnou aktivitou žiaka. Učiteľ je v úlohe pomocníka pri žiakovom učení sa. Tieto prístupy pracujú so skúsenosťami žiaka a smerujú k vyššej úrovni poznávania, rozvíjania vyšších foriem myslenia. Ich súčasťou je metakognitívne učenie sa, keď si žiak uvedomuje, ako sa učil, čo mu pomáhalo v učení sa.
- **Výučba riešením problémov:** Učiteľ nesprostredkúva žiakom poznatky v hotovej podobe, ale stavia pred nich úlohy, ktoré obsahujú neznáme poznatky a spôsoby činnosti, motivuje ich, usmerňuje hľadanie spôsobov a prostriedkov riešenia úloh, pri ktorých hľadaní si žiaci osvojujú nové vedomosti a zručnosti a súčasne rozvíjajú vlastné schopnosti.
- **Využívanie IKT:** Metódy práce - názorná demonštrácia učiteľa, fixačná - samostatná práca žiakov s internetom, programami a pracovným listom, hľadanie informácií na internete, práca s e-learningovým portálom. Formy práce - frontálna, práca vo dvojici, individuálna práca.
- **Skupinové učenie sa:** Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov.
- **Samostatné štúdium:** Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením.
- **Samostatné vystúpenia žiaka:** Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa.
- **Cvičenia a didaktické hry:** Učiteľ zaraďuje do výučby hry a cvičenia, v ktorých žiak preberá na seba rôzne roly, rozvíja rôzne svoje schopnosti, rieši problémy.
- **Sebahodnotenie žiakov:** Pri hodnotení práce žiaka učiteľ využíva jeho portfólio, vlastný plán, vlastné hodnotenie práce, osobné rozhovory. Dôsledne dbá na stanovovanie primeraných požiadaviek pre žiaka, aby si žiak mohol rozvíjať pozitívnu predstavu o sebe.

4. UČEBNÉ ZDROJE

- BIBLIA. Písmo Sväté Starej a Novej zmluvy. 1979. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1979. s. 1091. ISBN 0 564 03222 0.
- Sväté Písmo Starého i Nového zákona. Rím: Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda v Ríme, 1995.
  HURAJTOVÁ, J. et. al. 2010. Kurikulum predmetu katolícke náboženstvo/náboženská výchova pre základné školy, stredné školy, štvorročné gymnáziá a osemročné gymnáziá, dvojročné nadstavbové stredné školy. Spišská Nová Ves : Katolícke pedagogické a katechetické centrum, n. o. ISBN 978-80-970549-5-3.
- HANESOVÁ, D. 2005. Náboženská výchova v školách. PF UMB v Banskej Bystrici, 2005. ISBN 80-8083-121-1.
- JURÍK, et. al. 2009. Učebné osnovy a štandardy pre školské vzdelávacie programy z náboženskej výchovy, evanjelické náboženstvo, na štátnych a súkromných školách. Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku, s. 100. [cit. 29-11-2013]. Dostupné na internete: <www.ecav.sk/?p=ES/ESdokumenty/ESD_vu/platne_ucebne_osnovy_a_standardy>.
- KIŠŠ, I. 1994. Výchova ku kresťanskej dospelosti. Kompedium katechetiky : Bratislava, 1994. ISBN 80-8083-080-0
- TROCHTOVÁ, Ludmila – ZEHNÁLOVÁ, Jana. Úvod do didaktických a katechetických metod [online] [cit. 19. novembra 2011]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.ado.cz/katechete/pomucky/pomucky.htm>

5. KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, aktuálnym metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Hodnotenie tohto predmetu má v prvom rade funkciu pozitívne motivovať žiaka, usmerniť jeho osobnostný vývoj a rozvinúť v ňom kultúrne potreby. Tu musí učiteľ brať ohľad na schopnosti, nadanie, ambície, vkus a predchádzajúce výkony žiaka. Hodnotenie je aj porovnaním v rámci skupiny žiakov (triedy). Toto porovnanie má mať najmä výchovný charakter. Pri zohľadnení osobitosti každého žiaka poskytuje triede aj žiakovi obraz o pestrosti prístupov, o rôznych formách pochopenia problematiky v triede i o rozvrstvení škály postojov, názorov a aktivity medzi jednotlivými žiakmi.

Vyjadrenie plnenia kritérií hodnotenia v známkach

Stupeň 1 – výborný: sa žiak klasifikuje, ak je v činnostiach aktívny, využíva naplno svoje osobné predpoklady. Pri riešení teoretických a praktických úloh preukazuje svoju autentickosť, kreativitu a originalitu. V prípade potreby je schopný v plnej miere nachádzať a používať medzipredmetové vzťahy a súvislosti. Má záujem a snahu o rozvíjanie svojich kompetencií. Vie pohotovo zaujať postoj k požadovaným záležitostiam a aktívne vyjadriť svoj vlastný názor.

Stupeň 2 – chválitebný: sa žiak klasifikuje, ak je v činnostiach aktívny, využíva svoje osobné predpoklady. Pri riešení teoretických a praktických úloh preukazuje menšiu mieru autentickosti, kreativity a originality. V prípade potreby je schopný nachádzať a používať medzipredmetové vzťahy a súvislosti. Prejavuje snahu rozvíjať svoje kompetencie. Vie zaujať postoj k požadovaným záležitostiam a vyjadriť svoj vlastný názor.

Stupeň 3 – dobrý: sa žiak klasifikuje, ak je v činnostiach skôr pasívny, málo využíva svoje osobné predpoklady. Pri riešení teoretických a praktických úloh preukazuje nízku mieru autentickosti, kreativity a originality. Jeho vedomosti a zručnosti sú obmedzené, s problémami aplikuje medzipredmetové vzťahy a súvislosti. Ťažšie zaujíma postoj k požadovaným záležitostiam a s problémami vyjadruje svoj vlastný názor.

Stupeň 4 – dostatočný: sa udeľuje výnimočne žiakovi, ktorý je na vyučovacích hodinách pasívny, nespolupracuje. Pri riešení teoretických a praktických úloh neprejavuje autentickosť, kreativitu a originalitu. Jeho vedomosti a zručnosti sú veľmi obmedzené, nedokáže aplikovať medzipredmetové vzťahy a súvislosti. Nevie zaujať postoj k požadovaným záležitostiam a vyjadriť svoj vlastný názor.

Stupeň 5 – nedostatočný: sa udeľuje celkom výnimočne žiakovi, ktorý proklamatívne ignoruje výučbu, odmieta spolupracovať, jeho vedomosti a zručnosti sú nedostatočné. Odmieta zaujať postoj k požadovaným záležitostiam a vyjadriť svoj vlastný názor.

Klasifikačná stupnica	
Známka	**Percentuálna úspešnosť**
Výborný (1)	100% - 90%
Chválitebný (2)	89,9% - 75%
Dobrý (3)	74,9% - 60%
Dostatočný (4)	59,9% - 45%
Nedostatočný (5)	44,9% - 0%

6. OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA	**prvý**	**1 hodina týždenne, 33 hodín za rok**
	druhý	**1 hodina týždenne, 33 hodín za rok**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Hľadanie cesty	
Žiak vie/dokáže – oceniť dôležitosť správnej komunikácie pre medziľudské vzťahy a jej foriem, – charakterizovať trojrozmernosť človeka, – posúdiť význam hľadania zmyslu života človekom v kontexte kresťanského učenia, – zdôvodniť potrebu náboženstva, – rozlíšiť prirodzené náboženstvo a zjavené náboženstvo, – vyjadriť postoj katolíckej cirkvi k svetovým náboženstvám.	– zmysel života, – trojrozmernosť človeka: telo, duša, duch, – komunikácia a jej formy, – náboženstvo, – svetové náboženstvá a medzináboženský dialóg.
Boh v ľudskom svete	
Žiak vie/dokáže – definovať Sväté písmo a pojem Božieho zjavenia, – opísať dejiny Izraela ako dejiny spásy, – poukázať na vieru ako na odpoveď Bohu, – uviesť iné príklady ľudskej skúsenosti zdieľania Boha s človekom, – opísať odovzdanie Dekalógu Mojžišovi, – zdôvodniť potrebu formovania svedomia a jeho vplyv na morálne rozhodnutia.	– Zjavenie a Sväté písmo, – Zjavenie Boha v biblických dejinách, – Viera, – Dekalóg, – formovanie svedomia.
Byť človekom	
Žiak vie/dokáže – obhájiť dôstojnosť ľudskej osoby, – opísať obdobie, krajinu spätú so životom Ježiša Krista, – obhájiť historickosť a Božstvo Ježiša Krista, – vyjadriť stručne tajomstvo osoby Ježiša Krista podľa učenia Cirkvi, – vysvetliť dôležitosť zmŕtvychvstania pre kresťanstvo, – charakterizovať úlohu a postavenie Ježišovej Matky.	– ľudská osoba, – pôvod dôstojnosti človeka v jeho stvorení, – historickosť Ježiša Krista, – ponímanie Ježiša Krista v evanjeliách, – Ježišovo Božstvo, – Panna Mária Ježišova Matka.

Na ceste k osobnosti - šance a riziká	
Žiak vie/dokáže – uviesť príklady zrelej osobnosti, – zdôvodniť negatívne vplyvy na dozrievanie osobnosti ako napr. drogy, gamblerstvo, – charakterizovať obsah 8. Božieho prikázania, vplyv médií, reklám, – vysvetliť pojem hriech, – rozlíšiť ľahký a ťažký hriech, – opísať časti sviatosti zmierenia, – zdôvodniť zmysel osobného prijímania tejto sviatosti.	– osobnosť, – vývoj osobnosti, – závislosti, – médiá – 8. Božie prikázanie, – hriech, – sviatosť zmierenia, – čnosť.
Boh a človek	
Žiak vie/dokáže – vysvetliť súvis medzi zmyslom života a hodnotou vzťahov, – opísať chápanie kresťanskej náuky o Najsvätejšej Trojici, – poukázať na Cirkev, spoločenstvo vzťahov s Bohom i s ľuďmi, – charakterizovať krst, birmovanie, eucharistiu.	– vzťahy, – Najsvätejšia Trojica, – Cirkev, – sviatosti – uvedenie do kresťanského života.
Človek v spoločenstve	
Žiak vie/dokáže – opísať význam stvorenia človeka ako muža a ženy, – definovať sexualitu ako bohatstvo každého človeka, – vymenovať príklady neusporiad. spôsobov sexuálneho správania, – diskutovať o hodnotách, ktoré chráni 6. a 9. Božie prikázanie, – vysvetliť poslanie jednotlivých povolaní a ich prínos pre seba, cirkev a spoločnosť, – zdôvodniť kresťanské slávenie nedele a sviatkov.	– Boží obraz človeka ako muža a ženy, – sexualita ako dar a úloha v živote človeka, – priateľstvo, zamilovanosť, láska, – povolanie – manželstvo, kňazstvo a zasvätený život, – zmysel slávenia kresťanskej nedele.
Moje hodnoty	
Žiak vie/dokáže – vymenovať rôzne druhy hodnôt, – oceniť lásku ako najvyššiu hodnotu, – porovnať na konkrétnych príkladoch rôzne životné štýly.	– hodnoty, – hierarchia hodnôt, – životný štýl.
Hodnoty života	
Žiak vie/dokáže – opísať historické pozadie vzniku správy o stvorení sveta a človeka v Svätom Písme, – vyjadriť vzťah medzi vedou a vierou, – prepojiť ekologické myslenie s biblickou správou o stvorení sveta a človeka, – oceniť význam sviatosti manželstva pre vznik rodiny,	– stvorenie sveta, – veda a viera, – hodnota života – ochrana života (5. božie prikázanie),

– zdôvodniť úlohu štátu a cirkvi pri ochrane rodiny a jej morálnych hodnôt, – vymenovať najvážnejšie ohrozenia rodiny v súčasnosti.	– rodina (4. božie prikázanie), – životné prostredie.
Šírenie kresťanských hodnôt v Európe	
Žiak vie/dokáže – definovať Cirkev, základné znaky, štruktúru Cirkvi, – zdôvodniť odvolávanie sa na kresťanské korene Európy, – diskutovať o pozitívnych a negatívnych javoch v Európe, – charakterizovať iné kresťanské Cirkvi, pojem ekumenizmus.	– Cirkev a jej znaky, – autorita a hierarchia v Cirkvi, – kresťanské korene Európy, kríza hodnôt súčasnej Európy, – iné kresťanské cirkvi, ekumenizmus.
Kresťanské hodnoty v spoločnosti	
Žiak vie/dokáže – zdôvodniť pozitívny vzťah človeka k spoločnosti, – vymenovať princípy sociálnej náuky Cirkvi, – opísať úlohu Cirkvi v štáte a v politike, účasť na voľbách, – sformulovať pozitívny význam 7. Božieho prikázania, – uviesť príklady na previnenia proti tomuto prikázaniu.	– človek a jeho vzťah k spoločnosti, – sociálna náuka Cirkvi, – vzťah Cirkev a štát, – siedme Božie prikázanie.
Pramene plnohodnotného života	
Žiak vie/dokáže – zvážiť význam prvenstva Boha v osobnom živote (1. Božie prik.), – zdôvodniť potrebu modlitby pre svoj život, – vysvetliť význam sviatostného života pre svoj duchovný život, – vymenovať základné negatívne vplyvy sekty na človeka a spol.	– prvenstvo Boha v ľudskom živote, – modlitba, – svätá omša – vrchol a prameň života s Bohom, – sviatosti, ich vplyv na život, modloslužba, sekty.
Plnosť života	
Žiak vie/dokáže – uviesť príklady zo Svätého Písma o pozitívnom znášaní utrpenia, – obhájiť hodnotu ľudského života až do prirodzenej smrti, – diskutovať o posledných veciach človeka, – porovnať tri základné stavy po smrti – nebo, peklo, očistec, – popísať rozdiel medzi vierou v reinkarnáciu a vzkriesením, – odporučiť prijímanie sviatosti pomazania chorých.	– význam utrpenia, – sviatosť pomazania chorých, – eschatológia – smrť, osobný súd, nebo, peklo očistec, posledný súd, vzkriesenie, – reinkarnácia.

Názov predmetu	**DEJEPIS**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
6	**0**	2	66	2	66	2	66	-	-	**6**	**192**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** **-** použité disponibilné hodiny

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Dejepis spolu s humánnou zložkou geografie a občianskou náukou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. V integratívnych vzťahoch predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Tí si v ňom postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania na základe oboznamovania sa s historickým procesom ako jedným zo základných predpokladov komplexného poznávania sveta a ľudskej spoločnosti.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Pričom kladie dôraz na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Takto vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasti kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

Vzdelávací obsah predmetu je rozdelený na 22 tematických okruhov:

Z historikovej dielne
Z údolí veľkých riek
Stopy antiky
Stopy stredoveku
Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline
Uhorské kráľovstvo
Odkaz novoveku
Habsburská monarchia v novoveku
Zrod modernej doby a nacionalizmus
Moderný slovenský národ
Európska expanzia 1492 – 1914
Na ceste k prvej svetovej vojne
Slováci v Rakúsko – Uhorsku
Prvá svetová vojna a vznik ČSR
Európa v medzivojnovom období
Československo v medzivojnovom období
Druhá svetová vojna
Slovenský štát (1939-1945)
Československo za železnou oponou
Konflikt ideológií
Integrácia Európy

Slovensko po roku 1989

Každý tematický celok vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasti kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

2. CIELE PREDMETU

- Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom
- poznávať históriu, ktorá nepredstavuje uzavretú minulosť so vždy konečnými a jednostrannými interpretáciami,
- poznávať históriu, ktorá je výsledkom mnohostranného a protirečivého procesu,
- skúmať históriu aj na základe čítania s porozumením rôznorodých a mnohostranných školských historických prameňov – stôp po minulosti ako základného predpokladu poznávať a porozumieť minulosti,
- pochopiť, prečo sa história interpretuje rôznym spôsobom,
- rozvíjať komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, prostredníctvom ktorých žiaci riešia uvedené úlohy a problémy,
- rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti,
- osvojiť si postupne spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávame s históriou.

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti)

Žiaci si kladú otázky

- **použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií**
- **s historickým časom**
- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy, procesy chronologicky,
- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy synchrónne,
- vytvoriť chronologické a synchrónne tabuľky,
- rozpoznať nerovnomernosť historického vývoja na základe prijatých kritérií,
- identifikovať rôzne časové štruktúry - **letopočet, dátum, obdobie, perióda, doba, moment, dlhé trvanie, krátke trvanie, medzník, periodizácia.**
- **s historickým priestorom**
- identifikovať známe geografické pamiatky krajiny,
- lokalizovať určité miesto v geografickom priestore,
- zaradiť historickú udalosť vo vymedzenom priestore,
- porovnať jednotlivé historické a geografické udalosti v priestore,

- rozlišovať medzi miestnymi, regionálnymi, národnými, globálnymi historickými javmi a procesmi,
- rozpoznať rôznorodú podmienenosť medzi geografickým prostredím a životom človeka, spoločnosti.
- **s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním**
- vyčleniť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces,
- charakterizovať historické udalosti, javy, procesy na základe určujúcich znakov,
- určiť príčiny a vymedziť dôsledky historických udalostí, javov a procesov,
- vymedziť a popísať základné znaky jednotlivých historických období, civilizácií, kultúr,
- objasniť základné vývinové a typologické zvláštnosti historických období, civilizácií v jednotlivých krajinách, oblastiach a regiónoch,
- vymedziť ekonomické, sociálne, politické a kultúrne faktory, ktoré názor a kritický pohľad ovplyvňovali historický vývoj,
- vyjadriť k historickým faktom, udalostiam, javom a procesom svoj vlastný postoj.
- **aplikujú ich v nových situáciách, v „skúmateľských" postojoch a pracovných postupoch pri analýze školských historických**
- **písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňov – stopách po minulosti**
- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napr. **kníhtlače**,
- pri analyzovaní štruktúry problému skúmania **o kníhtlači**,
- pri rozlišovaní kľúčových problémov, otázok spojených so základnými znakmi **kníhtlače**,
- pri vyjadrovaní toho, čo už vieme a čo ešte musíme odhaliť o kníhtlači,
- pri myslení v alternatívach, napr. **prečo pisári odmietali vynález kníhtlače**,
- pri vytvorení plánu skúmania **kníhtlače**,
- pri komunikácii v „skúmateľskom" tíme o výsledkoch skúmania **kníhtlače**,
- pri vytváraní záznamu zo skúmania **kníhtlače.**
- **pri vyhľadávaní relevantných informácií**
- z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických i z textov kombinovaných, napr. **vedeckých, literárnych, svedectiev, článkov, plagátov, máp,**
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok, archeologických nálezísk,
- z odbornej, populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie.
- **pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty**
- pri vyberaní informácií, napr. **z primárneho písomného prameňa, z karikatúry, fotografie, historického obrazu,**
- pri organizovaní informácií, napr. **prostredníctvom mentálnych máp, schém, grafov,**
- pri porovnávaní informácií, napr. **spoločné, podobné, rozdielne, staré, nové, skutočné, neskutočné, dobré, zlé,**
- pri rozlišovaní informácií, napr. **rozlíšiť symboly na karikatúre, komikse**,
- pri zaraďovaní informácií, napr. **na časovú priamku, do tabuľky, schémy, grafu,**
- pri kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií, napr. **plagátu, karikatúry, zhodnotení viacerých webových stránok na jednu tému.**
- **pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu**
- pri zoradení výsledkov, napr. **do chronologickej tabuľky, Vennovho diagramu, tezauru kľúčových pojmov, poznámok,**

- pri rozpoznaní podstatného od nepodstatného, napr. **vymedzovaním historických pojmov, vzťahov medzi pojmami, faktov v rôznorodých textoch,**
- pri určovaní podstatného, kľúčového, napr. **tvorbou mentálnej mapy,**
- pri integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca, napr. **pomocou časovej priamky,**
- pri vyhodnocovaní správnosti postupu, napr. **kritickým overovaním historických faktov,**
- pri tvorbe súboru vlastných prác (portfólio), napr. **rôznorodými opakovacími zápismi, schémami, náčrtmi, kresbami, súbormi vlastných i cudzích textov a pod.**

„Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viesť ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie, čo možno tiež chápať ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. **1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia.**“

3. VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Stratégie výučby sú metodické postupy učiteľov (metódy a formy výučby, aktivity, príležitosti, pravidlá) vo výučbe , ktorými cielene a systematicky utvárame a rozvíjame KK žiakov.
Pri výučbe dejepisu uplatňujeme najmä tieto stratégie:

Výklad (s použitím dataprojektora):
Jedná sa o klasickú formu vyučovania, kedy dochádza ku frontálnemu prenosu poznatkov z učiteľa na žiaka. Využívanie dataprojektora, virtuálneho atlasu, virtuálnej galérie a elektronických prezentácii prispieva ku maximalizácii zapamätania vedomostí a osvojenia mentálnych zručností u žiakov.
Brainstorming:
Ide o najrýchlejšie zhromažďovanie nápadov, námetov a informácií s cieľom vyprodukovať čo najviac myšlienok v minimálnom čase. Využíva sa v začiatočných fázach preberania jednotlivých tém, aby učiteľ zistil na akých vedomostiach môže stavať a ktoré žiakom chýbajú.
Využívanie IKT:
Učiteľ zadáva žiakovi úlohy, pri ktorých bude využívať prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu informácií.
Samostatné štúdium:
Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením (informačné a učebné KK).

Videoprezentácia:

Určitou formou zážitkového vyučovania sú bezpochyby videoprezentácie. Dokumentárne filmy, snímky s vojnovou tematikou rozvíjajú u žiakov emocionalitu a empatiu voči utláčaným národom a etnikám. Dochádza ku prehlbovaniu solidarity v osobnosti žiaka.

Samostatné vystúpenia žiaka:

Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa (KK učebné, komunikačné, personálne a sociálne).

Výučba riešením problémov:

Učiteľ orientuje učivo prakticky, teda tak, aby bolo zrejmé, že historické myslenie umožňuje poznať realitu života v minulosti a je nástrojom k jeho zlepšovaniu. Pri riešení problémov učiteľ kladie dôraz na diskusie žiakov, ktorí by mali rozprávať aj k všetkým ostatným v triede, aby zasa títo po vypočutí argumentov mohli priamo na príspevok spolužiaka reagovať (rozvíjanie celého systému KK).

Skupinové učenie sa:

Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov (KK personálne a sociálne, komunikačné).

Projektová výučba:

Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (ročníkové, seminárne), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným (KK učebné, na riešenie problémov, komunikačné, informačné, pracovné a podnikateľské, prípadne občianske a kultúrne).

Reprezentácia školy žiakmi:

Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu (KK podnikateľské a pracovné, občianske a kultúrne).

Náučný výlet (exkurzia)

Uskutočňuje sa mimo školy a jeho základná funkcia spočíva v tom , aby si žiaci osvojili skúsenosti a vedomosti bezprostredným pozorovaním predmetov a javov.

4. UČEBNÉ ZDROJE

Základným zdrojom, z ktorého budú vyučujúci i žiaci čerpať, je súbor učebníc Dejepisu a doplnkové zdroje:

- Učebnica dejepisu pre 1. ročník gymnázií.

BARTL, Július a kol. 2006. Dejepis pre 1. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2006. 271 s. ISBN 80-10-00962-8.

- Učebnica dejepisu pre 1. ročník gymnázií a stredných škôl.

BADA, Michal. 2013. Dejepis pre 1. ročník gymnázií a stredných škôl. Bratislava : SPN, 2013. 271 s. ISBN 978-80-10-02569-5.

- Učebnica dejepisu pre 2. ročník gymnázií – Národné dejiny.

BARTL, Július a kol. 2002. Dejepis. Národné dejiny pre 2. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2002. 173 s. ISBN 80-08-03167-0.

- Učebnica dejepisu pre 2. ročník gymnázií – Svetové dejiny.

KAMENICKÝ, Miroslav a kol. 2003. Dejepis. Svetové dejiny pre 2. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2003. 199 s. ISBN 80-10-00149-X.

- Učebnica dejepisu pre 2. ročník gymnázií a stredných škôl.

BOCKOVÁ, Anna a kol. 2013. Dejepis pre 2. ročník gymnázií a stredných škôl. Bratislava : SPN, 2013. 223 s. ISBN 978-80-10-02570-1.

- Učebnica dejepisu pre 3. ročník gymnázií – Národné dejiny.

BARTLOVÁ, Alena a kol. 2005. Dejepis. Národné dejiny pre 3. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2005. 191 s. ISBN 80-10-00031-0.

- Učebnica dejepisu pre 3. ročník gymnázií – Svetové dejiny.

KODAJOVÁ, Daniela a kol. 2006. Dejepis. Svetové dejiny pre 3. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2006. 187 s. ISBN

80-10-00392-1.

- Učebnica dejepisu pre 3. ročník gymnázií a stredných škôl.

LETZ, Róbert a kol. 2015. Dejepis pre 3. ročník gymnázií a stredných škôl. Bratislava : SPN, 2015. 287 s. ISBN 978-80-10-02849-8.

- Štáty v premenách storočí. Dejepisný atlas.

GURŇAK, Daniel a kol. 2006. Štáty v premenách storočí. Dejepisný atlas. Bratislava : SPN, 2006. 50 s. ISBN 978-80-10-02849-8.

- Dejepisný atlas pre základné školy. Svetové a národné dejiny.

GURŇAK, Daniel a kol. 2013. Dejepisný atlas pre základné školy. Svetové a národné dejiny. Bratislava : MAPA Slovakia, 2013. 88 s. ISBN 978-80-8067-274-4.

Špecializovaná literatúra závisiaca od danej témy výučby
DIDAKTICKÁ TECHNIKA –notebooky, dataprojektor, interaktívna tabuľa, CD, DVD, MATERIÁLNE VYUČBOVÉ PROSTRIEDKY – tematické mapy, textový materiál, obrazový materiál.

5. KRITÉRIA, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, aktuálnym metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Pri klasifikácii výsledkov dosiahnutých v dejepise sa hodnotí:

- celistvosť, presnosť a trvácnosť osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností,
- schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení úloh, najmä praktických,
- schopnosť využívať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach na riešenie problémových úloh, príp. projektov,
- aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim,
- schopnosť vyhľadávať a spracúvať informácie z rôznych zdrojov aj prostredníctvom informačných a komunikačných technológii,
- schopnosť zaujať postoj, vyjadriť vlastné stanovisko a argumentovať,
- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť a tvorivosť,
- kvalita výsledkov činnosti,
- schopnosť a úroveň prezentácie vlastných výsledkov práce,
- pozícia a činnosť v skupine (pri skupinovej práci), schopnosť spolupracovať,
- osvojenie účinných metód samostatného štúdia a schopnosti učiť sa učiť.

Požiadavky na výstup:

Priebežný test

Vypracovanie priebežného testu zahŕňa overovanie poznatkov a zručností týkajúcich sa určitej témy preberaného celku napr. Celok „Stopy antiky“ a z toho téma „Grécko kráľov“.

Test tematického okruhu

Test tematického okruhu komplexne overuje nadobudnuté poznatky z daného časového obdobia napr. „Predkovia Slovákov v Karpatskej Kotline“. V porovnaní s priebežným testom nie je až tak detailný v otázkach, resp. úlohách.

Ústna odpoveď

Overuje vedomosti žiakov z posledných učív (3) a ich pravidelnú prípravu na vyučovanie.

Prezentácie študentov

Žiaci majú možnosť získať ďalšie body pomocou prezentácií k vybraným témam. Zoznam tém prezentácií bude zverejnený na začiatku každého školského roka, resp. pripomenuté na začiatku každého polroka. Ide o samostatnú prácu žiaka, pričom si sám vyhľadá potrebné informácie, ktoré spracuje a prezentuje na hodine vo forme prijateľného a zrozumiteľného výstupu (graf, tabuľka, prezentácia, fotodokumentácia a pod.).

Aktivita na hodine

Podstatnou zložkou práce žiaka je samotné fungovanie na hodine. Táto aktivita, hodnotená extra bodmi, má za cieľ zefektívnenie výučby a zlepšenie interakcie medzi učiteľom a žiakom.

6. OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
Dejepis	**prvý**	**2 hodiny týždenne, 66 hodín za rok**
	druhý	**2 hodiny týždenne, 66 hodín za rok**
	tretí	**2 hodiny týždenne, 66 hodín za rok**

Výkonový štandard, výstup na hodnotenie	Obsahový štandard, pojmy
Historikova dielňa	
Žiak vie: - rozpoznať zvláštnosti, osobitosti histórie a dejepisu, - vysvetliť, prečo historik spoznáva minulosť nepriamo, sprostredkovane, - zdôvodniť dôležitosť kritického prístupu k historickému prameňu z hľadiska jeho autentickosti a dôveryhodnosti, - rozlíšiť primárne a sekundárne historické pramene, - rozpoznať druhy historických prameňov, - špecifikovať postupne súbor adekvátnych analytických otázok k školským historickým prameňom, - zdokumentovať postupne na príkladoch rôzne interpretácie minulosti, - analyzovať školské historické pramene k danej tematike.	- historik ako pátrač po stopách minulosti, - historické pramene, školské historické pramene, - osobitosti historikovho poznávania, - prameň z „prvej a druhej ruky“, - základné analytické otázky, - Kto je autorom prameňa? Kedy bol napísaný prameň? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora prameňa.
Z údolí veľkých riek	
Žiak vie: - zdôvodniť vznik najstarších mestských štátov v údoliach veľkých riečnych tokov, - rozlíšiť hospodárske a sociálne vzťahy v spoločnosti najstarších východných štátov na jednom príklade, - vystihnúť rozdiely medzi mestským a jednotným štátom, - zovšeobecniť civilizačný odkaz najstarších východných štátov, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- mestá, mestské štáty, teritoriálny štát.
Stopy antiky	
Žiak vie: - vystihnúť hlavné znaky antickej demokracie, - rozlíšiť sociálne vzťahy antickej spoločnosti, - identifikovať zdroje kresťanstva,	- Polis, - priama demokracia, - rímska republika, cisárstvo,

- zhodnotiť postavenie kresťanstva v antickom svete, - zovšeobecniť civilizačný odkaz starovekého sveta, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- judaizmus, kresťanstvo.
Stopy stredoveku	
Žiak vie: - určiť predpoklady vzniku stredovekej spoločnosti, - konkretizovať vzťahy vo feudálnej spoločnosti, - rozlíšiť sociálne vzťahy stredovekej spoločnosti, - vymedziť úlohu a postavenie cirkvi v stredovekej spoločnosti, - spracovať rôzne podoby spôsobu života stredovekej spoločnosti, - rozpoznať vplyv islamskej kultúry v Európe, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	 - feudum, lénny systém, vazal, poddaný, - christianizácia, klérus, schizma, kláštor, - kráľovstvo, monarchia, šľachta, - stavy, - stredoveké mesto, mešťan, cech, manufaktúra, - islam.
Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline	
Žiak vie: - rozpoznať migračné prúdy Slovanov, - odhaliť príčiny a dôsledky napätia vo vládnucej dynastii, - identifikovať vzťahy medzi Veľkou Moravou a Franskou ríšou, - posúdiť význam byzantskej misie, - odhaliť príčiny sporov o slovanskú liturgiu, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	 - Samova ríša, - Veľká Morava.
Uhorské kráľovstvo	
Žiak vie: - posúdiť postavenie Slovenska v Uhorskom kráľovstve, - vymedziť špecifické znaky mnohonárodnostného uhorského štátu, - rozpoznať dôsledky tatárskeho vpádu do Uhorska, - rozlíšiť sociálne vzťahy uhorského kráľovstva, - posúdiť hospodársky rozvoj Uhorska, - zhodnotiť kultúrny rozvoj Uhorska, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	 - multietnický obraz stredovekého Uhorska, - komitáty, župy, - kolonizácia, mestské privilégiá, - baníctvo, - stavovská spoločnosť, nevoľník, - vyšehradská tradícia, - gotika.
Odkaz novoveku	
Žiak vie: - charakterizovať nový obraz človeka a sveta, - vystihnúť premeny fungovania novovekého hospodárstva a spoločnosti v porovnaní so stredovekom, - zhodnotiť úlohu meštianstva v novovekej spoločnosti, - rozlíšiť spoločenský systém absolutizmu a parlamentarizmu, - posúdiť fenomén revolúcie,	 - humanizmus, renesancia, - kníhtlač, - reformácia, protireformácia, náboženské vojny, - osvietenstvo, - mešťan, buržoázia, kapitalizmus, - absolutizmus, parlamentarizmus,

- zdokumentovať vývoj ľudských a občianskych práv, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- revolúcia, občan, ľudské práva, - vznik USA.
Habsburská monarchia v novoveku	
Žiak vie: - určiť dôsledky Moháča pre Uhorsko, - zhrnúť dôsledky tureckej prítomnosti v Uhorsku, - zdôvodniť konfesionálne boje v Uhorsku, - zovšeobecniť ciele protihabsburských povstaní, - vymedziť znaky osvietenského absolutizmu, - zhodnotiť najvýznamnejšie tereziánske a jozefínske reformy, - vysvetliť postavenie Habsburgovcov v novovekej Európe, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- Moháč, - Bratislava, - Habsburgovci, - reformácia, protireformácia, - osvietenský absolutizmu.
Zrod modernej doby a nacionalizmus	
Žiak vie: - vymedziť spoločenské premeny Francúzska od pádu Bastily po Viedenský kongres, - zhodnotiť úlohu Svätej aliancie pre Európu, - charakterizovať priemyselnú revolúciu, - zdôvodniť príčiny zjednocovacieho procesu v Nemecku a Taliansku, - rozpoznať jednotlivé ideológie, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- Veľká francúzska revolúcia, - národ, národný štát, - Svätá aliancia, cárske Rusko, - továreň, podnikateľ, robotník, - jar národov, - konzervativizmus, liberalizmus, nacionalizmus, socializmus.
Moderný slovenský národ	
Žiak vie: - vymedziť predpoklady formovania moderného slovenského národa, - špecifikovať ciele maďarského národného hnutia, - rozlíšiť základné aktivity troch generácií slovenských vzdelancov, - porovnať spoločné a rozdielne spôsoby, výsledky v činnosti troch generácií slovenských vzdelancov, - posúdiť význam revolúcie 1848/49 z pohľadu hlavných aktérov, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- tri generácie slovenských vzdelancov, - revolúcia 1848/49, - slovanská vzájomnosť, - Slovenská národná rada, dobrovoľnícke výpravy, maďarské národné hnutie.
Európska expanzia 1492 – 1914	
Žiak vie: - určiť predpoklady zámorských objavov, - rozpoznať príčiny zámorských objavov, - zdokumentovať pomocou dejepisnej mapy jednotlivé objavné plavby, - zhodnotiť hlavné dôsledky zámorských objavov, - zdokumentovať rozdelenie kolónií európskymi veľmocami v novoveku,	- objavitelia, dobyvatelia, - kolónie, kolonizátor, impérium, - koloniálne ríše, - svetový obchod, delenie sveta, stret kultúr, rasizmus.

- analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	
Na ceste k prvej svetovej vojne	
Žiak vie: - analyzovať príčiny zlyhania európskej rovnováhy, - zhrnúť podstatné znaky imperializmu, - objasniť hlavné ciele politiky veľmocí, - určiť príčiny vzniku veľmocenských blokov, - objasniť príčiny napätia a konfliktov v Európe, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- európska rovnováha, zápas o veľmocenské postavenie, - militarizmus, imperializmus, - Trojspolok, Dohoda.
Slováci v Rakúsko – Uhorsku	
Žiak vie: - vymedziť spoločné a rozdielne mocenské inštitúcie v jednotlivých častiach monarchie, - špecifikovať postavenie Slovákov v monarchii, - rozpoznať ciele maďarizácie v školskej oblasti, - zhodnotiť význam Matice slovenskej a spolkového života Slovákov, - identifikovať proces modernizácie monarchie, - vysvetliť príčiny a dôsledky vysťahovalectva Slovákov, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- dualizmus, Rakúsko-Uhorsko, - maďarizácia, - modernizácia, - slovenská otázka, Matica slovenská, slovenské gymnáziá, - industrializácia, - vysťahovalectvo.
Prvá svetová vojna a vznik ČSR	
Žiak vie: - rozpoznať kľúčové medzníky v priebehu prvej svetovej vojny, - zdokumentovať útrapy ľudí na fronte a v zázemí, - vymedziť závažné dôsledky prvej svetovej vojny, - vystihnúť geopolitické zmeny po prvej svetovej vojne, - konkretizovať aktivity domáceho a zahraničného odboja, - zhodnotiť význam vzniku ČSR, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- zákopová vojna, - versaillský systém, - Slovenská liga, Československá národná rada, légie, - čechoslovakizmus, - Slovenská národná rada, - národnostné menšiny.
Európa v medzivojnovom období	
Žiak vie: - vymedziť znaky demokratických politických systémov - špecifikovať znaky totalitných politických systémov - rozlíšiť v hlavných znakoch demokratický a totalitný politický systém, - zdokumentovať na konkrétnom príklade zmenu vzťahu štátnej moci k občanovi, - konkretizovať zahranično-politické vzťahy medzi veľmocami, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- Veľká Británia, USA, - hospodárska kríza, - sovietske Rusko, ZSSR, Taliansko, Nemecko - socializmus, fašizmus, národný socializmus (nacizmus), - občan – práva a povinnosti, - Spoločnosť národov, appeasement.

Československo v medzivojnovom období	
Žiak vie: - charakterizovať politický systém ČSR, - porovnať hlavné prúdy slovenskej politickej scény v rámci ČSR, - vymedziť postavenie Slovenska v rámci ČSR, - analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky v ČSR, - špecifikovať medzinárodné postavenie ČSR, - rozpoznať príčiny a dôsledky rozbitia ČSR, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- doformovanie slovenského moderného národa, - centralizmus, autonomizmus, - politické prúdy na Slovensku, - slovenská kultúra.
Druhá svetová vojna	
Žiak vie: - určiť hlavné príčiny vzniku druhej svetovej vojny, - vymedziť kľúčové medzníky v jej priebehu, - rozpoznať útrapy ľudí na fronte a v zázemí, - zdokumentovať holokaust na konkrétnom príbehu, - špecifikovať dôsledky druhej svetovej vojny, - určiť príčiny nútenej migrácie obyvateľstva po vojne, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- blesková vojna, totálna vojna, - Pearl Harbor, Stalingrad, vylodenie v Normandii, - Veľká trojka, - protifašistický odboj, kolaborácia, - holokaust, Spravodliví medzi národmi, - Hirošima, Nagasaki.
Slovenský štát (1939-1945)	
Žiak vie: - rozpoznať kľúčové medzníky vnútropolitického a zahraničnopolitického vývoja, - určiť charakter politického systému, - analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne pomery, - objasniť riešenie židovskej otázky na konkrétnom príbehu, - rozpoznať rôzne interpretácie SNP, - vyhľadať príklady účasti Slovákov na bojiskách II. svetovej vojny, - zdokumentovať na konkrétnych príbehoch každodenný život, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- totalitný režim, - antisemitizmus, arizácia, - protifašistický odboj, SNR, Slovenské národné povstanie - oslobodenie.
Československo za železnou oponou	
Žiak vie: - rozpoznať medzníky vnútropolitického vývoja ČSR v rokoch 1945-1948, - určiť medzinárodnopolitické postavenie ČSR, - vymedziť hlavné príčiny a dôsledky reformného procesu v roku 1968, - vysvetliť dôsledky obdobia tzv. normalizácie, - zdokumentovať na konkrétnych príbehoch rôzne podoby každodenného života,	- Národný front, Benešove dekréty, - februárový prevrat, - industrializácia, kolektivizácia, - politické procesy, rehabilitácia, - pražská jar, socializmus s ľudskou tvárou, - federácia,

- analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- okupácia, „normalizácia”, - Charta 77, disent, tretí odboj.
Konflikt ideológií	
Žiak vie: - určiť hlavné príčiny vzniku bipolárneho sveta, - zdokumentovať podstatné príklady krízových javov rozdeleného sveta (1956-1989), - vymedziť ohniská závažných konfliktov v období studenej vojny, - zhodnotiť dôsledky perestrojky a glasnosti na medzinárodné vzťahy, - zdokumentovať podoby spolupráce v rozdelenom svete, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- železná opona, studená vojna, - sovietizácia/zadržiavanie komunizmu, - hospodárske a vojenské zoskupenia, odzbrojovanie, - dekolonizácia, - perestrojka, glasnosť.
Integrácia Európy	
Žiak vie: - vysvetliť mocenské a politické dôvody euroatlantickej hospodárskej a vojenskej spolupráce, - rozpoznať kľúčové medzníky procesu európskej integrácie, - posúdiť dôležitosť zachovania národných hodnôt a tradícií v kontexte európskej integrácie, - zdokumentovať krízové javy v Európe i vo svete po roku 1989, - špecifikovať globálne problémy súčasného sveta, - zdokumentovať na konkrétnych príkladoch klady a zápory globalizačných tendencií, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- Európske hospodárske spoločenstvo, - Európska únia základné hodnoty: voľný pohyb osôb, - kapitálu, tovaru a služieb, - práva menšín, - extrémizmus, terorizmus, - ekológia, - informačná explózia, mediálny svet, globálna dedina.
Slovensko po roku 1989	
Žiak vie: - vysvetliť príčiny pádu totalitného režimu, - určiť kľúčové medzníky vývoja Slovenskej republiky, - vystihnúť pozitíva a negatíva transformačného procesu, - rozpoznať podoby spolužitia Čechov a Slovákov v 20. storočí, - analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	- sviečková manifestácia, - nežná revolúcia, - rozdelenie Československa, - vznik Slovenskej republiky, - reštitúcia, privatizácia, - integrácia SR do európskych štruktúr.

Názov predmetu	**SEMINÁR Z DEJEPISU**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
0	**2**	-	-	-	-	2	66	-	-	**2**	**66**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** - použité disponibilné hodiny

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Seminár z dejepis spolu s humánnou zložkou geografie a občianskou náukou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. V integratívnych vzťahoch predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Tí si v ňom postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania na základe oboznamovania sa s historickým procesom ako jedným zo základných predpokladov komplexného poznávania sveta a ľudskej spoločnosti.

Hlavnou funkciou seminára z dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Pričom kladie dôraz na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Takto vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasti kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.
Vzdelávací obsah predmetu je rozdelený na 6 tematických okruhov podľa cieľových požiadaviek:

1. Úvod do štúdia dejepisu – „historikova dielňa“

2. Počiatky ľudskej kultúry a civilizácie

3. Starovek

4. Stredovek

5. Novovek

6. Dejiny 20. storočia

Každý tematický celok vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasti kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

2. CIELE PREDMETU

- Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom
- poznávať históriu, ktorá nepredstavuje uzavretú minulosť so vždy konečnými a jednostrannými interpretáciami,
- poznávať históriu, ktorá je výsledkom mnohostranného a protirečivého procesu,
- skúmať históriu aj na základe čítania s porozumením rôznorodých a mnohostranných školských historických prameňov – stôp po minulosti ako základného predpokladu poznávať a porozumieť minulosti,
- pochopiť, prečo sa história interpretuje rôznym spôsobom,

- rozvíjať komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, prostredníctvom ktorých žiaci riešia uvedené úlohy a problémy,
- rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti,
- osvojiť si postupne spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávame s históriou.

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti)

Žiaci si kladú otázky

- **použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií**
- **s historickým časom**
- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy, procesy chronologicky,
- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy synchrónne,
- vytvoriť chronologické a synchrónne tabuľky,
- rozpoznať nerovnomernosť historického vývoja na základe prijatých kritérií,
- identifikovať rôzne časové štruktúry - **letopočet, dátum, obdobie, perióda, doba, moment, dlhé trvanie, krátke trvanie, medzník, periodizácia.**
- **s historickým priestorom**
- identifikovať známe geografické pamiatky krajiny,
- lokalizovať určité miesto v geografickom priestore,
- zaradiť historickú udalosť vo vymedzenom priestore,
- porovnať jednotlivé historické a geografické udalosti v priestore,
- rozlišovať medzi miestnymi, regionálnymi, národnými, globálnymi historickými javmi a procesmi,
- rozpoznať rôznorodú podmienenosť medzi geografickým prostredím a životom človeka, spoločnosti.
- **s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním**
- vyčleniť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces,
- charakterizovať historické udalosti, javy, procesy na základe určujúcich znakov,
- určiť príčiny a vymedziť dôsledky historických udalostí, javov a procesov,
- vymedziť a popísať základné znaky jednotlivých historických období, civilizácií, kultúr,
- objasniť základné vývinové a typologické zvláštnosti historických období, civilizácií v jednotlivých krajinách, oblastiach a regiónoch,
- vymedziť ekonomické, sociálne, politické a kultúrne faktory, ktoré názor a kritický pohľad ovplyvňovali historický vývoj,
- vyjadriť k historickým faktom, udalostiam, javom a procesom svoj vlastný postoj.
- **aplikujú ich v nových situáciách, v „skúmateľských“ postojoch a pracovných postupoch pri analýze školských historických**
- **písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňov – stopách po minulosti**
- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napr. **kníhtlače**,

- pri analyzovaní štruktúry problému skúmania **o kníhtlači**,
- pri rozlišovaní kľúčových problémov, otázok spojených so základnými znakmi **kníhtlače**,
- pri vyjadrovaní toho, čo už vieme a čo ešte musíme odhaliť o kníhtlači,
- pri myslení v alternatívach, napr. **prečo pisári odmietali vynález kníhtlače**,
- pri vytvorení plánu skúmania **kníhtlače**,
- pri komunikácii v „skúmateľskom“ tíme o výsledkoch skúmania **kníhtlače**,
- pri vytváraní záznamu zo skúmania **kníhtlače.**
- **pri vyhľadávaní relevantných informácií**
- z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických i z textov kombinovaných, napr. **vedeckých, literárnych, svedectiev, článkov, plagátov, máp,**
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok, archeologických nálezísk,
- z odbornej, populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie.
- **pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty**
- pri vyberaní informácií, napr. **z primárneho písomného prameňa, z karikatúry, fotografie, historického obrazu,**
- pri organizovaní informácií, napr. **prostredníctvom mentálnych máp, schém, grafov,**
- pri porovnávaní informácií, napr. **spoločné, podobné, rozdielne, staré, nové, skutočné, neskutočné, dobré, zlé,**
- pri rozlišovaní informácií, napr. **rozlíšiť symboly na karikatúre, komikse**,
- pri zaraďovaní informácií, napr. **na časovú priamku, do tabuľky, schémy, grafu,**
- pri kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií, napr. **plagátu, karikatúry, zhodnotení viacerých webových stránok na jednu tému.**
- **pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu**
- pri zoradení výsledkov, napr. **do chronologickej tabuľky, Vennovho diagramu, tezauru kľúčových pojmov, poznámok,**
- pri rozpoznaní podstatného od nepodstatného, napr. **vymedzovaním historických pojmov, vzťahov medzi pojmami, faktov v rôznorodých textoch,**
- pri určovaní podstatného, kľúčového, napr. **tvorbou mentálnej mapy,**
- pri integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca, napr. **pomocou časovej priamky,**
- pri vyhodnocovaní správnosti postupu, napr. **kritickým overovaním historických faktov,**
- pri tvorbe súboru vlastných prác (portfólio), napr. **rôznorodými opakovacími zápismi, schémami, náčrtmi, kresbami, súbormi vlastných i cudzích textov a pod.**

„Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viesť ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie,

čo možno tiež chápať ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. **1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia.**“

3. VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Stratégie výučby sú metodické postupy učiteľov (metódy a formy výučby, aktivity, príležitosti, pravidlá) vo výučbe , ktorými cielene a systematicky utvárame a rozvíjame KK žiakov.
Pri výučbe dejepisu uplatňujeme najmä tieto stratégie:

Výklad (s použitím dataprojektora):
Jedná sa o klasickú formu vyučovania, kedy dochádza ku frontálnemu prenosu poznatkov z učiteľa na žiaka. Využívanie dataprojektora, virtuálneho atlasu, virtuálnej galérie a elektronických prezentácii prispieva ku maximalizácii zapamätania vedomostí a osvojenia mentálnych zručností u žiakov.

Brainstorming:
Ide o najrýchlejšie zhromažďovanie nápadov, námetov a informácií s cieľom vyprodukovať čo najviac myšlienok v minimálnom čase. Využíva sa v začiatočných fázach preberania jednotlivých tém, aby učiteľ zistil na akých vedomostiach môže stavať a ktoré žiakom chýbajú.

Využívanie IKT:
Učiteľ zadáva žiakovi úlohy, pri ktorých bude využívať prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu informácií.

Samostatné štúdium:
Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením (informačné a učebné KK).

Videoprezentácia:
Určitou formou zážitkového vyučovania sú bezpochyby videoprezentácie. Dokumentárne filmy, snímky s vojnovou tematikou rozvíjajú u žiakov emocionalitu a empatiu voči utláčaným národom a etnikám. Dochádza ku prehlbovaniu solidarity v osobnosti žiaka.

Samostatné vystúpenia žiaka:
Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa (KK učebné, komunikačné, personálne a sociálne).

Výučba riešením problémov:
Učiteľ orientuje učivo prakticky, teda tak, aby bolo zrejmé, že historické myslenie umožňuje poznať realitu života v minulosti a je nástrojom k jeho zlepšovaniu. Pri riešení problémov učiteľ kladie dôraz na diskusie žiakov, ktorí by mali rozprávať aj k všetkým ostatným v triede, aby zasa títo po vypočutí argumentov mohli priamo na príspevok spolužiaka reagovať (rozvíjanie celého systému KK).

Skupinové učenie sa:
Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov (KK personálne a sociálne, komunikačné).

Projektová výučba:

Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (ročníkové, seminárne), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným (KK učebné, na riešenie problémov, komunikačné, informačné, pracovné a podnikateľské, prípadne občianske a kultúrne).

Reprezentácia školy žiakmi:

Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu (KK podnikateľské a pracovné, občianske a kultúrne).

Náučný výlet (exkurzia)

Uskutočňuje sa mimo školy a jeho základná funkcia spočíva v tom , aby si žiaci osvojili skúsenosti a vedomosti bezprostredným pozorovaním predmetov a javov.

4. UČEBNÉ ZDROJE

Základným zdrojom, z ktorého budú vyučujúci i žiaci čerpať, je súbor učebníc Dejepisu a doplnkové zdroje:

- Učebnica dejepisu pre 1. ročník gymnázií.

BARTL, Július a kol. 2006. Dejepis pre 1. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2006. 271 s. ISBN 80-10-00962-8.

- Učebnica dejepisu pre 1. ročník gymnázií a stredných škôl.

BADA, Michal. 2013. Dejepis pre 1. ročník gymnázií a stredných škôl. Bratislava : SPN, 2013. 271 s. ISBN 978-80-10-02569-5.

- Učebnica dejepisu pre 2. ročník gymnázií – Národné dejiny.

BARTL, Július a kol. 2002. Dejepis. Národné dejiny pre 2. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2002. 173 s. ISBN 80-08-03167-0.

- Učebnica dejepisu pre 2. ročník gymnázií – Svetové dejiny.

KAMENICKÝ, Miroslav a kol. 2003. Dejepis. Svetové dejiny pre 2. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2003. 199 s. ISBN 80-10-00149-X.

- Učebnica dejepisu pre 2. ročník gymnázií a stredných škôl.

BOCKOVÁ, Anna a kol. 2013. Dejepis pre 2. ročník gymnázií a stredných škôl. Bratislava : SPN, 2013. 223 s. ISBN 978-80-10-02570-1.

- Učebnica dejepisu pre 3. ročník gymnázií – Národné dejiny.

BARTLOVÁ, Alena a kol. 2005. Dejepis. Národné dejiny pre 3. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2005. 191 s. ISBN 80-10-00031-0.

- Učebnica dejepisu pre 3. ročník gymnázií – Svetové dejiny.

KODAJOVÁ, Daniela a kol. 2006. Dejepis. Svetové dejiny pre 3. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2006. 187 s. ISBN 80-10-00392-1.

- Učebnica dejepisu pre 3. ročník gymnázií a stredných škôl.

LETZ, Róbert a kol. 2015. Dejepis pre 3. ročník gymnázií a stredných škôl. Bratislava : SPN, 2015. 287 s. ISBN 978-80-10-02849-8.

- Štáty v premenách storočí. Dejepisný atlas.

GURŇAK, Daniel a kol. 2006. Štáty v premenách storočí. Dejepisný atlas. Bratislava : SPN, 2006. 50 s. ISBN 978-80-10-02849-8.

- Dejepisný atlas pre základné školy. Svetové a národné dejiny.

GURŇAK, Daniel a kol. 2013. Dejepisný atlas pre základné školy. Svetové a národné dejiny. Bratislava : MAPA Slovakia, 2013. 88 s. ISBN 978-80-8067-274-4.

Špecializovaná literatúra závisiaca od danej témy výučby

DIDAKTICKÁ TECHNIKA –notebooky, dataprojektor, interaktívna tabuľa, CD, DVD, MATERIÁLNE VYUČBOVÉ PROSTRIEDKY – tematické mapy, textový materiál, obrazový materiál.

5. KRITÉRIA, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, aktuálnym metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Pri klasifikácii výsledkov dosiahnutých v dejepise sa hodnotí:

- celistvosť, presnosť a trvácnosť osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností,
- schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení úloh, najmä praktických,
- schopnosť využívať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach na riešenie problémových úloh, príp. projektov,
- aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim,
- schopnosť vyhľadávať a spracúvať informácie z rôznych zdrojov aj prostredníctvom informačných a komunikačných technológii,
- schopnosť zaujať postoj, vyjadriť vlastné stanovisko a argumentovať,
- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť a tvorivosť,
- kvalita výsledkov činnosti,
- schopnosť a úroveň prezentácie vlastných výsledkov práce,
- pozícia a činnosť v skupine (pri skupinovej práci), schopnosť spolupracovať,
- osvojenie účinných metód samostatného štúdia a schopnosti učiť sa učiť.

Požiadavky na výstup:

Priebežný test

Vypracovanie priebežného testu zahŕňa overovanie poznatkov a zručností týkajúcich sa určitej témy preberaného celku napr. Celok „Stopy antiky“ a z toho téma „Grécko kráľov“.

Test tematického okruhu

Test tematického okruhu komplexne overuje nadobudnuté poznatky z daného časového obdobia napr. „Predkovia Slovákov v Karpatskej Kotline“. V porovnaní s priebežným testom nie je až tak detailný v otázkach, resp. úlohách.

Ústna odpoveď

Overuje vedomosti žiakov z posledných učív (3) a ich pravidelnú prípravu na vyučovanie.

Prezentácie študentov

Žiaci majú možnosť získať ďalšie body pomocou prezentácií k vybraným témam. Zoznam tém prezentácií bude zverejnený na začiatku každého školského roka, resp. pripomenuté na začiatku každého polroka. Ide o samostatnú prácu žiaka, pričom si sám vyhľadá potrebné informácie, ktoré spracuje a prezentuje na hodine vo forme prijateľného a zrozumiteľného výstupu (graf, tabuľka, prezentácia, fotodokumentácia a pod.).

Aktivita na hodine

Podstatnou zložkou práce žiaka je samotné fungovanie na hodine. Táto aktivita, hodnotená extra bodmi, má za cieľ zefektívnenie výučby a zlepšenie interakcie medzi učiteľom a žiakom.

6. OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
SEMINÁR Z DEJEPISU	**tretí**	**2 hodiny týždenne, 66 hodín za rok**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Tematický okruh: **Úvod do štúdia dejepisu – „historikova dielňa“**	
Žiak vie: - poznať regionálnu históriu v kontexte dejín, - používať periodické termíny – medzníky, - zostaviť chronologickú a synchrónnu tabuľku, - vystihnúť osobitosti, zvláštnosti histórie ako vedeckej disciplíny, - rozpoznať rôzne druhy historických prameňov, - špecifikovať postupne súbor adekvátnych analytických otázok k školským historickým písomným, obrazovým, grafickým a hmotným prameňom, - rozpoznať nerovnomernosť historického vývoja.	- zmena a kontinuita v priestore a čase, - chronologická a synchrónna tabuľka, - minulosť a prítomnosť regiónu, - hodnoty kultúrnohistorického dedičstva, - predmet historiografie, - dejiny a dejepis, - historické pramene.
Tematický okruh: **Počiatky ľudskej kultúry a civilizácie**	
- zovšeobecniť znaky kultúry pravekých ľudí.	- Praveká kultúra
Tematický okruh: **Starovek**	
- charakterizovať podmienky pre vznik prvých štátov na vybranom príklade, - opísať a vysvetliť znaky chrámového a palácového hospodárstva, - vysvetliť príčiny vzniku písma, porovnať jeho rozdielne druhy a význam v staroveku, - charakterizovať štát a sociálne rozvrstvenie spoločnosti v najstarších štátoch na vybranom príklade, - konkretizovať vplyv duchovnej a materiálnej kultúry najstarších štátov na európsku kultúru, - vysvetliť pojem a fungovanie mestského štátu, - uviesť príčiny a dôsledky zakladania gréckych osád mimo gréckeho územia, - charakterizovať boj o hegemóniu na území Grécka (na príklade grécko-perzských, peloponézsky vojen),	- staroveké civilizácie: kultúrny odkaz najstarších riečnych civilizácií, - formovanie miest, mestských štátov a teritoriálneho štátu, - chrámové a palácové (redistributívne) hospodárstvo, - vplyv východných štátov na európsku kultúru. - Staroveké Grécko: Egejská oblasť, antické Grécko, - mestské štáty, - grécka kolonizácia,

- vysvetliť význam olympijských hier v starom Grécku a porovnať ich so súčasnými, - zdôvodniť, opísať a zhodnotiť výboje Alexandra Macedónskeho, - vystihnúť znaky starogréckej demokracie, - porovnať antickú demokraciu s modernou demokraciou, - charakterizovať etapy rozmachu Ríma a jeho premenu na impérium, - charakterizovať vývoj rímskeho impéria v období cisárstva, - analyzovať príčiny a dôsledky zániku Rímskej ríše, - porovnať rímsku a grécku kultúru a vysvetliť ich význam a vplyv na európsku kultúru, - zhodnotiť postavenie kresťanstva, jeho vývoj a význam uznania ako štátneho náboženstva v Rímskej ríši, - vystihnúť civilizačný odkaz antiky a Orientu pre súčasnosť, - uviesť príčiny a následky „sťahovania národov“.	- priama demokracia, - boj o hegemóniu, - sociálne vzťahy v gréckej spoločnosti, - helenistický svet, kultúra a vzdelanosť antického Grécka. - Staroveký Rím: vznik a rozvoj Ríma, rímska republika, - boj Ríma o nadvládu v Stredomorí, - politický a hospodársky rozmach Rímskej ríše, - vznik a vývoj kresťanstva, - kultúrny odkaz antického Ríma, - „barbarské“ civilizácie, „sťahovanie národov“.
Tematický okruh: **Stredovek**	
- charakterizovať proces „sťahovania národov“ a vysvetliť vznik „barbarských“ štátov, - vysvetliť proces vzniku ranostredovekých štátov na konkrétnom prípade, - analyzovať stredovekú spoločnosť a vysvetliť prejavy krízy tejto spoločnosti, - analyzovať príčiny napätia medzi svetskou a cirkevnou mocou, - charakterizovať život v stredovekom meste a na dedine a porovnať ich, - vystihnúť špecifické znaky slobodného kráľovského mesta, - uviesť základné informácie o vzniku a rozvoji európskych štátov Francúzska, Anglicka a Svätej ríše rímskej nemeckého národa, - vystihnúť spoločné a rozdielne znaky kresťanstva a islamu, - zhodnotiť význam stredovekej kultúry a vzdelanosti na vybraných príkladoch, - priblížiť sociálnu štruktúru spoločnosti v období raného a vrcholného stredoveku, - vymedziť pravlasť Slovanov, určiť ich migračné smery a analyzovať dôvody migrácie, - rekonštruovať na základe hmotných prameňov život a kultúru predkov Slovákov, - vysvetliť okolnosti vzniku Veľkomoravskej ríše, - charakterizovať jednotlivé osobnosti Nitrianskeho kniežatstva a Veľkej Moravy a vzťahy medzi nimi, - opísať vzťahy medzi Veľkomoravskou ríšou a Franskou ríšou,	- Európa v stredoveku: „sťahovanie národov“, - migračné pohyby v priestore a čase, - stredoveká spoločnosť, - vznik a rozvoj ranofeudálnych štátov, - hospodárske feudálne vzťahy, úloha cirkvi v spoločnosti, - Slovania, karolínska renesancia, - románska a gotická kultúra,centralizované monarchie, - agrárna revolúcia (dvojpoľný, trojpoľný systém), - urbanizácia, obchod, remeselná výroba, stredoveká vzdelanosť, spoločnosť vrcholného stredoveku, - stredná Európa v období vrcholného stredoveku, kultúra vrcholného stredoveku. - Slovania v strednej Európe: Samova ríša, Pribinovo kniežatstvo, - Veľkomoravská ríša, byzantská misia, - formovanie Uhorského kráľovstva a prínos predkov Slovákov v jeho utváraní, - formovanie slovenskej etnickej identity, - etnický obraz stredovekého Uhorska .

- zhodnotiť pôsobenie Konštantína, Metoda a Gorazda vo Veľkomoravskej ríši, - zaujať postoj k formovaniu slovenskej etnickej identity na základe analýzy historických prameňov, - zdôvodniť vznik Uhorského kráľovstva a prínos predkov Slovákov v tomto procese. - vymedziť špecifické znaky mnohonárodnostného uhorského štátu, - vysvetliť dôsledky tatárskeho vpádu do Uhorska, - charakterizovať hospodársky rozmach slovenského územia v stredovekom Uhorsku po tatárskom vpáde, - analyzovať Privilegium pro Slavis ako dôkaz formovania slovenskej etnickej identity, - zhodnotiť politiku vlády Ľudovíta I. a Žigmunda Luxemburského, - zhodnotiť rozvoj kultúry a vzdelanosti v stredovekom Uhorsku.	- Uhorské kráľovstvo: spôsob fungovania a organizácie štátu, - ranostredoveký uhorský štát, - vpád Tatárov, - Uhorsko vo vzťahu k svojim susedom, - Uhorsko.
Tematický okruh: **Novovek**	
- posúdiť význam zámorských objavov pre nástup novoveku, - charakterizovať obdobie humanizmu a renesancie, - vystihnúť základné znaky kníhtlače ako média, - vymedziť príčiny reformácie a jej dôsledky, - posúdiť význam meštianskej vrstvy ako nového prvku v stredovekej a novovekej spoločnosti, - porovnať základné znaky absolutizmu a parlamentarizmu, - objasniť príčiny a dôsledky revolúcie v Anglicku, - charakterizovať kultúru baroka, - definovať príčiny a dôsledky nástupu Habsburgovcov na uhorský trón, - zovšeobecniť dôsledky tureckej prítomnosti v Uhorsku, - vymedziť príčiny a dôsledky protihabsburských povstaní, - porovnať proces reformácie a rekatolizácie v Uhorsku v kontexte Európy, - vymedziť znaky osvietenského absolutizmu, - analyzovať najvýznamnejšie reformy Márie Terézie a Jozefa II. , - uviesť príčiny a dôsledky súperenia Habsburgovcov o hegemóniu v Európe, - vysvetliť proces vzniku a vývoja USA, - vymedziť základné medzníky vývoja Francúzskej revolúcie, - vymedziť spoločenské a politické premeny Francúzska od pádu Bastily po Viedenský kongres, - zhodnotiť úlohu Viedenského kongresu a Svätej aliancie pre Európu, - zovšeobecniť znaky vznikajúcej industriálnej spoločnosti,	- Európa v novoveku: humanizmus a renesancia, reformácia, vývoj európskych veľmocí, - stavovská monarchia, - absolutistický štát, - počiatky parlamentarizmu, - tridsaťročná vojna, - revolúcie raného novoveku, - školstvo, veda, kultúra, objavitelia a dobyvatelia, - koloniálne ríše, zámorský obchod, - delenie sveta, - stret kultúr, - cenová revolúcia. - Veľká francúzska revolúcia, - Francúzsko počas Napoleona, - Viedenský kongres, - priemyselná revolúcia a jej dôsledky, - národné hnutia a nacionalizmus, politické programy, - národný štát, - moderné politické prúdy, - človek moderného veku, - zjednotenie Nemecka a Talianska,

- rozpoznať základné znaky ideológií – konzervativizmus, liberalizmus, nacionalizmus a socializmus, - analyzovať zjednocovací proces v Nemecku a Taliansku, - vysvetliť formovanie národných štátov pod vplyvom osvietenstva, - na konkrétnom príklade (písomný, obrazový historický prameň) charakterizovať rozvrstvenie uhorskej spoločnosti v 19. storočí a posúdiť vzťahy medzi jednotlivými sociálnymi vrstvami, - na príkladoch doložiť proces formovania moderného slovenského národa, - špecifikovať politické ciele maďarského národného hnutia a ich dosah na nemaďarské národy Uhorska, - zhodnotiť význam činnosti troch generácií národne uvedomelých vzdelancov a charakterizovať ich hlavných predstaviteľov, - zovšeobecniť ciele politického programu Slovákov, - analyzovať politický program Slovákov – Žiadosti slovenského národa, - analyzovať revolučné roky v rakúskej monarchii v kontexte slovenského národného hnutia, - rozlíšiť pozitívne a negatívne výsledky revolučných rokov 1848/49 v Uhorsku, - analyzovať politický program Slovákov – Memorandum národa slovenského, - rozlíšiť dôsledky zámorských objavov pre kolónie a Európu, - analyzovať príčiny vzniku svetového trhu a obchodu, - načrtnúť rozdelenie kolónií európskych veľmocí na začiatku novoveku a na prelome - 19. a 20. storočia, - charakterizovať politický, hospodársky a sociálny vývoj v Rusku v 2. pol. 19. storočia, - charakterizovať politický, hospodársky a sociálny vývoj USA v 2. pol. 19. storočia, - rozlíšiť ciele Trojspolku a Dohody, - identifikovať na konkrétnom prípade znaky imperializmu, - analyzovať príčiny a dôsledky nového štátoprávneho usporiadania rakúskej monarchie, - špecifikovať postavenie Slovákov v Uhorsku, - rozpoznať okolnosti vzniku a rozlíšiť ciele Starej a Novej Školy, - zhodnotiť význam Matice slovenskej a kultúrnych spolkov v živote Slovákov, - identifikovať proces modernizácie Rakúsko-Uhorska v 2. polovici 19. storočia, - vymedziť príčiny a dôsledky vysťahovaleckej vlny Slovákov do zámoria.	- moderný kolonializmus a jeho dôsledky, - európske veľmoci a ich súperenie v 19. storočí, - USA a Rusko v 19. storočí, - ideové prúdy v 19. storočí - Uhorsko v novoveku: koniec stredovekého Uhorska, - vzostup Habsburgovcov, - rozdelenie Uhorska, - Turci v Uhorsku, - Habsburská monarchia a Slovensko, - protihabsburský odboj, - Habsburgovci v európskej politike, - tereziánske a jozefínske reformy. - Moderný slovenský národ: formovanie moderného slovenského národa, - tri generácie slovenských vzdelancov, - Ján Kollár, Anton Bernolák, jazyková otázka, myšlienka slovanskej vzájomnosti, - Ľudovít Štúr, Slováci v revolúcii 1848/49, - Slovensko za neoabsolutizmu, - Slováci medzi Viedňou a Budapešťou, - Rakúsko-Uhorsko ako mnohonárodnostná monarchia, - politické aktivity Slovákov, - založenie Matice slovenskej, - slovenské gymnáziá, - industrializácia Slovenska, - sociálna otázka na Slovensku

Tematický okruh**: Dejiny 20. storočia**	
- analyzovať príčiny a priebeh prvej svetovej vojny, - zhodnotiť dôsledky prvej svetovej vojny a jej vplyv na vývoj v Európe a vo svete, - priblížiť geopolitické zmeny po prvej svetovej vojne, - vysvetliť situáciu na Slovensku v priebehu prvej svetovej vojny, - vymedziť ciele domáceho a zahraničného odboja, - charakterizovať totalitný systém v sovietskom Rusku, - špecifikovať znaky totalitných politických systémov v Taliansku a v Nemecku, - vymedziť znaky demokratických politických systémov v medzivojnovom období, - charakterizovať spoločenské, hospodárske a politické zmeny v medzivojnovom období, - vysvetliť príčiny vzniku druhej svetovej vojny na základe zahranično-politických vzťahov medzi štátmi v medzivojnovom období, - analyzovať jednotlivé etapy priebehu druhej svetovej vojny, - vysvetliť holokaust-šoa, - charakterizovať protifašistický odboj v Európe, - špecifikovať dôsledky druhej svetovej vojny, - definovať príčiny vzniku bipolárneho sveta, - uviesť na vybranom príklade krízové javy rozdeleného sveta (1956 – 1989), - charakterizovať obdobie studenej vojny na konkrétnych príkladoch, - zdôvodniť vplyv perestrojky a glasnosti na vnútropolitický vývoj štátov východného bloku, - zhodnotiť proces dekolonizácie v 2. polovici 20. storočia, - zdôvodniť príčiny pádu železnej opony, - špecifikovať znaky politického systému ČSR, - analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky v ČSR, - rozlíšiť hlavné prúdy slovenskej politickej scény v ČSR, - vysvetliť centralizmus a autonomizmus v ČSR, - rozpoznať príčiny a dôsledky Mníchovskej dohody a Viedenskej arbitráže, - uviesť príčiny vzniku autonómie a Slovenského štátu, - rozpoznať kľúčové medzníky vnútropolitického a zahraničnopolitického vývoja Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945, - analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky Slovenskej republiky, - objasniť postavenie židovského obyvateľstva v Slovenskej republike 1939-1945,	- Prvá svetová vojna a jej dôsledky: zákopová vojna, ruské revolúcie, versailleský systém, - Spoločnosť národov, otázka národnostných menšín. - Prvá svetová vojna a Slovensko: idea Československa, - zahraničný a domáci česko-slovenský odboj, - Slovenská národná rada - Slovensko a Slováci v medzivojnovom Československu: Slovensko v ČSR (politický vývoj, hospodárstvo, školstvo, kultúra), autonómia Slovenska. - Medzivojnová Európa: totalitné režimy, úsilie o kolektívnu bezpečnosť, - Veľká svetová hospodárska kríza, politika appeasementu, - Európa pod nemeckou hegemóniou. - Druhá svetová vojna: Tretia ríša, blesková vojna, oslobodzovanie Európy, protifašistický odboj, vojna v Tichomorí - Druhá svetová vojna a Slovensko: Slovenská republika (1939 – 1945), - SNP, Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny

- uviesť príčiny a dôsledky Slovenského národného povstania, - uviesť príklady účasti Slovákov na bojiskách druhej svetovej vojny, - priblížiť na príkladoch každodenný život v Slovenskej republike počas 2. svetovej vojny, - rozpoznať medzníky vnútropolitického vývoja ČSR v rokoch 1945 – 1948, - charakterizovať definitívne prevzatie moci komunistami vo februári 1948, - objasniť represívny charakter komunistického režimu v 50. rokoch 20. storočia, - vymedziť príčiny a dôsledky začlenenia ČSR do sovietskeho bloku, - vymedziť príčiny a dôsledky reformného procesu v roku 1968, - vysvetliť spoločensko-politické dôsledky „normalizácie“, - charakterizovať odpor proti komunizmu doma a v zahraničí, - zdokumentovať na konkrétnych príbehoch rôzne podoby každodenného života v Československu v 70. a 80. rokoch 20. storočia, - vysvetliť mocenské a politické dôvody euroatlantickej hospodárskej a vojenskej spolupráce, - rozpoznať kľúčové medzníky procesu európskej integrácie (od idey k realizácii), - opísať podstatné problémy procesu európskej integrácie, - rozpoznať európske kultúrne hodnoty, - charakterizovať krízové javy v Európe i vo svete po roku 1989, - vymedziť príčiny a dôsledky zrútenia komunistického režimu v Československu, - určiť príčiny a dôsledky rozdelenia Československa, - opísať proces vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993, - rozpoznať kľúčové medzníky vývoja Slovenskej republiky po roku 1993, - špecifikovať globálne problémy súčasného sveta, - identifikovať globalizačné tendencie.	- Svet po 2. svetovej vojne: studená vojna, sovietsky blok a jeho krízy, - integrácia západnej Európy, - rozpad koloniálnej sústavy, - odzbrojovanie, rozvoj socializmu mimo ZSSR, - pád železnej opony, rozpad sovietskeho bloku. - Moderné Slovensko: nežná revolúcia, rozdelenie Česko-Slovenska, - vznik samostatnej Slovenskej republiky, - Slovenská republika v Európskej únii, - Svet na prelome storočí: euroatlantická hospodárska a vojenská spolupráca, NATO, Európska únia, globálny svet, krízové oblasti, veda, technika a kultúra na prelome storočí.

Názov predmetu	**DEJEPIS PRE MATURANTOV**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
0	**4**	-	-	-	-	-	-	4	120	**4**	**120**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** **-** použité disponibilné hodiny

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Dejepis pre maturantov spolu s humánnou zložkou geografie a občianskou náukou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. V integratívnych vzťahoch predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Tí si v ňom postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania na základe oboznamovania sa s historickým procesom ako jedným zo základných predpokladov komplexného poznávania sveta a ľudskej spoločnosti.

Hlavnou funkciou dejepisu pre maturantov je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Pričom kladie dôraz na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Takto vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasti kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

Vzdelávací obsah predmetu je rozdelený na 6 tematických okruhov podľa cieľových požiadaviek:

1. Úvod do štúdia dejepisu – „historikova dielňa“
2. Počiatky ľudskej kultúry a civilizície
3. Starovek
4. Stredovek
5. Novovek
6. Dejiny 20. storočia

Každý tematický celok vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasti kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

2. CIELE PREDMETU

- Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom
- poznávať históriu, ktorá nepredstavuje uzavretú minulosť so vždy konečnými a jednostrannými interpretáciami,
- poznávať históriu, ktorá je výsledkom mnohostranného a protirečivého procesu,
- skúmať históriu aj na základe čítania s porozumením rôznorodých a mnohostranných školských historických prameňov – stôp po minulosti ako základného predpokladu poznávať a porozumieť minulosti,
- pochopiť, prečo sa história interpretuje rôznym spôsobom,
- rozvíjať komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, prostredníctvom ktorých žiaci riešia uvedené úlohy a problémy,
- rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti,

- osvojiť si postupne spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávame s históriou.

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti)

Žiaci si kladú otázky

- **použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií**
- **s historickým časom**
- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy, procesy chronologicky,
- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy synchrónne,
- vytvoriť chronologické a synchrónne tabuľky,
- rozpoznať nerovnomernosť historického vývoja na základe prijatých kritérií,
- identifikovať rôzne časové štruktúry - **letopočet, dátum, obdobie, perióda, doba, moment, dlhé trvanie, krátke trvanie, medzník, periodizácia.**
- **s historickým priestorom**
- identifikovať známe geografické pamiatky krajiny,
- lokalizovať určité miesto v geografickom priestore,
- zaradiť historickú udalosť vo vymedzenom priestore,
- porovnať jednotlivé historické a geografické udalosti v priestore,
- rozlišovať medzi miestnymi, regionálnymi, národnými, globálnymi historickými javmi a procesmi,
- rozpoznať rôznorodú podmienenosť medzi geografickým prostredím a životom človeka, spoločnosti.
- **s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním**
- vyčleniť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces,
- charakterizovať historické udalosti, javy, procesy na základe určujúcich znakov,
- určiť príčiny a vymedziť dôsledky historických udalostí, javov a procesov,
- vymedziť a popísať základné znaky jednotlivých historických období, civilizácií, kultúr,
- objasniť základné vývinové a typologické zvláštnosti historických období, civilizácií v jednotlivých krajinách, oblastiach a regiónoch,
- vymedziť ekonomické, sociálne, politické a kultúrne faktory, ktoré názor a kritický pohľad ovplyvňovali historický vývoj,
- vyjadriť k historickým faktom, udalostiam, javom a procesom svoj vlastný postoj.
- **aplikujú ich v nových situáciách, v „skúmateľských" postojoch a pracovných postupoch pri analýze školských historických**
- **písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňov – stopách po minulosti**
- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napr. **kníhtlače**,
- pri analyzovaní štruktúry problému skúmania **o kníhtlači**,
- pri rozlišovaní kľúčových problémov, otázok spojených so základnými znakmi **kníhtlače**,
- pri vyjadrovaní toho, čo už vieme a čo ešte musíme odhaliť o kníhtlači,
- pri myslení v alternatívach, napr. **prečo pisári odmietali vynález kníhtlače**,

- pri vytvorení plánu skúmania **kníhtlače**,
- pri komunikácii v „skúmateľskom“ tíme o výsledkoch skúmania **kníhtlače**,
- pri vytváraní záznamu zo skúmania **kníhtlače.**
- **pri vyhľadávaní relevantných informácií**
- z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických i z textov kombinovaných, napr. **vedeckých, literárnych, svedectiev, článkov, plagátov, máp,**
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok, archeologických nálezísk,
- z odbornej, populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie.
- **pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty**
- pri vyberaní informácií, napr. **z primárneho písomného prameňa, z karikatúry, fotografie, historického obrazu,**
- pri organizovaní informácií, napr. **prostredníctvom mentálnych máp, schém, grafov,**
- pri porovnávaní informácií, napr. **spoločné, podobné, rozdielne, staré, nové, skutočné, neskutočné, dobré, zlé,**
- pri rozlišovaní informácií, napr. **rozlíšiť symboly na karikatúre, komikse**,
- pri zaraďovaní informácií, napr. **na časovú priamku, do tabuľky, schémy, grafu,**
- pri kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií, napr. **plagátu, karikatúry, zhodnotení viacerých webových stránok na jednu tému.**
- **pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu**
- pri zoradení výsledkov, napr. **do chronologickej tabuľky, Vennovho diagramu, tezauru kľúčových pojmov, poznámok,**
- pri rozpoznaní podstatného od nepodstatného, napr. **vymedzovaním historických pojmov, vzťahov medzi pojmami, faktov v rôznorodých textoch,**
- pri určovaní podstatného, kľúčového, napr. **tvorbou mentálnej mapy,**
- pri integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca, napr. **pomocou časovej priamky,**
- pri vyhodnocovaní správnosti postupu, napr. **kritickým overovaním historických faktov,**
- pri tvorbe súboru vlastných prác (portfólio), napr. **rôznorodými opakovacími zápismi, schémami, náčrtmi, kresbami, súbormi vlastných i cudzích textov a pod.**

„Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viesť ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie, čo možno tiež chápať ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. **1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia.**“

3. VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Stratégie výučby sú metodické postupy učiteľov (metódy a formy výučby, aktivity, príležitosti, pravidlá) vo výučbe , ktorými cielene a systematicky utvárame a rozvíjame KK žiakov.
Pri výučbe dejepisu uplatňujeme najmä tieto stratégie:

Výklad (s použitím dataprojektora):

Jedná sa o klasickú formu vyučovania, kedy dochádza ku frontálnemu prenosu poznatkov z učiteľa na žiaka. Využívanie dataprojektora, virtuálneho atlasu, virtuálnej galérie a elektronických prezentácii prispieva ku maximalizácii zapamätania vedomostí a osvojenia mentálnych zručností u žiakov.

Brainstorming:

Ide o najrýchlejšie zhromažďovanie nápadov, námetov a informácií s cieľom vyprodukovať čo najviac myšlienok v minimálnom čase. Využíva sa v začiatočných fázach preberania jednotlivých tém, aby učiteľ zistil na akých vedomostiach môže stavať a ktoré žiakom chýbajú.

Využívanie IKT:

Učiteľ zadáva žiakovi úlohy, pri ktorých bude využívať prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu informácií.

Samostatné štúdium:

Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením (informačné a učebné KK).

Videoprezentácia:

Určitou formou zážitkového vyučovania sú bezpochyby videoprezentácie. Dokumentárne filmy, snímky s vojnovou tematikou rozvíjajú u žiakov emocionalitu a empatiu voči utláčaným národom a etnikám. Dochádza ku prehlbovaniu solidarity v osobnosti žiaka.

Samostatné vystúpenia žiaka:

Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa (KK učebné, komunikačné, personálne a sociálne).

Výučba riešením problémov:

Učiteľ orientuje učivo prakticky, teda tak, aby bolo zrejmé, že historické myslenie umožňuje poznať realitu života v minulosti a je nástrojom k jeho zlepšovaniu. Pri riešení problémov učiteľ kladie dôraz na diskusie žiakov, ktorí by mali rozprávať aj k všetkým ostatným v triede, aby zasa títo po vypočutí argumentov mohli priamo na príspevok spolužiaka reagovať (rozvíjanie celého systému KK).

Skupinové učenie sa:

Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov (KK personálne a sociálne, komunikačné).

Projektová výučba:

Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (ročníkové, seminárne), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným (KK učebné, na riešenie problémov, komunikačné, informačné, pracovné a podnikateľské, prípadne občianske a kultúrne).

Reprezentácia školy žiakmi:

Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu (KK podnikateľské a pracovné, občianske a kultúrne).

Náučný výlet (exkurzia)

Uskutočňuje sa mimo školy a jeho základná funkcia spočíva v tom , aby si žiaci osvojili skúsenosti a vedomosti bezprostredným pozorovaním predmetov a javov.

4. UČEBNÉ ZDROJE

Základným zdrojom, z ktorého budú vyučujúci i žiaci čerpať, je súbor učebníc Dejepisu a doplnkové zdroje:

- Učebnica dejepisu pre 1. ročník gymnázií.

BARTL, Július a kol. 2006. Dejepis pre 1. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2006. 271 s. ISBN 80-10-00962-8.

- Učebnica dejepisu pre 1. ročník gymnázií a stredných škôl.

BADA, Michal. 2013. Dejepis pre 1. ročník gymnázií a stredných škôl. Bratislava : SPN, 2013. 271 s. ISBN 978-80-10-02569-5.

- Učebnica dejepisu pre 2. ročník gymnázií – Národné dejiny.

BARTL, Július a kol. 2002. Dejepis. Národné dejiny pre 2. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2002. 173 s. ISBN 80-08-03167-0.

- Učebnica dejepisu pre 2. ročník gymnázií – Svetové dejiny.

KAMENICKÝ, Miroslav a kol. 2003. Dejepis. Svetové dejiny pre 2. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2003. 199 s. ISBN 80-10-00149-X.

- Učebnica dejepisu pre 2. ročník gymnázií a stredných škôl.

BOCKOVÁ, Anna a kol. 2013. Dejepis pre 2. ročník gymnázií a stredných škôl. Bratislava : SPN, 2013. 223 s. ISBN 978-80-10-02570-1.

- Učebnica dejepisu pre 3. ročník gymnázií – Národné dejiny.

BARTLOVÁ, Alena a kol. 2005. Dejepis. Národné dejiny pre 3. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2005. 191 s. ISBN 80-10-00031-0.

- Učebnica dejepisu pre 3. ročník gymnázií – Svetové dejiny.

KODAJOVÁ, Daniela a kol. 2006. Dejepis. Svetové dejiny pre 3. ročník gymnázií. Bratislava : SPN, 2006. 187 s. ISBN 80-10-00392-1.

- Učebnica dejepisu pre 3. ročník gymnázií a stredných škôl.

LETZ, Róbert a kol. 2015. Dejepis pre 3. ročník gymnázií a stredných škôl. Bratislava : SPN, 2015. 287 s. ISBN 978-80-10-02849-8.

- Štáty v premenách storočí. Dejepisný atlas.

GURŇAK, Daniel a kol. 2006. Štáty v premenách storočí. Dejepisný atlas. Bratislava : SPN, 2006. 50 s. ISBN 978-80-10-02849-8.

- Dejepisný atlas pre základné školy. Svetové a národné dejiny.

GURŇAK, Daniel a kol. 2013. Dejepisný atlas pre základné školy. Svetové a národné dejiny. Bratislava : MAPA Slovakia, 2013. 88 s. ISBN 978-80-8067-274-4.

Špecializovaná literatúra závisiaca od danej témy výučby

DIDAKTICKÁ TECHNIKA –notebooky, dataprojektor, interaktívna tabuľa, CD, DVD, MATERIÁLNE VYUČBOVÉ PROSTRIEDKY – tematické mapy, textový materiál, obrazový materiál.

5. KRITÉRIA, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, aktuálnym metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu

prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Pri klasifikácii výsledkov dosiahnutých v dejepise sa hodnotí:

- celistvosť, presnosť a trvácnosť osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností,
- schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení úloh, najmä praktických,
- schopnosť využívať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach na riešenie problémových úloh, príp. projektov,
- aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim,
- schopnosť vyhľadávať a spracúvať informácie z rôznych zdrojov aj prostredníctvom informačných a komunikačných technológii,
- schopnosť zaujať postoj, vyjadriť vlastné stanovisko a argumentovať,
- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť a tvorivosť,
- kvalita výsledkov činnosti,
- schopnosť a úroveň prezentácie vlastných výsledkov práce,
- pozícia a činnosť v skupine (pri skupinovej práci), schopnosť spolupracovať,
- osvojenie účinných metód samostatného štúdia a schopnosti učiť sa učiť.

Požiadavky na výstup:
Priebežný test
Vypracovanie priebežného testu zahŕňa overovanie poznatkov a zručností týkajúcich sa určitej témy preberaného celku napr. Celok „Stopy antiky“ a z toho téma „Grécko kráľov“.
Test tematického okruhu
Test tematického okruhu komplexne overuje nadobudnuté poznatky z daného časového obdobia napr. „Predkovia Slovákov v Karpatskej Kotline“. V porovnaní s priebežným testom nie je až tak detailný v otázkach, resp. úlohách.
Ústna odpoveď
Overuje vedomosti žiakov z posledných učív (3) a ich pravidelnú prípravu na vyučovanie.
Prezentácie študentov
Žiaci majú možnosť získať ďalšie body pomocou prezentácií k vybraným témam. Zoznam tém prezentácií bude zverejnený na začiatku každého školského roka, resp. pripomenuté na začiatku každého polroka. Ide o samostatnú prácu žiaka, pričom si sám vyhľadá potrebné informácie, ktoré spracuje a prezentuje na hodine vo forme prijateľného a zrozumiteľného výstupu (graf, tabuľka, prezentácia, fotodokumentácia a pod.).
Aktivita na hodine
Podstatnou zložkou práce žiaka je samotné fungovanie na hodine. Táto aktivita, hodnotená extra bodmi, má za cieľ zefektívnenie výučby a zlepšenie interakcie medzi učiteľom a žiakom.

6. OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
DEJEPIS PRE MATURANTOV	**štvrtý**	**4 hodiny týždenne, 120 hodín za rok**

Výkonový štandard, výstup na hodnotenie	Obsahový štandard, pojmy
Tematický okruh: **Úvod do štúdia dejepisu – „historikova dielňa“ – 2 hod.**	
Žiak vie: - rozpoznať rôzne druhy prameňov, - zakresliť na časovú priamku významné údaje, - používať periodické termíny –medzníky, - charakterizovať pomocné vedy historické,	- Úvod do dejepisu – základné pojmy.
- orientovať sa na mape,	- Práca s mapou.
Tematický okruh: **Počiatky ľudskej kultúry a civilizície -4 hod.**	
Žiak vie: - vysvetliť čím sa zaoberá archeológia, - vysvetliť antropogenézu,	- archeológia, - antropogenéza,
- popísať život človeka v praveku (odev, obydlie, komunikácia, kult), - charakterizovať základné pracovné nástroje, - porovnať kamenné, bronzové a železné nástroje a ich vlastnosti,	- život v praveku,
- opísať kultúru pravekých ľudí a porovnať ju so súčasnou kultúrou,	- Náboženstvo, kultúra v praveku.
Tematický okruh: **Starovek – 24 hod.**	
Žiak vie: - popísať prírodné podmienky územia Mezopotámie, - charakterizovať podmienky pre vznik prvých štátov, - opísať spoločný znak chrámového a palácového hospodárstva,	- Mezopotámia.
- zhodnotiť prínos Sumerskej kultúry,	- Staroveký Sumer – prehľad kultúr.
- popísať prírodné podmienky Egyptu, - zhodnotiť prínos Egyptskej kultúry,	- Staroveký Egypt – vývoj spoločnosti, kultúra.

- popísať prírodné podmienky štátov blízkeho východu	- Ostatné orientálne civilizácie.
- charakterizovať sociálne rozvrstvenie spoločnosti v najstarších štátoch, - porovnať spôsob výroby a život ľudí v najstarších štátoch (Mezopotámia, Egypt, India, Čína, židovský štát),	- India, Čína.
- vymenovať rozdiely kultúr vyvinutých na začiatku gréckych dejín,	- Najstaršie štáty na území Grécka.
- zdôvodniť, prečo v Grécku nevznikol jednotný štát, - určiť príčiny a dôsledky zakladania gréckych osád mimo gréckeho územia, - vysvetliť význam olympijských hier v starom Grécku a súčasné OH,	- Grécko kráľov.
- vysvetliť dôvody spísania ústavy	- Solónová ústava.
- vystihnúť znaky starogréckej demokracie,	- Grécko v klasickom období Sparta –Atény.
- charakterizovať grécko-perzské vojny,	- Vojny v Grécku.
- zdôvodniť, opísať a zhodnotiť výboje Alexandra Macedónskeho, - vyhodnotiť grécku kultúru a jej význam pre súčasnosť,	- Helenistické Grécko.
- opísať polohu Itálie a vplyv Etruskov na založenie a rozvoj Ríma	- Staroveký Rím.
- vysvetliť dôvody reformy ústavy - vysvetliť dôvody zániku kráľovstva	- Reforma Servia Tullia.
- určiť rozdiely medzi kráľovstvom a republikou v Ríme, - porovnať jednotlivé vrstvy obyvateľstva Ríma,	- Rímska republika.
- vysvetliť príčiny púnskych vojen,	- Púnske vojny.
- popísať hnutie bratoch Gracchovcov, - vysvetliť rozpínanie Rímskej ríše za pomoci mapy, - určiť podmienky vzniku kresťanstva v období rímskeho cisárstva,	- Kríza rímskej republiky.
- porovnať prvý a druhý triumvirát,	- 1. a 2.triumvirát.
- určiť spoločné a odlišné znaky rímskej republiky a raného cisárstva, - charakterizovať etapy rozmachu Ríma a jeho premenu na impérium, - uviesť príklad vnútornej a zahraničnej politiky ranného cisárstva,	- Rímske cisárstvo – principát.
- popísať Diokletianove reformy, - charakterizovať vývoj rímskeho impéria v období cisárstva, - vysvetliť podmienky vzniku kresťanstva v období rímskeho cisárstva,	- Rímske cisárstvo – dominát.

- vysvetliť dôvody rozdelenia ríše - určiť spoločné a odlišné politické znaky východu a západu,	- Rozdelenie ríše.
- analyzovať príčiny a dôsledky zániku Rímskej ríše, - uviesť príčiny a následky „ sťahovania národov,	- Zánik ríše.
- porovnať politický systém aténskej demokracie a rímskej republiky, - porovnať rímsku a grécku kultúru a ich vplyv na európsku kultúru,	- Grécko a Rím.
Tematický okruh: **Stredovek-27 hod.**	
Žiak vie: - ostaviť chronologickú priamku stredoveku, - charakterizovať proces „sťahovania národov“ a vznik „barbarských“ štátov,	- Stredovek ,vytváranie stredovekej Európy.
- charakterizovať vznik a rozvoj Franskej ríše, - určiť rozdiel medzi reálnou a formálnou mocou, - určiť znaky karolínskej renesancie,	- Franská ríša.
- určiť rozdiely byzantskej kultúry so západoeurópskou, - charakterizovať vznik a rozvoj Byzantskej ríše,	- Byzantská ríša.
- popísať bulharský štát , Kyjevsku Rus	- Slovania –Bulharský štát, Kyjevska Rus.
- popísať jednotlivé štáty	- Slovania- Samova ríša, Veľká Morava, Poľský štát, Český štát.
- vystihnúť spoločné a rozdielne znaky kresťanstva a islamu,	- V znamení polmesiaca a kríža - Arabská ríša.
- zhodnotiť prínos a význam križiackych výprav,	- V znamení polmesiaca a kríža –Križiacke výpravy.
- vysvetliť Avignonské zajatie pápežov, - charakterizovať vládu Filipa IV.Pekného	- Francúzsko v ranom stredoveku.
- určiť spory otvoreného konfliktu medzi Anglickom a Francúzskom,	- Francúzsko 100 ročná vojna.
- zhodnotiť prínos dokumentu Veľká listina slobôd,	- Anglicko v ranom stredoveku.
- vysvetliť boj o investitúru,	- Nemecko v ranom stredoveku.
- popísať postavenie sociálnych skupín v stredovekej spoločnosti. - charakterizovať život v stredovekom meste a na dedine a porovnať ich. - vystihnúť špecifické znaky slobodného kráľovského mesta. - popísať diaľkový obchod v stredoveku.	- Stredoveká spoločnosť.

- popísať priebeh a výsledky dôležitých koncilov, - popísať šírenie vzdelanosti, - popísať stredoveké umenie a uviesť príklady,	- Kresťanstvo –základ stredovekej vzdelanosti a kultúry.
- porovnať vývoj praveku na Slovensku s vývojom vo svete,	- Slovensko v praveku a susedstve Rímskej ríše.
- vymedzí pravlasť Slovanov, - rozozná migračné prúdy Slovanov, - popísať spoločenské zriadenie a život starých Slovanov,	- Slovania v strednej Európe a počiatky slovenských dejín.
- zdôvodniť slovansko-avarské spolužitie, - vysvetlí okolnosti vzniku Veľkej Moravy,	- Samova ríša a Nitrianske kniežatstvo.
- zaujať postoj k formovaniu slovenskej etnickej identity na základe analýzy historických prameňov, - odhaliť príčiny a dôsledky napätia medzi Mojmírom a Pribinom, Rastislavom a Svätoplukom, - identifikovať vzťahy medzi Veľkomoravskou ríšou a Franskou ríšou,	- Veľká Morava rozmach a pád.
- charakterizovať a zhodnotiť pôsobenie Konštantína, Metoda a Gorazda vo Veľkomoravskej ríši, - zaujať postoj k formovaniu slovenskej etnickej identity na základe analýzy historických prameňov,	- Veľká Morava – kultúrny prínos.
- zdôvodniť vznik Uhorského kráľovstva a prínos predkov Slovákov v tom procese, - vymedziť špecifické znaky mnohonárodnostného uhorského štátu, - charakterizovať starých Maďarov, - vysvetliť spoločenské vzťahy : kráľ- cirkev- feudáli- poddaní, - zostaviť tabuľku Arpádovcov na uhorskom tróne so základnými časovými údajmi a kľúčovými udalosti,	- Vznik a vývoj Uhorska za Arpádovcov.
- zhodnotiť (analýzou historických prameňov) význam Zlatej buly, - identifikovať dôsledky tatárskeho vpádu do Uhorska a feudálnu anarchiu (Matúš Čák, Omodejovci),	- Slovensko za vlády posledných Arpádovcov.
- vysvetliť prečo cirkev podporovala Karola Róberta, - popísať hospodárske reformy Karola Róberta, - zhodnotiť politiku vlády Ľudovíta I,	- Slovensko za vlády Anjouovci.
- zhodnotiť domácu politiku vlády Žigmunda Luxemburského, - vymedziť dôsledky husitských vpádov do Uhorska, - vysvetliť rozdiel medzi husitmi a bratríkmi,	- Vláda Žigmunda a boje o trón po smrti Albrechta Habsburského.
- zhodnotiť vládu Mateja Korvína,	- Matej Korvín. Cesta k Moháčskej katastrofe.

- zhodnotiť rozvoj kultúry a vzdelania v Uhorsku za vlády Mateja Korvína, Académia Istropolitana,	
- vysvetliť vznik miest, - charakterizovať bohatstvo krajiny	- Hospodársky a sociálny vývoj na Slovensku v 14. a 15.st.
- vysvetliť gotický sloh, -vymenovať najznámejšie diela, - poukázať na rozdiely medzi gotikou a renesanciou,	- Vzdelanosť a kultúra stredoveku.
Tematický okruh: **Novovek -27 hod.**	
Žiak vie: - popísať R-U monarchiu,	- Centralizované monarchie – vznik a vývin.
- porovnať humanizmus s renesanciou,	- Humanizmus a renesancia.
- objasniť proces reformácie a protireformácie, hlavné smery a skupiny, - poukázať na snahu cirkvi reformovať,	- Reformácia – vznik, šírenie.
- vysvetliť dôvody a dôsledky vojen a popísať ich priebeh,	- Tridsaťročná vojna – príčiny, priebeh.
- popísať anglickú revolúciu,	- Anglická revolúcia – príčiny, priebeh.
- vysvetliť priebeh revolúcie, -definovať politický národ,	- Vznik USA – charakteristika procesu.
- popísať zápas o Uhorsko, popísať centralizačné snahy Ferdinanda I.,	- Slovensko a Turci –vývoj po moháčskej bitke.
- popísať začiatky reformácie	- Reformácia a protireformácia v Uhorsku.
- chronologicky s použitím časovej osi charakterizovať jednotlivé povstania	- Stavovské povstania a zápas s Turkami.
- porovnať osvietenecký absolutizmus s parlamentnou demokraciou,	- Osvietenstvo.
- popísať pragmaticku sankciu - popísať reformy MT	- Slovensko za vlády Karola III.a Márie Terézie.
- popísať jozefínske reformy	- Slovensko a Habsburská monarchia za Jozefa II.
- analyzovať príčiny vzniku revolúcie,	- Veľká franc. revolúcia – vznik.
- charakterizovať (chronologicky na časovej osi) jednotlivé fázy francúzskej revolúcie, - charakterizovať (chronologicky na časovej osi) jednotlivé fázy francúzskej revolúcie,	- Veľká franc. revolúcia – priebeh, dôsledky.

- popísať vládu Napoleona Bonaparteho,	- Napoleon Bonaparte.
- popísať záujmy veľmocí pri viedenskom kongrese,	- Európa po viedenskom kongrese.
- popísať revolučné hnutia v EU, - vysvetliť situáciu na Balkánskom polostrove	- Politika medzinárodnej rovnováhy síl a jej problémy (1815-1847).
- definovať príčinu mohutného revolučného výbuchu v európskych krajinách	- Revolucie v rokoch 1848-49.
- popísať národné obrodenie,	- Národné obrodenie.
- popísať žiadosti Slovenského národa, - zhodnotiť revolučné roky 1848/49 a boj Slovákov za národné práva,	- Slováci 1848/48.
- popísať cestu k Bachovmu absolutizmu a jeho prejavy,	- Slováci po páde bachovského absolutizmu.
- charakterizovať význam priemyselnej revolúcie, technické inovácie, industrializáciu, urbanizáciu, - popísať nástup industriálnej spoločnosti ako i následnú premenu agrárnej spoločnosti,	- Anglická priemyselná revolúcia: Predpoklady, Podmienky, Vek strojov, Doprava, Poľnohospodárstvo.
- opísať zmeny v živote moderného človeka - zhodnotiť život kapitalistu (podnikateľa), robotníka, žien, detí v 19. st., - porovnať spôsob života v meste a na dedine v 19. st. s predchádzajúcimi obdobiami,	- Anglická priemyselná revolúcia: sociálne dôsledky revolúcie.
- popísať boj o slobodný obchod, - popísať koloniálne impérium Británie,	- Veľmoci v 2. pol. 19. storočia.
- popísať koloniálne výboje Francúzska, - popísať Britániu ako kolonialne imperium, - popísať záujmy Ruska o balkánske štáty, - oboznámiť sa s konkrétnymi prejavmi netolerantnosti a odporu v kontexte koloniálnej expanzie,	- Kolonializmus v 19. storočí.
Tematický okruh**: Dejiny 20. storočia -36hod.**	
Žiak vie: - zhodnotiť príčiny 1.sv.vojny,	- Príčiny a priebeh 1. svet. Vojny.
- zhodnotiť dôsledky,	- Dôsledky 1. svetovej vojny.
- zhodnotiť životné podmienky obyvateľstva na vidieku a v mestách	- Vplyv prvej sv.vojny na obyvateľov Slovenska.

- porovnať Clevelandsku a Pittsbursku dohodu - popísať formovanie odboja	- Plány krajanov v zahraničí a domáci a zahraničný odboj.
- analyzovať dokumenty: Clevelandská dohoda, Pittsburgská dohoda, - popísať Washingtonskú deklaráciu, - popísať priebeh vstupu Slovenska do ČSR, -popísať Malú dohodu, - rozlíšiť hlavné prúdy slovenskej politickej scény v rámci ČSR, - zaujať postoj k prejavom centralizmu a autonomizmu,	- Vznik a vývoj 1. ČSR.
- popísať svetovú hospodársku krízu - popísať španielsku občiansku vojnu	- Rast napätia v Európe v tridsiatych rokoch.
- popísať cestu fašizmu k moci, - špecifikovať znaky totalitných politických systémov v Taliansku,	- Taliansko – Fašizmus.
- špecifikovať znaky totalitných politických systémov v Nemecku a porovnať so systémom v Taliansku,	- Nemecko – nacizmus.
- rozlíšiť znaky totalitného politického systému v Rusku a v ZSSR (1917-1953),	- Rusko – totalitný systém.
- identifikovať geopolitické zmeny po prvej svetovej vojne, - vymedziť znaky demokratických politických systémov v medzivojnovom období, - charakterizovať kultúru v medzivojnového obdobia,	- Medzivojnové obdobie.
- charakterizovať politiku appasementu, - identifikovať príčiny vzniku II. svetovej vojny,	- 2. svetová vojna- príčiny.
- rozčleniť jednotlivé etapy priebehu druhej II. svetovej vojny, - popísať anexiu Rakúska, - popísať Mníchovskú dohodu a priebeh vojny,	- 2. svetová vojna- víťazný nástup fašizmu.
- popísať nacistickú okupáciu a správu území	- Život v okupovaných krajinách.
- analyzovať jednotlivé etapy priebehu druhej svetovej vojny.	- 2. svetová vojna- obrat vo vojne.
- zhodnotiť dopad vojny všeobecne	- Cena za vojnu.
- zhodnotiť politické následky veľkej celosvetovej hospodárskej krízy - popísať reakciu na nástup Adolfa Hitlera v Československu - popísať Mníchovskú konferenciu	- Slovensko pod tlakom rozbúrenej Európy.
- popísať žilinskú dohodu a jej dôsledky	- Autonómia Slovenska.
- popísať marcovú krízu - popísať malú vojnu	- Slovensko nový štát na mape Európy.

- popísať autoritatívny režim - zhodnotiť situáciu po salzburských rokovaniach - vysvetliť princím reciprocity - popísať tragédiu slovenských židov	- Vnútorné dianie v Slovenskej republike ,Národnosti v Slovenskej republike.
- zaujať postoj k rôznym názorom na SNP, - vyhľadať príklady účasti Slovákov na bojiskách II. svetovej vojny,	- Zahraničný a domáci odboj.
- popísať posun doľava, - popísať situáciu v Európe a prvé náznaky rozporov, - popísať nemeckú otázku, a usporiadanie porazených štátov,	- Konferencie o svete po 2. svetovej vojne.
- zhodnotiť Trumanovú doktrínu, - zhodnotiť Marschallov plán aStalinovu reakciu na snahy USA, - popísať rozdelenie Nemecka	- Od protihitlerovskej koalície k studenej vojne.Zápas superveľmocí o Európu.
- popísať zaujmovú sféru Ruska - popísať sovietizáciu	- Stalinský systém v strednej a východnej Európe.
- popísať nárazníkové pásmo ZSSR a sovietsky postup v jeho záujmovej sfére, - popísať formovanie ľudovodemokratických krajín, - zdôvodniť vplyv perestrojky a glasnosti na vnútropolitický vývoj štátov východného bloku,	- Vývoj vo východnom bloku.
- popísať povojnový hospodársky rast - popísať černošské hnutie	- Na ceste k spoločnosti blahobytu. Západné štáty a USA v 50.-80.rokoch.
- zdôvodniť príčiny pádu železnej opony,	- Svetový komunizmus v praxi.
- zhodnotiť proces dekolonizácie v 2. polovici 20. Storočia, - popísať začiatok rozkladu koloniálnej sústavy, -popísať indickú otázku, - popísať indočínsku vojnu, - zaujať stanovisko k otázke Maghrebu, - popísať dekolonizačný proces a tretí svet po dekolonizácii, - popísať Bandunsku konferenciu, -popísať hnutie nezúčastnených krajín,	- Dekolonizácia.
- popísať arabsko-izraelský konflikt,	- Arabsko-izraelský konflikt.
- popísať Košický vládny program, - zaujať stanovisko k Benešovým dekrétom, - popísať systém dvoch politických strán, - zaujať stanovisko k procesu J. Tisom, - popísať zásahy proti menšinám, - popísať prebratie moci komunistickou stranou,	- Slovensko na dejinnej križovatke.

- popísať komunistický prevrat - popísať procesy, väzenia, tábory - popísať predjarie	- Vláda komunistickej strany.
- popísať socializmus s ľudskou tvárou - popísať normalizáciu - popísať zrod protikomunistického odboja	- Obrodný proces a jeho násilné potlačenie , - V opozícii.
- popísať pád komunistického režimu	- Prvý dotyk so slobodou.
- popísať príčiny rozporov	- Slovenská otázka opäť na scéne.

Názov predmetu	**GEOGRAFIA**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
4	**1**	2	66	2	66	1	33	-	-	**5**	**165**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** **-** použité disponibilné hodiny

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre geografiu. Vo vyučovacom predmete sa zvyšuje v UP v ŠkVP časová dotácia o 1 hodinu. Táto vyučovacia hodina sa použije na zmenu kvality výkonu v oblasti využívania informačno-komunikačných technológií v tematických celkoch **Geografia v praxi, Mapovanie Zeme a Fyzická geografia** pri tvorbe projektových prezentácii, spracovaní geografických poznatkov v rôznych grafických podobách.

1 CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Učebný predmet geografia rozvíja u žiakov poznanie o výnimočnosti a jedinečnosti planéty Zem. Nadväzuje na učivo základnej školy. Pomáha správne chápať podstatu javov a procesov, ktoré na Zemi prebiehajú a uvedomiť si princípy, na ktorých je postavená existencia života. Štúdium geografie umožňuje žiakom spoznávať krajinu v celej svojej komplexnosti a zložitosti. Podporuje snahu porozumieť vzťahom medzi jednotlivými zložkami a prvkami krajiny a chápať ich silnú vzájomnú previazanosť.
Základnou zručnosťou, rozvíjanou v geografii, je práca s mapovými podkladmi v tlačenej a digitálnej podobe. Tú dopĺňajú schopnosti žiakov vyhľadať, analyzovať, správne interpretovať a vhodne využívať informácie prezentované v rôznych grafických podobách (schémy, grafy, tabuľky, vekové pyramídy, diagramy, kartogramy, kartodiagramy a i.). Žiaci poznajú dôveryhodné informačné zdroje, vedia sa dobre orientovať v dostupných databázach štatistických údajov a identifikovať v nich dôležité fakty a kľúčové skutočnosti.
Dôkladné poznanie Zeme je nevyhnutnou podmienkou jej ochrany. Každé miesto na Zemi je osobité. Od iných sa odlišuje typickým podnebím, rastlinstvom, živočíšstvom, ale aj obyvateľmi s vlastným jazykom, kultúrou a spôsobom života. Tolerancia žiakov k inakosti predpokladá pochopenie podstaty príčin rôznorodosti a rozmanitosti jednotlivých krajín. Vyžaduje úctu k princípom demokracie a občianskej slobody, ktorých nerešpektovanie môže viesť k vojnovým konfliktom a globálnym katastrofám. Geografia zohráva v tomto smere nezastupiteľnú úlohu. Zdôrazňuje súvislosti a často komplikovanú prepojenosť príčin s dôsledkami. Formuje osobnosť mladého človeka upozorňovaním na podobnosť, ale aj zvláštnosti opisovaných regiónov, ktoré porovnáva so Slovenskom, pričom poukazuje na jeho osobitosť v kontexte Európy, či sveta.

2 CIELE PREDMETU A KOMPETENCIE

Vo vyučovaní geografie počas gymnaziálneho štúdia sa všetky aktivity odvíjajú od hlavného cieľa – zvládnutia a správneho využitia nadobudnutých geografických poznatkov a zručností v praxi. Žiaci majú po skončení štúdia tohto učebného predmetu dokázať aplikovať a hodnotiť geografické informácie, čo znamená informácie získané z máp, literatúry, médií, osobných skúseností z regiónu alebo z iných oblastí sveta.

Výsledkom bude, že žiaci dokážu rozpoznať možnosti a spôsoby uplatnenia informácií geografického rázu v bežnom živote, napríklad analyzovať obsah mapy, orientovať sa podľa nej, orientovať sa v aktuálnych situáciách vo svete a na Slovensku, hodnotiť javy a fakty (vzniknuté v prírode alebo zapríčinené človekom).
V jednotlivých regiónoch Zeme dokážu posúdiť súčasnú politickú a ekonomickú situáciu.
Proces vzdelania smeruje ku komplexnému rozvoju žiakovej osobnosti a tiež k tomu, aby žiaci:

- využívali mapy rôzneho druhu v digitálnej aj tlačenej podobe ako základný zdroj geografických informácií,
- správne a presne interpretovali informácie o krajine v rôznych formách (grafy, tabuľky, schémy, diagramy, fotografie, filmy a i.),
- vyhľadávali, porovnávali, posudzovali pravdivosť a zhodnotili dostupné informácie o krajine z rôznych informačných zdrojov,
- zdôvodnili rôznorodosť prírodných podmienok v rôznych častiach Zeme a ich vplyv na život človeka,

- rozumeli podstate rozmanitosti ľudskej spoločnosti a jej variabilným prejavom,
- zaujali postoj k najvážnejším otázkam existencie ľudstva na Zemi a ponúkli vhodné riešenia,
- interpretovali zložitosť krajiny a silnú vzájomnú previazanosť jej prírodných a socioekonomických zložiek,
- komplexne posúdili perspektívy rozvoja jednotlivých regiónov.

Konkrétne ciele:
Žiaci:

- získajú ucelenú predstavu o prírode ako výsledku vzájomného pôsobenia jej zložiek,
- analyzujú, interpretujú, triedia a hodnotia informácie o organizmoch a prírode,
- poznajú a používajú správnu terminológiu pri interpretácii procesov a javov v prírode,
- aplikujú empirické metódy práce (pozorovanie, experimentovanie, meranie) pri skúmaní biologických procesov,
- plánujú, uskutočňujú, zaznamenávajú a vyhodnocujú biologické pozorovania a pokusy,
- prakticky riešia problémy, argumentujú, vyvodzujú závery, navrhujú riešenia,
- kriticky myslia, odlišujú spoľahlivé informácie od nespoľahlivých,
- diskutujú o význame a praktických dôsledkoch biologických vedeckých objavov,
- aplikujú osvojené vedomosti a zručnosti na podporu svojho zdravia, prevenciu ochorení a rizikového správania,
- prejavujú zodpovednosť vo vzťahu k živým organizmom a ich prostrediu,
- plánujú a realizujú školské individuálne alebo skupinové projekty v oblasti biológie,
- prezentujú a obhajujú výsledky svojej práce.

Štúdium geografie na strednej škole prispieva k rozvoju kľúčových kompetencií:

Komunikácia v materinskom jazyku:

- schopnosť vyjadrovať myšlienky, fakty a názory ústnou a písomnou formou,
- vyhľadávať, zhromažďovať a spracovávať informácie
- formulovať a vyjadrovať svoje ústne a písomné argumenty presvedčivým spôsobom primeraným danému kontextu.

Digitálna kompetencia:

- používanie počítača na získavanie, posudzovanie, ukladanie, tvorbu, prezentáciu a výmenu informácií a na komunikáciu a účasť v spolupracujúcich sieťach prostredníctvom internetu,
- posudzovať relevantnosť,

- rozvíjať kritický a zvažujúci postoj k dostupným informáciám a zodpovednému používaniu interaktívnych médií.

Kompetencia Naučiť sa učiť:

- chápať svoje preferované stratégie učenia sa,
- organizovať vlastné učenie sa,
- uvedomovať si proces učenia sa,
- získavať, spracovávať a prispôsobovať nové vedomosti,
- využívať výhody učenia sa v heterogénnych skupinách,
- schopnosť organizovať vlastné učenie sa, posúdiť svoju prácu.

Spoločenské a občianske kompetencie:

- schopnosť konštruktívne komunikovať v rozličných prostrediach,
- byť tolerantný,
- vyjadrovať odlišné stanoviská a porozumieť im,
- vyjednávať so schopnosťou vytvárať dôveru a cítiť empatiu,
- rešpektovať iných ľudí,
- pripraviť sa prekonávať predsudky a robiť kompromisy,
- prejavovať solidaritu a záujem pri riešení problémov, ktoré sa týkajú miestnej alebo širšej komunity.

Iniciatívnosť a podnikavosť:

- schopnosť plánovať, organizovať a riadiť projekty so zámerom dosiahnuť ciele,
- reprezentovať a vyjednávať,
- schopnosť pracovať individuálne a v tíme,
- posudzovať a identifikovať silné a slabé stránky jednotlivca,
- hodnotiť a prijímať prípadné riziká.

Kompetencia riešiť problémové situácie

- vedie žiakov k praktickému zvládnutiu situácií vyžadujúcich si analýzu kartografického materiálu najrôznorodejšej povahy (digitálnej forme, vrátane práce s GPS). Používať informačné a komunikačné technológie sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania pri tvorbe projektov, ale aj pri úlohách z regionálnej geografie sveta.

- aplikovať poznatky o zákonitostiach premien geografickej krajiny pri posudzovaní perspektív vybratých regiónov. Navrhovať a hodnotiť alternatívne postupy pri scenároch ich rozvoja. Praktický význam geografie spočíva v tom, že pomáha modelovať aj pracovné možnosti – modelová cestovná kancelária, rozvoj regiónu, prezentácia vlastného regiónu.
- vie racionálne zhodnotiť dosahy ľudskej činnosti na životné prostredie a buduje si postoje, ktoré sú v súlade s optimalizáciou využitia krajiny pri minimálnych zásahoch do prírody (udržateľný rozvoj).

Kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

- uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti,
- cení si a rešpektuje umenie a kultúrne historické tradície,
- vníma odlišnosti medzi jednotlivými, národmi, kultúrami a náboženstvami a v konečnom dôsledku zaujíma odmietavý postoj k intolerancii, xenofóbii a násiliu
- spoznáva kultúry a zvyky obyvateľov rôznych štátov sveta, čo vedie k akceptácii ich spôsobu života

Výsledkom rozvíjania kompetencií je získanie geografickej gramotnosti, ktorá predstavuje systém poznatkov prírodných socioekonomických podmienok a faktorov života spoločnosti (v globálnych aj regionálnych rozmeroch). Geografia prehlbuje orientáciu v dnešnom svete.

3 VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Stratégie výučby sú metodické postupy učiteľov (metódy a formy výučby, aktivity, príležitosti, pravidlá) vo výučbe, ktorými cielene a systematicky utvárame a rozvíjame kompetencie žiakov.
Pri výučbe geografie uplatňujeme najmä tieto metódy a stratégie:

Brainstorming:

Ide o najrýchlejšie zhromažďovanie nápadov, námetov a informácií s cieľom vyprodukovať čo najviac myšlienok v minimálnom čase. Využíva sa v začiatočných fázach preberania jednotlivých tém, aby učiteľ zistil na akých vedomostiach môže stavať, a ktoré žiakom chýbajú.

Výučba riešením problémov:

Prehlbovanie analytických a rozhodovacích kompetencií je možné dosahovať pomocou problémového vyučovania. Žiaci zadefinujú problém týkajúci sa istého učiva (témy, tematického celku) a následne sa snažia dospieť k určitým vzťahom a procesom, ktoré vedú k istým následkom. Žiaci sami navrhujú riešenia problému a rozhodujú o optimalizácii zásahov človeka do prírodného, resp. socio-ekonomického systému. Súčasťou

problémového vyučovanie je aj problémový výklad, pričom učiteľ zadefinuje problém a spoločne so žiakmi sa ho snaží vyriešiť (rozvíjanie celého systému KK).

Využívanie IKT:

Učiteľ zadáva žiakovi úlohy, pri ktorých bude využívať prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu informácií. Použitie vhodného softvéru (Google eart) by malo uľahčiť niektoré namáhavé výpočty alebo postupy a umožniť tak sústredenie sa na podstatu riešeného problému (KK informačné, komunikačné, personálne a sociálne, pracovné a podnikateľské, občianske a kultúrne).

Výklad (s použitím dataprojektora)**:**

Jedná sa o klasickú formu vyučovania, kedy dochádza k frontálnemu prenosu poznatkov z učiteľa na žiaka, pričom pred žiakmi stojí jedna alebo viac spoločných úloh. Využívanie dataprojektora, virtuálneho atlasu a elektronických prezentácií prispieva k maximalizácii zapamätania vedomostí a osvojovania mentálnych zručností u žiakov (rozvíjanie učebných KK).

Skupinové učenie sa:

Práca v skupinkách v rámci vyučovacej hodiny je spestrením klasickej frontálnej výučby. Osvojovanie geografických (a najmä analytických) zručností žiaka prebieha pomocou intenzívnej spolupráce žiakov navzájom. Učiteľ potom preberá úlohu facilitátora a kontroluje činnosť žiakov na hodine.

Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov (KK personálne a sociálne, komunikačné).

Samostatné štúdium:

Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením (informačné a učebné KK).

Samostatné vystúpenia žiaka:

Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa (KK učebné, komunikačné, personálne a sociálne).

Projektová výučba:

Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (ročníkové, seminárne), žiacke projekty, ktoré spracúvajú. Výsledky prác prezentujú s využitím IKT ostatným žiakom triedy (KK učebné, na riešenie problémov, komunikačné, informačné, pracovné a podnikateľské, prípadne občianske a kultúrne).

Reprezentácia školy žiakmi:

Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu v geografickej olympiáde, stredoškolskej odbornej činnosti a rôznych vedomostných súťažiach (KK podnikateľské a pracovné, občianske a kultúrne).

Videoprezentácia:

Určitou formou zážitkového vyučovania sú bezpochyby videoprezentácie. Dokumentárne filmy, snímky s vojnovou tematikou rozvíjajú u žiakov emocionalitu a empatiu voči utláčaným národom a etnikám. Dochádza k prehlbovaniu solidarity v osobnosti žiaka. Na druhej strane zábery s environmentálnou a ochranárskou tematikou podnecujú žiakov k uvedomeniu zodpovednosti za prostredie, v ktorom žijú.

Náučný výlet (exkurzia):

Uskutočňujú sa mimo školy, v prírodnom, výrobnom alebo inom spoločenskom prostredí. Ich základná funkcia spočíva v tom, aby si žiaci osvojili skúsenosti a vedomosti bezprostredným pozorovaním predmetov a javov v prirodzených situáciách a podmienkach. Ide o praktické zvládnutie zručností v prírode, aplikácia nadobudnutých poznatkov pri pozorovaní a objavovaní nových dimenzií planéty Zem smeruje k zušľachteniu ducha a harmonickému rozvoju osobnosti žiaka.

Didaktická hra:

Nenúteným spôsobom môžeme žiakov zapojiť do vyučovacieho procesu a vyvinúť u nich väčšie sústredenie ako pri iných činnostiach. Žiaci získavajú nové vedomosti a zručnosti, ktoré sú touto cestou lepšie pochopené a trvalejšie osvojené.

Stratégia učenia a myslenia EUR

Proces, pri ktorom učiteľ pomáha žiakom porozumieť učivu s výkladovým textom, ktorý pozostáva z nasledovných krokov:

E- evokácia:

Žiak si aktívne vybavuje vedomosti, ktoré o téme má. Tým, že umožníme žiakovi rekonštrukciu predchádzajúcich vedomostí a názorov, položíme široké základy, ktoré umožnia lepšie porozumenie a trvalejšie zapamätanie nových informácií.

U- uvedomenie:

V druhej etape - uvedomenie si významu, sa žiak dostáva do kontaktu s novými informáciami alebo myšlienkami, ktoré spája s vlastnou štruktúrou vedomostí, aby výsledok dával nový, presnejší zmysel. Žiak pod vedením učiteľa získava nové poznatky o pojmoch a vzťahoch medzi nimi, vytvára si postoje k učivu. V tejto fáze učebného procesu má učiteľ na učenie sa žiaka najmenší vplyv. Žiak v tejto fáze musí byť aktívny sám od seba.

R- reflexia:

Žiak si upevňuje nové vedomosti, a aktívne reštrukturalizuje svoje schémy porozumenia, aby zodpovedali tým vedomostiam, ktoré sa naučil. Až v tejto fáze si vlastne skutočne osvojuje učivo a vznikajú trvalé vedomosti. Medzi žiakmi dochádza k výmene myšlienok, čím sa rozširuje ich slovná zásoba a prezentujú sa rôzne schémy porozumenia.

4 UČEBNÉ ZDROJE

Učebné zdroje predstavujú zdroj informácií pre žiakov, cestu ich motivácie, získavania, upevňovania a kontroly nadobudnutých vedomostí, zručností a postojov.

UČEBNICE

- BIZUBOVÁ, M. a kol.52004. *Geografia pre 1.roč. gymnázií*, 1. diel. SPN. Bratislava 2004. ISBN 80-10-00635-1
- BIZUBOVÁ, M. a kol.2006. *Geografia pre 1.roč. gymnázií*, 2. diel. SPN. Bratislava 2006. ISBN 80-10-00767-6
- TOLMAČI, L. a kol.2009. *Geografia pre 2 ročník gymnázií*. VKÚ. Harmanec. 2009. ISBN 978-80-8042-580-7
- TOLMAČI, L. a kol. 2011. *Geografia pre 3. ročník gymnázií.* VKÚ. Harmanec. 2011.ISBN978-80-8042-610-1
- ČEMAN, R. 2005. *Zemepisný atlas Slovenská republika*, Mapa Slovakia plus. Bratislava. 2005. ISBN 80-8067-138-9
- ČEMAN, R. 2011. *Školský geografický atlas SVET,* Mapa Slovakia. Bratislava. 2011. ISBN 978-80-8067-260-7

ODBORNÉ ČASOPISY

- National geographic, GEO, Ľudia a zem

WWW STRÁNKY

- www.nationalgeographic.com, www.geograf.sk, www.earth.google.com/**,** www.shmu.sk**,** www.geocaching.sk, www.lepsiageografia.sk

DIDAKTICKÁ TECHNIKA

- notebooky, dataprojektor, interaktívna tabuľa, CD, DVD (sada DVD Provek, Zázračná planéta, Mocné sily planéty Zeme, Geografia Slovenska)

MATERIÁLNE VÝUČBOVÉ PROSTRIEDKY

- trojrozmerné modely telies (glóbus, model obehu Zeme a Mesiaca okolo Slnka, pohyby litosferických dosiek), tematické mapy, textový materiál, obrazový materiál (fázy Mesiaca, výškové stupne, litosferické platne, krasové javy, monzúny, štruktúra cyklónov, vonkajšie geomorfologické činitele)

5 KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení

niektorých zákonov, aktuálnym Metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Pri klasifikácii výsledkov dosiahnutých v geografii sa hodnotí:

- celistvosť, presnosť a trvácnosť osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností,
- schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení úloh, najmä praktických,
- schopnosť využívať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach na riešenie problémových úloh, príp. projektov,
- aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim,
- schopnosť vyhľadávať a spracúvať informácie z rôznych zdrojov aj prostredníctvom informačných a komunikačných technológii,
- schopnosť zaujať postoj, vyjadriť vlastné stanovisko a argumentovať,
- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť a tvorivosť,
- kvalita výsledkov činnosti,
- schopnosť a úroveň prezentácie vlastných výsledkov práce,
- pozícia a činnosť v skupine (pri skupinovej práci), schopnosť spolupracovať,
- osvojenie účinných metód samostatného štúdia a schopnosti učiť sa učiť.

Požiadavky na výstup:

- ***Tematický test***

Súčasťou overovania vedomostí je tematický test, ktorý slúži na overovanie poznatkov a zručností týkajúcich sa určitého tematického celku.

- ***Ústna odpoveď***

Overuje vedomosti žiakov z posledných učív (3) a ich pravidelnú prípravu na vyučovanie.

- ***Odpoveď pri mape***

Overuje schopnosť žiakov aplikovať poznatky pri práci s mapou.

- ***Prezentácie študentov***

Žiaci majú možnosť získať ďalšie body pomocou prezentácií k vybraným témam. Zoznam tém prezentácií bude zverejnený na začiatku každého školského roka, resp. pripomenuté na začiatku každého polroka. Ide o samostatnú prácu žiaka, alebo prácu v skupine, pričom si žiaci sami vyhľadajú potrebné informácie, ktoré spracujú a prezentujú na hodine vo forme prijateľného a zrozumiteľného výstupu (graf, tabuľka, prezentácia, fotodokumentácia a pod.).

- ***Aktivita na hodine***

Podstatnou zložkou práce žiaka je samotné fungovanie na hodine. Táto aktivita, hodnotená extra bodmi, má za cieľ zefektívnenie výučby a zlepšenie interakcie medzi učiteľom a žiakom.

6 OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
GEOGRAFIA	**prvý**	**2 hodiny týždenne, 66 hodín za rok**
	druhý	**2 hodiny týždenne, 66 hodín za rok**
	tretí	**1 hodina týždenne, 33 hodín za rok**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Geografia v praxi **Zdroje poznávania v geografii**	
Žiak vie/dokáže: – určiť polohu ľubovoľného miesta na mape pomocou geografických súradníc, – rozlíšiť informačné zdroje (dôveryhodné, menej dôveryhodné, nedôveryhodné), – vyhľadať a interpretovať štatistické údaje, fakty a dôležité skutočnosti z dôveryhodných informačných zdrojov, – tvorivo využívať geografické poznatky v rôznych grafických podobách (obsah tematickej mapy, tabuľky, schémy, diagramy, kartogramy, kartodiagramy), – porozumieť a adekvátne používať údaje prezentované v GPS prístrojoch a navigátoroch.	– mapa – obsah mapy – tematické mapy – zdroje geografických informácií – diagram, kartogram, kartodiagram – schéma, tabuľka – GPS
Mapovanie Zeme	
– rozpoznať spôsoby, ktorými zobrazuje zemský povrch do roviny, – vysvetliť príčiny vzniku skreslenia a jeho prejavy, – vypočítať skutočnú vzdialenosť miest na mape z číselnej alebo grafickej mierky, – vyhľadať mesto (miesto, ulicu, pamiatku) v on-line dostupnej digitálnej mape a navrhnú k nemu trasu,	– glóbus – kartografické zobrazenia – skreslenie – obsah mapy – legenda

– zhodnotiť význam a vplyv technológie GPS na bežný život.	– mierka mapy – GPS navigátor
Planéta Zem	
– rozpoznať základné hypotézy týkajúce sa vzniku a stavby Zeme, – vysvetliť princípy obehu Zeme okolo Slnka a dôsledky sklonu zemskej osi k rovine jej obehu, – vysvetliť príčiny vzniku rozdielov v dĺžke trvania dňa a noci na rôznych miestach Zeme v priebehu roka, – určiť rozdiel v miestnom čase medzi dvoma bodmi na Zemi, – zdôvodniť príčiny vzniku prírodných pásiem na Zemi.	– tvar Zeme – hviezdny deň, slnečný deň – tropický rok, priestupný rok – časové pásma, nultý poludník, dátumová hranica – typy krajiny – Mesiac
Atmosféra	
– zhodnotiť vplyv klimatotvorných činiteľov na podnebie vybraných miest na Zemi, – vysvetliť príčiny vzniku prúdenia vzduchu v troposfére, – identifikovať prejavy počasia ovplyvnené základnými tlakovými útvarmi, – správne interpretovať údaje o klimatických charakteristikách prezentované v rôznych grafických a textových podobách (tabuľky, schémy, grafy, klimatické diagramy, tematické mapy), – poznať význam a spoľahlivosť meteorologických predpovedí, – na konkrétnych príkladoch opísať globálne zmeny podnebia a ich možné dôsledky pre život na Zemi, – zhodnotiť riziká atmosférických procesov.	– zloženie atmosféry – klimatotvorné činitele – teplota vzduchu, vlhkosť vzduchu, tlak vzduchu – tlakové útvary – prúdenie vzduchu – vietor – stále, pravidelné a miestne vetry, inverzia – klimatické pásma a oblasti – zmeny klímy na Zemi – meteorologické predpovede – atmosférické riziká, hurikán, tornádo, víchrica
Hydrosféra	
– rozpoznať proporčné zastúpenie jednotlivých prvkov hydrosféry na celkovom množstve vody na Zemi a ich previazanosť (hydrologický cyklus), – vysvetliť príčiny vzniku rozdielov vo fyzikálnych a chemických vlastnostiach vody oceánov, – charakterizovať zákonitosti prúdenia vody v oceánoch a ich vplyv na živočíšne spoločenstvá a človeka, – zdôvodniť vznik a prejavy slapových javov a opísať ich priebeh, – vysvetliť príčiny rozdielneho režimu odtoku riek sveta a uviesť ich príklady, – opísať tri vodou podmienené procesy formujúce zemský povrch, – zhodnotiť význam ľadovcov a podpovrchovej vody pre formovanie povrchu Zeme a život obyvateľstva,	– obeh vody na Zemi (hydrologický cyklus) – svetový oceán – vlastnosti vody oceánov a morí – morské prúdy – slapové javy – vodstvo súše - rieky, močiare, jazerá, umelé vodné nádrže – ľadovce – podpovrchová voda – pramene – minerálna voda

– uviesť hlavné zdroje pitnej vody a ich obmedzenú dostupnosť, – rozpoznať hydrologické hrozby a vie sa riadiť pokynmi varovných systémov.	– termálna voda – ochrana a zdroje pitnej vody – hydrologické hrozby
Litosféra	
– vysvetliť dôvody usporiadania jednotlivých vrstiev zemského telesa, – uviesť dôkazy zmeny usporiadania kontinentov a oceánov na Zemi v geologickej minulosti, – vysvetliť príčiny pohybu litosferických dosiek, – popísať dôsledky platňovej tektoniky na zmeny povrchu Zeme, – identifikovať miesta zvýšeného rizika výskytu katastrofických prejavov tektonických procesov, – porovnať vplyv vnútorných a vonkajších geologických procesov na formovanie povrchu Zeme, – uviesť varovné systémy upozorňujúce na hrozbu živelných pohrôm a katastrofických udalostí.	– stavba Zeme – litosferické dosky – vnútorné a vonkajšie procesy – horotvorná činnosť – zemetrasenia – sopečná činnosť – prírodné katastrofy – erózia, transport – zarovnávanie, akumulácia – varovné systémy
Biosféra a pedosféra	
– vystihnúť rozdiely medzi pôdou a rozdrobenou horninou, – zhodnotiť vplyv pôdotvorných činiteľov na vlastnosti pôdy, – zdôvodniť rozšírenie pôd v Európe, – uviesť nepriaznivé dôsledky ľudských aktivít na pôdy, – vysvetliť príčiny vzniku bioklimatických pásiem na Zemi, – uviesť príklady najznámejších rastlinných a živočíšnych druhov žijúcich v jednotlivých bioklimatických pásmach Zeme, – vysvetliť príčiny a prejavy vertikálnej členitosti biosféry, – opísať najvážnejšie ekologické problémy spôsobené činnosťou človeka.	– zemina, pôda – vlastnosti pôdy – pôdne druhy, pôdne typy – ohrozenie pôdy – ekosystém – horizontálne a vertikálne členenie biosféry – bioklimatické pásma – rastlinstvo a živočíšstvo oceánu – vplyv človeka na biosféru
Geografické exkurzie a vychádzky	
– navrhnúť trasu geografickej exkurzie (vychádzky) a naplánovať jej program, – odhadnúť náročnosť prístupu k zaujímavým bodom na turistickej mape (vrcholy, kultúrno-historické a prírodné pamiatky), – pomocou prístroja GPS (mobilu) vyhľadať zaujímavé miesta a určiť ich dostupnosť.	– turistické vybavenie, turistická mapa – orientácia mapy, kompas – členitosť terénu, nadmorská výška, vrcholy s výhľadom – turistické značky, smerovník – Geocaching, GPS

Regionálna a humánna geografia	
– uviesť a odôvodniť 3 príklady vyčleňovania regiónov Zeme, – vysvetliť príčiny vzniku nových štátov na mape sveta, – zdôvodniť význam a úlohu spolupráce medzi štátmi a regiónmi, – vysvetliť príčiny nerovnomerného rozmiestnenia obyvateľstva v regióne (verzus na Zemi), – vymedziť hlavné rozdiely v natalite a mortalite vyspelých a hospodársky najmenej rozvinutých regiónov a štátov na Zemi, – zhodnotiť príčiny migrácie obyvateľstva, – identifikovať na mape najdôležitejšie smery a oblasti migrácie obyvateľstva – správne interpretovať informácie o vývoji a zložení obyvateľstva prezentované vo forme grafov, tabuliek, vekových pyramíd, diagramov a tematických máp, – z dostupných informačných zdrojov určiť 15 najľudnatejších miest sveta, lokalizovať ich na mape a určiť ich zastúpenie v určitom regióne, – uviesť problémy života obyvateľov veľkomiest vo vyspelých a menej rozvinutých krajinách sveta, – porovnať štáty s najväčším a najmenším HDP na obyvateľa a lokalizovať ich na mape, – uviesť aktuálne problémy svetového hospodárstva a príčiny zväčšujúcej sa priepasti medzi bohatými a chudobnými, – správne interpretovať štatistické údaje a ekonomické ukazovatele hospodárskej výkonnosti jednotlivých štátov sveta a jej regiónov, – zhodnotiť najdôležitejšie lokalizačné činitele ovplyvňujúce umiestnenie automobilového, chemického, potravinárskeho a textilného priemyselného závodu, – určiť najvýznamnejšie oblasti a centrá cestovného ruchu na jednotlivých svetadieloch a lokalizovať ich na mape, – zoradiť podľa významu jednotlivé typy dopravy a posúdiť ich význam podľa regiónov Zeme, – vysvetliť podstatu zahraničného obchodu a určiť najvýznamnejších importérov a exportérov v regiónoch a na svete, – kategorizovať globálne problémy na Zemi a ich prejavy.	– regionalizácia, regióny Zeme (svetadiely, kontinenty, kultúrne regióny) – politická mapa, štát – medzinárodné organizácie a hospodárske združenia – NATO, OSN, EÚ – rozmiestnenie obyvateľstva – pohyb obyvateľstva – natalita, mortalita, prirodzený prírastok – mechanický pohyb, migrácia – štruktúra obyvateľstva – vojnové konflikty a spory – sídla – urbanizácia – mestá, veľkomestá – hospodárstvo sveta – chudoba, nezamestnanosť – HDP – životná úroveň, kvalita života – primárny sektor, sekundárny sektor – terciárny sektor, kvartérny sektor – lokalizačný činiteľ – odvetvia priemyslu – doprava – zahraničný obchod – oblasti cestovného ruchu – globálne problémy Zeme, otepľovanie, dezertifikácia, svetový oceán, odpadové hospodárstvo, exhaláty, voda, výživa, ozónová diera, odlesňovanie

– porovnať jednotlivé svetadiely a ich regióny. V rámci tohto porovnania aplikovať všetky nasledujúce výkony: – zhodnotiť polohu regiónu a identifikovať ho na mape, – vyzdvihnúť nosné prírodné danosti regiónu, – zhodnotiť súčasnú politickú situáciu v regióne, – zaujať stanovisko k aktuálnym ohniskám vojnových konfliktov a náboženských sporov, – správne interpretovať štatistické údaje a ekonomické ukazovatele hospodárskej výkonnosti jednotlivých regiónov, štátov, – správne interpretovať informácie o vývoji a zložení obyvateľstva regiónu prezentované vo forme grafov, tabuliek, vekových pyramíd, diagramov a tematických máp.	○ Regióny: – Európa, Európska únia, Nemecko, štáty susediace so Slovenskom – Rusko – Ázia, Čína, India, Japonsko – Afrika, Juhoafrická republika, Nigéria – Amerika, USA, Brazília – Austrália
Slovensko	
– zhodnotiť geografické súvislosti vyplývajúce z polohy Slovenska, – popísať hlavné etapy formovania povrchu Slovenska, – uviesť príklady pôsobenia horotvorných procesov prebiehajúcich v geologickej minulosti na území Slovenska a ich dôsledky, – určiť najvýznamnejšie povrchové tvary vznikajúce činnosťou ľadovca, vody a vetra, – charakterizovať najväčšie pohoria, nížiny a kotliny Slovenska a identifikovať ich na mape, – vysvetliť príčiny premenlivosti počasia na Slovensku, – zdôvodniť vznik a rozmiestnenie klimatických oblastí na území Slovenska, – vysvetliť príčiny vzniku rozdielov vo vodnom stave a prietokoch významných slovenských riek počas roka, – identifikovať na mape významné zdroje podzemnej vody a pramene termálnych vôd, – rozlíšiť jazerá a vodné nádrže podľa využitia – charakterizovať typické rastlinné a živočíšne druhy žijúce v jednotlivých vegetačných stupňoch, – zosumarizovať príčiny nerovnomerného rozmiestnenia obyvateľov na území Slovenska,	– poloha, rozloha a hranice Slovenska – pohoria, kotliny, nížiny – Karpaty, Panónska panva, Tatry, Nízke Tatry, Slovenské rudohorie, Slovenský kras, Slovenský raj, Pieniny, Muránska planina, Veľká Fatra, Malá Fatra, Biele Karpaty, Nízke Beskydy, Poľana, Štiavnické vrchy, Kremnické vrchy, Malé Karpaty, Tribeč, Slanské vrchy, Vihorlat, Podunajská nížina, Východoslovenská nížina, Záhorská nížina, Podtatranská kotlina, Košická kotlina, Juhoslovenská kotlina, Hornádska kotlina, Zvolenská kotlina, Žilinská kotlina – reliéf – podnebie, počasie – klimatické oblasti (chladná, mierne teplá, teplá) – Dunaj, Morava, Váh, Orava, Kysuca, Turiec, Nitra, Hron, Ipeľ, Poprad, Dunajec, Slaná, Hornád, Torysa, Ondava, Laborec, Bodrog – režim odtoku rieky – jazerá, vodné nádrže

– identifikovať významné funkcie najľudnatejších miest Slovenska, ich hospodársku vybavenosť a perspektívy rozvoja, – správne interpretovať informácie o vývoji a zložení obyvateľstva Slovenska, prezentované vo forme grafov, tabuliek, vekových pyramíd, diagramov a tematických máp, – odôvodniť veľké hospodárske zaostávanie Slovenska v minulosti, – vysvetliť príčiny aktuálnych problémov slovenského hospodárstva a dôvody nerovnomerného rozmiestnenia priemyslu na území Slovenska, – správne interpretovať štatistické údaje a ekonomické ukazovatele popisujúce hospodársku výkonnosť Slovenska a jeho regiónov, – analyzovať údaje o nezamestnanosti v jednotlivých regiónoch Slovenska, – odhadnúť vývoj a možné riziká zmien v kľúčových odvetviach priemyslu Slovenska, – porovnať rozvinuté a menej rozvinuté regióny Slovenska, – zhodnotiť potenciál rozvoja najvýznamnejších oblastí cestovného ruchu na Slovensku, – určiť najvýznamnejšie centrá cestovného ruchu.	– Štrbské pleso, Popradské pleso, Morské oko, Vodné dielo Gabčíkovo, Liptovská Mara, Zemplínska Šírava, Oravská priehrada – podzemná voda, minerálne a termálne pramene – výškové stupne rastlinstva – veľkoplošné chránené územia – vývoj osídlenia – hustota zaľudnenia – prirodzený a mechanický pohyb obyvateľstva – zloženie obyvateľstva – sídla – Bratislava, Košice, Prešov, Nitra, Žilina, Banská Bystrica, Trnava, Martin, Trenčín, Poprad, Prievidza, Michalovce, Komárno, Nové Zámky, Zvolen, Bardejov, Banská Štiavnica, Skalica, Spišská Nová Ves, Levoča, Kremnica, – odvetvia priemyselnej výroby (automobilový, hutnícky, chemický, potravinársky) – druhy dopravy – oblasti cestovného ruchu a ich centrá – pamiatky zapísané v Zozname prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO – zahraničný obchod

Názov predmetu	**SEMINÁR Z GEOGRAFIE**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
2	**0**	-	-	-	-	2	66	-	-	**2**	**66**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** **-** použité disponibilné hodiny

1 CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Učebný predmet seminár z geografie rozvíja u žiakov poznanie jedinečnosti planéty Zem. Od toho sa odvíja aj obsah predmetu. Žiaci pochopia význam poznania zákonitostí Zeme. Uvedomia si, že dokonalé pochopenie princípov existencie Zeme im pomôže ju využívať a chrániť. Kompetencie, ktoré žiaci prehlbujú štúdiom geografie, umožňujú im spoznávať krajinu, zákonitosti jej usporiadania, možnosti optimálneho využitia a ochrany krajiny človekom. Obsah geografie sa sústreďuje aj na väzby prírody a ľudskej spoločnosti. Vzhľadom na nárast problémov, vyplývajúcich z aktivít človeka a ich dopadu na prírodné prostredie i na spoločnosť, žiaci získajú skúsenosti ako reagovať na zmeny v priestore, pochopiť ich a v budúcnosti ich riešiť. Nezanedbateľnou súčasťou kompetencií, ktoré geografia buduje, sú analýzy premien krajiny v čase. Ich cieľom je poznať zákonitosti vývoja krajiny a možnosti tvorby prognóz pri jej ďalšom využívaní, ochrane a zveľaďovaní.

Prostredníctvom semináru z geografie žiaci získajú schopnosť rozpoznať a pochopiť význam tolerancie a úcty k iným národom, dôležitosť poznania a ochrany prírodnej i kultúrnej krajiny, pestovanie kladného postoja a úcty k svojmu okoliu, iným národom, a samozrejme k sebe samému. Význam geografie spočíva aj v tom, že žiaci získajú schopnosť aplikovať poznatky po skončení školy pri rozvoji regiónov, v ktorých žijú a použitím analýzy a syntézy dokážu porovnávať vybrané regióny medzi sebou a hodnotiť ich. V súčasnosti sa kladie dôraz na schopnosť prezentovať región. V súvislosti s európskou integráciou je potrebné, aby žiaci mali poznatky o historických, geografických a kultúrnych danostiach regiónov, s ktorými chcú v škole alebo mimo školy spolupracovať. Dôraz sa nebude klásť len na jednoduché osvojenie encyklopedických vedomostí, ale na vysvetľovanie geografických javov, pochopenie vzájomných súvislostí, zákonitostí, aktuálnych problémov na Zemi a v spoločnosti a ich riešenie. Hlavným cieľom je zvládnutie a správne využitie nadobudnutých geografických zručností v praxi.

2 CIELE PREDMETU A ŠTANDARD KOMPETENCIÍ

Učebné osnovy voliteľného predmetu seminár z geografie sú koncipované tak, aby umožnili rozšíriť a najmä prehĺbiť vedomosti faktografického a metodologického charakteru pre tých žiakov, ktorí majú o geografiu záujem a budú ju využívať v ďalšom štúdiu, resp. v praxi. Cieľom voliteľného predmetu je prehĺbiť vedomosti o krajinnej sfére a upevniť ich z hľadiska priestorovosti aj syntetickosti, preto dôraz sa kladie na komplexnú charakteristiku geografických javov.
Okrem rozvoja kognitívnych cieľov výrazný rozvoj je aj v psychomotorickej a afektívnej oblasti, pretože v procese vzdelávania majú žiaci možnosť samostatného štúdia krajinnej sféry, získavania základných geografických informácií, ich spracovania a vyhodnotenia.
Takisto ako povinný predmet aj voliteľný predmet má spoločenský význam, pretože prostredníctvom neho si žiaci uvedomujú problémy, ktoré hrozia prírode a ľudstvu na Zemi a geografia je veda, ktorá je schopná pomôcť riešiť tieto problémy v globálnom ale aj lokálnom význame. A práve riešenie lokálnych problémov v rámci štúdia miestnej krajiny je pre žiakov dostupné.

Predmet okrem získavania vedomostí o prírodnej zložke krajinnej sféry a jej ochrany veľkou mierou umožňuje žiakom uvedomiť si význam štúdia kultúr obyvateľstva v rôznych častiach sveta a tým prispieť k upevneniu spolupatričnosti ľudí na celom svete ale aj k pocitu hrdosti z príslušnosti k určitému národu.
Proces vzdelania smeruje ku komplexnému rozvoju žiakovej osobnosti a tiež k tomu, aby žiaci:

- všímali si priestor, v ktorom žijeme a jeho zmeny
- vysvetľovať prírodné javy na základe vedomostí
- chápať vzájomný vzťah človeka a prírody
- porozumieť premenám v krajine, ktoré podmieňuje človek
- riešiť problémy životného prostredia
- prejavovali záujem o spôsob života ľudí v rôznych častiach sveta
- vedeli čítať mapu, orientovať sa na nej a podľa nej v praxi – plány miest, autoatlas
- vnímali jedinečnosť prírodných javov a výtvorov na Zemi a vysvetliť prírodné javy na
- základe vedomostí
- komplexne hodnotiť regióny z hľadiska ich prírodných a socioekonomických charakteristík
- navzájom porovnávať regióny a posúdiť možnosti ich ďalšieho rozvoja
- hľadali riešenia na otázky, hľadať informácie, svoje riešenia problémov interpretovať (riešiť
- projekt, prezentovať ho)
- ocenili krásu kultúrnych pamiatok, naučili sa ich vážiť si a chrániť

Štúdium geografie na strednej škole prispieva k rozvoju kľúčových kompetencií:

kompetencia pracovať s informáciami

- sa deje prostredníctvom analýzy a interpretácie rozsiahleho súboru vstupných faktografických informácií, ktoré žiak dokáže sám získať a ich transformovať do hodnotiacich a sumarizujúcich výstupov.
- zároveň sa tým rozvíja aj čitateľská gramotnosť a to čítanie nesúvislých textov. Cieľom je naučiť pracovať a interpretovať údaje.
- pochopenie globálnych trendov vývoja spoločnosti na Zemi a uplatnenie zručnosti na využitie týchto poznatkov pri profesijných aktivitách (ďalšie štúdium, podnikanie a i.).

kompetencia riešiť problémové situácie

- vedie žiakov k praktickému zvládnutiu situácií vyžadujúcich si analýzu kartografického materiálu najrôznorodejšej povahy (aj v digitálnej forme, vrátane práce s GPS - je súčasťou rozvíjania kompetencie riešiť problémy v prepojení na digitálnu kompetenciu). Používať informačné a komunikačné technológie sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovanie pri tvorbe projektov ale aj pri úlohách z regionálnej geografie sveta.
- aplikovať poznatky o zákonitostiach premien geografickej krajiny pri posudzovaní perspektív vybratých regiónov. Navrhovať a hodnotiť alternatívne postupy pri scenároch ich rozvoja. Praktický význam geografie spočíva v tom, že pomáha modelovať aj pracovné možnosti – modelová cestovná kancelária, rozvoj regiónu, prezentácia vlastného regiónu
- vie racionálne zhodnotiť dosahy ľudskej činnosti na životné prostredie a buduje si postoje, ktoré sú v súlade s optimalizáciou využitia krajiny pri minimálnych zásahoch do prírody (udržateľný rozvoj).

kompetencia v oblasti informačných a komunikačných technológií

- dokáže analyzovať a interpretovať vstupné faktografické informácie, ktoré žiak dokáže sám získať a transformovať ich do hodnotiacich a sumarizujúcich výstupov. Schopnosť pracovať s týmito výstupmi v podobe tematických máp, tabuliek, schém, diagramov a blokdiagramov. Zároveň sa tým rozvíja aj čitateľská gramotnosť a to čítanie nesúvislých textov.
- dokáže využívať IKT pri vzdelávaní,

sociálne komunikačné kompetencie

- dokáže využívať všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu, má adekvátny ústny a písomný prejav situácii a účelu uplatnenia,
- efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie,
- vie prezentovať sám seba a výsledky svojej prace na verejnosti, používaním správnej geografickej terminológie

kompetencie občianske

- uvedomuje si základné humanistické hodnoty, zmysel národného kultúrneho dedičstva,
- vyvážene chápe svoje osobné záujmy v spojení so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti,
- je otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti,
- má predpoklady zainteresovane sledovať a posudzovať udalosti a vývoj verejného života a zaujímať k nim stanoviská, aktívne podporuje udržateľnosť kvality životného prostredia,

kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

- uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti,
- cení si a rešpektuje umenie a kultúrne historické tradície,
- vníma odlišností medzi jednotlivými, národmi, kultúrami a náboženstvami a v konečnom dôsledku zaujíma odmietavý postoj k intolerancii, xenofóbii a násiliu
- spoznáva kultúry a zvyky obyvateľov rôznych štátov sveta, čo vedie k akceptácii ich spôsobu života

3 VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Stratégie výučby sú metodické postupy učiteľov (metódy a formy výučby, aktivity, príležitosti, pravidlá) vo výučbe , ktorými cielene a systematicky utvárame a rozvíjame KK žiakov.

Pri výučbe geografie uplatňujeme najmä tieto stratégie:

Brainstorming:
Ide o najrýchlejšie zhromažďovanie nápadov, námetov a informácií s cieľom vyprodukovať čo najviac myšlienok v minimálnom čase. Využíva sa v začiatočných fázach preberania jednotlivých tém, aby učiteľ zistil na akých vedomostiach môže stavať a ktoré žiakom chýbajú.

Výučba riešením problémov:
Prehlbovanie analytických a rozhodovacích kompetencií je možné dosahovať pomocou problémového vyučovania. Žiaci zadefinujú problém týkajúci sa istého učiva (témy, tematického celku) a následne sa snažia dospieť ku určitým vzťahom a procesom, ktoré vedú k istým následkom. Žiaci sami navrhujú riešenia problému a rozhodujú o optimalizácii zásahov (človeka) do prírodného, resp. socio-ekonomického systému. Súčasťou problémového vyučovanie je aj problémový výklad, pričom učiteľ zadefinuje problém a spoločne so žiakmi sa ho snaží vyriešiť (rozvíjanie celého systému KK).

Metóda INSERT (interaktívny znakový systém pre efektívne čítanie a myslenie):
Žiaci dostanú vopred pripravený učebný text, ktorý obsahuje všetky informácie z novej témy, žiaci sú vyzvaní, aby si text čítali, a počas čítania si robia na okraj textu symboly označujúce známe – nové – rozporuplné – neznáme – dôležité poznatky, symbol urobí žiak na okraji textu, ak uvedená informácia potvrdzuje to, čo už žiak vedel alebo si myslel, symbol – označuje informáciu, ktorá je v rozpore s tým, čo žiak vedel,

znamienko + predstavuje značku pre informácie, ktoré sú pre žiaka nové a dôveryhodné, otáznikom si žiak označí informáciu, ktorej nerozumie, resp. sa chce o nej dozvedieť viac a výkričníkom označí informácie, ktoré považuje za užitočné.

Využívanie IKT:
Učiteľ zadáva žiakovi úlohy, pri ktorých bude využívať prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu informácií. Použitie vhodného softvéru (Google eart) by malo uľahčiť niektoré namáhavé výpočty alebo postupy a umožniť tak sústredenie sa na podstatu riešeného problému (KK informačné, komunikačné, personálne a sociálne, pracovné a podnikateľské, občianske a kultúrne).

Výklad (s použitím dataprojektora)**:**
Jedná sa o klasickú formu vyučovania, kedy dochádza ku frontálnemu prenosu poznatkov z učiteľa na žiaka, pričom pred žiakmi stojí jedna alebo viac spoločných úloh. Využívanie dataprojektora, virtuálneho atlasu a elektronických prezentácií prispieva ku maximalizácii zapamätania vedomostí a osvojovania mentálnych zručností u žiakov. (rozvíjanie učebných KK)

Skupinové učenie sa:
Práca v skupinkách v rámci vyučovacej hodiny je spestrením klasickej frontálnej výuky. Osvojovanie geografických (a najmä analytických) zručností žiaka prebieha pomocou intenzívnej spolupráce žiakov navzájom. Učiteľ potom preberá úlohu facilitátora a kontroluje činnosť žiakov na hodine.
Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov (KK personálne a sociálne, komunikačné).

Samostatné štúdium:
Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením (informačné a učebné KK).

Samostatné vystúpenia žiaka:
Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa (KK učebné, komunikačné, personálne a sociálne).

Projektová výučba:
Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (ročníkové, seminárne), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným (KK učebné, na riešenie problémov, komunikačné, informačné, pracovné a podnikateľské, prípadne občianske a kultúrne).

Reprezentácia školy žiakmi:
Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu v geografickej olympiáde a stredoškolskej odbornej činnosti (KK podnikateľské a pracovné, občianske a kultúrne).

Videoprezentácia:
Určitou formou zážitkového vyučovania sú bezpochyby videoprezentácie. Dokumentárne filmy, snímky s vojnovou tematikou rozvíjajú u žiakov emocionalitu a empatiu voči utláčaným národom a etnikám. Dochádza ku prehlbovaniu solidarity v osobnosti žiaka. Na druhej strane zábery s environmentálnou a ochranárskou tematikou podnecujú žiakov k uvedomeniu zodpovednosti za prostredie, v ktorom žijú.

4 UČEBNÉ ZDROJE

Učebné zdroje predstavujú zdroj informácií pre žiakov, cestu ich motivácie, získavania, upevňovania a kontroly nadobudnutých vedomostí, zručností a postojov.

- BIZUBOVÁ, M. a kol.2004. *Geografia pre 1.roč. gymnázií*, 1. diel. SPN. Bratislava 2004. ISBN 80-10-00635-1
- BIZUBOVÁ, M. a kol.2006. *Geografia pre 1.roč. gymnázií*, 2. diel. SPN. Bratislava 2006. ISBN 80-10-00767-6
- LAUKO, V. 2004. *Geografia Slovensko pre 2 ročník gymnázií*, Orbis Pictus Istropolitana. Bratislava.2004. ISBN 80-7158-468-1
- ČEMAN, R. 2005: *Zemepisný atlas Slovenská republika*, Mapa Slovakia plus. Bratislava. 2005. ISBN 80-8067-138-9
- ŠČIPÁK, J. 1970: *Atlas sveta,* Slovenská kartografia,n.p. Bratislava.1970. 79-324-85
- TOLMAČI, L. a kol.2009. *Geografia pre 2 ročník gymnázií*. VKÚ. Harmanec 2009. ISBN 978-80-8042-580-7
- ODBORNÉ ČASOPISY: National geographic, GEO, Ľudia a zem
- WWW STRÁNKY – **www.nationalgeographic.com, www.geograf.sk, www.earth.google.com/, www.shmu.sk, www.geocaching.sk**, **www.lepsiageografia.sk**
- DIDAKTICKÁ TECHNIKA – notebooky, dataprojektor, interaktívna tabuľa, CD, DVD (sada DVD Provek, Zázračná planéta, Mocné sily planéty Zeme)
- MATERIÁLNE VÝUČBOVÉ PROSTRIEDKY – trojrozmerné modely telies (glóbus, model obehu Zeme a Mesiaca okolo Slnka, pohyby litosferických dosiek), tematické mapy, textový materiál, obrazový materiál (fázy Mesiaca, výškové stupne, litosferické platne, krasové javy, monzúny, štruktúra cyklónov, vonkajšie geomorfologické činitele)

5 KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, aktuálnym Metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Pri klasifikácii výsledkov dosiahnutých v seminári z geografie sa hodnotí:

- celistvosť, presnosť a trvácnosť osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností,
- schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení úloh, najmä praktických,
- schopnosť využívať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach na riešenie problémových úloh, príp. projektov,
- aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim,
- schopnosť vyhľadávať a spracúvať informácie z rôznych zdrojov aj prostredníctvom informačných a komunikačných technológii,
- schopnosť zaujať postoj, vyjadriť vlastné stanovisko a argumentovať,
- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť a tvorivosť,
- kvalita výsledkov činnosti,
- schopnosť a úroveň prezentácie vlastných výsledkov práce,
- pozícia a činnosť v skupine (pri skupinovej práci), schopnosť spolupracovať,
- osvojenie účinných metód samostatného štúdia a schopnosti učiť sa učiť.

Požiadavky na výstup:

Tematický test

Súčasťou overovania vedomostí je tematický test, ktorý slúži na overovanie poznatkov a zručností týkajúcich sa určitého tematického celku.

Ústna odpoveď

Overuje vedomosti žiakov z posledných učív (3) a ich pravidelnú prípravu na vyučovanie.

Odpoveď pri mape

Overuje schopnosť žiakov aplikovať poznatky pri práci s mapou.

Prezentácie študentov

Žiaci majú možnosť získať ďalšie body pomocou prezentácií k vybraným témam, spravidla maturitným zadaniam. Zoznam tém prezentácií bude zverejnený na začiatku každého školského roka, resp. pripomenuté na začiatku každého polroka. Ide o samostatnú prácu žiaka, pričom si sám vyhľadá potrebné informácie, ktoré spracuje a prezentuje na hodine vo forme prijateľného a zrozumiteľného výstupu (graf, tabuľka, prezentácia, fotodokumentácia a pod.).

Aktivita na hodine

Podstatnou zložkou práce žiaka je samotné fungovanie na hodine. Táto aktivita, hodnotená extra bodmi, má za cieľ zefektívnenie výučby a zlepšenie interakcie medzi učiteľom a žiakom.

.

6 OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
SEMINÁR Z GEOGRAFIE	**tretí**	**2 hodiny týždenne, 66 hodín za rok**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Význam geografie pre ľudskú spoločnosť	
Žiak vie/dokáže: - vysvetliť pojem geografia. - charakterizovať objekt a predmet geografie v minulosti a v súčasnosti. - vysvetliť význam geografie pre ľudskú spoločnosť v minulosti, súčasnosti a budúcnosti. – uviesť konkrétne príklady, kedy geografia pomáha pri riešení problémov v praxi	– pojem geografia, – objekt geografie, – predmet geografie, – význam geografie pre človeka, geografia ako pomoc pri riešení problémov
Planéta Zem a jej zobrazovanie	
– vysvetliť vznik Zeme a slnečnej sústavy – opísať polohu slnečnej sústavy v galaxii, popísať vesmír ako celok – charakterizovať základné pohyby Zeme – charakterizovať Mesiac, ako prirodzenú družicu Zeme – vysvetliť vznik slapových javov – vysvetliť pojem mapa, vyhodnotiť obsah (čítať) mapy, porovnať rôzne druhy máp. - používať mapy a rôzne geografické metódy na získavanie informácií o Zemi. - uviesť príklady využitia máp v praktickom živote. - porovnať základné kartografické zobrazenia a klasifikovať vhodnosť ich použitia (tvar a veľkosť zobrazovaného územia). - objasniť rozdiely v skresleniach v jednotlivých zobrazeniach.	***Planéta Zem*** – vznik Zeme, Zem ako planéta slnečnej sústavy – pohyby Zeme – Mesiac a slapové javy ***Mapovanie Zeme*** – kartografia, mapa, proces tvorby máp, mierka mapy, druhy máp podľa mierky, – kartografické zobrazenia (priame, nepriame, rovnakouhlé, rovnakoplošné, azimutálne, valcové, kužeľové), – obsah mapy (topografický, tematický), legenda,

– poznať základné princípy generalizácie máp. – určovať polohu ľubovoľných miest na mape podľa geografických súradníc. – počítať vzdialenosti medzi miestami na mape. – vyhľadať mesto v on-line dostupnej digitálnej mape a navrhnú k nemu trasu, – zhodnotiť význam a vplyv technológie GPS na bežný život	– GPS navigátor
Fyzickogeografické regióny sveta	
– opísať klimatotvorné činitele a uveďte konkrétne príklady ich vplyvu na podnebie. – klasifikovať klimatotvorné činitele podľa toho, či ovplyvňujú územie na veľkej ploche (makroklíma) alebo na malej ploche (mikroklíma). – analyzovať klimatické diagramy rôznych miest (rozbor ich údajov). Podľa priebehu teploty a množstva zrážok v jednotlivých mesiacoch zaradiť dané miesto do klimatického pásma. – Pracovať s ďalšími štatistickými údajmi: maximálna teplota, minimálna teplota – poznať význam a spoľahlivosť meteorologických predpovedí, – na príkladoch opísať globálne zmeny podnebia a ich možné dôsledky pre život na Zemi, – zhodnotiť riziká atmosférických procesov – uviesť príklady významu oceána pre život človeka a zhodnotiť negatívne zásahy človeka do prostredia oceánov. – vysvetliť príčiny vzniku rozdielov vo fyzikálnych a chemických vlastnostiach vody oceánov, – opísať dôsledky príboja na morské pobrežie, uviesť kladné a záporné prejavy jeho činnosti. – zdôvodniť súvislosť medzi vznikom púští (Atacama, Namib a i.) a studenými morskými prúdmi. – porovnať vplyv morských prúdov na západné a východné pobrežie svetadielov, podľa mapy uviesť ich príklady. – vysvetliť dôvody usporiadania jednotlivých vrstiev zemského telesa – uviesť dôkazy zmeny usporiadania kontinentov a oceánov na Zemi v geologickej minulosti, – vysvetliť príčiny pohybu litosferických dosiek, – popísať dôsledky platňovej tektoniky na zmeny povrchu Zeme, – charakterizovať oblasti intenzívnej sopečnej činnosti a porovnať ju s mapou litosféry (litosférických dosiek) Zeme. Zhrnúť kladné a záporné dôsledky sopečnej činnosti.	***Atmosféra*** – význam atmosféry, jej zloženie a členenie, počasie, meteorologické prvky, meteorologické javy, klíma, klimatotvorné činitele a ich význam v praxi, – klimatické pásma a oblasti – zmeny klímy na Zemi – meteorologické predpovede – atmosférické riziká, hurikán, tornádo, víchrica ***Hydrosféra*** – hydrosféra, voda na Zemi a jej zásoby, – svetový oceán a jeho časti, moria, teplota a salinita, – dynamika morskej vody (kozmické vplyvy, fyzikálnomechanické a geodynamické vplyvy), – morské prúdy ***Litosféra*** – stavba a vývoj Zeme , geologická časová škála – astenosféra, litosféra – litosferické dosky , ich pohyby a dôsledky ich pohybov – horotvorná činnosť, zemetrasenia, sopečná činnosť – prírodné katastrofy, erózia, transport – zarovnávanie, akumulácia

– identifikovať miesta zvýšeného rizika výskytu katastrofických prejavov tektonických procesov, – uviesť varovné systémy upozorňujúce na hrozbu živelných pohrôm a katastrofických udalostí. – charakterizovať vybrané geoparky Európy a Slovenska – porovnať teploty, množstvo zrážok, pôdne typy, zastúpenie rastlín a živočíchov v bioklimatických pásmach. – charakterizovať prvotnú príčinu členenia biosféry so stúpajúcou nadmorskou výškou. Porovnať výškové stupne a šírkové vegetačné pásma. – opísať najvážnejšie ekologické problémy spôsobené činnosťou človeka	– varovné systémy – geoparky ***Biosféra*** – biosféra, ekologické činitele, – bioklimatické pásma – rastlinstvo a živočíšstvo oceánu – vertikálne členenie biosféry, – vplyv človeka na biosféru – odlesňovanie, znečisťovanie ovzdušia, vody, dezertifikácia. vymieranie druhov, šírenie nepôvodných organizmov – ochrana ekosystémov
Súčasná politická mapa sveta	
– analyzovať politickú mapu a zhodnotiť zásadné zmeny po 2. svetovej vojne – porovnať štáty podľa politického systému a štátoprávneho usporiadania, ku každému typu uviesť príklad. – posúdiť, prečo vznikli OSN, NATO a EÚ , opísať, aké aktivity uskutočňujú a charakterizovať ich základné inštitúcie. – uviesť členské štáty EÚ, charakterizovať vzťahy EÚ so Slovenskou republikou – opísať dôvody vzniku a aktivity iných celosvetových organizácií	– zmeny na politickej mape sveta po 2. svetovej vojne, – štáty a politické zriadenie v štátoch – samostatné štáty, závislé územia, separátne štátne útvary, súkromné štáty, iné geopolitické jednotky – zoskupenia štátov, spoločenské a hospodárske organizácie,
Humánnogeografické regióny sveta	
– zhodnotiť polohu regiónu a identifikovať ho na mape, – vyzdvihnúť nosné prírodné danosti regiónu, – zhodnotiť súčasnú politickú situáciu v regióne, – zaujať stanovisko k aktuálnym ohniskám vojnových konfliktov a náboženských sporov, – správne interpretovať štatistické údaje a ekonomické ukazovatele hospodárskej výkonnosti jednotlivých regiónov, štátov, – správne interpretovať informácie o vývoji a zložení obyvateľstva regiónu prezentované vo forme grafov, tabuliek, vekových pyramíd, diagramov a tematických máp	– humánnogeografické regióny sveta – kritériá – politická situácia v regiónoch – oblasti cestovného ruchu – náboženské a politické konflikty

Názov predmetu	**GEOGRAFIA PRE MATURANTOV**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	Od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
4	**0**	-	-	-	-	-	-	4	120	**4**	**120**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** - použité disponibilné hodi

1 CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Učivo v predmete geografia pre maturantov je zamerané na prehĺbenie vedomostí z geografie. Kompetencie, ktoré žiaci prehlbujú štúdiom geografie, umožňujú im spoznávať krajinu, zákonitosti jej usporiadania, možnosti optimálneho využitia a ochrany krajiny človekom. Predmet zabezpečuje vzdelávanie v oblasti vnímania zmien a aktuálneho stavu prírody Zeme a ľudskej spoločnosti. Zem je priestor pre život ľudí a poznanie zákonitosti fungovania má dôležité postavenej vo vzdelávaní mladého človeka, pretože podľa toho ako dobre sa naučí chápať vzájomný vplyv človeka prírody, podľa toho je šanca , že životný priestor bude zachovaný aj pre ďalšie generácie. V obsahu vzdelávania je potrebné dokázať spájať a využívať poznatky aj z iných oblastí vzdelávania (napr. z histórie, biológie, matematiky, umenia). Predmet vytvára priestor na zdokonalenie sa v práci s rôznymi mapami, štatistickými materiálmi a inými zdrojmi informácií. Geografia sa zameriava tiež na zdokonaľovanie sa v zručnostiach pri narábaní s databázami, diagramami, grafmi, fotodokumentáciou i v podobe výstupov tematických máp.
Význam geografie spočíva aj v tom, že žiaci získajú schopnosť aplikovať poznatky po skončení školy pri rozvoji regiónov, v ktorých žijú a použitím analýzy a syntézy dokážu porovnávať vybraté regióny medzi sebou aj so slovenskou realitou a vyhodnotiť ich. V súčasnosti sa kladie dôraz na schopnosť prezentovať región a v súvislosti s európskou integráciou je potrebné, aby žiaci mali poznatky o historických, geografických a kultúrnych danostiach regiónov, s ktorými chcú v škole alebo mimo školy spolupracovať.
V rámci napĺňania geografických cieľov, obsahu a štandardu sa nekladie dôraz na jednoduché osvojovanie encyklopedických poznatkov, ale ťažiskom je zamerať sa na identifikáciu základných zákonitostí, väzieb, aktuálnych problémov na Zemi a v spoločnosti, ich riešenie a i.
Nezanedbateľnou súčasťou kompetencií, ktoré geografia buduje, sú analýzy premien krajiny v čase. Ich cieľom je poznať zákonitosti vývoja krajiny a možnosti tvorby prognóz pri jej ďalšom využívaní, ochrane a zveľaďovaní.

2 CIELE PREDMETU A ŠTANDARD KOMPETENCIÍ

Učebné osnovy voliteľného predmetu geografie pre maturantov sú koncipované tak, aby umožnili rozšíriť a najmä prehĺbiť vedomosti faktografického a metodologického charakteru pre tých žiakov, ktorí majú o geografiu záujem a budú ju využívať v ďalšom štúdiu, resp. v praxi.
Cieľom voliteľného predmetu je prehĺbiť vedomosti o krajinnej sfére a upevniť ich z hľadiska priestorovosti aj syntetickosti, preto dôraz sa kladie na komplexnú charakteristiku geografických javov.
Okrem rozvoja kognitívnych cieľov výrazný rozvoj je aj v psychomotorickej a afektívnej oblasti, pretože v procese vzdelávania majú žiaci možnosť samostatného štúdia krajinnej sféry, získavania základných geografických informácií, ich spracovania a vyhodnotenia.

Takisto ako povinný predmet aj voliteľný predmet má spoločenský význam, pretože prostredníctvom neho si žiaci uvedomujú problémy, ktoré hrozia prírode a ľudstvu na Zemi a geografia je veda, ktorá je schopná pomôcť riešiť tieto problémy v globálnom ale aj lokálnom význame. A práve riešenie lokálnych problémov v rámci štúdia miestnej krajiny je pre žiakov dostupné.
Predmet okrem získavania vedomostí o prírodnej zložke krajinnej sféry a jej ochrany veľkou mierou umožňuje žiakom uvedomiť si význam štúdia kultúr obyvateľstva v rôznych častiach sveta a tým prispieť k upevneniu spolupatričnosti ľudí na celom svete ale aj k pocitu hrdosti z príslušnosti k určitému národu.
Proces vzdelania smeruje ku komplexnému rozvoju žiakovej osobnosti a tiež k tomu, aby žiaci:

• získali a rozvíjali zručnosti súvisiace s procesom učenia sa, k aktivite na vyučovaní a k racionálnemu a samostatnému učeniu sa,
• rozvíjali schopnosť objavovať a snahu vysvetľovať
• všímali si priestor, v ktorom žijeme a jeho zmeny
• prejavovali záujem o spôsob života ľudí v rôznych častiach sveta
• vedeli čítať mapu, orientovať sa na nej a podľa nej v praxi – plány miest, autoatlas
• vnímali jedinečnosť prírodných javov a výtvorov na Zemi a vysvetliť prírodné javy na
základe vedomostí
• hľadali riešenia na otázky, hľadať informácie, svoje riešenia problémov interpretovať (riešiť
projekt, prezentovať ho)
• ocenili krásu kultúrnych pamiatok, naučili sa ich vážiť si a chrániť

Štúdium geografie na strednej škole prispieva k rozvoju kľúčových kompetencií:

kompetencia pracovať s informáciami

- sa deje prostredníctvom analýzy a interpretácie rozsiahleho súboru vstupných faktografických informácií, ktoré žiak dokáže sám získať a ich transformovať do hodnotiacich a sumarizujúcich výstupov.
- zároveň sa tým rozvíja aj čitateľská gramotnosť a to čítanie nesúvislých textov. Cieľom je naučiť pracovať a interpretovať údaje.
- pochopenie globálnych trendov vývoja spoločnosti na Zemi a uplatnenie zručnosti na využitie týchto poznatkov pri profesijných aktivitách (ďalšie štúdium, podnikanie a i.).

kompetencia riešiť problémové situácie

- vedie žiakov k praktickému zvládnutiu situácií vyžadujúcich si analýzu kartografického materiálu najrôznorodejšej povahy (aj v digitálnej forme, vrátane práce s GPS - je súčasťou rozvíjania kompetencie riešiť problémy v prepojení na digitálnu kompetenciu). Používať informačné a komunikačné technológie sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovanie pri tvorbe projektov ale aj pri úlohách z regionálnej geografie sveta.
- aplikovať poznatky o zákonitostiach premien geografickej krajiny pri posudzovaní perspektív vybratých regiónov. Navrhovať a hodnotiť alternatívne postupy pri scenároch ich rozvoja. Praktický význam geografie spočíva v tom, že pomáha modelovať aj pracovné možnosti – modelová cestovná kancelária, rozvoj regiónu, prezentácia vlastného regiónu
- vie racionálne zhodnotiť dosahy ľudskej činnosti na životné prostredie a buduje si postoje, ktoré sú v súlade s optimalizáciou využitia krajiny pri minimálnych zásahoch do prírody (udržateľný rozvoj).

kompetencia v oblasti informačných a komunikačných technológií

- dokáže analyzovať a interpretovať vstupné faktografické informácie, ktoré žiak dokáže sám získať a transformovať ich do hodnotiacich a sumarizujúcich výstupov. Schopnosť pracovať s týmito výstupmi v podobe tematických máp, tabuliek, schém, diagramov a blokdiagramov. Zároveň sa tým rozvíja aj čitateľská gramotnosť a to čítanie nesúvislých textov.
- dokáže využívať IKT pri vzdelávaní,

sociálne komunikačné kompetencie

- dokáže využívať všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu, má adekvátny ústny a písomný prejav situácii a účelu uplatnenia,
- efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie,
- vie prezentovať sám seba a výsledky svojej prace na verejnosti, používaním správnej geografickej terminológie

kompetencie občianske

- uvedomuje si základné humanistické hodnoty, zmysel národného kultúrneho dedičstva,
- vyvážene chápe svoje osobné záujmy v spojení so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti,
- je otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti,
- má predpoklady zainteresovane sledovať a posudzovať udalosti a vývoj verejného života a zaujímať k nim stanoviská, aktívne podporuje udržateľnosť kvality životného prostredia,

kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

- uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti,
- cení si a rešpektuje umenie a kultúrne historické tradície,
- vníma odlišností medzi jednotlivými, národmi, kultúrami a náboženstvami a v konečnom dôsledku zaujíma odmietavý postoj k intolerancii, xenofóbii a násiliu
- spoznáva kultúry a zvyky obyvateľov rôznych štátov sveta, čo vedie k akceptácii ich spôsobu života

3 VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Stratégie výučby sú metodické postupy učiteľov (metódy a formy výučby, aktivity, príležitosti, pravidlá) vo výučbe , ktorými cielene a systematicky utvárame a rozvíjame KK žiakov.

Pri výučbe geografie uplatňujeme najmä tieto stratégie:

Brainstorming:
Ide o najrýchlejšie zhromažďovanie nápadov, námetov a informácií s cieľom vyprodukovať čo najviac myšlienok v minimálnom čase. Využíva sa v začiatočných fázach preberania jednotlivých tém, aby učiteľ zistil na akých vedomostiach môže stavať a ktoré žiakom chýbajú.

Výučba riešením problémov:
Prehlbovanie analytických a rozhodovacích kompetencií je možné dosahovať pomocou problémového vyučovania. Žiaci zadefinujú problém týkajúci sa istého učiva (témy, tematického celku) a následne sa snažia dospieť ku určitým vzťahom a procesom, ktoré vedú k istým následkom. Žiaci sami navrhujú riešenia problému a rozhodujú o optimalizácii zásahov (človeka) do prírodného, resp. socio-ekonomického systému. Súčasťou problémového vyučovanie je aj problémový výklad, pričom učiteľ zadefinuje problém a spoločne so žiakmi sa ho snaží vyriešiť (rozvíjanie celého systému KK).

Využívanie IKT:
Učiteľ zadáva žiakovi úlohy, pri ktorých bude využívať prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu informácií. Použitie vhodného softvéru (Google eart) by malo uľahčiť niektoré namáhavé výpočty alebo postupy a umožniť tak sústredenie sa na podstatu riešeného problému (KK informačné, komunikačné, personálne a sociálne, pracovné a podnikateľské, občianske a kultúrne).

Výklad (s použitím dataprojektora)**:**
Jedná sa o klasickú formu vyučovania, kedy dochádza ku frontálnemu prenosu poznatkov z učiteľa na žiaka, pričom pred žiakmi stojí jedna alebo viac spoločných úloh. Využívanie dataprojektora, virtuálneho atlasu a elektronických prezentácií prispieva ku maximalizácii zapamätania vedomostí a osvojovania mentálnych zručností u žiakov. (rozvíjanie učebných KK)

Skupinové učenie sa:
Práca v skupinkách v rámci vyučovacej hodiny je spestrením klasickej frontálnej výuky. Osvojovanie geografických (a najmä analytických) zručností žiaka prebieha pomocou intenzívnej spolupráce žiakov navzájom. Učiteľ potom preberá úlohu facilitátora a kontroluje činnosť žiakov na hodine.
Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov (KK personálne a sociálne, komunikačné).

Samostatné štúdium:
Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením (informačné a učebné KK).

Samostatné vystúpenia žiaka:
Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa (KK učebné, komunikačné, personálne a sociálne).

Projektová výučba:
Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (ročníkové, seminárne), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným (KK učebné, na riešenie problémov, komunikačné, informačné, pracovné a podnikateľské, prípadne občianske a kultúrne).

Reprezentácia školy žiakmi:
Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu v geografickej olympiáde a stredoškolskej odbornej činnosti (KK podnikateľské a pracovné, občianske a kultúrne).

Videoprezentácia:
Určitou formou zážitkového vyučovania sú bezpochyby videoprezentácie. Dokumentárne filmy, snímky s vojnovou tematikou rozvíjajú u žiakov emocionalitu a empatiu voči utláčaným národom a etnikám. Dochádza ku prehlbovaniu solidarity v osobnosti žiaka. Na druhej strane zábery s environmentálnou a ochranárskou tematikou podnecujú žiakov k uvedomeniu zodpovednosti za prostredie, v ktorom žijú.

4 UČEBNÉ ZDROJE

Učebné zdroje predstavujú zdroj informácií pre žiakov, cestu ich motivácie, získavania, upevňovania a kontroly nadobudnutých vedomostí, zručností a postojov.

- BIZUBOVÁ, M. a kol.2004. *Geografia pre 1.roč. gymnázií*, 1. diel. SPN. Bratislava 2004. ISBN 80-10-00635-1
- BIZUBOVÁ, M. a kol.2006. *Geografia pre 1.roč. gymnázií*, 2. diel. SPN. Bratislava 2006. ISBN 80-10-00767-6
- LAUKO, V. 2004. *Geografia Slovensko pre 2 ročník gymnázií*, Orbis Pictus Istropolitana. Bratislava.2004. ISBN 80-7158-468-1
- ČEMAN, R. 2005: *Zemepisný atlas Slovenská republika*, Mapa Slovakia plus. Bratislava. 2005. ISBN 80-8067-138-9
- ŠČIPÁK, J. 1970: *Atlas sveta,* Slovenská kartografia,n.p. Bratislava.1970. 79-324-85
- TOLMAČI, L. a kol.2009. *Geografia pre 2 ročník gymnázií*. VKÚ. Harmanec 2009. ISBN 978-80-8042-580-7
- ODBORNÉ ČASOPISY: National geographic, GEO, Ľudia a zem
- WWW STRÁNKY – **www.nationalgeographic.com, www.geograf.sk, www.earth.google.com/, www.shmu.sk, www.geocaching.sk**, **www.lepsiageografia.sk**
- DIDAKTICKÁ TECHNIKA – notebooky, dataprojektor, interaktívna tabuľa, CD, DVD (sada DVD Provek, Zázračná planéta, Mocné sily planéty Zeme)
- MATERIÁLNE VÝUČBOVÉ PROSTRIEDKY – trojrozmerné modely telies (glóbus, model obehu Zeme a Mesiaca okolo Slnka, pohyby litosferických dosiek), tematické mapy, textový materiál, obrazový materiál (fázy Mesiaca, výškové stupne, litosferické platne, krasové javy, monzúny, štruktúra cyklónov, vonkajšie geomorfologické činitele)

5 KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, aktuálnym Metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Pri klasifikácii výsledkov dosiahnutých v seminári z geografie sa hodnotí:

- celistvosť, presnosť a trvácnosť osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností,
- schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení úloh, najmä praktických,

- schopnosť využívať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach na riešenie problémových úloh, príp. projektov,
- aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim,
- schopnosť vyhľadávať a spracúvať informácie z rôznych zdrojov aj prostredníctvom informačných a komunikačných technológii,
- schopnosť zaujať postoj, vyjadriť vlastné stanovisko a argumentovať,
- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť a tvorivosť,
- kvalita výsledkov činnosti,
- schopnosť a úroveň prezentácie vlastných výsledkov práce,
- pozícia a činnosť v skupine (pri skupinovej práci), schopnosť spolupracovať,
- osvojenie účinných metód samostatného štúdia a schopnosti učiť sa učiť.

Požiadavky na výstup:

Tematický test

Súčasťou overovania vedomostí je tematický test, ktorý slúži na overovanie poznatkov a zručností týkajúcich sa určitého tematického celku.

Ústna odpoveď

Overuje vedomosti žiakov z posledných učív (3) a ich pravidelnú prípravu na vyučovanie.

Odpoveď pri mape

Overuje schopnosť žiakov aplikovať poznatky pri práci s mapou.

Prezentácie študentov

Žiaci majú možnosť získať ďalšie body pomocou prezentácií k vybraným témam, spravidla maturitným zadaniam. Zoznam tém prezentácií bude zverejnený na začiatku každého školského roka, resp. pripomenuté na začiatku každého polroka. Ide o samostatnú prácu žiaka, pričom si sám vyhľadá potrebné informácie, ktoré spracuje a prezentuje na hodine vo forme prijateľného a zrozumiteľného výstupu (graf, tabuľka, prezentácia, fotodokumentácia a pod.).

Aktivita na hodine

Podstatnou zložkou práce žiaka je samotné fungovanie na hodine. Táto aktivita, hodnotená extra bodmi, má za cieľ zefektívnenie výučby a zlepšenie interakcie medzi učiteľom a žiakom.

.

6 OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
GEOGRAFIA PRE MATURANTOV	**štvrtý**	**4 hodiny týždenne, 120 hodín za rok**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Význam geografie pre ľudskú spoločnosť	
Žiak vie/dokáže: - vysvetliť pojem geografia, - charakterizovať objekt a predmet geografie v minulosti a v súčasnosti, - vysvetliť význam geografie pre ľudskú spoločnosť v minulosti, súčasnosti a budúcnosti, – uviesť konkrétne príklady, kedy geografia pomáha pri riešení problémov v praxi.	– pojem geografia, - objekt geografie, - predmet geografie, - krajinná sféra, krajina, fyzickogeografická a socioekonomická sféra, - význam geografie pre človeka, geografia ako pomoc pri riešení problémov - geografia pomáha pri riešení problémov v praxi.
Planéta Zem a jej zobrazovanie	
- vysvetliť pojmy vesmír, galaxia, slnečná sústava, planéty, mesiace, - určiť postavenie Zeme v slnečnej sústave, - analyzovať a klasifikovať dôsledky tvaru Zeme na podnebie, pôdu, rastlinstvo a ich priestorové usporiadanie,	- Zem vo vesmíre, vesmír, galaxia, slnečná sústava, planéty, mesiace

– poznať smer a čas rotácie Zeme, – vymenovať a vysvetliť dôsledky rotácie Zeme na zmenu denného rytmu procesov v krajine, – vysvetliť súvislosť medzi uhlovou rýchlosťou rotácie Zeme a časovými pásmami, – analyzovať a zhodnotiť dôsledky nerovnomernej rýchlosti obehu Zeme okolo Slnka, – vysvetliť pojmy prísľnie, odslnie, porovnať rýchlosť obehu v prísľní a odslní, – zdôvodniť dôsledky sklonu zemskej osi k rovine obehu, – opísať postavenie Mesiaca v slnečnej sústave, – opísať pohyby Mesiaca, – vysvetliť príčiny vzniku slapových javov, ako sa prejavujú na tvare zemského povrchu, – vysvetliť pojem mapa, vyhodnotiť obsah (čítať) mapy, porovnať rôzne druhy máp, – používať mapy a rôzne geografické metódy na získavanie informácií o Zemi, – uviesť príklady využitia máp v praktickom živote, – porovnať základné kartografické zobrazenia a klasifikovať vhodnosť ich použitia (tvar a veľkosť zobrazovaného územia), – objasniť rozdiely v skresleniach v jednotlivých zobrazeniach, – poznať základné princípy generalizácie máp, – určovať polohu ľubovoľných miest na mape podľa geografických súradníc, – počítať vzdialenosti medzi miestami na mape.	– tvar Zeme, veľkosť Zeme, pohyby Zeme a ich dôsledky, modely Zeme, rotácia Zeme, čas rotácie, slnečný deň, uhlová rýchlosť rotácie, – časové pásma, pásmový čas, miestny čas, – obeh Zeme okolo Slnka a jeho dôsledky, tvar dráhy obehu Zeme, skutočné pohyby Zeme a zdanlivé pohyby Slnka, uhol zemskej osi k rovine obehu, – kartografia, mapa, proces tvorby máp, mierka mapy, druhy máp podľa mierky, kartografické zobrazenia (priame, nepriame, rovnakouhlé, rovnakoplošné, azimutálne, valcové, kužeľové), obsah mapy (topografický, tematický), legenda, – charakteristika Mesiaca (veľkosť, vzdialenosť od Zeme), pohyby, fázy, vplyv Mesiaca na Zem (príliv, odliv, význam slapových javov).
Fyzickogeografické regióny Zeme	
– určiť kritérium, na základe ktorého by ste vyčlenili fyzickogegrafické regióny, – porovnať konkrétne príklady regiónov na svete z hľadiska vzťahov medzi krajinnými prvkami, – vyčleniť regióny podľa jednotlivých kritérií z hľadiska polohy, – opísať klimatotvorné činitele a uveďte konkrétne príklady ich vplyvu na podnebie,	***Atmosféra*** – Atmosféra, meteorológia, význam atmosféry, zloženie a členenie atmosféry, počasie, meteorologické prvky, meteorologické javy, klíma, klimatotvorné činitele a ich význam v praxi, makroklíma, mikroklíma, rozloženie teploty a zrážok na Zemi, teplotné pásma, tepelná rovnováha, činitele vplývajúce na rozloženie zrážok, zrážkové pásma, prúdenie

– klasifikovať klimatotvorné činitele podľa toho, či ovplyvňujú územie na veľkej ploche (makroklíma) alebo na malej ploche (mikroklíma), – analyzovať klimatické diagramy rôznych miest (urobte rozbor ich údajov). Podľa priebehu teploty a množstva zrážok v jednotlivých mesiacoch zaradiť dané miesto do klimatického pásma. Pracovať s ďalšími štatistickými údajmi: maximálna teplota, minimálna teplota. – uviesť príklady významu oceána pre život človeka a zhodnotiť negatívne zásahy človeka do prostredia oceánov, – opísať dôsledky príboja na morské pobrežie, uviesť kladné a záporné prejavy jeho činnosti, – zdôvodniť súvislosť medzi vznikom púští (Atacama, Namib a i.) a studenými morskými prúdmi, – porovnať vplyv morských prúdov na západné a východné pobrežie svetadielov, podľa mapy uviesť ich príklady,	vzduchu, vietor, všeobecná cirkulácia ovzdušia, Coriolisova sila, monzúny, pasáty, západné a východné vetry, miestne vetry, inverzia teploty, možnosť aplikácie všeobecných poznatkov o pohybe vzduchu na malom území, vzduchové hmoty, atmosférické fronty (arktický, polárny, tropický), mimotropické tlakové útvary, cyklóny, tlakové útvary na polárnom fronte, tropické tlakové útvary, tropické cyklóny, stacionárne cyklóny, znaky oceánskeho a kontinentálneho podnebia; hlavné klimatické pásma (podľa Alisova), ekvatoriálne, subekvatoriálne, subtropické, pásmo miernych šírok, subarktické, arktické; topoklíma, miestne vetry, inverzia teploty, klimatické diagramy a práca s nimi, znečistenie ovzdušia, význam ozónovej vrstvy. ***Hydrosféra*** – Hydrosféra, voda na Zemi a jej zásoby, svetový oceán a jeho časti, moria, teplota a salinita, dynamika morskej vody (kozmické vplyvy, fyzikálnomechanické a geodynamické vplyvy), vodstvo súše, povrchové toky, hydrografická sieť, povodie, rozvodie, úmorie, hustota a tvar riečnej siete, vodný stav, prietok, režim odtoku, jazerá, vodné nádrže, ľadovce a stála snehová pokrývka, podpovrchová voda, význam vody pre človeka, problémy v oblastiach s nedostatočnými zásobami vody, príklady

– opísať a porovnať režim odtoku (rovníkový, monzúnový, dažďovo-oceánsky, ľadovcový) a uviesť, ako režim odtoku ovplyvňuje možnosti hospodárskeho využitia riek, – porovnať významné pohoria Zeme, Európy, Slovenska podľa vzniku a lokalizovať ich na mape; uviesť do vzťahu vznik pohorí v jednotlivých regiónoch s celkovou tektonickou činnosťou zemskej kôry, – charakterizovať stavebné jednotky oceánskeho dna, uviesť ich príklady a porovnať jednotlivé časti Zeme, – charakterizovať oblasti intenzívnej sopečnej činnosti a porovnať ju s mapou litosféry (litosférických dosiek) Zeme. Zhrnúť kladné a záporné dôsledky sopečnej činnosti, – opísať a uviesť vhodné príklady prejavov vonkajších geomorfologických procesov na vybraných regiónoch Zeme, – uviesť konkrétne príklady prejavov vonkajších geomorfologických činiteľov na tvorbe reliéfu miestnej krajiny, – špecifikovať, ako pôsobí voda, vietor, zmeny teploty, rastliny a živočíchy na tvorbu pôdy. – uviesť príklady typov pôd v rôznych oblastiach Zeme (Amazonská nížina, prérie, Sibír, Pyrenejský polostrov) a ich využitie, – uviesť príklady pôdnych typov v miestnej krajine (v nížinatej oblasti, v pohoriach) a charakterizovať činnosti, ktoré ich ohrozujú, – porovnať teploty, množstvo zrážok, pôdne typy, zastúpenie rastlín a živočíchov v bioklimatických pásmach,	riešenia problémov spojených s nedostatkom vody. ***Litosféra a georeliéf*** – Litosféra, zloženie zemského telesa, stavba a vlastnosti zemskej kôry, rozdelenie litosféry (pevninská, oceánska), horniny tvoriace litosféru, astenosféra, litosferické dosky a ich pohyb, dôsledky ich pohybov, vnútorné procesy, vznik pohorí, vulkanizmus, zemetrasenie, vrásové poruchy, príkrovy, planetárne členenie litosféry, stabilné časti pevnín, štíty, platformy, mobilné orogénne zóny, jednotky oceánskeho dna, tvárnosť zemského povrchu, pôsobenie geomorfologických činiteľov (vodou, mrazom podmienené, gravitačné, kozmogénne, biogénne, antropogénne procesy), typy georeliéfu. ***Pedosféra*** – Pedosféra, pôda, pôdotvorné činitele, pôdne horizonty, zloženie pôd, štruktúra a textúra pôdy, reakcia pôdy, humus, úrodnosť pôdy, pôdne druhy, pôdotvorné procesy, pôdne typy, význam pôd pre človeka, ochrana pôdy, problémy spojené s nedostatkom vhodnej pôdy. ***Biosféra*** – Biosféra, ekologické činitele, krajinný ekosystém, bioklimatické pásma, vznik

– charakterizovať prvotnú príčinu členenia biosféry so stúpajúcou nadmorskou výškou. Porovnať výškové stupne a šírkové vegetačné pásma.	bioklimatických pásiem a ich rozloženie na Zemi, rastlinstvo a živočíšstvo oceánov, vertikálne členenie biosféry, význam biosféry pre človeka, ochrana ekosystémov.
Humánnogeografické regióny sveta	
– zhodnotiť, ako ťažba nerastných surovín ohrozuje životné prostredie v jednotlivých častiach sveta. – posúdiť, ako ovplyvňujú rozmiestnenie priemyslu lokalizačné činitele, napríklad voda, dostatok pracovných síl, tradície, nerastné suroviny, poľnohospodárske plodiny. – porovnať rozloženie priemyselných stredísk v Južnej Amerike a Austrálii, vysvetliť význam pobrežia. – posúdiť význam socioekonomických činiteľov pri vzniku poľnohospodárskych závodov. – porovnať dovoz a vývoz Slovenska. Porovnať ho so zahraničným obchodom iných štátov podľa štruktúry dovozu. – zostaviť (podľa mapy a literatúry) zoznam miest a oblastí, kde možno realizovať jednotlivé druhy a formy cestovného ruchu. Uviesť príklady prímorského, horského, kultúrnohistorického cestovného ruchu. Porovnať ich prírodné podmienky.	***Charakteristika obyvateľstva*** – Humánnogeografické regióny sveta, kritériá na vyčlenenie regiónov, počet obyvateľov na Zemi, počet obyvateľov v jednotlivých regiónoch, faktory ovplyvňujúce rast a pokles počtu obyvateľstva, populačná explózia, problémy spojené s populačnou explóziou, rozmiestnenie obyvateľstva, hustota obyvateľstva, predpoklady osídľovania, dynamika obyvateľstva, prirodzený a mechanický pohyb obyvateľstva, demografický cyklus, štruktúra obyvateľstva podľa biologických, ekonomických a kultúrnych znakov v jednotlivých regiónoch. ***Činnosť obyvateľstva v jednotlivých regiónoch*** – Poľnohospodárska výroba, význam poľnohospodárstva pre človeka, činitele ovplyvňujúce lokalizáciu poľnohospodárstva, poľnohospodárska pôda, typy poľnohospodárskej krajiny, poľnohospodárska výroba, rastlinná výroba, živočíšna výroba, ťažba nerastných surovín, priemyselná výroba, hlavné odvetvia priemyselnej výroby, lokalizácia priemyselnej výroby, hlavné oblasti koncentrácie rozmiestnenia priemyslu, význam

- porovnať zoznam najväčších miest v roku 1950 a 2000. Vyhodnotiť zastúpenie sídel rozvojových a rozvinutých krajín. Posúdiť tendencie do budúcnosti. - porovnať podiel a spôsob života vidieckeho obyvateľstva v rozvojových a rozvinutých krajinách. - porovnať monofunkčné a polyfunkčné sídla, uviesť ich príklady. - zaradiť sídla vo vašom okolí podľa ich funkcií. - opísať a načrtnúť funkčné členenie mesta podľa teórie koncentrických zón, teórie sektorov, teórie viacerých jadier. - načrtnúť funkčné členenie vášho bydliska - porovnať proces urbanizácie v rozvojových a rozvinutých krajinách. - vysvetliť globálny rozsah urbanizácie a zhodnoťte tendencie urbanizácie v budúcnosti	priemyselnej výroby pre človeka, doprava, význam dopravy, činitele ovplyvňujúce lokalizáciu dopravných ciest a zariadení, členenie dopravy, doprava v jednotlivých regiónoch sveta, cestovný ruch, význam cestovného ruchu, druhy a formy cestovného ruchu, oblasti cestovného ruchu, zahraničný obchod, export, import, platobná bilancia, služby, hodnotenie vyspelosti štátov (ich skupín) podľa prevládajúceho zastúpenia primárneho, sekundárneho, terciárneho, kvartérneho sektoru v ich ekonomike (HDP, zamestnanosť). ***Sídla v jednotlivých regiónoch*** – Osídlenie, sídlo, obec, mestské a vidiecke osídlenie, metropola, aglomerácia, konurbácia, megalopolis, štruktúra sídel, funkcie sídel, funkčné členenie mesta, centrum mesta, priestorový rast mesta, proces urbanizácie.
Regionálna geografia sveta (Európa, Ázia, Afrika, Amerika, Austrália a Oceánia, polárne oblasti, Svetový oceán)	
- analyzovať politickú mapu a zhodnotiť zásadné zmeny po 2. svetovej vojne - porovnať štáty podľa politického systému a štátoprávneho usporiadania, ku každému typu uviesť príklad. - posúdiť, prečo vznikli OSN, NATO a EÚ, opísať, aké aktivity uskutočňujú a charakterizovať ich základné inštitúcie. - uviesť členské štáty EÚ.	***Politická mapa sveta*** – Zmeny na politickej mape sveta po 2. svetovej vojne, zoskupenia štátov, spoločenské a hospodárske organizácie, štáty a politické zriadenie v štátoch

– charakterizovať vzťahy EÚ so Slovenskou republikou. – určiť polohu jednotlivých oblastí Európy vzhľadom na geografické súradnice a ostatné štáty Európy – lokalizovať na mape vybrané prvky horizontálnej členitosti jednotlivých oblastí – porovnať jednotlivé oblasti Európy podľa obdobia vzniku pohorí (Škandinávske vrchy, Centrálny masív, Česká vysočina, Karpaty, Alpy) – uviesť príklady pôsobenia vonkajších činiteľov na povrch (horské a pevninové ľadovce, jazerá, rieky, vietor) a porovnať ich v jednotlivých oblastiach – určiť (podľa máp, literatúry a fotografií), ktoré vnútorné alebo vonkajšie činitele sa najviac podieľali na tvorbe reliéfu Európy – opísať vplyv klimatotvorných činiteľov (zemepisná šírka, vzdialenosť od oceána, prevládajúce západné vetry, tlakové útvary, polárny front, nadmorská výška, Golfský prúd) na podnebie jednotlivých oblastí Európy – charakterizovať podnebie vybranej časti Európy (Island, Vysoké Tatry, Východoeurópska nížina a i.) – určiť rozloženie podnebných pásiem v Európe a zosumarizovať rozdiel medzi priemernými teplotami a množstvom zrážok v nich, porovnať jednotlivé miesta podľa ich klimatických diagramov, vyvodiť z toho rozdiely v priemernej ročnej teplote a množstve zrážok v jednotlivých mesiacoch – lokalizovať na mape vybrané vodné toky, jazerá, zhodnotiť ich hospodársky význam v jednotlivých oblastiach – porovnať hospodársky význam riek: Rýn, Dunaj, Volga, Temža – charakterizovať zákonitosti rozšírenia pôd, rastlinstva, živočíšstva v jednotlivých oblastiach Európy v závislosti od geografickej šírky a nadmorskej výšky – komplexne charakterizovať jednotlivé regióny Európy pomocou tematických máp povrchu, podnebia, pôd, rozmiestnenia rastlinstva a živočíšstva	***Európa*** – **Regióny Európy** Matematickogeografická poloha, fyzickogeografická poloha, rozloha, hranice, horizontálna členitosť. Škandinávsky polostrov, Pyrenejský polostrov, Apeninský polostrov, Balkánsky polostrov, Jutský polostrov, Britské ostrovy, Sicília, Island, Kréta, Malta, Sardínia, Korzika, Baleáry, Gibraltársky prieliv, Lamanšský prieliv, Bospor, Dardanely, Severné more, Baltské more, Čierne more, Stredozemné more, Kaspické more, Nórske more. Vertikálna členitosť, lokalizácia prvkov podľa mapy, Baltský štít, Ruská tabuľa, vrásové pohoria; Východoeurópska nížina, Severonemecká nížina, Pádska nížina, Malá dunajská kotlina, Veľká dunajská kotlina, Škandinávske vrchy, Kaledónska vysočina, Pyreneje, Alpy, Apeniny, Karpaty, Dináre, Stará planina, Pindos, Ural, Rumunská (Valašská) nížina, Centrálny masív, Sierra Nevada; podnebné pásma, vplyv klimatotvorných činiteľov na podnebie (Golfský prúd, západné vetry, vzdialenosť od oceána, nadmorská výška), úmoria, vodné toky, jazerá, prieplavy, bezodtoková oblasť, Volga, Dneper, Don, Pečora, Severná Dvina, Dunaj, Rýn, Rhôna, Seina, Loira, Garonne, Ebro, Tajo, Duero, Pád, Tiber, Inn, Labe, Odra, Visla, Ladožské jazero, Kaspické more; ochrana a tvorba krajiny.

- porovnať základnú jazykovú, národnostnú a náboženskú štruktúru v jednotlivých oblastiach - porovnajte oblasti Európy z hľadiska humánnogeografických štruktúr - zdôvodniť nerovnomerné zaľudnenie jednotlivých oblastí Európy, lokalizovať na mape najviac zaľudnené oblasti - na konkrétnych príkladoch demonštrovať príčiny rozdielneho osídľovania (rieky, úrodné pôdy, pobrežie a i.) - porovnať zaľudnenie oblastí Európy, špecifikovať rozdiely v hustote obyvateľstva - porovnať stupeň urbanizácie v strednej Európe, v Škandinávii, v stredomorskej oblasti a pod. - lokalizovať na mape všetky štáty Európy, ich hlavné a vybrané veľké mestá. - charakterizovať európske konurbácie a najväčšie aglomerácie, uviesť príklady konurbácií v Európe a posúdiť príčiny ich vzniku a tendencie ich vzniku v budúcnosti - charakterizovať sústredenie jednotlivých odvetví priemyselnej výroby v oblastiach Európy. - zhodnotiť lokalizačné činitele hutníckej a strojárskej výroby v Nemecku, textilnej výroby vo Veľkej Británii, výroby lodí v Nórsku a i. - podľa mapy a tabuliek komplexne charakterizovať nerastné suroviny európskeho významu (čierne uhlie, hnedé uhlie, ropa, síra, farebné kovy, železná ruda) a priradiť k nim lokality, kde sa ťažia. - zhodnotiť prírodné pomery (teplota, množstvo zrážok, pôdy) oblastí Európy pre poľnohospodársku výrobu. - charakterizovať jednotlivé oblasti Európy z hľadiska rozvoja cestovného ruchu. - rozhodnúť, ktoré formy cestovného ruchu možno realizovať v blízkosti vášho bydliska. uviesť ich príklady. - charakterizovať na 3 príkladoch strediská cestovného ruchu (prímorské, kúpeľné, kultúrnohistorické).	– **Obyvateľstvo a sídla** Rozmiestnenie (hustota) obyvateľstva a činitele, ktoré ho ovplyvňujú, prirodzený prírastok obyvateľstva; štruktúra obyvateľstva podľa národov, jazykových skupín, náboženstva; sídelná štruktúra, urbanizácia, vidiecke osídlenie, oblasti s prevahou vidieckeho a mestského osídlenia; sídla: hlavné mestá, ďalšie významné mestá Brno, Ostrava, Hamburg, Lipsko, Bonn, Mníchov, Dortmund, Düsseldorf, Antverpy, Rotterdam, Marseille, Lyon, Bordeaux, Glasgov, Edinburg, Birmingham, Liverpool, Barcelona, Porto, Göteborg, Malmö, Krakov, Ženeva, Bazilej, Miláno, Florencia, Sankt-Peterburg. – **Hospodárstvo a služby** Charakter hospodárstva a jeho vývoj, priemysel, priemyselné oblasti, zameranie priemyselnej výroby v jednotlivých oblastiach; poľnohospodárstvo, poľnohospodárske oblasti, zameranie poľnohospodárskej výroby v jednotlivých oblastiach; doprava (cestná, železničná, letecká, námorná), letiská, prístavy, cestovný ruch, služby.

- vytvorte návrh exkurznej trasy po zaujímavých miestach Európy. - ukázať na mape najvýznamnejšie prístavy a letiská, zdôvodniť ich význam. - charakterizovať a porovnávať úroveň služieb a ich význam pre jednotlivé oblasti a štáty Európy. - pomocou tabuliek analyzovať hodnotu HDP na obyvateľa v jednotlivých štátoch, vysvetliť zistené rozdiely.	
- určiť polohu vzhľadom na geografické súradnice, zemské pologule, ostatné svetadiely a oceány. - lokalizovať na mape vybrané prvky horizontálnej členitosti, - zhodnotiť podľa mapy zastúpenie jednotlivých povrchových celkov (pohorí, nížin, náhorných plošín), lokalizovať jednotlivé prvky vertikálnej členitosti, - posúdiť vplyv monzúnov na podnebie južnej, juhovýchodnej a východnej Ázie, - vysvetliť odlišnosti v klimatických charakteristikách (teplota, množstvo zrážok) v severnej a južnej Ázii, - lokalizovať na mape prvky hydrografickej siete, - zhodnotiť hospodársky význam riek (Angara, Ganga, Brahmaputra, Eufrat, Amur a i.) v minulosti a súčasnosti a ich vplyv na rozvoj jednotlivých regiónov. - vysvetliť zákonitosti rozmiestnenia bioklimatických pásiem Ázie (geografická šírka, nadmorská výška), zhodnotiť väzby v jednotlivých bioklimatických pásmach v regiónoch. - komplexne charakterizovať jednotlivé typy krajín (podnebie, vodstvo, pôdy, rastlinstvo, živočíšstvo). - svetadiela	***Ázia*** – **Regióny Ázie** Matematickogeografická poloha, fyzickogeografická poloha, prvky horizontálnej členitosti a ich lokalizácia podľa mapy: Malá Ázia, Arabský polostrov, Predná India, Zadná India, Cejlón, Filipíny, Japonské ostrovy, Malajský polostrov, Veľké Sundy, Malé Sundy, Sachalin, Kamčatka, Kórejský polostrov, Taiwan, Cyprus, Suezský prieplav, Arabské more, Perzský záliv, Bengálsky záliv, Červené more, Juhočínske more, Východočínske more, Kórejský prieliv, Žlté more, Ochotské more; prvky vertikálnej členitosti a ich lokalizácia podľa mapy. Himaláje, Karakoram, Ťanšan, Hindúkuš, Pamír, Kaukaz, Tibetská náhorná plošina, Altaj, Dekanská plošina, Indogangská nížina, Mezopotámska nížina, Veľká čínska nížina; sopečné oblasti, najvyššie vrchy; podnebné pásma, klimatotvorné činitele (morské prúdy, vplyv oceánov, monzúnov, pravidelných vetrov, vzdialenosti od oceánov, nadmorskej výšky); prvky hydrografickej siete a ich lokalizácia podľa mapy. Chang Jiang (Jang-c´-ťiang), Huang He, Amur, Ganga, Indus, Mekong, Brahmaputra, Eufrat, Tigris, Lena, Ob, Irtyš, Jenisej,

- porovnať hustotu zaľudnenia (husto a riedko zaľudnené oblasti) jednotlivých oblastí Ázie (Himaláje, povodie Indusu, Západosibírska nížina, Veľká čínska nížina a i.). Zdôvodniť zistené rozdiely. - Pracovať s tabuľkami pri porovnávaní jednotlivých regiónov v takých ukazovateľoch ako sú: natalita, mortalita, prirodzený prírastok. - v najľudnatejších štátoch Ázie zhodnotiť problémy spojené s preľudnením (India, Čína). Na základe informácií z médií zosumarizovať, ako sa rieši problém preľudnenia. - charakterizovať najrozšírenejšie náboženstvá v Ázii, určiť oblasti, kde vznikali a dominujú v súčasnosti - porovnať jednotlivé náboženstvá s náboženstvami Európy. - porovnať, ako ovplyvňujú jednotlivé náboženstvá (budhizmus, lamaizmus, hinduizmus, šintoizmus, taoizmus, judaizmus, islam) spôsob života v Ázii. - vymenovať a lokalizovať najväčšie sídla Ázie - porovnať úroveň hospodárskej výroby (rozvinutá, rozvojová) a transformačné procesy prebiehajúce v jednotlivých oblastiach a štátoch Ázie - určiť najvýznamnejšie poľnohospodárske produkty a oblasti ich dorábania, opísať väzby na prírodné podmienky - opísať zameranie priemyslu v jednotlivých oblastiach a štátoch, zhodnotiť väzby na zdroje nerastných surovín a moderné technológie - charakterizovať a porovnať úroveň služieb a ich význam pre jednotlivé oblasti a štáty Ázie - zosumarizovať stav a predpoklady cestovného ruchu	Angara, Bajkal, Balchašské jazero, Aralské jazero, bezodtoková oblasť Kaspického mora, tundra, tajga, púšte (Gobi, Nafúd, Rub al-Kālī, Karakum, Kyzylkum), stepi, dažďové lesy, monzúnové lesy, subtropické rastlinstvo. – **Humánnogeografická charakteristika regiónov** Rozmiestnenie (hustota) obyvateľstva a činitele, ktoré ho ovplyvňujú, husto a riedko zaľudnené oblasti, rasová, národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva; sídla a ich lokalizácia podľa mapy: Istanbul, Teherán, Bagdad, Rijád, Tel Aviv – Yafo, Karáči, Dillí, Kalkata, Bombaj, Bangkok, Kuala Lumpur, Dháka, Jakarta, Manila, Peking, Šanghaj, Kanton, Tokio, Soul, Almaty, Taš-kent, Vladivostok, Nagoja, Osaka. Charakter hospodárstva a jeho vývoj, poľnohospodárske výrobné oblasti, zameranie poľnohospodárskej výroby Ázie, priemysel, regióny s rozvinutou priemyselnou výrobou, rýchlo sa rozvíjajúce štáty (moderné technológie), služby, doprava, cestovný ruch.
- určiť polohu Afriky a jej oblastí pomocou geografických súradníc, vzhľadom na zemské pologule, ostatné svetadiely a oceány. - lokalizovať na mape vybrané prvky horizontálnej členitosti. - zhodnotiť podľa mapy zastúpenie jednotlivých povrchových celkov (pohorí, nížin, náhorných plošín). - konkretizovať vplyv všeobecnej cirkulácie atmosféry na podnebie Afriky (pásmo rovníkových tíšin, pasáty, striedanie období sucha a dažďov).	***Afrika*** – **Regióny Afriky** Matematickogeografická poloha, fyzickogeografická poloha svetadiela, prvky horizontálnej členitosti a ich lokalizácia podľa mapy (Madagaskar, Kanárske

− porovnať podnebné charakteristiky jednotlivých regiónov Afriky podľa geografickej šírky, zhodnotiť priebeh teploty a množstva zrážok podľa klimatických diagramov. − lokalizovať na mape vybrané rieky, jazerá a priehrady, porovnať režim odtoku a hospodárske využitie vybratých riek − vysvetliť, ako sa podieľali jednotlivé činitele na rozložení bioklimatických pásem v Afrike. − zhodnotiť teplotné pomery, množstvo zrážok, pôdne typy a typické biotopy v jednotlivých typoch krajín − uviesť približný počet obyvateľov Afriky, priestorové rozloženie veľkých skupín (rás), najľudnatejšie štáty. − zdôvodniť nerovnomerné rozmiestnenie obyvateľstva Afriky, identifikovať najhustejšie zaľudnené oblasti na mape. − pracovať s tabuľkami a porovnať oblasti Afriky v ukazovateľoch: natalita, mortalita, prirodzený prírastok. − porovnať kultúru obyvateľstva v jednotlivých častiach Afriky. − porovnať vývoj kultúry obyvateľstva severnej Afriky a západnej Ázie. − zhodnotiť proces urbanizácie v Afrike, porovnať jednotlivé oblasti Afriky v tomto ukazovateli, uviesť tendenciu do budúcna a problémy s tým spojené − opísať zameranie hospodárstva v jednotlivých oblastiach vo väzbe na prírodné podmienky a zdroje nerastných surovín (ropa, železná ruda, drahé kovy, farebné kovy, fosfáty) − zdôvodniť zaostalosť priemyslu v rôznych oblastiach Afriky napriek bohatým zdrojom nerastných surovín − analyzovať hodnoty HDP na obyvateľa afrických štátov (použite tabuľky)a vysvetliť zistené rozdiely − určiť najvýznamnejšie exportné produkty a oblasti ich dorábania (väzby na prírodné podmienky). − porovnať úroveň služieb v jednotlivých častiach Afriky	ostrovy, Guinejský záliv, Veľká Syrta, Stredozemné more, Gibraltársky prieliv, Somálsky polostrov, Suezský prieplav, Červené more, Báb el Mandeb, Mozambický prieliv). Vertikálna členitosť, jej prvky a lokalizácia podľa mapy (náhorné plošiny, pohoria, panvy, sopky, Východoafrická priekopová prepadlina, Dračie vrchy, Atlas, Etiópska vysočina, Kilimandžáro, Čadská panva, Kalahari, Ahaggar, Tibesti, Adamauská vysočina, Guinejská vysočina), podnebné pásma, vplyv klimatotvorných činiteľov na charakteristiku podnebných pásiem, úmoria, bezodtokové oblasti, prvky hydrografickej siete a ich lokalizácia (Níl, Kongo, Niger, Zambezi, Volta, Okavango, Viktóriino jazero, Tanganika, Čadské jazero, Limpopo, Násirovo jazero – Asuánska vodná nádrž, Kariba, Viktóriine vodopády, Malawi); rozšírenie typov krajín podľa podnebia, dažďové lesy, savany, púšte, subtropické rastlinstvo. – **Humánnogeografická charakteristika regiónov** Počet a rozmiestnenie obyvateľstva, štruktúra obyvateľstva (rasy, národy, náboženstvá), kultúra, tradície obyvateľstva v jednotlivých oblastiach Afriky, sídla a ich lokalizácia podľa mapy, Alžír, Káhira, Addis Abeba, Akkra, Nairobi, Pretória, Johannesburg, Kapské Mesto, Antananarivo, Chartúm, Abidjan, Lagos, Ibadan, Kinshasa, Rabat, Casablanca, Alexandria, Tripolis, Tunis; urbanizácia, veľké mestá a ich problémy, poľnohospodárstvo, priemysel, lesné hospodárstvo, služby, doprava, cestovný ruch, exkurzná trasa, komplexná geografická charakteristika oblasti.

− zdôvodniť špecifiká jednotlivých druhov dopravy v regiónoch Afriky a opísať ich stav − uviesť možnosti cestovného ruchu − opísať aktuálne premeny a problémy Afriky	
− určiť polohu vybraných regiónov. − lokalizovať na mape vybrané prvky horizontálnej členitosti. − vymenovať a určiť na mape vybrané povrchové celky, porovnať zastúpenie pohorí a nížin v jednotlivých regiónoch. − charakterizovať vplyvy klimatogeografických činiteľov na podnebie jednotlivých oblastí Ameriky, porovnať ich. − podľa štatistických ukazovateľov a grafických znázornení analyzovať hodnoty klimatických charakteristík v jednotlivých oblastiach. − lokalizovať na mape vybrané rieky, vodné plochy, vodopády a porovnať hospodárske využitie vodných tokov v jednotlivých regiónoch. − vyčleniť bioklimatické pásma a porovnajte ich rozloženie s rozložením podnebných oblastí Ameriky. Komplexne charakterizovať oblasti Ameriky na základe ich podnebia, pôd, typických zástupcov rastlín a živočíchov. − uviesť príklady dôsledkov celosvetovej ekonomickej krízy, ktorá vznikla v roku 2008 po páde americkej investičnej banky Lehman Brothers. − vyjadriť vlastné stanovisko k oprávnenosti a dôvodom sledovania internetovej komunikácie americkou Národnou bezpečnostnou agentúrou (NSA). − na základe rasovej a jazykovej príslušnosti vyčleniť jednotlivé regióny. Rozlíšiť ich podľa vzniku. − podľa tabuliek charakterizovať natalitu, mortalitu, prirodzený prírastok v jednotlivých regiónoch. − zdôvodniť nerovnomerné osídlenie Ameriky. Porovnať západné a východné pobrežie svetadielu.	***Amerika*** – **Regióny Ameriky** Matematickogeografická poloha, fyzickogeografická poloha, socioekonomická poloha, prvky horizontálnej členitosti a ich lokalizácia podľa mapy (Labrador, Aljašský polostrov, Baffinov ostrov, Kalifornský polostrov, Yucatánsky polostrov, Florida, Mexický záliv, Grónsko, Veľké Antily, Malé Antily, Galapágy, Ohňová zem, Falklandy, Beringov prieliv, Drakov prieliv, Karibské more, Magalhãesov prieliv, Panamský prieplav, Hudsonov záliv, Kalifornský záliv, Mexický záliv, Karibské more). Prvky vertikálnej členitosti a ich lokalizácia podľa mapy (Apalačské vrchy, Kordillery, Andy, Brazílska vysočina, Guyanská vysočina, Amazonská nížina, Laplatská nížina, Pobrežná nížina, Arktická nížina, Mexická plošina, Veľké prérie, Veľká panva, Veľký kaňon, Atacama); podnebné pásma, vplyv klimatotvorných činiteľov (morské prúdy, pravidelné vetry, tropické cyklóny) na podnebie; prvky hydrografickej siete a ich lokalizácia podľa mapy (Amazonka, Orinoco, Paranā, Mississippi, Missouri, Rieka sv. Vavrinca, Yukon, Colorado, Ohio, Tennesee, Veľké kanadské jazerá, Veľké medvedie jazero, Veľké soľné jazero, Titicaca, Veľké jazero otrokov, Niagarské

- zosumarizovať problémy nadmerného rastu počtu obyvateľov v mestách (São Paulo, Mexico City). - porovnať úroveň urbanizácie jednotlivých častí Ameriky. Zdôvodniť výraznú početnú prevahu mestského obyvateľstva. - charakterizovať väzby poľnohospodárstva na prírodné podmienky v jednotlivých regiónoch Ameriky. - odlíšiť oblasti pestovania plodín zameraných na domácu spotrebu a export. - vyčleniť najdôležitejšie oblasti priemyslu USA, Kanady (severovýchod USA, juh, západ USA) a charakterizovať zameranie ich priemyselnej výroby. Posúdiť perspektívy nových priemyselných oblastí v jednotlivých regiónoch. . - porovnať štruktúru dovozu a vývozu USA ako celku. - porovnať priemyselnú výrobu v jednotlivých oblastiach Latinskej Ameriky (porovnať aj so Severnou Amerikou). - zhodnotiť význam a úroveň služieb v jednotlivých častiach Ameriky. - zhrnúť súčasný stav a perspektívy cestovného ruchu. - komplexne charakterizovať vybranú lokalitu cestovného ruchu (Yosemitský park, Niagarské vodopády, Machu Picchu). - vytvoriť komplexnú geografickú charakteristiku voľne vybraného regiónu Ameriky. - zhodnotiť aktuálne zmeny v Amerike. Posúďte ich význam pre budúcnosť.	vodopády, Angelov vodopád, Iguacu); polárne oblasti, tundra, tajga, listnaté a zmiešané lesy, stepi, dažďové lesy, subtropické rastlinstvo, ochrana a tvorba krajiny (národné parky), komplexná charakteristika prírodných krajín. – **Humánnogeografická charakteristika regiónov** Rozmiestnenie (hustota) obyvateľstva, štruktúra obyvateľstva (rasová, národnostná, náboženská), kultúra a tradície obyvateľstva v jednotlivých oblastiach Ameriky, lokalizačné predpoklady osídlenia; sídla, hlavné mestá, ďalšie dôležité hospodárske a kultúrne strediská štátov (New York, Washington, Chicago, Detroit, Pittsburg, Cleveland, Baltimore, Seattle, Vancouver, Philadelphia, Boston, Atlanta, Los Angeles, Ottawa, Toronto, Caracas, São Paulo, Belo Horizonte, Mexiko, Santiago, Havana, Rio de Janeiro, Bogota, Buenos Aires, Montevideo); charakter hospodárstva, jeho vývoj, poľnohospodárstvo, typy poľnohospodárskej výroby, priemysel, odvetvia a oblasti priemyselnej výroby, doprava, služby, cestovný ruch, exkurzná trasa, komplexná geografická charakteristika regiónu.
- určiť polohu vzhľadom na geografické súradnice, zemské pologule, ostatné svetadiely a oceány. - lokalizovať na mape vybrané prvky horizontálnej členitosti. - určiť podnebné pásma Austrálie a lokalizovať ich na mape. - zhodnotiť vplyv klimatotvorných činiteľov na vznik suchých a vlhších oblastí. - charakterizovať typické znaky podnebia. Vysvetliť, ako na podnebie pôsobia morské prúdy a vetry. - lokalizovať vybrané prvky vertikálnej členitosti. - opísať pôvod ostrovov v Oceánii a uviesť príklady na mape. - porovnať vznik koralových, sopečných a pevninských ostrovov.	***Austrália a Oceánia*** – **Poloha, prírodné pomery**

- lokalizovať na mape významné vodné toky, vodné plochy a oblasti s výskytom podzemných vôd v Austrálii. - zdôvodniť súvislosti medzi podnebím a hustotou riečnej siete v Austrálii. - vysvetliť nadväznosť bioklimatických pásem na podnebné pásma Austrálie, opísať ich rozmiestnenie a uviesť najvýznamnejších predstaviteľov rastlinstva a živočíšstva. - vysvetliť špecifické znaky rastlinstva a živočíšstva Austrálie a Oceánie, vymenovať a lokalizovať na mape vegetačné oblasti. - opísať podmienky osídľovania Austrálie a s tým súvisiace problémy (vzťah pôvodní obyvatelia a prisťahovalci). - porovnať jednotlivé oblasti podľa hustoty zaľudnenia. - charakterizovať na príklade (Tahiti, Fidži, Havajské ostrovy, Nový Zéland) spôsob života obyvateľov Oceánie. - charakterizovať polohu sídiel v danej oblasti. - zhodnotiť význam nerastného bohatstva Austrálie a Oceánie a podľa mapy určiť významné oblasti ťažby. - opísať hlavné oblasti a špecializácie poľnohospodárskej výroby v Austrálii, na Novom Zélande a v Oceánii. - zdôvodniť prevahu živočíšnej výroby nad rastlinnou v Austrálii a na Novom Zélande. - zhodnotiť zameranie priemyslu Austrálie a Nového Zélandu, vyvodiť súvislosti s ťažbou nerastných surovín a poľnohospodárstvom. - analyzovať hustotu dopravnej siete v jednotlivých oblastiach Austrálie a Oceánie. - porovnať úlohy každého druhu dopravy a služieb. - zhrnúť súčasný stav a perspektívy cestovného ruchu. - komplexne charakterizovať Austráliu, Nový Zéland, Papuu – Novú Guineu a ostrovy Oceánie. - zhodnotiť súčasné premeny Austrálie a Oceánie a ich význam pre budúcnosť. - charakterizovať polohu polárnych oblastí.	Matematickogeografická poloha, fyzickogeografická poloha, socioekonomická poloha svetadiela, prvky horizontálnej členitosti a ich lokalizácia podľa mapy (Arnhemská zem, Yorský polostrov, Karpentársky záliv, Veľký austrálsky záliv, Tasmánia, Bassov prieliv, Torresov prieliv, Veľká koralová bariéra, Nový Zéland, Nová Guinea, Nová Kaledónia, Tahiti, Havajské ostrovy, Melanézia, Mikronézia, Polynézia, Západoaustrálska plošina, Nullarborská nížina, Veľká artézska panva, Austrálske Alpy, Macdonnelove vrchy, Musgravove vrchy, Veľké predelové vrchy, Južné Alpy, Darling, Murray, Eyrovo jazero), podnebné oblasti v Austrálii a Oceánii, Západoaustrálska plošina, Veľká piesočná púšť, Veľká Viktóriina púšť. – **Obyvateľstvo a sídla** Rozmiestnenie obyvateľstva, štruktúra obyvateľstva (rasy, národy, náboženstvá), osídľovanie svetadiela; sídla a ich poloha Sydney, Melbourne, Canberra, Hobart, Perth, Brisbane, Auckland, Wellington, urbanizácia, prisťahovalectvo. – **Hospodárstvo a služby** Charakter hospodárstva a jeho vývoj, ťažba rúd, priemyselné odvetvia, poľnohospodárstvo, chov oviec, doprava, služby, cestovný ruch.

– zhodnotiť podnebie a hospodárske využitie polárnych oblastí. – určiť rozloženie jednotlivých častí Svetového oceána a porovnať hospodárske využitie jednotlivých oceánov. – pomocou mapy dopravy zistiť, kadiaľ a cez ktoré oceány prechádzajú hlavné námorné trasy prepravy ropy. – porovnať tri oblasti s najväčšími prístavmi (západná Európa, atlantické pobrežie Severnej Ameriky a prístavy v Perzskom zálive). – komplexne charakterizovať (podľa máp a literatúry) Tichý oceán, Atlantický oceán, Severný ľadový oceán, Indický oceán.	***Polárne oblasti*** Arktída, Antarktída. Poloha, prírodné pomery, hospodárske využitie ***Oceány*** Rozloženie oceánov, Tichý oceán, Atlantický oceán, Severný ľadový oceán, Indický oceán, ekonomické využitie oceánov, komplexná charakteristika oceánov.
Geografia Slovenskej republiky	
– určiť polohu Slovenska geografickými súradnicami a analyzovať výhody a nevýhody polohy. – zhodnotiť dôsledky polohy Slovenska vzhľadom na vzdialenosť k oceánom a nadmorskú výšku. – vysvetliť súvislosť medzi vytváraním reliéfu v jednotlivých geologických dobách a horninovým zložením geologických pásiem. – vymenovať významné nerastné suroviny Slovenska, lokalizovať miesta ich výskytu na mape a posúdiť ich vzťah k horninovému podložiu. – rozlíšiť druhy palív, ktoré sa na Slovensku ťažia a stanovte, ako súvisí ich výskyt s geologickou činnosťou v minulosti. – opísať geomorfologické procesy, ktoré modelovali reliéf Slovenska a podľa mapy na konkrétnych príkladoch charakterizovať ich vplyv.	– ***Poloha, prírodné pomery*** Matematickogeografická, fyzickogeografická, socioekonomická poloha Slovenska; povrchové celky, Karpaty, Panónska panva, horninové zloženie, zastúpenie nerastných surovín, tvorba reliéfu endogénnymi a exogénnymi procesmi, typy reliéfu, geomorfologické členenie, geomorfologické celky; klimatotvorné činitele, prúdenie vzduchových hmôt, polárny front, cyklóny, anticyklóny, stacionárne tlakové útvary, teplota vzduchu, zrážky, podnebné oblasti, počasie v miestnej krajine. Poloha Slovenska vzhľadom na hlavné európske rozvodie, prvky hydrografickej siete a ich lokalizácia

- poznať geomorfologické celky miestnej oblasti. - vymenovať klimatotvorné činitele a charakterizovať špecifiká ich pôsobenia na území Slovenska. - podrobiť analýze klimatotvorné činitele miestneho regiónu, porovnajte ich s inými oblasťami Slovenska. - opísať vplyv vzduchových hmôt a stacionárnych tlakových útvarov na podnebie (počasie) SR, analyzovať dôsledky polohy Slovenska blízko polárneho frontu, charakterizovať počasie pri cyklonálnej a anticyklonálnej situácii v lete a zime. - podľa mapy určiť priemernú ročnú teplotu oblastí Slovenska, ročný chod teplôt, charakterizovať teplotný gradient a vznik teplotnej inverzie. - uviesť priemerné množstvo zrážok a zdôvodniť nerovnomerné rozloženie zrážok v priebehu roka na území Slovenska. Podľa mapy určiť a porovnať podnebné oblasti Slovenska (teploty, zrážky a i.). - zaradiť miestny región do podnebnej oblasti a charakterizovať jeho podnebné špecifiká. - vysvetliť súvislosti medzi podnebím (počasím), geologickou stavbou a charakteristikami slovenských riek. - lokalizovať na mape rieky, určiť vybrané rieky na obrysovej mape, lokalizovať úmoria. - zostaviť poradie (pomocou tabuliek) najrozľahlejších jazier Slovenska, lokalizovať ich na mape a rozlíšiť podľa pôvodu. - vymenovať najvýznamnejšie vodné nádrže a zhodnotiť účely, na ktoré sa využívajú. - zdôvodniť nerovnomerné rozloženie zásob podzemnej vody. - charakterizovať vodstvo miestnej krajiny. - vymenovať pôdne druhy a ich rozmiestnenie na území Slovenska, vysvetliť usporiadanie pôdnych typov (vertikálna zonálnosť, predhorská zonálnosť) a určiť azonálne pôdne typy. - poznať súvislosti medzi podnebím, vodstvom, geologickým podložím a pôdnymi druhmi a pôdnymi typmi v miestnej krajine. - analyzovať fyzickogeografické činitele a mechanizmus ich vplyvu na rozšírenie rastlinných druhov. - podľa mapy charakterizovať rozčlenenie rastlinstva a živočíšstva podľa nadmorskej výšky, určiť súvislosti s podnebím a pôdami.	podľa mapy (Dunaj, Malý Dunaj, Morava, Váh, Nitra, Žitava, Hron, Ipeľ, Rimava, Slaná, Hornád, Bodrog, Torysa, Laborec, Latorica, Ondava, Topľa, Cirocha, Hnilec, Poprad, Dunajec, Orava, Revúca, Turiec, Kysuca), povodia riek, režim odtoku riek, jazerá (plesá), umelé vodné nádrže (vodná nádrž Gabčíkovo, Liptovská Mara, Oravská priehrada, Šírava, Ružín, Domaša), podzemné vody, minerálne a termálne vody; vznik a význam pôdy, rozšírenie pôdnych typov a druhov, horizontálna zonálnosť, výšková zonálnosť, pôdy v miestnej krajine, úrodnosť (bonita) pôd; fyzickogeografické pomery a vplyv človeka na rozmiestnenie rastlinstva a živočíšstva, rastlinné pásmo a výškové stupne rastlinstva, zalesnenosť územia, význam lesa, lužné lesy, živočíšne spoločenstvá, ochrana rastlinstva a živočíšstva, miestna krajina.

− charakterizovať typických zástupcov rastlinstva a živočíšstva v jednotlivých výškových stupňoch. − porovnať zalesnenosť územia Slovenska s ostatnými európskymi štátmi. − zhodnotiť zásahy človeka do prirodzenej vegetácie v minulosti a na modelových príkladoch (lužné lesy, miestna krajina) poukázať na dôsledky v súčasnosti. − vysvetliť vplyv prírodných a socioekonomických podmienok na osídlenie územia v historických súvislostiach. − charakterizovať súčasný prirodzený prírastok na Slovensku a zdôvodniť jeho zmeny za ostatné desaťročia. − zhodnotiť (pomocou tabuliek), ako sa menil prirodzený prírastok od roku 1980 do súčasnosti. − podľa tabuliek porovnať natalitu, mortalitu, prirodzený prírastok v jednotlivých oblastiach Slovenska. − charakterizovať národnostné a náboženské zloženie obyvateľstva. − opísať sídla z hľadiska ich kultúrneho alebo hospodárskeho významu. − zhodnotiť tendencie urbanizácie Slovenska v najbližších rokoch. − charakterizovať sídla v miestnej oblasti. − charakterizovať jednotlivé odvetvia hospodárstva, stanoviť ich vzájomné väzby. − klasifikovať základné zameranie rozhodujúcich odvetví priemyselnej výroby na Slovensku (hutníctvo, strojárstvo, chemický a potravinársky priemysel) a ich lokalizačné činitele. − zdôvodniť zameranie priemyselnej výroby v jednotlivých oblastiach Slovenska a v miestnej krajine. − zhodnotiť hospodársky význam lesov a ich využitie na území Slovenska. − opísať negatívne dôsledky odlesnenia v jednotlivých oblastiach Slovenska a ich vplyv na prírodné pomery a na hospodársky potenciál. − charakterizujte poľnohospodársku výrobu v miestnej krajine.	– ***Obyvateľstvo a sídla*** Vývoj osídlenia, počet obyvateľov, rast počtu obyvateľstva, štruktúra obyvateľstva podľa veku, zamestnanosti, národnosti, náboženstva, sídla, sídelná štruktúra, urbanizácia, sídla a ich lokalizácia (Bratislava, Košice, Prešov, Nitra, Žilina, Banská Bystrica, Trnava, Trenčín, Martin, Prievidza, Piešťany, Poprad, Nové Zámky, Komárno, Bardejov, Banská Štiavnica, Kremnica, Zvolen, Spišská Nová Ves, Levoča, Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Senica, Skalica). – ***Hospodárstvo a služby*** Charakteristika hospodárstva a jeho vývoj, poľnohospodárska výroba a oblasti poľnohospodárskej výroby, priemyselná výroba a oblasti priemyselnej výroby, doprava, služby, zahraničný obchod, cestovný ruch, možnosti rozvoja cestovného ruchu.

- podľa mapy určiť smer hlavných trás železničnej, vodnej, cestnej a potrubnej dopravy na Slovensku, posúdiť stav jednotlivých druhov dopravy. - uviesť spôsoby, ktorými môžu jednotlivé druhy dopravy znečisťovať prostredie a ako ich dopad možno znížiť. - charakterizovať zahraničný obchod Slovenska. - porovnať štruktúru zahraničného obchodu v súčasnosti a pred 10 rokmi. - charakterizovať oblasti s možnosťami využitia pre jednotlivé druhy a formy cestovného ruchu. - vypracovať zoznam miest a oblastí Slovenska s perspektívnym rozvojom cestovného ruchu a určte jeho druhy. - zhodnotiť formy cestovného ruchu, ktoré sa môžu realizovať v miestnej krajine. - uviesť oblasti Slovenska s narušeným životným prostredím a zhodnotiť dôvody ohrozenia. - posúdiť faktory ohrozujúce životné prostredie miestnej krajiny.	
Krajina, krajinná štruktúra a priestorová organizácia	
- poznať základné etapy vývoja krajinného prostredia a ich charakteristické znaky. - zhodnotiť pôsobenie človeka (kladné, záporné) na krajinu v historických obdobiach a zmeny, ktoré spôsobil. - opísať krajinnú sféru Zeme a vymenovať zložky krajinnej sféry (príklady vzťahov v miestnej krajine). - vysvetliť rozdiel medzi prvotnou a druhotnou (antropogénnou) štruktúrou krajiny. - vysvetliť účelové vlastnosti krajiny, prírodné zdroje a krajinný potenciál. - uviesť príklady oblastí Slovenska s rôznym krajinným potenciálom (poľnohospodársky, vodný, rekreačný). - porovnať obnoviteľné a neobnoviteľné prírodné zdroje, uveďte konkrétne príklady. - opísať (na príklade), v čom spočíva ekologická únosnosť krajiny.	– ***Krajina*** Prostredie života na Zemi, geografia a životné prostredie, vznik a vývoj krajinného prostredia, vzťah človeka ku krajinnému prostrediu, životné prostredie, environmentalistika, ekológia, geoekológia, krajinná ekológia, krajinné prostredie fyzickogeografická štruktúra krajiny, krajinná sféra Zeme a jej zložky, ohraničenie krajinnej sféry v rámci planéty, prvotná a druhotná štruktúra krajiny, rozmery (dimenzie) krajinných jednotiek, krajinný potenciál, ekologická

− na konkrétnych príkladoch charakterizovať pojmy vyjadrujúce účelové vlastnosti prírodnej krajiny. − vymenovať základné rozdelenie prírodných zdrojov z hľadiska látkového zloženia a obnoviteľnosti. − uviesť dôvody znemožňujúce väčšie využitie obnoviteľných prírodných zdrojov ľudskou spoločnosťou. − vysvetliť pojem stabilita krajinnej sféry Zeme. − popísať faktory ohrozujúce stabilitu krajinnej sféry.	stabilita, ekologická únosnosť krajiny, diverzita krajiny, prírodné zdroje krajiny, stabilita krajinnej sféry Zeme.
− porovnať prírodnú a kultúrnu krajinu, opísať typy krajín podľa stupňa premeny. − vysvetliť formy využitia zeme (krajín). − podľa mapy Slovenska opísať priestorové štruktúry foriem využitia zeme (krajiny), krajinu predstavte vo forme uzlov (sídla), sietí (spojnice medzi uzlami) a povrchov (lesy, poľnohospodárska pôda − zostrojiť náčrt nodálneho a homogénneho regiónu.	– ***Kultúrna krajina*** Typy kultúrnej krajiny podľa stupňa premeny; formy využitia zeme, uzly, siete, povrchy, regióny kultúrnej krajiny, homogénne a nodálne; geotechnické systémy krajiny.
− klasifikovať procesy a zdroje, ktoré znečisťujú ovzdušie, pôdu, vodu. − posúdiť, prečo sa úbytok a znehodnocovanie pôdy stáva globálnym problémom ľudstva. − porovnať znečistenie pôdy, ovzdušia a vody z dlhodobého hľadiska (trvalosti následkov). − opísať proces erózie a určiť, ktoré oblasti sveta trpia nadmiernou eróziou. − vysvetliť vznik a dôsledky skleníkového efektu, kyslých dažďov, ozónovej diery a dezertifikácie. − opísať ekosystémy, ich zloženie a aktivity na ich ochranu. − charakterizovať ekosystém v miestnej krajine. − uviesť činnosti, ktorými človek zasahuje do ekosystému a negatívne ovplyvňuje podmienky existencie ľudstva. − objasniť pojem a zdôvodniť význam klimaxových spoločenstiev pre zachovanie stability krajinnej sféry Zeme. − zhodnotiť medzinárodné aktivity a hnutia na ochranu životného prostredia.	– ***Globálne environmentálne problémy*** Zdroje znečistenia (prírodné, umelé), dôsledky znečistenia ovzdušia, vody, pôdy, znehodnotenie rastlinstva a živočíšstva, úbytok surovinových zdrojov.

Názov predmetu	**OBČIANSKA NÁUKA**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	steam
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
3	**0**	-	-	2	66	1	33	-	-	**3**	**99**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** **-** použité disponibilné hodiny

1 CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet občianska náuka je koncipovaný tak, aby svojim obsahom pomáhal žiakom orientovať sa v sociálnej realite a ich začleňovaniu do rôznych spoločenských vzťahov a väzieb. Otvára cestu k realistickému sebapoznávaniu a poznávaniu osobnosti druhých ľudí a k pochopeniu vlastného konania i konania druhých ľudí v kontexte rôznych životných situácií. Oboznamuje žiakov so vzťahmi v rodine a v škole, činnosťou dôležitých politických inštitúcií a orgánov a s možnými spôsobmi zapojenia sa jednotlivcov do občianskeho života. Rozvíja občianske a právne vedomie žiakov, posilňuje zmysel jednotlivcov pre osobnú i občiansku zodpovednosť a motivuje žiakov k aktívnej účasti na živote demokratickej spoločnosti. Poskytuje základy ekonomickej gramotnosti, učí žiakov základnej orientácii a uplatneniu sa na pracovnom trhu aj v medzinárodnom meradle, oboznamuje so základným kategoriálno-pojmovým aparátom filozofie, prezentuje filozofiu a jej dejiny ako určité laboratórium myslenia.

2 CIELE PREDMETU A ŠTANDARD KOMPETENCIÍ

Cieľom občianskej náuky na gymnáziách je komplexne rozvíjať žiakovu osobnosť.
Žiaci:

- pochopia jedinečnosť a neopakovateľnosť každého človeka v spoločnosti,
- utvoria si vedomie vlastnej identity a identity druhých ľudí,
- akceptujú vlastnú osobnosť a osobnosť druhých ľudí,
- rešpektujú a uplatňujú mravné princípy a pravidlá spoločenského spolunažívania a prebratiu zodpovednosti za vlastné názory, správanie sa a dôsledky konania,
- zorientujú sa v spoločenských, politických a právnych faktoch, tvoriacich rámec každodenného života,
- uvedomia si práva a povinnosti občana Slovenskej republiky,
- rešpektujú základné princípy demokracie a tolerancie,
- uplatnia vhodné komunikačné prostriedky k vyjadrovaniu vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov, k obhajovaniu vlastných postojov a k primeranému obhajovaniu svojich práv,
- nadobudnú rešpekt ku kultúrnym, náboženským a iným odlišnostiam ľudí a spoločenstiev,
- zvládnu základný kategoriálno-pojmový aparát filozofie,
- prezentujú filozofiu ako určité laboratórium ľudského myslenia a výkony filozofov ako inšpirujúcu ukážku toho, ako sa ľudské myslenie rodilo, v čase menilo a precizovalo v strete s inými myšlienkovými platformami.

Štúdium občianskej náuky na strednej škole prispieva k rozvoju kľúčových kompetencií:

kompetencia byť demokratickým občanom

- porozumieť systémovej (globálnej) podstate sveta,
- uvedomiť si a rešpektovať, že telesná, citová, rozumová i vôľová zložka osobnosti sú rovnocenné a vzájomne sa dopĺňajú,
- konať zodpovedne, samostatne a iniciatívne, nielen vo svojom vlastnom záujme, ale aj vo verejnom záujme,

- poznať a rešpektovať, že neexistuje iba jeden pohľad na svet,
- orientovať sa na budúcnosť vo svojom vzťahu k Zemi,
- uvedomiť si zodpovednosť za svoje rozhodnutia,
- poznať, uznávať a podporovať alternatívne vízie vo vzťahu k udržateľnému rozvoju, ľudskému zdraviu a zdraviu našej planéty,
- uvedomiť si a čiastočne pochopiť globálne podmienky, rozvoj a trendy súčasného sveta,
- chápe problémy zachovania mieru, bezpečnosti jednotlivcov, národov a štátov, zachovávania a ochrany životného prostredia, liečenia civilizačných nemocí, populačnej explózie v rozvojových krajinách, drogovej závislosti najmä mladistvých, sexuálnej výchovy,
- orientuje sa v problematike nerovnomerného hospodárskeho rozvoja, etnických, rasových a náboženských konfliktov,
- chápať pojmy spravodlivosť, ľudské práva a zodpovednosť, aplikovať ich v globálnom kontexte,
- dodržiavať zákony, rešpektovať práva a osobnosť druhých ľudí, ich kultúrne špecifiká,
- konať v súlade s morálnymi princípmi a zásadami spoločenského správania, prispievať k uplatňovaniu hodnôt demokracie,
- uvedomovať si vlastnú kultúrnu, národnú a osobnostnú identitu, pristupovať s toleranciu k identite druhých,
- zaujímať sa aktívne o politické a spoločenské dianie u nás a vo svete,
- uznávať tradície a hodnoty svojho národa, chápať jeho minulosť i súčasnosť v európskom a svetovom kontexte
- podporovať hodnoty miestnej, národnej, európskej a svetovej kultúry a mať i nim vytvorený pozitívny vzťah.

kompetencia riešiť problémy

- uplatňuje pri riešení problémov vhodné metódy založené na analyticko-kritickom a tvorivom myslení,
- je otvorený získavaniu a využívaniu rôznych, aj inovatívnych postupov, formuluje argumenty a dôkazy na obhájenie svojich výsledkov,
- dokáže spoznávať pri jednotlivých riešeniach ich klady i zápory a uvedomuje si aj potrebu zvažovať úrovne ich rizika,
- má predpoklady na konštruktívne a kooperatívne riešenie konfliktov,

kompetencia k celoživotnému učeniu sa – učiť sa učiť

- uvedomuje si potrebu svojho autonómneho učenia sa ako prostriedku sebarealizácie a osobného rozvoja,
- dokáže kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať,
- kriticky hodnotí svoj pokrok, prijíma spätnú väzbu a uvedomuje si svoje ďalšie rozvojové možnosti,

sociálne komunikačné kompetencie

- využíva všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu,
- efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie,
- vie prezentovať sám seba a výsledky svojej prace na verejnosti, používa odborný jazyk,
- chápe význam a uplatňuje formy takých komunikačných spôsobilostí,

kompetencie sociálne a personálne

- dokáže na primeranej úrovni reflektovať vlastnú identitu **a** budovať si vlastnú samostatnosť/nezávislosť ako člen celku,

- vie si svoje ciele a priority stanoviť v súlade so svojimi reálnymi schopnosťami, záujmami a potrebami,
- osvojuje si základné postupy efektívnej spolupráce v skupine – uvedomuje si svoju zodpovednosť v tíme,
- dokáže odhadnúť a korigovať dôsledky vlastného správania a konania a uplatňovať sociálne prospešné zmeny v medziosobných vzťahoch,

kompetencie smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti

- dokáže inovovať zaužívané postupy pri riešení úloh, plánovať a riadiť nové projekty so zámerom dosiahnuť ciele,

kompetencie občianske

- uvedomuje si základné humanistické hodnoty, zmysel národného kultúrneho dedičstva, uplatňuje a ochraňuje princípy demokracie,
- vyvážene chápe svoje osobné záujmy v spojení so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti,
- uvedomuje si svoje práva v kontexte so zodpovedným prístupom k svojim povinnostiam, prispieva k naplneniu práv iných,
- je otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti,
- má predpoklady zainteresovane sledovať a posudzovať udalosti a vývoj verejného života a zaujímať k nim stanoviská, aktívne podporuje udržateľnosť kvality životného prostredia,

kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

- uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti,
- cení si a rešpektuje umenie a kultúrne historické tradície,
- pozná pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu),
- správa sa kultivovane, primerane okolnostiam a situáciám,
- je tolerantný a empatický k prejavom iných kultúr,

3 VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Stratégie výučby sú metodické postupy učiteľov (metódy a formy výučby, aktivity, príležitosti, pravidlá) vo výučbe , ktorými cielene a systematicky utvárame a rozvíjame KK žiakov.

Pri výučbe občianskej náuky uplatňujeme najmä tieto stratégie:

Výklad: Jedná sa o klasickú formu vyučovania, kedy dochádza ku frontálnemu prenosu poznatkov z učiteľa na žiaka. Využívanie dataprojektora, pracovných listov a elektronických prezentácií prispieva ku maximalizácii zapamätania vedomostí a osvojovania mentálnych zručností u žiakov.

Problémové vyučovanie: Prehlbovanie analytických a rozhodovacích kompetencií je možné dosahovať pomocou problémového vyučovania. Žiaci zadefinujú problém týkajúci sa istého učiva a následne sa snažia dospieť ku určitým vzťahom a procesom, ktoré vedú k istým následkom. Jeho súčasťou je aj problémový výklad, pričom učiteľ zadefinuje problém a spoločne so žiakmi sa ho snaží vyriešiť(rozvíjanie celého systému KK).

Skupinové učenie sa: Úlohy žiaci riešia vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov (KK personálne a sociálne, komunikačné).

Samostatné štúdium: Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením (informačné a učebné KK).
Samostatné vystúpenia žiaka: Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa (KK učebné, komunikačné, personálne a sociálne).
Cvičenia a didaktické hry: Učiteľ zaraďuje do výučby hry a cvičenia, v ktorých žiak preberá na seba rôzne roly, rozvíja rôzne svoje schopnosti, rieši problémy (KK komunikačné, personálne a sociálne, učebné, na riešenie problémov).
Sebahodnotenie žiakov: Pri hodnotení práce žiaka učiteľ využíva jeho portfólio, vlastný plán, vlastné hodnotenie práce, osobné rozhovory. Dôsledne dbá na stanovovanie primeraných požiadaviek pre žiaka, aby si žiak mohol rozvíjať pozitívnu predstavu o sebe (KK personálne a sociálne).
Exkurzia, beseda: Exkurzie do inštitúcií, podnikov, besedy s odborníkmi z praxe – mimoškolského prostredia prispievajú k utvrdzovaniu si vedomostí a nadobudnutých zručností.
Projektová výučba: Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (seminárne...), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným (KK učebné, na riešenie problémov, komunikačné, informačné, pracovné a podnikateľské, prípadne občianske a kultúrne).
Reprezentácia školy žiakmi: Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu Olympiáde ľudských práv, Modelovom európskom parlamente, súťaži Mladý Európan a stredoškolskej odbornej činnosti (KK podnikateľské a pracovné, občianske a kultúrne).

4 UČEBNÉ ZDROJE

Učebné zdroje predstavujú zdroj informácií pre žiakov, cestu ich motivácie, získavania, upevňovania a kontroly nadobudnutých vedomostí, zručností a postojov.

- ĎURAJKOVÁ, D. 2015. *Občianska náuka*. 2.vyd. Bratislava: SPN. 2015. ISBN 978-80-10-02850-4
- KOŠČ, M. 1994. *Základy psychológie.* 5.vyd. Bratislava: SPN. 2003. ISBN 80-10-00202-X
- SOPÓCI, J., BÚZIK, B. 1995. *Základy sociológie.* 3.vyd. Bratislava: SPN. 2003. ISBN 80-10-00107-4
- KRASKOVÁ, A., KRÁTKA, D. 1995. *Základy práva a ochrana spotrebiteľa.* 5.vyd. Bratislava: SPN. 2003. ISBN 80-10-00240-2
- TÓTH, R. 1994. *Základy politológie.* 3,vyd. Bratislava: SPN. 1997. ISBN 80-08-02638-3
- ŠLOSÁR, R. a kol. 1995. *Základy ekonómie a ekonomiky.* 1.vyd. Bratislava: SPN. 1995. ISBN 80-08-00379-0
- KICZKO, L. a kol. 1993. *Dejiny filozofie.* 1.vyd. Bratislava: SPN. 1993. ISBN 80-08-01830-5
- FURSTOVÁ, M., TRINKS, J. 1996. *Filozofia.* 2.vyd. Bratislava: SPN. 1998. ISBN 80-08-02744-4
- GAARDER, J. 1995. *Sofiin svet. Román o dejinách filozofie.* 1.vyd. Bratislava: vydavateľstvo SOFA. 1995. ISBN 80-85752-13-1
- ŠIMKOVÁ,J., ĎURAJKOVÁ,D. 2013. *Námety na realizáciu filozofie v občianskej náuke podľa novej koncepcie.*1.vyd. Bratislava: MPC.2013. ISBN 978-80-8052-548-4

- DIDAKTICKÁ TECHNIKA – notebooky, dataprojektor, interaktívna tabuľa
- MATERIÁLNE VÝUČBOVÉ PROSTRIEDKY – textový materiál, pracovné listy

5 KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, aktuálnym Metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Pri klasifikácii výsledkov dosiahnutých v občianskej náuke sa hodnotí:

- celistvosť, presnosť a trvácnosť osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností,
- schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení úloh, najmä praktických,
- schopnosť využívať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach na riešenie problémových úloh, príp. projektov,
- aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim,
- schopnosť vyhľadávať a spracúvať informácie z rôznych zdrojov aj prostredníctvom informačných a komunikačných technológii,
- schopnosť zaujať postoj, vyjadriť vlastné stanovisko a argumentovať,
- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť a tvorivosť,
- kvalita výsledkov činnosti,
- schopnosť a úroveň prezentácie vlastných výsledkov práce,
- pozícia a činnosť v skupine (pri skupinovej práci), schopnosť spolupracovať,
- osvojenie účinných metód samostatného štúdia a schopnosti učiť sa učiť.

Požiadavky na výstup:

Tematický test

Súčasťou overovania vedomostí je tematický test, ktorý slúži na overovanie poznatkov a zručností týkajúcich sa určitého tematického celku.

Ústna odpoveď

Overuje vedomosti žiakov z posledných učív (3) a ich pravidelnú prípravu na vyučovanie.

Prezentácie študentov

Žiaci majú možnosť získať ďalšie body pomocou prezentácií k vybraným témam, spravidla maturitným zadaniam. Zoznam tém prezentácií bude zverejnený na začiatku každého školského roka, resp. pripomenuté na začiatku každého polroka. Ide o samostatnú prácu žiaka, pričom si sám vyhľadá potrebné informácie, ktoré spracuje a prezentuje na hodine vo forme prijateľného a zrozumiteľného výstupu (graf, tabuľka, prezentácia, fotodokumentácia a pod.).

Aktivita na hodine

Podstatnou zložkou práce žiaka je samotné fungovanie na hodine. Táto aktivita, hodnotená extra bodmi, má za cieľ zefektívnenie výuky a zlepšenie interakcie medzi učiteľom a žiakom.

6 OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
OBČIANSKA NÁUKA	**druhý**	**2 hodiny týždenne, 66 hodín za rok**
	tretí	**1 hodina týždenne, 30 hodín za rok**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Človek ako osobnosť	
Žiak vie/dokáže: – konkretizovať na príkladoch, ako sa psychické procesy prejavujú v prežívaní a správaní ľudí, – vysvetliť príčiny a prejavy typových odlišnosti medzi ľuďmi, – porovnať rôzne metódy učenia, – ovládať stratégie učenia sa daného predmetu, – identifikovať príznaky stresu, poznať zásady duševnej hygieny, – aplikovať na príklade získané poznatky pri sebapoznávaní, poznávaní druhých ľudí a pri voľbe profesijnej orientácie, – prezentovať vhodné spôsoby vyrovnávania sa s náročnými životnými situáciami.	– psychika – psychické procesy – osobnosť – schopnosti – motívy a postoje – učenie – zdravie a stres – duševná hygiena a poradenstvo
Človek a spoločnosť	
– zhodnotiť na základe štatistických údajov sociálne a kultúrne zmeny súčasného Slovenska a ich dôsledky pre sociálne skupiny i jednotlivca, – posúdiť charakter sociálnych vzťahov v sociálnych skupinách a medzi sociálnymi skupinami, – rozpoznať na príkladoch sociálnu rolu asociálny status jednotlivcov v sociálnych skupinách,	– spoločnosť – socializácia – sociálne vzťahy – sociálne skupiny, sociálna rola, sociálny status – rodina – typy rodinnej výchovy

– uviesť dôsledky predsudkov a nerešpektovania kultúrnych odlišností príslušníkov rôznych sociálnych skupín, – rozlíšiť na príkladoch jednotlivé typy rodinnej výchovy, – analyzovať príčiny krízy manželstva a rodiny, – ilustrovať na príkladoch možnosti angažovania sa v školskom prostredí, – popísať možné dopady sociálno-patologického správania na jednotlivca a spoločnosť.	– manželstvo – školská samospráva – dobročinnosť a dobrovoľníctvo – deviácia – sociálno-patologické javy v spoločnosti (šikanovanie, domáce násilie, látkové a nelátkové závislosti, extrémizmus...)
Občan a štát	
– zdôvodniť význam občianstva pre človeka /nadobudnutie, strata občianstva/, – porovnať na konkrétnych príkladoch jednotlivé formy štátov, – prezentovať príklady porušovania princípov právneho štátu, – orientovať sa v Ústave SR, – porovnať právomoci orgánov štátnej moci a územnej a miestnej samosprávy v SR, – uviesť príklady občianskych iniciatív -ako môže občan ovplyvňovať spoločenské dianie v obci a v štáte, – identifikovať na vybraných príkladoch výhody a nevýhody priamej/nepriamej demokracie a volebných systémov, – objasniť podstatu a význam politického pluralizmu pre život v štáte, – zhodnotiť význam komunálnych, parlamentných, prezidentských volieb, volieb do vyšších územných celkov a do Európskeho parlamentu a ich dopad na každodenný život občana SR, – analyzovať ľudské práva a základné slobody v Ústave SR, – orientovať sa v organizáciách a dokumentoch, zabezpečujúcich ochranu ľudských práv na medzinárodnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni, – rozpoznať v konkrétnych situáciách porušovanie ľudských práv a prejavy diskriminácie, – priradiť k jednotlivým právam dieťaťa zodpovedajúce povinnosti, – predstaviť vyhľadané príklady prínosu žien v politike, verejnom živote, mierovom procese, – porovnať na základe štatistických údajov politické zastúpenie menšín v zastupiteľských orgánoch.	– znaky štátu – formy štátu – právny štát – Ústava SR – deľba štátnej moci – princípy demokracie – politický systém – politické strany a ich ideová orientácia – volebné systém – voľby – inštitúcie Európskej únie – ľudské práva – dokumenty o ľudských právach – systém ochrany ľudských práv – práva dieťaťa – práva žien – práva menšín
Občan a právo	

– vysvetliť rozdiel medzi morálnymi a právnymi normami, – usporiadať právne predpisy podľa právnej sily, – uviesť, ktoré štátne orgány vydávajú právne predpisy a aké sú spôsoby ich zverejnenia, – vymedziť predmet trestného, občianskeho a rodinného práva, – rozlíšiť právnu spôsobilosť a spôsobilosť na právne úkony, priestupok a trestný čin, dedenie zo zákona a zo závetu, práva a povinnosti rodičov a práva a povinnosti detí, – prezentovať základné práva spotrebiteľa, – uviesť podmienky vzniku manželstva, – rozlíšiť na príkladoch korupčné konanie, – porovnať náplň činnosti orgánov ochrany práva, – uviesť príklady právnych problémov, s ktorými sa môžu občania obrátiť na orgány ochrany práva	– morálka – právo, právny systém, odvetvia práva – občianske právo (právna spôsobilosť, spôsobilosť na právne úkony, ochrana osobnosti, vlastníctvo a dedenie, práva spotrebiteľa) – rodinné právo (podmienky uzavretia manželstva, práva a povinnosti rodičov) – trestné právo (deliktuálna spôsobilosť), zneužívanie právomoci – korupcia – polícia – prokuratúra – advokácia – notárstvo
Základné ekonomické problémy a ich riešenie	
– vysvetliť pojem vzácnosť, – porovnať rôzne typy ekonomík z hľadiska ich prístupu k riešeniu základných ekonomických otázok, – charakterizovať typológiu ekonomiky SR, – dokumentovať na rôznych príkladoch výhody a nevýhody typov ekonomík, – preukázať praktickú orientáciu v problematike fungovania trhového mechanizmu, – dokumentovať v rôznych situáciách na trhu správanie sa subjektov trhu a ich rozhodovanie, – objasniť špecifiká trhu práce, – preukázať praktickú orientáciu v profesijnom dopyte na slovenskom a európskom trhu práce, – uviesť konkrétne príklady globalizácie pracovného trhu, – identifikovať príčiny nezamestnanosti a možnosti jej riešenia, – popísať na konkrétnych príkladoch ako občanom pomáhajú úrady práce a personálne agentúry, – porovnať formy podnikania v SR, – uviesť, ako postupovať pri založení živnosti, – zaujať postoj k prehlbovaniu sociálnych rozdielov medzi bohatými a chudobnými, – dokumentovať dopady globálneho trhu na prírodu i na človeka	– problém vzácnosti – základné ekonomické otázky – typy ekonomík – národné hospodárstvo – trh, typy trhov – trhový mechanizmus – trhová konkurencia – trh práce – pracovný trh v SR a EÚ – nezamestnanosť – aktívna a pasívna politika zamestnanosti – pracovný pomer -vznik, zmena a zánik – pracovná zmluva –náležitosti pracovnej zmluvy, skúšobná doba – základné formy podnikania v SR – makroekonomické ukazovatele

Finančná gramotnosť	
– uviesť úlohu bánk a iných finančných inštitúcií ako finančných sprostredkovateľov, – porovnať základné bankové produkty –bankový účet, elektronické bankovníctvo, platobná karta, úver a produkty poisťovní, – vytvoriť prehľad základných typov daní, – opísať spôsob podávania daňového priznania z príjmov	– funkcie a formy peňazí – euro – banky, poisťovne , produkty poisťovní – dane, daňové úrady – daňové a odvodové povinnosti
Čo je filozofia a k čomu je dobrá	
– identifikovať v texte znaky mytologického a filozofického uvažovania, – vysvetliť ich principiálnu odlišnosť, – odlíšiť na základe rozlišovacích znakov filozofické otázky od bežných otázok, – sformulovať(na príklade filozofického textu) otázku, ktorú tento text rieši, – zaradiť ju k filozofickej disciplíne, – zhodnotiť, ktoré z funkcií filozofie nadobúdajú v kontexte súčasnej spoločnosti najväčšiu váhu, – prezentovať príklady, ako filozofia vstupuje do našej každodennosti a ovplyvňuje bežné ľudské životy, – vymedziť základné identifikačné znaky filozofie, vedy, náboženstva, umenia a ideológie a základné diferencie, ktoré odlišujú filozofiu od uvedených významových útvarov, – identifikovať prvky filozofickej reflexie, vedeckého vyjadrovania, náboženského presvedčenia, umeleckej tvorby a prípadných prvkov ideológie v textoch, ktoré obsahujú viacero týchto zložiek, – dokumentovať príklady plodnej spolupráce filozofie a špeciálnych vied, resp. filozofie a umenia, – určiť, ktoré etické a sociálne hodnoty hrajú kľúčovú rolu v relevantných etických a sociálno-politických doktrínach (eudaimonizmus, deontologizmus, liberalizmus, socializmus).	– okolnosti vydeľovania filozofie z mýtického vedomia –vzťah mýtu a logu – filozofické otázky a zdroje filozofických úvah (pochybnosť; údiv, životné otrasy, zážitky, precitnutie, krízy) – funkcie pripisované filozofii – vzťah filozofie k iným spôsobom osvojovania si sveta (vede, náboženstvu, umeniu, ideológii) – filozofické disciplíny: – ontológia a problémové okruhy, ktorými sa zaoberá (pôvod a poriadok sveta, zmena a trvanie, náhoda a nevyhnutnosť, kritériá rozlišovania medzi pravým a nepravým bytím (skutočnosťou a zdaním),vzťah materiálneho a ideálneho/telesného a duševného, tela a mysle/, jedno a mnohé). Kategórie: idealizmus, materializmus, monizmus, dualizmus, pluralizmus, determinizmus, indeterminizmus, – epistemológia a problémové okruhy, ktorými sa zaoberá. (problém objektivity poznania /Môže byť poznanie nezávislé od poznávajúceho subjektu?/, problematika hraníc poznania /čo môže byť a čo nie predmetom poznania/, problém počiatku poznania /vzájomný vzťah zmyslového a racionálneho, empirického a teoretického/, aposteriórne a apriórne poznanie, problém pravdy, jazykový a diskurzívny charakter poznania.) Kategórie: racionalizmus, empirizmus, senzualizmus, apriórne, aposteriórne, agnosticizmus,

	– etika a problémové okruhy, ktorými sa zaoberá (problém zdôvodnenia pôvodu morálnych noriem a nároku na ich všeobecnú (intersubjektívnu) záväznosť, filozofické názory na vzájomný vzťah dobra a zla.). Základné etické hodnoty: dobro, šťastie, povinnosť, spravodlivosť, – sociálna filozofia a problémové okruhy, ktorými sa zaoberá (rozdiel medzi prírodným a konvencionálnym poriadkom, jednotlivec a spoločnosť –individualizmus verzus holizmus, základné sociálne hodnoty –sloboda, sociálna rovnosť, sociálna spravodlivosť.)
Filozofický spôsob osvojovania si sveta	
– zaujať stanovisko k námietkam nabádajúcim k opatrnosti voči sociálnym utópiám, najmä v prípade, ak ašpirujú na svoje uskutočnenie, – vysvetliť rozdiel medzi sociálnou utópiou a otvorenou spoločnosťou, – určiť podstatu zmluvných koncepcií vzniku spoločnosti (štátu), – odhaliť možné súvislosti medzi karteziánskym dualizmom a vyhrocovaním vzťahov človeka a prírody v rámci euroatlantického civilizačného okruhu, – nájsť príklady kolíznych vzťahov medzi technologickým rozvojom a morálkou, – rozlíšiť pozitívny a negatívny vplyv médií na človeka (a spoločnosť), – posúdiť negatívne prejavy a dôsledky inštrumentálnej racionality a jednostrannej orientácie západnej civilizácie na kritérium ekonomickej efektívnosti na jednotlivé sféry života človeka a spoločnosti, – porovnať na konkrétnych príkladoch textov z dejín filozofie odlišnosť prístupov v otázke vzťahu k bohu v teizme, deizme, – predstaviť základné stratégie filozofie navrhované k dosahovaniu pravdivého (nepochybného) poznania a konfrontovať ich s argumentačnou bázou filozofických prístupov, ktoré uvedený nárok spochybňujú,	*Hľadanie miesta človeka v súradniciach sveta* – Človek a príroda –možné filozofické pozadie vyhrocovania vzájomných vzťahov človeka /spoločnosti/ a prírody, ekologické problémy a zodpovednosť, dobrý život a životné prostredie, hľadanie alternatív k paradigme karteziánskeho dualizmu subjektu a objektu, filozofická kritika degradácie /filozofickej/ múdrosti na /inštrumentálny/ rozum). – Človek a spoločnosť (najznámejšie sociálne utópie a filozoficky fundované projekty dobre usporiadanej a spravovanej spoločnosti /Platón, T. More, Campanella, teoretici spoločenskej zmluvy, K. Marx a problém odcudzenia, K. Popper a jeho koncept otvorenej spoločnosti/). – Človek a transcendentno (boh) –vzťah viery a rozumu, problém nevysvetliteľného. *Hľadanie istoty v neistom svete* – cesty filozofie k dosiahnutiu nepochybného (apodiktického) poznania a filozofické iniciatívy spochybňujúce uvedené úsilie: - sokratovská irónia, filozofický dialóg, descartovská metodická skepsa – odstraňovanie prekážok na ceste k pravému poznaniu: - očisťovanie ľudského rozumu od idolov –F. Bacon) a zbavovanie človeka predsudkov (osvietenstvo),

– uplatniť zásady vedenia filozofického dialógu v modelovom strete zástancov jedného i druhého názorového stanoviska, – ilustrovať(prostredníctvom filozofických textov) rôzne návody na dobre prežitý život, – rozlíšiť medzi legitímnym a nelegitímnym obmedzením ľudskej slobody, – uviesť na konkrétnom príklade rozdiel medzi pozitívnou a negatívnou slobodou, – vysvetliť príčiny relativizácie alebo naopak absolutizácie hodnôt v dejinách, – zaujať postoj k chápaniu ľudskej existencie vo filozofii existencializmu, – napísať jednoduchú filozofickú esej, s využitím znalostí z tematických celkov	- hľadanie kritérií, umožňujúcich rozlíšiť vedecké od nevedeckého, reálne od zdanlivého vo filozofii pozitivizmu, - rehabilitácia predsudkov a mienok v hermeneutike, - čas a vývoj ako téma filozofických úvah a ako argument proti nárokom na nadčasový charakter ľudského poznania, - poznanie ako funkcia moci (M. Foucault). *Hľadanie a zdôvodňovanie hodnoty a zmyslu ľudského života tvárou v tvár konečnosti ľudskej existencie a hodnotovo rozdelenému svetu* – axiologický rozmer filozofického osvojovania sveta – hodnotové koreláty orientácie človeka vo svete a v živote. Filozofia ako návod na dobre (šťastne, dôstojne, zmysluplne) prežitý život – sloboda ako kľúčová hodnota filozofických úvah, vnútorné a vonkajšie limity ľudskej slobody, pozitívna a negatívna sloboda – dobrovoľné obmedzenie našej slobody –mravnosť a mravné konanie – nihilizmus a jeho možné dôsledky – pokus ukotviť ľudskú existenciu vo svete otraseného zmyslu (existencializmus) – človek ako bytosť, ktorá je kompetentná dať sama svojmu životu zmysel a význam (marxizmus, pragmatizmus)

Názov predmetu	**OBČIANSKA NÁUKA PRE MATURANTOV**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	steam
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
4	**0**	-	-	-	-	-	-	4	120	**4**	**120**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** **-** použité disponibilné hodiny

1 CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet občianska náuka pre maturantov je koncipovaný tak, aby svojim obsahom pomáhal žiakom orientovať sa v sociálnej realite a ich začleňovaniu do rôznych spoločenských vzťahov a väzieb. Otvára cestu k realistickému sebapoznávaniu a poznávaniu osobnosti druhých ľudí a k pochopeniu vlastného konania i konania druhých ľudí v kontexte rôznych životných situácií. Oboznamuje žiakov so vzťahmi v rodine a v škole, činnosťou dôležitých politických inštitúcií a orgánov a s možnými spôsobmi zapojenia sa jednotlivcov do občianskeho života. Rozvíja občianske a právne vedomie žiakov, posilňuje zmysel jednotlivcov pre osobnú i občiansku zodpovednosť a motivuje žiakov k aktívnej účasti na živote demokratickej spoločnosti. Poskytuje základy ekonomickej gramotnosti, učí žiakov základnej orientácii a uplatneniu sa na pracovnom trhu aj v medzinárodnom meradle, oboznamuje so základným kategoriálno-pojmovým aparátom filozofie, prezentuje filozofiu a jej dejiny ako určité laboratórium myslenia.

2 CIELE PREDMETU A ŠTANDARD KOMPETENCIÍ

Občianska náuka ako voliteľný maturitný predmet má žiakom sprostredkovať potrebné vedomosti, zručnosti a spôsobilosti, pomocou ktorých sa budú vedieť orientovať v zložitom systéme noriem a hodnôt súčasnej spoločnosti a budú schopní úspešne sa začleniť do života v demokratickej spoločnosti. Predmet umožňuje žiakom získať základné kompetencie, pomocou ktorých môžu žiť životom aktívneho občana v občianskej demokratickej spoločnosti. Okrem vedomostí a zručností z jednotlivých obsahových okruhov, týkajúcich sa života občana v spoločnosti ako celku, si žiaci osvojujú aj prehľad vo vybraných spoločenských oblastiach, ktoré ich môžu nasmerovať na ich možné budúce štúdium.
Žiaci:

- pochopia jedinečnosť a neopakovateľnosť každého človeka v spoločnosti,
- utvoria si vedomie vlastnej identity a identity druhých ľudí,
- akceptujú vlastnú osobnosť a osobnosť druhých ľudí,
- rešpektujú a uplatňujú mravné princípy a pravidlá spoločenského spolunažívania a prebratiu zodpovednosti za vlastné názory, správanie sa a dôsledky konania,
- zorientujú sa v spoločenských, politických a právnych faktoch, tvoriacich rámec každodenného života,
- uvedomia si práva a povinnosti občana Slovenskej republiky,
- rešpektujú základné princípy demokracie a tolerancie,
- uplatnia vhodné komunikačné prostriedky k vyjadrovaniu vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov, k obhajovaniu vlastných postojov a k primeranému obhajovaniu svojich práv,
- nadobudnú rešpekt ku kultúrnym, náboženským a iným odlišnostiam ľudí a spoločenstiev,
- zvládnu základný kategoriálno-pojmový aparát filozofie,
- prezentujú filozofiu ako určité laboratórium ľudského myslenia a výkony filozofov ako inšpirujúcu ukážku toho, ako sa ľudské myslenie rodilo, v čase menilo a precizovalo v strete s inými myšlienkovými platformami.

Štúdium občianskej náuky pre maturantov na strednej škole prispieva k rozvoju kľúčových kompetencií:

kompetencia byť demokratickým občanom

- porozumieť systémovej (globálnej) podstate sveta,
- uvedomiť si a rešpektovať, že telesná, citová, rozumová i vôľová zložka osobnosti sú rovnocenné a vzájomne sa dopĺňajú,
- konať zodpovedne, samostatne a iniciatívne, nielen vo svojom vlastnom záujme, ale aj vo verejnom záujme,
- poznať a rešpektovať, že neexistuje iba jeden pohľad na svet,
- orientovať sa na budúcnosť vo svojom vzťahu k Zemi,
- uvedomiť si zodpovednosť za svoje rozhodnutia,
- poznať, uznávať a podporovať alternatívne vízie vo vzťahu k udržateľnému rozvoju, ľudskému zdraviu a zdraviu našej planéty,
- uvedomiť si a čiastočne pochopiť globálne podmienky, rozvoj a trendy súčasného sveta,
- chápe problémy zachovania mieru, bezpečnosti jednotlivcov, národov a štátov, zachovávania a ochrany životného prostredia, liečenia civilizačných nemocí, populačnej explózie v rozvojových krajinách, drogovej závislosti najmä mladistvých, sexuálnej výchovy,
- orientuje sa v problematike nerovnomerného hospodárskeho rozvoja, etnických, rasových a náboženských konfliktov,
- chápať pojmy spravodlivosť, ľudské práva a zodpovednosť, aplikovať ich v globálnom kontexte,
- dodržiavať zákony, rešpektovať práva a osobnosť druhých ľudí, ich kultúrne špecifiká,
- konať v súlade s morálnymi princípmi a zásadami spoločenského správania, prispievať k uplatňovaniu hodnôt demokracie,
- uvedomovať si vlastnú kultúrnu, národnú a osobnostnú identitu, pristupovať s toleranciu k identite druhých,
- zaujímať sa aktívne o politické a spoločenské dianie u nás a vo svete,
- uznávať tradície a hodnoty svojho národa, chápať jeho minulosť i súčasnosť v európskom a svetovom kontexte
- podporovať hodnoty miestnej, národnej, európskej a svetovej kultúry a mať i nim vytvorený pozitívny vzťah.

kompetencia riešiť problémy

- uplatňuje pri riešení problémov vhodné metódy založené na analyticko-kritickom a tvorivom myslení,
- je otvorený získavaniu a využívaniu rôznych, aj inovatívnych postupov, formuluje argumenty a dôkazy na obhájenie svojich výsledkov,
- dokáže spoznávať pri jednotlivých riešeniach ich klady i zápory a uvedomuje si aj potrebu zvažovať úrovne ich rizika,
- má predpoklady na konštruktívne a kooperatívne riešenie konfliktov,

kompetencia k celoživotnému učeniu sa – učiť sa učiť

- uvedomuje si potrebu svojho autonómneho učenia sa ako prostriedku sebarealizácie a osobného rozvoja,
- dokáže kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať,
- kriticky hodnotí svoj pokrok, prijíma spätnú väzbu a uvedomuje si svoje ďalšie rozvojové možnosti,

sociálne komunikačné kompetencie

- využíva všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu,
- efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie,
- vie prezentovať sám seba a výsledky svojej prace na verejnosti, používa odborný jazyk,
- chápe význam a uplatňuje formy takých komunikačných spôsobilostí,

kompetencie sociálne a personálne

- dokáže na primeranej úrovni reflektovať vlastnú identitu **a** budovať si vlastnú samostatnosť/nezávislosť ako člen celku,
- vie si svoje ciele a priority stanoviť v súlade so svojimi reálnymi schopnosťami, záujmami a potrebami,
- osvojuje si základné postupy efektívnej spolupráce v skupine – uvedomuje si svoju zodpovednosť v tíme,
- dokáže odhadnúť a korigovať dôsledky vlastného správania a konania a uplatňovať sociálne prospešné zmeny v medziosobných vzťahoch,

kompetencie smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti

- dokáže inovovať zaužívané postupy pri riešení úloh, plánovať a riadiť nové projekty so zámerom dosiahnuť ciele,

kompetencie občianske

- uvedomuje si základné humanistické hodnoty, zmysel národného kultúrneho dedičstva, uplatňuje a ochraňuje princípy demokracie,
- vyvážene chápe svoje osobné záujmy v spojení so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti,
- uvedomuje si svoje práva v kontexte so zodpovedným prístupom k svojim povinnostiam, prispieva k naplneniu práv iných,
- je otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti,
- má predpoklady zainteresovane sledovať a posudzovať udalosti a vývoj verejného života a zaujímať k nim stanoviská, aktívne podporuje udržateľnosť kvality životného prostredia,

kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

- uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti,
- cení si a rešpektuje umenie a kultúrne historické tradície,
- pozná pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu),
- správa sa kultivovane, primerane okolnostiam a situáciám,
- je tolerantný a empatický k prejavom iných kultúr,

3 VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Stratégie výučby sú metodické postupy učiteľov (metódy a formy výučby, aktivity, príležitosti, pravidlá) vo výučbe , ktorými cielene a systematicky utvárame a rozvíjame KK žiakov.

Pri výučbe občianskej náuky uplatňujeme najmä tieto stratégie:

Výklad: Jedná sa o klasickú formu vyučovania, kedy dochádza ku frontálnemu prenosu poznatkov z učiteľa na žiaka. Využívanie dataprojektora, pracovných listov a elektronických prezentácií prispieva ku maximalizácii zapamätania vedomostí a osvojovania mentálnych zručností u žiakov.

Problémové vyučovanie: Prehlbovanie analytických a rozhodovacích kompetencií je možné dosahovať pomocou problémového vyučovania. Žiaci zadefinujú problém týkajúci sa istého učiva a následne sa snažia dospieť ku určitým vzťahom a procesom, ktoré vedú k istým následkom. Jeho súčasťou je aj problémový výklad, pričom učiteľ zadefinuje problém a spoločne so žiakmi sa ho snaží vyriešiť(rozvíjanie celého systému KK).
Skupinové učenie sa: Úlohy žiaci riešia vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov (KK personálne a sociálne, komunikačné).
Samostatné štúdium: Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením (informačné a učebné KK).
Samostatné vystúpenia žiaka: Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa (KK učebné, komunikačné, personálne a sociálne).
Sebahodnotenie žiakov: Pri hodnotení práce žiaka učiteľ využíva jeho portfólio, vlastný plán, vlastné hodnotenie práce, osobné rozhovory. Dôsledne dbá na stanovovanie primeraných požiadaviek pre žiaka, aby si žiak mohol rozvíjať pozitívnu predstavu o sebe **(**KK personálne a sociálne).
Exkurzia, beseda: Exkurzie do inštitúcií, podnikov, besedy s odborníkmi z praxe – mimoškolského prostredia prispievajú k utvrdzovaniu si vedomostí a nadobudnutých zručností.
Projektová výučba: Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (seminárne...), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným (KK učebné, na riešenie problémov, komunikačné, informačné, pracovné a podnikateľské, prípadne občianske a kultúrne).
Reprezentácia školy žiakmi: Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu Olympiáde ľudských práv, Modelovom európskom parlamente, súťaži Mladý Európan a stredoškolskej odbornej činnosti (KK podnikateľské a pracovné, občianske a kultúrne).

4 UČEBNÉ ZDROJE

Učebné zdroje predstavujú zdroj informácií pre žiakov, cestu ich motivácie, získavania, upevňovania a kontroly nadobudnutých vedomostí, zručností a postojov.

- ĎURAJKOVÁ, D. 2015. *Občianska náuka*. 2.vyd. Bratislava: SPN. 2015. ISBN 978-80-10-02850-4
- KOŠČ, M. 1994. *Základy psychológie.* 5.vyd. Bratislava: SPN. 2003. ISBN 80-10-00202-X
- SOPÓCI, J., BÚZIK, B. 1995. *Základy sociológie.* 3.vyd. Bratislava: SPN. 2003. ISBN 80-10-00107-4
- KRASKOVÁ, A., KRÁTKA, D. 1995. *Základy práva a ochrana spotrebiteľa.* 5.vyd. Bratislava: SPN. 2003. ISBN 80-10-00240-2
- TÓTH, R. 1994. *Základy politológie.* 3,vyd. Bratislava: SPN. 1997. ISBN 80-08-02638-3
- ŠLOSÁR, R. a kol. 1995. *Základy ekonómie a ekonomiky.* 1.vyd. Bratislava: SPN. 1995. ISBN 80-08-00379-0
- KICZKO, L. a kol. 1993. *Dejiny filozofie.* 1.vyd. Bratislava: SPN. 1993. ISBN 80-08-01830-5
- FURSTOVÁ, M., TRINKS, J. 1996. *Filozofia.* 2.vyd. Bratislava: SPN. 1998. ISBN 80-08-02744-4

- GAARDER, J. 1995. *Sofiin svet. Román o dejinách filozofie.* 1.vyd. Bratislava: vydavateľstvo SOFA. 1995. ISBN 80-85752-13-1
- KOPÁL,Ľ.,BAČOVÁ,Z.2008.*Náuka o spoločnosti.*1.vyd.Bratislava: vydavateľstvo Fragment.2008. ISBN 978-80-8089-171-8
- VAVROVÁ,A.2009. *Príprava na maturitu Náuka o spoločnosti.*2.vyd. Bratislava: vydavateľstvo Príroda.2009. ISBN 978-80-07-01629-3
- DIDAKTICKÁ TECHNIKA – notebooky, dataprojektor, interaktívna tabuľa
- MATERIÁLNE VÝUČBOVÉ PROSTRIEDKY – textový materiál, pracovné listy

5 KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, aktuálnym Metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Pri klasifikácii výsledkov dosiahnutých v občianskej náuke sa hodnotí:

- celistvosť, presnosť a trvácnosť osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností,
- schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení úloh, najmä praktických,
- schopnosť využívať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach na riešenie problémových úloh, príp. projektov,
- aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim,
- schopnosť vyhľadávať a spracúvať informácie z rôznych zdrojov aj prostredníctvom informačných a komunikačných technológii,
- schopnosť zaujať postoj, vyjadriť vlastné stanovisko a argumentovať,
- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť a tvorivosť,
- kvalita výsledkov činnosti,
- schopnosť a úroveň prezentácie vlastných výsledkov práce,
- pozícia a činnosť v skupine (pri skupinovej práci), schopnosť spolupracovať,
- osvojenie účinných metód samostatného štúdia a schopnosti učiť sa učiť.

Požiadavky na výstup:

Tematický test

Súčasťou overovania vedomostí je tematický test, ktorý slúži na overovanie poznatkov a zručností týkajúcich sa určitého tematického celku.

Ústna odpoveď

Overuje vedomosti žiakov z posledných učív (3) a ich pravidelnú prípravu na vyučovanie.

Prezentácie študentov

Žiaci majú možnosť získať ďalšie body pomocou prezentácií k vybraným témam, spravidla maturitným zadaniam. Zoznam tém prezentácií bude zverejnený na začiatku každého školského roka, resp. pripomenuté na začiatku každého polroka. Ide o samostatnú prácu žiaka, pričom si sám vyhľadá potrebné informácie, ktoré spracuje a prezentuje na hodine vo forme prijateľného a zrozumiteľného výstupu (graf, tabuľka, prezentácia, fotodokumentácia a pod.).

Aktivita na hodine

Podstatnou zložkou práce žiaka je samotné fungovanie na hodine. Táto aktivita, hodnotená extra bodmi, má za cieľ zefektívnenie výuky a zlepšenie interakcie medzi učiteľom a žiakom.

6 OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
OBČIANSKA NÁUKA PRE MATURANTOV	**štvrtý**	**4 hodiny týždenne, 120 hodín za rok**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Psychológia a sociológia	
Žiak vie/dokáže: - vysvetliť s použitím odbornej literatúry, čím sa psychológia zaoberá - uviesť príklady životných situácii, v ktorých možno využiť psychologické poznatky - na príkladoch rozlíšiť základné psychologické disciplíny - na konkrétnych príkladoch porovnať základné psychologické smery (behaviorizmus, psychoanalýza, kognitívna psychológia, humanistická psychológia) - vysvetliť vzťah medzi telesnou a duševnou stránkou človeka - vysvetliť pojem psychiky - na príkladoch rozlíšiť psychické procesy - porovnať vnem a predstavu - na konkrétnych prípadoch ilustrovať, čo je afekt, nálada, strach, tréma a zlosť - uvedomiť si a na príkladoch popísať, ako sa psychické procesy prejavujú v správaní, komunikácii medzi ľuďmi - rozlíšiť 3 skupiny psychických javov (procesy, stavy , vlastnosti) - vysvetliť príčiny individuálnych rozdielov medzi ľuďmi - na príkladoch rozpoznať prejavy ľudí rôzneho temperamentu - rozlišovať typológiu osobnosti Hyppokrata a Junga - porovnať, čo je to charakter a povaha - uviesť význam a úlohu záujmov, hodnôt, noriem a postojov v živote človeka - na príkladoch rozlíšiť druhy učenia - rozlišovať medzi pojmami schopnosti, inteligencia, nadanie	– psychológia, psychika, vedomie, prežívanie, správanie, psychické procesy a vlastnosti, osobnosť, temperament, charakter, schopnosti, inteligencia, nadanie, hodnoty, normy, postoje, typológia osobnosti, psychohygiena,

– aplikovať v živote primerané relaxačné cvičenia – vysvetliť úlohu a predmet sociológie v živote človeka – charakterizovať podstatu základných sociologických teórií – vymedziť účel a funkcie organizácie (usporiadania) spoločnosti – vymedziť pojem kultúra a uviesť základné prvky kultúry - posúdiť, ktoré spoločenské problémy v súčasnosti pramenia z odlišnosti kultúr – na príkladoch uviesť vplyv verejnej mienky na riešenie problémov v spoločnosti – vymenovať kroky typického sociologického výskumu – charakterizovať spoločnosť ako zložitý systém vzťahov jednotlivca a sociálnych skupín – porovnať sociálny status (pozíciu), sociálnu rolu, deviáciu - vysvetliť, v čom spočíva pozitívum a nebezpečenstvo sociálnych deviácií pre spoločnosť – na príkladoch demonštrovať rozlíšenie druhov sociálnych skupín – na konkrétnych príkladoch vymedziť rôzne formy komunikácie - popísať problémy komunikácie ako možné zdroje konfliktov – rozlíšiť pojmy evolúcia, revolúcia, pokrok, sloboda, modernizácia – uviesť zdroje sociálnych zmien a uviesť možnosti ich odstránenia – rozpoznať prejavy extrémistického správania sa skupín – na základe historického poznania uviesť príklady priebehu sociálnych zmien v spoločnosti – vysvetliť proces socializácie jednotlivca – posúdiť funkcie rodiny a jej primárne postavenie v procese socializácie jednotlivca - zostaviť niekoľko typových modelov rodinnej výchovy - s využitím faktografických údajov analyzovať súčasné problémy rodiny a určiť príčiny krízy v rodine – pochopiť význam sociálnej kontroly a sebakontroly, – vysvetliť, čo je sociálna interakcia v skupinách – porovnať pojmy organizácia a komunita – na základe faktografických údajov zhodnotiť životnú úroveň obyvateľstva v Slovenskej republiky a zostaviť jej jednotlivé úrovňové hranice	– sociológia, spoločnosť, jednotlivec, sociálne vzťahy, sociálna skupina, sociálna rola, sociálny status, sociálna zmena, deviácia, komunikácia, socializácia, výchova, sebavýchova, učenie, kontrola, sebapoznanie, sociálne správanie, kultúra, sociológia rodiny, verejná mienka, sociálna nerovnosť, komunita, organizácie, sociologický výskum
Právo a politológia	
– vysvetliť pojmy hodnota, norma, právna norma, právny systém, právna sila – pracovať s dokumentmi právnej povahy, rozlíšiť právne normy rôznej právnej sily – vysvetliť rozdiel medzi vnútroštátnym a medzinárodným právom – porovnať jednotlivé etapy legislatívneho procesu	– štát, znaky štátu, funkcie štátu, štátna moc, štátne symboly, sústava štátnych orgánov, deľba moci, forma vlády , forma štátu, štátny režim,

− uviesť, ako sa jednotlivec môže podieľať na tvorbe práva − uviesť, aké sú garancie ochrany práva - na príkladoch zo života uviesť mieru právomocí polície, advokácie, notárov, súdov - popísať štruktúru súdov - na základe kompetencií Ústavného súdu určiť postavenie tohto orgánu v SR - zdôvodniť potrebu práva v spoločnosti − porovnať etapy ústavného vývoja u nás - pracovať s Ústavou SR a poznať jej vnútorné členenie - vybrať z II. hlavy Ústavy SR tie práva, ktoré sa ho bezprostredne dotýkajú a analyzovať ich − zostaviť vlastnú listinu práv a slobôd − rozlíšiť v 4 kompetenciách právomoci najvyšších štátnych orgánov − vymedziť predmet občianskeho práva - rozlíšiť pojmy právna spôsobilosť (subjektivita) a spôsobilosť na právne úkony; uviesť kedy vznikajú a ako zanikajú - vysvetliť na konkrétnych príkladoch, ktoré osobné práva občanov chráni občianske právo - uviesť základné druhy sankcií v občianskom práve - vysvetliť na konkrétnych príkladoch, kedy ide o subjektívnu zodpovednosť a kedy ide o objektívnu zodpovednosť - uviesť príklady, akým spôsobom možno nadobudnúť vlastníctvo - uviesť spôsoby dedenia v občianskom práve a podmienky vydedenia - analýzou rôznych zmlúv rozlíšiť kúpnu zmluvu, záložnú zmluvu, zmluvu o dielo, nájomnú zmluvu a poistné zmluvy a uviesť, aké konkrétne záväzky z nich vyplývajú - zostaviť jednoduchú zmluvu − vymedziť predmet rodinného práva - vysvetliť, v čom spočíva právny význam manželstva a rodiny - vymenovať 4 zásady rodinného práva - rozlíšiť dve formy uzavretia manželstva - analyzovať žiadosť o uzavretie manželstva a z nej uviesť podmienky pre vznik manželstva - objasniť svoje individuálne práva a z nich odvodiť práva a povinnosti rodičov voči deťom a naopak - porovnať formy náhradnej rodinnej výchovy - na konkrétnych príkladoch posúdiť, či je možné uzavrieť manželstvo alebo nie, prípadne za akých podmienok - na konkrétnych príkladoch posúdiť, aké práva a povinnosti dieťaťa resp. rodičov boli porušené − vymedziť, čo je predmetom pracovného práva - uviesť, ktorými spôsobmi vzniká pracovný pomer - pomocou príkladov z praxe rozlíšiť jednotlivé druhy pracovných pomerov - analyzovať pracovnú zmluvu a z nej uviesť, aké náležitosti musí obsahovať - na konkrétnych prípadoch posúdiť, či nedošlo k porušeniu práv a povinností zamestnancov a zamestnávateľov - na príkladoch vysvetliť, prečo došlo k rozviazaniu pracovného pomeru - vymenovať spôsoby rozviazania pracovného pomeru - zdôvodniť, prečo štát stanovuje dĺžku pracovného času, dovolenku, pracovné podmienky mladistvých a žien	– právo, normy, právny systém, orgány na ochranu právnej kultúry, odvetvia práva - základy štátneho práva, rodinného práva, občianskeho práva, pracovného práva, správneho práva, trestného práva, legislatívny proces, aplikácia práva, náprava práva, sloboda, demokracia, voľby, volebné systémy, volebné právo, suverenita, pluralizmus, právny štát, politický systém, ľudské práva a slobody, základné dokumenty k ochrane ľudských práv a slobôd,

– vymedziť predmet trestného práva - definovať, čo naše trestné právo považuje za trestné (trestný čin, pokus o trestný čin, spolupáchateľstvo, príprava trestného činu) - uviesť a porovnať príklady trestných činov a priestupkov - zdôvodniť, prečo je potrebné rozlišovať medzi účastníkmi trestného činu - vysvetliť, od kedy nadobúda občan trestnú zodpovednosť - uviesť druhy trestov - vymedziť predmet správneho práva - vysvetliť, čo je správny delikt a ktorý orgán verejnej správy ukladá sankcie - uviesť sankcie, ktoré sa uplatňujú pri postihovaní priestupkov - rozlišovať medzi orgánmi miestnej samosprávy – rozlíšiť pojmy ľudské práva a občianske práva, pracovať s Ústavou SR a v nej rozlišovať členenie ľudských práv - určiť tri generácie ľudských práv a vedieť zdôvodniť zaradenie jednotlivých ľudských práv do generácií – poznať svoje práva z dokumentu Dohovor o právach dieťaťa CP – pracovať s dokumentmi Všeobecná deklarácia ľudských práv a Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, porovnať formu zakotvenia práv – prezentovať vlastný názor na riešenie rôznych prípadov porušovania ľudských práv – uviesť, ktoré orgány OSN, Rady Európy a Európskej únie sa zaoberajú ochranou ľudských práv – objasniť potrebu ochrany spotrebiteľa - ako sa uplatňujú práva a povinnosti spotrebiteľa a predávajúceho – popísať postup a podmienky reklamácie tovaru - na ktoré štátne orgány a inštitúcie má spotrebiteľ právo obrátiť sa o pomoc – z genézy vývoja ľudstva vysvetliť príčiny vzniku štátu - uviesť a vysvetliť znaky štátu - opísať štátne symboly SR – zdôvodniť potrebu deľby štátnej moci v demokratických štátoch - analyzovať rozdiely medzi horizontálnym a vertikálnym členením štátnej moci – príkladmi uviesť a analyzovať parlamentnú, kabinetnú a prezidentskú formu vlády - vysvetliť základné rozdiely medzi unitárnym štátom, federáciou a konfederáciou - porovnať monarchiu a republiku – porovnať rôzne formy štátneho režimu – charakterizovať právny štát a vysvetliť jeho znaky – definovať pojem demokracia - vysvetliť základné princípy demokracie a ich vývoj – poznať podstatu priamej demokracie - porovnať dve formy priamej demokracie referendum a plebiscit - zhodnotiť výhody a nevýhody priamej a nepriamej (zastupiteľskej) demokracie	– politológia, subjekty politického systému, politické strany, hnutia, nátlakové skupiny, združenia, organizácie, liberalizmus, konzervativizmus, parlamentarizmus, tolerancia, ochrana spotrebiteľa.

− vysvetliť princípy volebného práva SR(všeobecnosť, rovnosť, priamosť, tajné hlasovanie) − porovnať volebné systémy - zhodnotiť výhody a nevýhody volebných systémov − objasniť funkciu volieb v demokratických štátoch - pochopiť rozdiely medzi parlamentnými, prezidentskými, komunálnymi voľbami a voľbami do vyšších územných celkov − vysvetliť pojem politický systém - vymenovať zložky politického systému a ich zámer − pomenovať konkrétne ekonomické a neekonomické nátlakové skupiny - vysvetliť na konkrétnych príkladoch, aké prostriedky používajú nátlakové skupiny na presadenie svojich požiadaviek − zdôvodniť, prečo sú politické strany a hnutia najdôležitejšie subjekty politického systému - rozlíšiť politické strany podľa politickej orientácie − aké je národnostné zloženie SR - zdôvodniť potrebu ochrany národnostných, etnických, jazykových, náboženských menšín	
Ekonómia a ekonomika	
− porovnať potreby a statky a uviesť na ne príklady − vymedziť vstupy a výstupy výroby − porovnať pojmy ekonómia a ekonomika − na príkladoch vysvetliť, ktoré problémy rieši mikroekonómia a ktoré makroekonómia − určiť rozdiel medzi pozitívnou a normatívnou ekonómiou a uviesť príklady − vysvetliť, ako môže využiť poznatky z ekonómie vo svojom súkromnom živote − stručne charakterizovať vývoj ekonomického myslenia − charakterizovať dôchodky výrobných faktorov: mzda, renta, úrok, zisk − vysvetliť pojem kapitál a jeho význam z hľadiska rozvoja spoločnosti − vysvetliť príčiny a formy nezamestnanosti − analyzovať štatistické údaje a charakterizovať vývoj nezamestnanosti v SR − porovnať, ako sa riešia tri základné ekonomické otázky v rôznych typoch ekonomík - na príklade SR charakterizovať prechod z centrálne riadenej ekonomiky na zmiešanú (sociálno-trhovú) − na príkladoch rozlíšiť jednotlivé typy trhov a stručne ich charakterizovať − popísať správanie sa jednotlivých subjektov na trhu − objasniť princípy fungovania trhu na príkladoch vzťahu medzi dopytom, ponukou a cenou − vysvetliť úlohu konkurencie v trhovej ekonomike	− potreby, statky, výroba, výrobné faktory - práca, prírodné zdroje, kapitál, výrobok, služby, tovar, spotreba, výmena, reprodukcia, dôchodky, národný dôchodok, mzda, renta, zisk, úrok, − ekonómia, ekonomika, základné ekonomické otázky, teórie, trh, typy trhov, typy ekonomík, − konkurencia, trhový mechanizmus, dopyt, ponuka, cena, nezamestnanosť, − podnik, formy podnikania, úver, investície, ekonomická samostatnosť, právna subjektivita, − peniaze, peňažné ústavy, úrok, inflácia, produkt, bilancia, hospodárska politika štátu - fiškálna, monetárna, integrácia, Európska únia

− charakterizovať domácnosť ako subjekt trhu a na základe štatistických údajov posúdiť jej životnú úroveň − analyzovať príčiny zlyhávania trhového mechanizmu a zdôvodniť potrebu zásahov štátu do ekonomiky − vysvetliť, čo je podnik a podnikanie a čo je jeho zmyslom − uviesť základné právne normy pre oblasť podnikania v SR - rozlíšiť pojmy fyzická osoba, právnická osoba, právna subjektivita, ekonomická samostatnosť, obchodný register − charakterizovať živnosti a obchodné spoločnosti a vzájomne ich porovnať - na príkladoch uviesť, ako štát podporuje rozvoj podnikania v SR − na konkrétnych príkladoch uviesť formy privatizácie a reštitúcie v SR − vysvetliť formy a funkcie peňazí v modernej zmiešanej ekonomike − na konkrétnych príkladoch určiť rôzne možnosti použitia peňazí a posúdiť ich výhody a nevýhody − vysvetliť príčiny vzniku inflácie - na príkladoch určiť, aké dôsledky majú jednotlivé formy inflácie na vývoj ekonomiky vysvetliť rozdiel medzi valutou, devízou, šekom − charakterizovať vzťah subjektov dlžník – veriteľ a vysvetliť pojmy úver, úrok − určiť pozíciu centrálnej banky v bankovej sústave a jej hlavné úlohy - vysvetliť, aké bankové operácie vykonávajú obchodné banky a poisťovne − na príkladoch vysvetliť, ako možno využívať nástroje monetárnej politiky − zostaviť základnú tabuľku príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu − uviesť najdôležitejšie ciele hospodárskej politiky štátu - vymenovať základné ukazovatele, ktorými sa meria výkonnosť ekonomiky - uviesť, ktoré ukazovatele najlepšie charakterizujú rozdiely medzi vyspelými a rozvojovými krajinami − vysvetliť úlohy a ciele Európskej únie CP − charakterizovať podstatu a formy ekonomickej integrácie - na príkladoch uviesť výhody a nevýhody vstupu SR do EÚ	
Filozofia	
− vysvetliť predmet filozofie v jednotlivých obdobiach dejín filozofie (antická filozofia, stredoveká filozofia, renesančná filozofia, novoveká filozofia, filozofia 19. storočia, filozofia 20. storočia) − používať základné filozofické pojmy: bytie, logos, subjekt, objekt, podstata, idea, hmota	− arché, logos, hmota, idea, kauzalita, pravda, subjekt, objekt, pohyb, priestor, − atomizmus, tomizmus, teocentrizmus, humanizmus, empirizmus, racionalizmus, osvietenstvo,

− vybrať z prameňov texty obsahujúce problematiku bytia a poznania a zaujať k nim stanovisko − vysvetliť rozdiel medzi monizmom, dualizmom a pluralizmom a uviesť príklady − porovnať základné filozofické prístupy v otázke vzťahu k Bohu: teizmus, deizmus, panteizmus, ateizmus − vysvetliť predpoklady vzniku filozofie v Grécku - vysvetliť, prečo sa menil predmet filozofie v Grécku − porovnať názory predstaviteľov ranej gréckej filozofie na chápanie pralátky a pohybu - zhodnotiť aktuálnosť Sokratovej filozofie v súčasnosti - analýzou výrokov Sokrata vysvetliť podstatu jeho filozofie − vysvetliť podstatu Platónovej filozofie - porovnať rozdielnosť prístupov Platóna a Aristotela v metafyzike − vysvetliť podstatu Aristotelovej filozofie − pomocou poznatkov z dejepisu vysvetliť spoločensko-politické predpoklady vzniku stredovekej filozofie − vymedziť základné problémy učenia A. Augustína − analyzovať učenie T. Akvinského − zdôvodniť nástup humanizmu a renesancie, nový pohľad na svet a človeka - vysvetliť pojmy renesancia a humanizmus − charakterizovať panteizmus G. Bruna − vysvetliť, čo je zdrojom poznania v racionalizme a v empirizme v novovekej filozofii − zdôvodniť, prečo sa kľúčovou disciplínou novovekej filozofie stáva teória poznania − aplikovať indukciu a dedukciu ako 2 rôzne metódy poznávania - na Descartovom výroku „Myslím, teda som.“ vysvetliť jeho dualizmus − charakterizovať učenie F. Bacona a jeho náuku o idoloch - porovnať učenie F. Bacona a R. Descarta a zhodnotiť ich prínos pre ďalší filozofický vývoj − objasniť prínos J. Locka do teórie poznania a teórie štátu − zdôvodniť, prečo filozofia B. Spinozu je panteistická a monistická − vysvetliť, ako chápal G. W. Leibniz monády a problematiku pluralizmu − uviesť hlavné znaky osvietenstva - vysvetliť prínos F. M. A. Voltaira pre filozofiu a spoločenskú prax - rozobrať a zdôvodniť odporúčania F. M. A. Voltaira na riešenie situácie vo Francúzsku v diele Filozofické listy CP	− panteizmus, dialektika, metafyzika, monizmus, dualizmus, pluralizmus, − základné filozofické smery, pozitivizmus, existencia

– vysvetliť podstatu učenia Ch. L. Montesquieuho - porovnať teóriu deľby moci J. Locka a Ch. L. Montesquieuho – porovnať názory J. J. Rousseaua a jeho súčasníkov - rozobrať hlavné myšlienky diela Spoločenská zmluva - charakterizovať prínos encyklopedistov – objasniť podmienky vzniku a prínos nemeckého klasického idealizmu – vymedziť podstatné problémy Kantovej filozofie - vysvetliť, ako I. Kant riešil otázku poznania v diele Kritika čistého rozumu - objasniť pojem kategorického imperatívu – pochopiť podstatu Heglovej filozofie - vysvetliť Heglovo nazeranie na svet a porovnať ho s učením Platóna – zistiť, ktoré myšlienky nemeckých filozofov inšpirovali štúrovcov – charakterizovať antropologické a scientistické prúdy poklasickej filozofie 19. storočia - zdôvodniť opodstatnenosť pluralizmu v poklasickej filozofii – vysvetliť podstatu pozitivizmu – A. Comte – vysvetliť podstatu filozofie existencie – S. Kierkegaard – posúdiť podmienky ovplyvňujúce predmet filozofických smerov 20. storočia – stručne charakterizovať existencionalizmus – J. P. Sartre – vysvetliť miesto a poslanie filozofie v súčasnej kultúre a uviesť príklady z dejín filozofie na prepojenie svetovej filozofie so slovenskou vedou a filozofiou – uviesť príklady na aplikáciu niektorých filozofických teórií v súčasnej praxi – posúdiť, ktoré filozofie mali najväčší vplyv na rozvoj filozofického myslenia na Slovensku	
Religionistika	
– rozlíšiť medzi jednotlivými prvkami náboženstva a vysvetliť ich význam – určiť základné identifikačné znaky svetových náboženstiev – identifikovať prejavy náboženskej neznášanlivosti – analyzovať prejavy sektárskeho myslenia	– religionistika, náboženstvo, svetové náboženstvo, kresťanstvo, islam, budhizmus, nová religiozita, sekta, kult, tolerancia.

Názov predmetu	**FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ**
Profilácia	informatika
	anglický jazyk
	šport
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
-	**1**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	1	30	**1**	**30**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** - použité disponibilné hodiny

- ## CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Finančná gramotnosť je povinný predmet, ktorý bol pre študentov vytvorený v rámci ŠkVP s využitím disponibilných hodín v 4. ročníku. Tento predmet poskytne študentom priestor pre získanie základov finančnej gramotnosti a prehĺbenie ich znalostí v tejto oblasti. Súčasťou náplne tohto predmetu je aj rozširujúce a doplňujúce učivo, ktoré nadväzuje na základné učivo ekonomiky v občianskej výchove v 3. ročníku. Finančnú gramotnosť žiakov zvyšujeme aj vďaka programu Viac ako peniaze , ktorý je vytvorený v súlade s Národným štandardom finančnej gramotnosti**.** Študenti sú registrovaní a majú možnosť pracovať s portálom vytvoreným Junior Achievement Slovensko, n.o.. Program je rozdelený na viacero tematických celkov, ktoré sú venované najmä finančnej zodpovednosti a prijímaniu rozhodnutí, zabezpečeniu peňazí pre uspokojovanie životných potrieb, plánovaniu a hospodáreniu s peniazmi, úveru a dlhu, sporeniu, investovaniu a poisteniu. Nemenej dôležitou súčasťou predmetu je, aby študenti vypracovávali prezentácie a práce, pracovali s literatúrou a inými informačnými zdrojmi, informácie vyhodnocovali, spracovávali a správne ich prezentovali pred svojimi spolužiakmi. Tento predmet zahŕňa

- poznatky a zručnosti, ktoré žiaci budú potrebovať v svojom ďalšom živote na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov,
- rozvoj presného myslenia a formovanie argumentácie v rôznych prostrediach, rozvoj algoritmického myslenia.

- ## CIELE PREDMETU A ŠTANDARD KOMPETENCIÍ

Cieľom predmetu finančná gramotnosť na gymnáziách je rozvíjať žiakovu osobnosť. Proces vzdelania smeruje k tomu, aby žiaci:

- získali schopnosť nájsť, vyhodnotiť a použiť finančné informácie
- poznali základné pravidlá riadenia vlastných financií
- vedeli rozoznávať riziká v riadení vlastných financií
- boli schopní stanoviť si finančné ciele a naplánovať si ich dosiahnutie
- rozvíjali potenciál získania vlastného príjmu a schopnosť sporiť
- efektívne používali finančné služby
- plnili svoje finančné záväzky
- zveľaďovali a chránili svoj majetok
- porozumeli a orientovali sa v zabezpečovaní základných ľudských a ekonomických potrieb jednotlivca a rodiny
- vedeli a boli schopní hodnotiť úspešnosť vlastnej sebarealizácie
- inšpirovali sa príkladmi úspešných osobností
- poznali podmienky, vylučujúce neúspešnosť jednotlivca a rodiny

- porozumeli základným pojmom v oblasti finančníctva a sveta peňazí
- orientovali sa v oblasti finančných inštitúcií (NBS, komerčné banky, poisťovne a ostatné finančné inštitúcie)
- orientovali sa v problematike ochrany práv spotrebiteľa a boli schopní tieto práva uplatňovať

Štúdium finančnej gramotnosti na strednej škole prispieva k rozvoju kľúčových kompetencií:

kompetencia riešiť problémy

- uplatňuje pri riešení problémov vhodné metódy založené na analyticko-kritickom a tvorivom myslení,
- je otvorený (pri riešení problémov) získavaniu a využívaniu rôznych, aj inovatívnych postupov, formuluje argumenty a dôkazy na obhájenie svojich výsledkov,
- dokáže spoznávať pri jednotlivých riešeniach ich klady i zápory a uvedomuje si aj potrebu zvažovať úrovne ich rizika,
- má predpoklady na konštruktívne a kooperatívne riešenie konfliktov,

kompetencia v oblasti informačných a komunikačných technológií

- má osvojené základné zručnosti v oblasti IKT ako predpoklad ďalšieho rozvoja,
- používa základné postupy pri práci s textom a jednoduchou prezentáciou,
- dokáže využívať IKT pri vzdelávaní,

kompetencia k celoživotnému učeniu sa – učiť sa učiť

- uvedomuje si potrebu svojho autonómneho učenia sa ako prostriedku sebarealizácie a osobného rozvoja,
- dokáže reflektovať proces vlastného učenia sa a myslenia pri získavaní a spracovávaní nových poznatkov a informácií a uplatňuje rôzne stratégie učenia sa,
- dokáže kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať,
- kriticky hodnotí svoj pokrok, prijíma spätnú väzbu a uvedomuje si svoje ďalšie rozvojové možnosti,

sociálne komunikačné kompetencie

- dokáže využívať všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu, má adekvátny ústny a písomný prejav situácii a účelu uplatnenia,
- efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie,
- vie prezentovať sám seba a výsledky svojej prace na verejnosti, používa odborný jazyk,

kompetencie pracovné

- dokáže si stanoviť ciele s ohľadom na svoje profesijné záujmy, kriticky hodnotí svoje výsledky a aktívne pristupuje k uskutočneniu svojich cieľov,

- je flexibilný a schopný prijať a zvládať inovatívne zmeny,

kompetencie smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti

- dokáže inovovať zaužívané postupy pri riešení úloh, plánovať a riadiť nové projekty so zámerom dosiahnuť ciele, a to nielen v rámci práce, ale aj v každodennom živote.

kompetencie občianske

- uvedomuje si základné humanistické hodnoty, zmysel národného kultúrneho dedičstva, uplatňuje a ochraňuje princípy demokracie,
- vyvážene chápe svoje osobné záujmy v spojení so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti,
- uvedomuje si svoje práva v kontexte so zodpovedným prístupom k svojim povinnostiam, prispieva k naplneniu práv iných,
- je otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti.

• VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Stratégie výučbysú metodické postupy učiteľov (metódy a formy výučby, aktivity, príležitosti,pravidlá) vo výučbe , ktorými cielene a systematicky utvárame a rozvíjame KK žiakov.

Pri výučbe finančnej matematiky uplatňujeme najmä tieto stratégie:

Konštruktivistický prístup k výučbe:
Učiteľ vedie poznávanie žiaka ako postupný proces charakterizovaný predovšetkým vlastnou aktivitou žiaka. Učiteľ je v úlohe pomocníka pri žiakovom učení sa. Tieto prístupy pracujú so skúsenosťami žiaka a smerujú k vyššej úrovni poznávania, rozvíjania vyšších foriem myslenia. Ich súčasťou je metakognitívne učenie sa, keď si žiak uvedomuje, ako sa učil, čo mu pomáhalo v učení sa a čo sa potrebuje učiť ďalej (rozvíjanie predovšetkým učebných KK).

Výučba riešením problémov:
Učiteľ orientuje učivo prakticky, teda tak, aby bolo zrejmé, že matematické myslenie vysvetľuje realitu každodenného života a je nástrojom k jeho zlepšovaniu. Pri riešení problémov učiteľ kladie dôraz na diskusie žiakov, ktorí by mali rozprávať aj k všetkým ostatným v triede, aby zasa títo po vypočutí argumentov mohli priamo na príspevok spolužiaka reagovať (rozvíjanie celého systému KK).

Využívanie IKT:
Učiteľ zadáva žiakovi úlohy, pri ktorých bude využívať prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu informácií. (KK informačné, komunikačné, personálne a sociálne, pracovné a podnikateľské, občianske a kultúrne).

Skupinové učenie sa:
Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov (KK personálne a sociálne, komunikačné).

Samostatné štúdium:
Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením (informačné a učebné KK).

Samostatné vystúpenia žiaka:
Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa (KK učebné, komunikačné, personálne a sociálne).

Sebahodnotenie žiakov:
Pri hodnotení práce žiaka učiteľ využíva jeho portfólio, vlastný plán, vlastné hodnotenie práce, osobné rozhovory. Dôsledne dbá na stanovovanie primeraných požiadaviek pre žiaka, aby si žiak mohol rozvíjať pozitívnu predstavu o sebe **(**KK personálne a sociálne).

Priebežné testy:
Učiteľ pravidelne zaraďuje na záver vyučovacích hodín priebežný test z prebraného učiva, aby každý žiak získal spätnú väzbu o svojom výkone na hodine. Priebežné testy sa neklasifikujú.

- ## UČEBNÉ ZDROJE

Učebné zdroje predstavujú zdroj informácií pre žiakov, cestu ich motivácie, získavania, upevňovania a kontroly nadobudnutých vedomostí, zručností a postojov.

- RADOVÁ, J. – DVOŘÁK, P. 1997. *Finanční matematika pro každého.* 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 1997. ISBN 80-7169-348-0
- www stránky – www.vzdelavanie.jasr.sk,
  www.statpedu.sk
  www.infovek.sk
  www.fininfo.sk

www.noveskolstvo.sk
www.poznaj.sk
www.nadaciaslsp.sk/financne-vzdelavanie/

- DIDAKTICKÁ TECHNIKA – notebooky, dataprojektor, interaktívna tabuľa
- MATERIÁLNE VÝUČBOVÉ PROSTRIEDKY – kalkulačky, obrazy, tabule

• KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Metodickým pokynom č. 21/2011 na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Pri klasifikácii výsledkov dosiahnutých v finančnej matematike sa hodnotí:

- celistvosť, presnosť a trvácnosť osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností,
- schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení úloh, najmä praktických,
- schopnosť využívať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach na riešenie problémových úloh, príp. projektov,
- aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim,
- schopnosť vyhľadávať a spracúvať informácie z rôznych zdrojov aj prostredníctvom informačných a komunikačných technológii,
- schopnosť zaujať postoj, vyjadriť vlastné stanovisko a argumentovať,
- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť a tvorivosť,
- kvalita výsledkov činnosti,
- schopnosť a úroveň prezentácie vlastných výsledkov práce,
- pozícia a činnosť v skupine (pri skupinovej práci), schopnosť spolupracovať,
- osvojenie účinných metód samostatného štúdia a schopnosti učiť sa učiť.

Hodnotenie z predmetu finančná matematika bude založené na výsledkoch daných výstupov:

Malý test - vypracovanie malého testu zahŕňa overovanie poznatkov a zručností týkajúcich sa určitého tematického celku. Má menší počet bodov než veľký test a testuje prevažne hĺbku nadobudnutých vedomostí.

Výstupný test - test v programe „Viac ako peniaze“

Ústna odpoveď- Overuje vedomosti žiakov z posledných učív a prípravu žiaka na vyučovaciu hodinu.

Samostatná práca – vypracovanie úloh v programe „Viac ako peniaze“ zadaných učiteľom.

Aktivita -Podstatnou zložkou práce žiaka je samotné fungovanie na hodine. Táto aktivita, hodnotená extra bodmi, má za cieľ zefektívnenie výučby a zlepšenie interakcie medzi učiteľom a žiakom.

- **OBSAH VZDELÁVANIA**

Výkonový štandard, výstup na hodnotenie	Obsahový štandard, pojmy
FINANČNÁ ZODPOVEDNOSŤ SPOTREBITEĽOV	
Žiak vie/dokáže: • analyzovať svoje možnosti ako finančne prispieť pri zabezpečovaní životných potrieb v rámci rodiny • prezentovať svoj postoj k peniazom aktívnym podieľaním sa na spravovaní financií v rodine. • uviesť príklady prínosov finančnej zodpovednosti a strát spôsobených finančnou nezodpovednosťou, vysvetliť ako jednotlivci preukazujú zodpovednosť za finančnú prosperitu počas života • analyzovať ako sa finančná zodpovednosť líši u jednotlivcov bez záväzkov a so záväzkami k zodpovedným osobám, zhodnotiť vplyv finančného rozhodnutia na život jednotlivca, rodinu a spoločnosť, kontrolovať osobné financie, • analyzovať a vyhodnotiť reklamné tvrdenia, určiť a overiť, či sú finančné informácie v nich objektívne, presné a aktuálne, rozhodovať o výhodnosti nákupu alebo zľavy • identifikovať relevantné finančné informácie potrebné na prijatie rozhodnutia, rozlíšiť charakter práce odborníka na finančné poradenstvo a daňového poradcu, charakterizovať finančné inštitúcie a ich využitie aj cez internet, analyzovať aktívnu a pasívnu komunikáciu s finančnými inštitúciami. • identifikovať trestné činy, klasifikované ako korupcia (prijímanie úplatku, podplácanie, nepriama korupcia), ako podvody, týkajúce sa ochrany finančných záujmov EÚ a ako pranie špinavých peňazí, opísať postup oznámenia korupcie, vyhľadať na internete inštitúcie, ktoré sa zaoberajú korupciou, rozlíšiť typy finančných podvodov (internetové, kartové, bankomatové) • odhaliť bežné typy spotrebiteľských podvodov, vrátane on-line podvodov • stanoviť si krátkodobé a strednodobé finančné ciele, použiť finančnú alebo internetovú kalkulačku na stanovenie nákladov na dosiahnutie strednodobého (dlhodobého) cieľa • analyzovať akým spôsobom inflácia na hodnotu peňazí, zhodnotiť vplyv daní, odvodov a poplatkov na finančné rozhodnutie klienta • rozoznať osoby alebo subjekty, ktoré sú oprávnené získavať osobné informácie, uviesť príklady zmlúv medzi jednotlivcami a podnikateľskými (finančnými) subjektmi, identifikovať základné povinnosti zmluvných strán pri uzatváraní dohôd alebo obchodu, uviesť príklady dôsledkov neznalosti zmluvy vrátane všeobecných obchodných podmienok a jej dodatkov, • vysvetliť základné práva spotrebiteľov(10 hlavných zásad), vrátane ich uplatnenia v praxi (modelové situácie), preskúmať internetové a tlačové zdroje aktuálnych informácií, týkajúce sa práv spotrebiteľov, vyhodnotiť cenové triky a klamlivé zavádzajúce ponuky, fejky, identifikovať bežné typy spotrebiteľských	• človek vo sfére peňazí • finančná zodpovednosť • vyhodnocovanie informácií z rôznych zdrojov • boj proti korupcii • finančné rozhodovanie • komunikácia o finančných rozhodnutiach • ochrana spotrebiteľa

podvodov, vrátane on-line podvodov	
PLÁNOVANIE, PRÍJEM A PRÁCA	
Žiak vie/dokáže: • vypracovať denník osobných príjmov a výdavkov, vysvetliť, ako používať rozpočet na kontrolu vynakladania prostriedkov na dosahovanie finančných cieľov • vypracovať osobný rozpočet mladého samostatne žijúceho človeka • analyzovať osobné a ekonomicko-spoločenské udalosti, ktoré môžu zmeniť alebo ovplyvniť osobný rozpočet. Opísať spôsoby krytia deficitu (úvery, splátkový predaj, leasing). • vysvetliť, ako splácať dlhy, opísať spôsoby riešenia schodkového a prebytkového rozpočtu, vytvoriť si kartotékový systém pre finančné záznamy v papierovej aj elektronickej forme • uviesť príklady základných životných potrieb, vysvetliť vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny • vysvetliť obvyklé spôsoby nakladania s voľnými prostriedkami, zhodnotiť vplyv spotreby na úspory a investície, • stanoviť si kariérne ciele, navrhnúť plán a časový rozvrh pre dosiahnutie kariérnych cieľov, vrátane požiadaviek na vzdelanie a odbornú prípravu, náklady a možné zadlženie • analyzovať riziká, náklady a prínosy v prípade samostatného podnikania. • vysvetliť pojem mzda, uviesť príklady zdroje príjmu iné než mzda(dar, provízia, zisk).	• osobný finančný plán • osobné, rodinné a spoločenské potreby • zdroje osobných príjmov
ROZHODOVANIE A HOSPODÁRENIE SPOTREBITEĽOV	
Žiak vie/dokáže: • prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a ich dôsledkov • uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe • popísať používanie rôznych metód platenia • pomenovať osobné, rodinné a spoločenské potreby. • vysvetliť vzťah ľudská práca – peniaze. • vymedziť situácie, kedy si človek predmety nakupuje a kedy si ich požičiava. • vysvetliť, kedy sporiť a kedy si požičiavať (rozdiel medzi úsporami a pôžičkou). • vysvetliť na konkrétnych príkladoch funkciu peňazí ako prostriedku na zabezpečenie životných potrieb. • vysvetliť obvyklé spôsoby nakladania s voľnými finančnými prostriedkami. • zhodnotiť ako vplýva spotreba na úspory a/alebo investície. • zoradiť osobné želania/potreby podľa ich dôležitosti. • stanoviť si merateľné krátkodobé finančné ciele.	• riadenie financií • finančné plánovanie

• zoradiť osobné finančné ciele podľa ich priority. • prijímať finančné rozhodnutia na základe svojich reálnych možností a zhodnotiť ich dôsledky. • opísať základné typy bankových produktov. • stanoviť si kroky na dosiahnutie krátko, stredne a dlhodobých finančných cieľov. • analyzovať vplyv inflácie najmä na hodnotu peňazí, príjem, kúpnu silu, výnosy z investícií. • rozlíšiť charakter práce finančného sprostredkovateľa, odborníka na finančné poradenstvo a daňového poradcu. • porovnať ceny rovnakého alebo podobného výrobku a/alebo služby v dvoch rôznych obchodoch. • opísať spôsob rozhodovania pri sporení a investovaní finančných prostriedkov. Rozlíšiť pozitívne a negatívne vplyvy reklamy na spotrebiteľa. • vysvetliť tvorbu ceny na základe nákladov, zisku, DPH. Kriticky zhodnotiť informácie poskytované reklamou a porozumieť úlohám marketingu. • opísať, za čo všetko sa v domácnosti platí. 12 Vysvetliť používanie peňazí v bežných situáciách (hotovostná a bezhotovostná forma peňazí). • opísať moderné spôsoby platenia. Rozlíšiť platobné karty podľa funkcie (debetné, kreditné). Opísať spôsoby platenia v tuzemskej a zahraničnej mene. Porozumieť prepočtu meny (napríklad českých korún na Euro a naopak). • používať kurzový lístok pri výmene peňazí. Zvoliť vhodné platobné nástroje (bez/hotovostné úhrady, inkasá, platobné karty a pod.). Vysvetliť rozdiel medzi využívaním osobného a podnikateľského účtu.	• inflácia • vplyv reklamy • platobné nástroje
ÚVER A DLH	
Žiak vie/dokáže: • použiť finančnú alebo on-line kalkulačku na zistenie celkovej ceny splatenia pôžičky s odlišnými úrokovými sadzbami a odlišnou dĺžkou splácania, porovnať náklady na pôžičku v hodnote 100€, 1000€, 10 000€ prostredníctvom rozmanitých možností spotrebiteľských úverov • vysvetliť zložené úročenie • vysvetliť pojem ročná percentuálna miera nákladov (RPNM), • definovať všetky požiadavky na poskytnutie informácií pri požiadaní o vydanie kreditnej karty, • vysvetliť, ako vplývajú tolerančné obdobia na kreditných kartách, metódy výpočtu úroku a poplatky na cenu úveru, použiť finančnú alebo on-line kalkulačku na porovnanie celkovej ceny uhradenia dlžnej čiastky na kreditnej karte • zistiť najefektívnejšiu možnosť kúpy auta, porovnať pôžičky a lízingy, • identifikovať rozličné typy študentských pôžičiek a alternatív k pôžičkám ako spôsobu financovania vysokoškolského vzdelávania,	• ročná percentuálne miera navýšenia • kreditná karta – forma úveru • pôžička a lízing • študentské pôžičky • hypotekárne úvery

• identifikovať rôzne druhy hypotekárnych úverov a poskytovateľov hypotekárnych úverov • opísať informácie nachádzajúce sa v správe o úverovej histórii a ako dlho sa tieto uchovávajú, uviesť príklady dovoleného použitia správ o úverovej histórii na účely iné než je poskytnutie úveru • opísať prvky úverového skóre, vysvetliť, ako úverové skóre ovplyvňuje bonitu a cenu úveru, vysvetliť činitele, ktoré zlepšujú úverové skóre • identifikovať organizácie, ktoré udržiavajú záznamy o spotrebiteľských úveroch, vysvetliť práva týkajúce sa prístupu k vlastným úverovým záznamom, analyzovať informácie uvedené v úverových záznamoch, • uviesť čas, dokedy môžu byť udržiavané v úverovom zázname niektoré negatívne údaje, • opísať, akým spôsobom je možné riešiť nepresnosti uvedené v úverovej histórii, • diskutovať o spôsoboch, ako negatívna úverová história môže ovplyvniť finančnú budúcnosť spotrebiteľa, • opísať možné dôsledky nadmerného zadlženia (predĺženia),vysvetliť spôsoby vyrovnania opätovného zadlženia, • analyzovať dôsledky finančných rozhodnutí v súvislosti s bankovými alebo nebankovými subjektmi, • vymenovať kroky, ktoré môže spotrebiteľ prijať na zníženie alebo lepšie zvládanie nadmerného zadlženia, • opísať účel vyhlásenia (osobného) bankrotu a jeho možné dôsledky na majetok, zamestnanosť, cenu a dostupnosť úverov • opísať práva dlžníkov a veriteľov, týkajúce sa zrážok zo mzdy a odňatia majetku v prípade nezaplatenia dlhu(exekúcia), • vysvetliť systém ochrany spotrebiteľa pri spotrebiteľských úveroch vrátane ochranných prvkov, ktoré zakotvuje príslušná právna úprava	• úverová história • nadmerné zadlžovanie • osobný bankrot • práva dlžníkov a veriteľov •
SPORENIE A INVESTOVANIE	
Žiak vie/dokáže: • vysvetliť hodnotu a význam „núdzového fondu“ pri sporení • vysvetliť, prečo je sporenie základným predpokladom pre investovanie • opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele • vysvetliť rozdiel medzi sporením a investovaním • rozhodnúť, kedy investovať hotovosť na krátkodobé výdavky alebo na núdzové situácie • porovnať náklady a výnosy zloženého úrokovania, vysvetliť výhody zloženej sadzby výnosov • stanoviť odhadované náklady a vytvoriť periodický investičný plán na akumulovanie prostriedkov na štvorročné štúdium na vysokej škole, svadbu, založenie nového podniku, splátky na nové auto a dom. • rozlíšiť obchodovanie na vlastný účet a na cudzí účet, • porovnať hlavné črty úročených účtov v miestnych finančných inštitúciách (bežné účty, sporiace účty, termínované vklady)	• sporenie a „núdzový fond“ • sporenie na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele • zložené úrokovanie • periodický investičný plán • úročené účty

• vysvetliť, čo sú finančné trhy/burzy, popísať, s čím sa obchoduje na finančných trhoch (akcie, dlhopisy, fondy, komodity a ďalšie), vysvetliť úlohu brokera, ako sa z pohľadu investovania líšia akcie, dlhopisy a iné finančné nástroje, • opísať účel MIFID dotazníka, porovnať investovanie do jednotlivých akcií a dlhopisov s investovaním do podielových fondov akcií alebo dlhopisov. • vysvetliť, ako inflácia ovplyvňuje výnosy z investícií, • vysvetliť, ako prispôsobiť investovanie finančným cieľom, porovnať riziká a výnosy z rôznych typov investícií, zdôvodniť výber najvhodnejšieho produktu pre investovanie voľných finančných prostriedkov, identifikovať vhodné typy investícií na akumulovanie prostriedkov na päťročné štúdium na vysokej škole, svadbu, založenie nového podniku, splátky na nové auto a dom a dôchodok, • Vysvetliť dohľad nad finančných trhom v Slovenskej republike – NBS ako „jednotné kontaktné miesto“ , vysvetliť rozdiel medzi Fondom ochrany vkladov a Garančným fondom investícií, • popísať výhody sporenia peňazí na starobu prostredníctvom dôchodkových programov a investičných sociálnych programov, cez doplnkové dôchodkové spoločnosti (DDS) • vysvetliť, akým spôsobom sa dá poistiť pred rizikom alebo hrozbou, uviesť okolnosti, kedy je takéto poistenie vhodným riešením, popísať výber najvhodnejšieho poistného produktu s ohľadom na vlastné potreby • vysvetliť základný účel verejného poistenia, stručne charakterizovať zdravotné poistenie, sociálne poistenie a v rámci neho predovšetkým nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie(všetky tri piliere), úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti • demonštrovať na konkrétnom príklade, aké druhy verejného poistenia je potrebné platiť pri brigádnickej činnosti študentov, • uviesť druhy poistenia, ktoré by sa mohli vzťahovať na náhodné poškodenie majetku alebo zdravia inej osoby, • vysvetliť rozdiel medzi poistením bytu, resp. domu a poistením jeho zariadenia, • porovnať podmienky návrhov poistných zmlúv v rámci povinného zmluvného poistenia vozidla z rôznych poisťovní, vysvetliť rozdiel medzi poistením vlastného majetku a poistením zodpovednosti súvisiacej s vlastníctvom tohto majetku, • identifikovať skutočnosti, ktoré ovplyvňujú cenu poistenia bývania, • vysvetliť podstatu a význam životného poistenia s vymedzením rozdielom medzi rizikovým, rezervotvorným a investičným životným poistením.	• finančné trhy, akcie, dlhopisy • sporenie na dôchodok • poistenie – funkcie, účel, druhy

Názov predmetu	UMENIE A KULTÚRA
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		Rozloženie do ročníkov									
		prvý		druhý		tretí		štvrtý		Spolu	
RUP*	PDH**	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	za štúdium
2	0	1	33	1	33	-	-	-	-	2	66

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** - použité disponibilné hodiny

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

V predmete umenie a kultúra sa žiaci oboznamujú s priestorom kultúry a umenia prostredníctvom tematických celkov, ktoré sú zamerané na komplexné vnímanie kultúry a umenia v súvislostiach súčasných kultúrnych, spoločenských, ekonomických a politických procesov.

Žiak sa učí využívať základné kultúrne nástroje, rozlišovať rôzne súčasti kultúry a umenia, rozumieť ich úlohe vo svojom živote a v živote spoločnosti. Učí sa rozlišovať hlavné umelecké a kultúrne smery, prúdy a druhy, opisovať a verbalizovať svoje zážitky z vnímania umeleckých diel, pochopiť význam a hodnotu umenia v živote jednotlivca a spoločnosti. Rozvíja sa záujem žiaka o kultúrne dedičstvo svojho regiónu, národa a štátu, zoznamuje sa s kultúrou iných národov, učí sa chápať význam kultúrnych a umeleckých pamiatok. Získava vedomosti a rozvíja sa porozumenie k súčasnej umeleckej a kultúrnej tvorbe. Získava informácie o miestnom, národnom, európskom a svetovom dedičstve. Podieľa sa na rozvíjaní zodpovedného postoja k hodnotám národnej kultúry a iných kultúr, a v neposlednom rade rozvíja kultivovanú umeleckú, vizuálnu, akustickú, jazykovú a pohybovú gramotnosť.

Učiteľ vedie žiakov tak, aby vytvoril dostatočný priestor na diskusiu o aktuálnom poznaní žiakov, aby vytváral situácie, v ktorých žiaci aktívne reflektujú súčasné umenie a kultúru, tvoria, diskutujú, argumentujú a interpretujú, čím sa rozvíja myslenie, zručnosti, názory a postoje žiaka.

Umenie a kultúra obsahuje aj prvky, ktoré predmet prepájajú s inými vyučovacími predmetmi, napr. dejepis, geografia, etická výchova a podobne. Niektoré témy je možné, podľa uváženia učiteľa prepájať s témami týchto predmetov.

2. CIELE PREDMETU

Žiaci:

- si kultivujú umeleckú, estetickú, vizuálnu, akustickú, jazykovú a pohybovú gramotnosť,
- si rozširujú skúsenosti s aktívnou tvorbou v rámci projektov v oblasti rôznych druhov umení a médií,
- rozlišujú hlavné umelecké a kultúrne smery, prúdy a druhy,
- kriticky reflektujú na súčasnú ponuku vizuálnej kultúry a médií,
- rozvíjajú si porozumenie k súčasnej umeleckej a kultúrnej tvorbe,
- verbálne alebo umelecké interpretujú vlastné umelecké zážitky,
- vyjadrujú vlastné myšlienky, skúsenosti a emócie prostredníctvom rôznych médií,
- zaujímajú zodpovedný postoj k hodnotám národnej kultúry,
- rešpektujú hodnoty a rozdiely kultúr iných národov,
- a si rozvíjajú povedomie o vlastnej kultúrnej identite.

Čiastkovými cieľmi učebného predmetu sú:

- rozvoj žiakovej kultúrnej identity a kultúrno-historického povedomia,
- rozvoj schopnosti porozumieť iným kultúram, schopnosti rešpektovať a tolerovať hodnoty iných ľudí a kultúr,
- rozvoj schopnosti vnímať rôzne vyjadrovacie prostriedky, médiá a tendencie, ktoré v kultúre a v umeniach existujú,
- rozvoj schopnosti vyjadrovať sa na úrovni doby a na úrovni svojich optimálnych schopností s pomocou nástrojov,
- rozvoj kultivovanej vizuálnej, sluchovej, jazykovej a pohybovej gramotnosti,
- rozvoj schopnosti kreatívneho vyjadrovania myšlienok, skúseností a emócií prostredníctvom rôznych médií.

Predmet podporuje aj zodpovedné a samostatné postoje k súčasnej kultúrnej ponuke, k móde a k subkultúram, k tradičným hodnotám vlastnej kultúry, podnecuje kritické myslenie vo vzťahu k mediálnej ponuke a k iným súčasným kultúrnym procesom. Rozvíjajú sa tu žiakove interkultúrne kompetencie pre komunikáciu a spoluprácu s príslušníkmi iných kultúr.

Predmet rozvíja vo viacerých témach tak osobnostné kompetencie, ako aj kognitívne kompetencie, komunikačné kompetencie a občianske kompetencie. Pretože žiak je komplexnou osobnosťou a nie je možné rozvíjať jeho kompetencie izolovane, niektoré kompetencie sa rozvíjajú cez viaceré témy. Predmet vedie žiakov k tomu, aby vnímali kultúrne artefakty, kultúrne prejavy a umelecké diela v ich mnohostrannosti ako prirodzenú súčasť svojho života.

Kultúrne kompetencie (kultúrna gramotnosť):

Vo väzbe na kľúčové kompetencie možno vyčleniť tieto hlavné kultúrne kompetencie, ktoré rozvíja predmet Umenie a kultúra:

- Povedomie **kultúrnej identity**,
- rešpekt a tolerancia k hodnotám iných kultúr, základné **interkultúrne kompetencie** pre komunikáciu s príslušníkmi iných kultúr,
- pochopenie významu **estetických** faktorov, estetickej činnosti a **umenia** v živote človeka a spoločnosti,
- rozlišovanie hlavných **umeleckých druhov**, reflexia svojich estetických **zážitkov**,
- kultivovaná vizuálna, akustická, jazyková a pohybová **gramotnosť,** schopnosť kreatívneho **vyjadrovanie** myšlienok,
- práca s **informáciami** o významných umeleckých dielach a tendenciách z európskej tradície,
- porozumenie **súčasnej** umeleckej a kultúrnej tvorby a kultúrnej **komunikácii**,
- zodpovedné **postoje** a kritické myslenie k súčasnej kultúrnej ponuke a k médiám.

3. VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Na utváranie a rozvíjanie kľúčových kompetencií používame nasledujúce výchovné a vzdelávacie stratégie:

- **Konštruktivistický prístup k výučbe:** Učiteľ vedie poznávanie žiaka ako postupný proces charakterizovaný predovšetkým vlastnou aktivitou žiaka. Učiteľ je v úlohe pomocníka pri žiakovom učení sa. Tieto prístupy pracujú so skúsenosťami žiaka a smerujú k vyššej úrovni poznávania, rozvíjania vyšších foriem myslenia. Ich súčasťou je metakognitívne učenie sa, keď si žiak uvedomuje, ako sa učil, čo mu pomáhalo v učení sa.
- **Výučba riešením problémov:** Učiteľ nesprostredkúva žiakom poznatky v hotovej podobe, ale stavia pred nich úlohy, ktoré obsahujú neznáme poznatky a spôsoby činnosti, motivuje ich, usmerňuje hľadanie spôsobov a prostriedkov riešenia úloh, pri ktorých hľadaní si žiaci osvojujú nové vedomosti a zručnosti a súčasne rozvíjajú vlastné schopnosti.
- **Využívanie IKT:** Metódy práce - názorná demonštrácia učiteľa, fixačná - samostatná práca žiakov s internetom, programami a pracovným listom, hľadanie informácií na internete, práca s e-learningovým portálom. Formy práce - frontálna, práca vo dvojici, individuálna práca.
- **Skupinové učenie sa:** Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov.
- **Samostatné štúdium:** Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením.
- **Samostatné vystúpenia žiaka:** Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa.
- **Cvičenia a didaktické hry:** Učiteľ zaraďuje do výučby hry a cvičenia, v ktorých žiak preberá na seba rôzne roly, rozvíja rôzne svoje schopnosti, rieši problémy.

- **Sebahodnotenie žiakov:** Pri hodnotení práce žiaka učiteľ využíva jeho portfólio, vlastný plán, vlastné hodnotenie práce, osobné rozhovory. Dôsledne dbá na stanovovanie primeraných požiadaviek pre žiaka, aby si žiak mohol rozvíjať pozitívnu predstavu o sebe.
- **Projektová výučba:** Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (ročníkové, seminárne), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným.
- **Reprezentácia školy žiakmi:** Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu v olympiáde, stredoškolskej odbornej činnosti a iných súťažiach.
- **Stratégia učenia a myslenia EUR:** Proces, pri ktorom učiteľ pomáha žiakom porozumieť učivu s výkladovým textom, ktorý pozostáva z nasledovných krokov: E- evokácia, U- uvedomenie, R- reflexia.

4. UČEBNÉ ZDROJE

- Kol.: Estetická výchova (pre stredné školy). Bratislava, SNP 1995.
- Pijoan, J.: Dejiny umenia I.-X. Bratislava.
- Kol.: Umenie sveta (I.-XII.). Pallas, Bratislava 1979-77.
- BEŇADIKOV8, J. – FEDOROVÁ, M a kol.: Estetická výchova pre stredné školy. Bratislava: SPN 2001
- CLARK, P. – FREEMAN, J.: Design. Praha : Albatros 2007
- FILA, R.: Načo nám je umenie. Bratislava : Mladé letá 1991
- HENCKMANN, W. – LOTTER, K.: Estetický slovník. Praha : Nakladatelství Svoboda 1995
- HEROUT, J.: Staletí kolem nás. Praha : Panorama 1981
- JŮZL, M. – PROKOP, D.: Úvod do estetiky. Praha : Panorama 1989
- LIÈVRE – CROSSON, É.: Od kubismu k surrealismu. Brno : KMa 2007
- MISTRÍK, E.: Umenie a kultúra. Učebnica pre 1. ročník gymnázií. Prievidza : EDUCO 2009
- MISTRÍK, E.: Umenie a kultúra. Učebnica pre 2. ročník gymnázií. Prievidza : EDUCO 2009
- MISTRÍK, E.: Vstup do umenia. Sereď : ENIGMA Jr. 1994
- MISTRÍK, E.: Základy estetiky a etikety. Bratislava : SPN 1996
- ODEHNALOVÁ, A.: Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. Století. Brno : Akademické nakladatelství CERM, s.r.o 2001
- SOURIAU, É.: Encyklopedie estetiky. Praha : Victoria publishing 1994
- ŠINDELÁŘ, D.: Krása v nás a okolo nás. Bratislava : Mladé letá 1998
- TROJAN, R. – MRÁZ, B.: Malý slovník výtvarného umění. Praha : FORTUNA 1996
- THIRY, K. – JANEK, M.: Dejiny umenia a umeleckopriemyselnej práce. Bratislava : SPN 1990
- THIRY, K. – JANEK, M.: Dejiny výtvarného umenia a umeleckých remesiel.. Bratislava : SPN 2003

5. KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení

niektorých zákonov, aktuálnym metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Hodnotenie tohto predmetu má v prvom rade funkciu pozitívne motivovať žiaka, usmerniť jeho osobnostný vývoj a rozvinúť v ňom kultúrne potreby. Tu musí učiteľ brať ohľad na schopnosti, nadanie, ambície, vkus a predchádzajúce výkony žiaka. Hodnotenie je aj porovnaním v rámci skupiny žiakov (triedy). Toto porovnanie má mať najmä výchovný charakter. Pri zohľadnení osobitosti každého žiaka poskytuje triede aj žiakovi obraz o pestrosti prístupov, o rôznych formách pochopenia problematiky v triede i o rozvrstvení škály postojov, názorov a aktivity medzi jednotlivými žiakmi. Nehodnotíme teda len výsledok činnosti (vytvorený artefakt, interpretáciu, zážitok), ale celý proces a prístup žiaka k nemu.

Vyjadrenie plnenia kritérií hodnotenia v známkach

Vyjadrenie v známkach je len pomocným ukazovateľom. Známky slúžia na porovnanie v rámci celej triedy, alebo na jednoduché vyjadrenie pokrokov žiaka.
Výborný: Žiak je tvorivý, flexibilný, otvorený zmenám, využíva pestré vyjadrovacie prostriedky a neustále ich obnovuje, reflektuje kultúrne procesy i svoje premeny.
Chválitebný: Žiak spĺňa kritériá, ale je menej samostatný, iniciatívny a tvorivý.
Dobrý: Žiak realizuje úlohy priemerne, chýba mu iniciatíva, je slabo motivovaný k tvorbe, nerozširuje svoju flexibilnosť, neosvojuje si nové vyjadrovacie prostriedky, komunikuje nekultivovane, ťažšie identifikuje predsudky a stereotypy.
Dostatočný: Žiak realizuje úlohy s pomocou imitácie, prejavuje len základné zručnosti v manipulácii s vyjadrovacími prostriedkami kultúry. Minimálne identifikuje prebiehajúce procesy, len s ťažkosťami aplikuje získané zručnosti, schopnosti a poznanie v nových oblastiach.
Nedostatočný: V predmete umenie a kultúra neodporúčame používať (pretože každý žiak má z rodiny a prostredia isté kultúrne návyky a schopnosť vnímania kultúrnych artefaktov).

Klasifikačná stupnica	
Známka	**Percentuálna úspešnosť**
Výborný (1)	100% - 90%
Chválitebný (2)	89% - 75%
Dobrý (3)	74% - 60%
Dostatočný (4)	59% - 45%
Nedostatočný (5)	44% - 0%

6. OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
UMENIE A KULTÚRA	**prvý**	**1 hodina týždenne, 33 hodín za rok**
	druhý	**1 hodina týždenne, 33 hodín za rok**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Kultúra a kultúrna tradícia: kultúrne povedomie, identita, tvorba kultúrnej tradície	
Žiak vie/dokáže – digitálne zdokumentovať (formou denníka/digitálnej prezentácie)vybranú kultúrnu pamiatku, – vytvoriť vlastnú interpretáciu (posun, aktualizáciu) kultúrne pamiatky, artefaktu, piesne alebo zvyku, – zhodnotiť význam a prínos vybranej kultúrnej pamiatky, diskutovať o vplyve internetu (sociálnych médií) na formovaní kultúrnej tradície a identity.	– kultúra - obsah pojmu z hľadiska niektorých sociohumanitn. vied, – funkcie, analýza (dominantná, alternatívna, marginálna kultúra...), – kultúrna tradícia, – kultúrna identita, kultúrne povedomie, – regionálna kultúra a pamiatky - poznávanie regiónu.
Móda a životný štýl	
Žiak vie/dokáže – navrhnúť telový dizajn pre rôzne kultúrne žánre alebo spoločenské príležitosti, – vytvoriť vlastný návrh odevného dizajnu, – usporiadať módnu prehliadku (show), – porovnať súčasné a minulé štýly v odievaní.	– telo a tvár v rôznych kultúrach (napr. prírodné národy a pod.) móda - praktická, estetická, erotická, identifikačná, diferenciačná funkcia, – vyjadrovacie a výrazové prostriedky odevného dizajnu sebapropagácia, sebavyjadrenie, individualita - odievanie, účesy, líčenie, doplnky a úpravy tela ako forma komunikácie globalizácia v móde móda a subkultúry, – ukážky - experimentálne trendy, módne časopisy, televízia, prehliadky, show.
Kultúra tela - kult tela	
Žiak vie/dokáže – tvorivo vyjadriť ideál mužskej alebo ženskej krásy, – na vybraných ukážkach porovnávať rôzne koncepcie v postoji k ľudskému telu v súčasnosti a v minulosti, resp. v rôznych kultúrach, – vytvoriť mediálnu prezentáciu ľubovoľnej športovej udalosti, módnej prehliadky, tanečného predstavenia, spoločenskej udalosti alebo verejnej akcie.	– kalokagatia - myslitelia (Sokrates, Aristoteles, Sapfó), antické sochárstvo, renes. umenie, – zobrazovanie tela v súčasnom umení, vo filme, v reklame, v medicínskej ilustrácii, – kult tela v športe -vizuálna reprezentácia športovcov, fanúšikov,

	– a športových udalostí v rôznych médiách, – sexualita a ideál krásy v súčasnosti a v minulosti, – špecifiká umeleckého prejavu mužov a žien, – zdravý a nezdravý vzťah k vlastnému telu, – ukážky - ideál krásy v rôznych kultúrach, telo v umení a v reklame, body art, súťaže krásy, tanec.
Každodenná kultúra - experimenty	
Žiak vie/dokáže – vytvoriť videoklip alebo reklamný šot zameraný na prezentáciu (školy, projektu, produktu a pod.), – na konkrétnych kultúrnych predmetoch interpretovať kultúrne súvislosti - staré/nové; zastarané/moderné, – módne/vkusné/nevkusné, retro, inovatívne, – vytvoriť inštaláciu, happening alebo predstavenie s rôznymi kultúrnymi predmetmi (artefaktmi).	– experimenty s materiálom rôznych umení a oblastí kultúrnej tvorby (videoklip, hudobno-multimediálny klip, reklamný šot, dokument, VJ-ing, projection mapping), – kooperácia v malom filmovom štábe (scenár, libreto, réžia, zvuk, scéna, telový dizajn, kostým, kamera, herectvo, produkcia, postprodukcia), – kultúrne predmety (úžitková, estetická a znaková funkcia) genealógia materiálnej kultúry, – dizajn výrobkov, - transportdizajn, architektúra, junk art, – recyklácia v materiálnom a kultúrnom zmysle.
Historická kultúra a súčasnosť	
Žiak vie/dokáže – na príklade kultúrneho predmetu, umeleckého diela, pamiatky zdôvodniť význam svetového kultúrneho dedičstva a jeho ochrany, – porovnať formu, obsah, význam a aktuálnosť umeleckých diel rôzneho žánru alebo druhu v histórii a v súčasnosti.	– svetové kultúrne dedičstvo, kultúrna pamiatka – charakteristika pojmu, význam pre spoločnosť, – národná kultúra – tradícia, súčasnosť, – kultúrne vplyvy, smery v modernom a v súčasnom výtvarnom umení, hudbe, architektúre, dizajne, multimédiách.
Vysoká a nízka kultúra	
Žiak vie/dokáže – na rôznych príkladoch poukázať na kritériá vysokej a nízkej kultúry, – pomenovať znaky subkultúr, – porozprávať o príčinách vzniku subkultúr a vplyve subkultúr na dominantnú kultúru.	– vysoká a nízka kultúra, – tvorivé umenie a stredný prúd, – poklesnuté formy umenia, konvencia, experiment, – subkultúry – zvyky, rituály, tradície, produkty.
Reklama	
Žiak vie/dokáže – interpretovať vybranú reklamu alebo reklamnú kampaň z hľadiska obsahu,	– reklama (ciele ekonomické, mocenské, náboženské, vzdelávacie, zábavné a informačné),

– na konkrétnom príklade zdôvodniť využitie umenia v reklame, – pripraviť projekt prezentácie vlastnej myšlienky, nápadu, – vytvoriť koncept reklamy na vybraný kultúrny produkt.	– psychologické pôsobenie reklamy (vzbudenie túžby), – cieľové skupiny, – osobná reklama – profil, status, osobná webová stránka (sociálne médiá), portfólio, – kultúra ako tovar, – reklamná kampaň kultúrneho produktu.
Masová a populárna kultúra	
Žiak vie/dokáže – kriticky zhodnotiť vybrané produkty masovej kultúry, – prezentovať vlastný kultúrny/mediálny produkt (blog, webovú stránku, triedne/školské noviny, rozhlasovú reláciu). vo vybranom masmédiu, – na príkladoch rôznych mediálnych formátov vysvetliť fungovanie kritérií na rozlíšenie umeleckého diela a gýča, – vytvoriť vlastný scenár k vybranému mediálnemu formátu, – pripraviť prezentáciu/portfólio o svojom idole/vzore.	– masová kultúra a jej produkty – typológia, – masové médiá (print, TV, rozhlas, internet) – žánre, – publikum – masa, štandardizácia vedomia, – mediálne formáty – telenovela, estrády, reality show, trilery, seriály, – gýč, brak, kópia, falzifikát umenia v umení a v médiách, vkus a gýč, – ľudia v populárnej kultúre – idol, vzor, norma; model, rola (celebrity, telebrity, športové hviezdy).
Elektronické médiá	
Žiak vie/dokáže – prezentovať návrh vlastného edukačného projektu/aktivity v prostredí elektronických médií.	– elektronické médiá – druhy, povaha, funkcie, – nové médiá v súč. umení (vizuálne um., hudba), – sociálne médiá – kultúra, etiketa (správanie sa a komunikácia v prostredí) on-line komunít, – umenie elektronických médií – ukážky (multimédiá, softvérové umenie, hry).
Umelecké druhy	
Žiak vie/dokáže – zobraziť prostriedkami ktoréhokoľvek umeleckého druhu ľubovoľnú situáciu (motív), – priradiť umelecké dielo k umeleckému druhu, – rozlíšiť kombináciu umeleckých druhov v syntet. umeniach.	– umelecký druh (umelecká literatúra, výtvarné umenie, hudba, divadlo, audiovízia, úžitkové umenie, architektúra a pod.), – umelecké dielo a jeho funkcie, – vrstvy umeleckého diela (forma, materiál, tém, význam, pragmatická).
Vyjadrovacie a výrazové možnosti rôznych umeleckých druhov	
Žiak vie/dokáže – porovnávať využitie analogického vyjadrovacieho alebo výrazového prostriedku vo vybraných umeleckých druhoch,	– vyjadrovacie prostriedky a kompozičné princípy druhov umenia (rytmus, symetria, melódia,

– charakterizovať aspoň tri vyjadrovacie (výrazové) prostriedky v jednotlivých umeleckých druhoch, – vysvetliť pojem výraz výtvarného diela.	kompozícia, gradácia a pod.) a ich základné stavebné elementy (bod, čiara, plocha, tvar, farba), – vyjadrovacie prostriedky a tvorba výrazu, – techniky tvorby umeleckého diela (druhy umenia), – médium – prostriedok komunikácie, prenos kultúrnych obsahov.
Analýza a interpretácia umeleckého diela	
Žiak vie/dokáže – identifikovať funkcie vybraného umeleckého diela, – vysvetliť pojmy obsah a forma umeleckého diela, – porovnať intenzitu a rôznorodosť estetického zážitku z vnímania rôznych umeleckých diel a artefaktov, – verejne prezentovať verbálnu alebo umeleckú interpretáciu vybraného umeleckého diela alebo artefaktu.	– tvorba, percepcia, recepcia a interpretácia umeleckého diela, – analýza umeleckého diela (základy semiotiky), – znak, symbol, index, ikona, emot. a hodnot. znaky (denotát, konotát...), – koncepcie a aspekty interpretácie umel. diela, – vzťah obsahových a formotvorných zložiek – význam a výraz, – význam umeleckého diela (prirodzený, konvenčný, symbolický, morálny, transcendentný, alegorický), – verbálna interpretácia umeleckého diela, – umelecká interpretácia vybraného diela – parafráza, posun, ozvláštnenie, persifláž
Prevádzka v kultúre – prezentácia umenia	
Žiak vie/dokáže – slovne zhodnotiť zážitok z navštíveného kultúrneho alebo umeleckého podujatia, – objasniť vzťah medzi dielom a cieľovou skupinou, – vytvoriť prezentáciu alebo recenziu na vybrané umelecké dielo.	– kultúrne a umelecké inštitúcie – rozhovory s pracovníkmi, – formy prezentácie umenia (galérie, múzeá, výstavy, veľtrhy, festivaly, aukcie, koncerty, predstavenia a pod.), – reklama a marketing umenia, – prezentácia umenia v rôznych médiách (odborné časopisy, publikácie, show, happening, workshop, diskusia, kampaň), – umelecká kritika, úloha obecenstva, – sociálny aspekt umenia: cieľové skupiny, mecenášstvo a sponzorstvo.
Hodnota umenia a trh s umením	
Žiak vie/dokáže – zdôvodniť svoj názor na hodnotu umeleckého diela,	– hodnota umenia (status, korisť, zberateľstvo, jedinečnosť, kapitalizácia),

– porovnať rozdiely v zhodnocovaní jednotlivých druhov umení, – vyjadriť svoj názor na repatriáciu vybraných umeleckých diel, – na vybranom umeleckom diele alebo artefakte vysvetliť podiel umeleckého trhu na jeho úspechu, respektíve neúspechu, – porovnať spôsob ekonomického zhodnotenia a kultúrneho významu diel masovej produkcie a experimentálneho umenia.	– vplyv technológií na funkciu a hodnotu umeleckého diela (hodnota a funkcia originálu, reprodukcia, kópia, falzifikát, plagiát), – ukážky – katalógy výstav, sprievodné materiály k festivalom, akciám, koncertom, kultúrnym podujatiam, informácie na internete, sociálnych sieťach, – trh s umením (história a súčasnosť), aukcie, – návštevy rôznych kultúrnych a umeleckých podujatí (výstava, koncert, show, festival, klubová akcia, film o filme, workshop, diskusia, happening).
Poznávanie umenia	
Žiak vie/dokáže – na príklade poukázať na paralely umenia a iných oblastí kultúrnej tvorby spoločnosti, – priradiť konkrétny umelecký druh ku slohovému obdobiu, smeru a štýlu, – pomenovať historické slohy umenia v ich časovej následnosti, – formou portfólia dokumentovať vo vybraných umeleckých médiách rôzne druhy umenia.	– umelecké dielo (v rôznych druhoch umenia), – umelecké slohy, smery a štýly, – umenie ako mágia, predmet kultu, poznania, zábavy, – irónia, komika, hra, vážnosť v umení, – umelecké stratégie na princípe privlastnenia – apropriácia (citácia, parafráza, intervencia, transformácia), – umenie a veda (prírodné, spoločenské, humanitné), – umenie pre umenie (l`art pour l`art), – umenie a jeho mimoumelecké funkcie (spoločenské, morálne...).

Názov predmetu	**TVORBA A PREZENTÁCIA PROJEKTU**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
0	**1**	-	-	-	-	1	33	-	-	**1**	**33**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** **-** použité disponibilné hodiny

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet Tvorba a prezentácia projektu je svojou podstatou zameraný na získanie a rozvoj nasledujúcich kľúčových kompetencií:

a) používať kognitívne operácie, formulovať svoj názor a argumentovať
b) kriticky a tvorivo myslieť, formulovať a riešiť problémy,
c) vyhľadávať, sprostredkovať tvoriť, prijať a spracovať informácie,
d) verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city,
e) tolerovať odlišnosti jednotlivcov a skupín,
f) vytvárať vlastný hodnotový systém,
g) vytvárať a reflektovať vlastnú identitu,
h) zdokonaliť informačné zručnosti.

Tieto kľúčové kompetencie si žiaci osvoja počas aktívnej práce pri napĺňaní nasledujúceho vzdelávacieho cyklu:

1. **Odborný text a jeho osobitosti**
2. **Vyhľadávanie, triedenie, spracovanie informácií**
3. **Tvorba odborného textu**
4. **Citovanie**
5. **Metódy výskumu a ich aplikácia**
6. **Prezentácia odborného textu**

Počas vzdelávania v predmete Tvorba a prezentácia projektu (ďalej len TPP) sa študenti naučia a na vyšších kognitívnych úrovniach myslenia zvládnu vyhľadávanie, triedenie a kritické prehodnocovanie informácií z rôznych zdrojov, na základe ktorých budú schopní vytvoriť kvalitný odborný text. V rámci tvorby odborného textu projektu študenti včlenia do hodnotového systému svojej osobnosti fenomén originality, úctu k textu iného autora, priznanie duševného vlastníctva, ktoré tvorivo využijú pri svojom vlastnom výskume a písaní odborného textu.

Vďaka rôznym štatistickým a výskumným metódam, vďaka rôznym formám výstupov v praktickej časti žiaci vytvoria kvalitný odborný text – projekt. Súčasťou projektu bude teoretická a praktická časť. V praktickej časti sa žiaci budú orientovať na originálnu a tvorivú prácu súvisiacu s témou a cieľmi projektu, ktorej výsledkom bude vlastný prínos študenta – autora ku konkrétnej téme.

V záverečnej fáze vzdelávania v predmete TPP si študenti v reálnych situáciách osvoja základné princípy prezentácie svojho projektu, súvisiace s vyjadrením a formuláciou svojho názoru, odborným argumentovaním a rešpektovaním názorov a odlišností jednotlivcov a skupín.

Neoddeliteľnou súčasťou predmetu TPP, zvlášť druhého polroku školského roka, sa stane kooperácia učiteľ – študent – konzultant. Učiteľ predmetu TPP vytvorí vedomostnú bázu tvorby odborného textu a jeho prezentácie. Konzultant vedie svojho študenta(študenta, ktorý si pri ňom vybral tému práce) zodpovedne. Povinnosť konzultanta po výbere témy študentom spočíva v intenzívnej, pravidelnej a profesionálnej konzultačnej práci v konkrétnej odbornej problematike. Práca konzultanta – odborného garanta projektu sa hodnotením premieta v 2. polroku šk. roka podľa vzorca týchto osnov v časti Hodnotenie.

Konzultant komunikuje so študentom štruktúru práce, metódy výskumu a požadované výstupy v praktickej časti projektu.

Konzultant je v 1. polroku povinný:

a) vysvetliť študentovi štruktúru práce,
b) určiť spôsob citovania pôvodných zdrojov,
c) konzultovať so študentom proces tvorby projektu.

Konzultant je v 2. polroku povinný:

a) konzultovať so študentom proces tvorby projektu.
b) stanoviť metódy výskumu, metódy práce,
c) konkretizovať individuálny prínos študenta,
d) určiť obsah a štruktúru prezentácie projektu
e) pripraviť študenta na prezentáciu svojho projektu.

2. CIELE PREDMETU

Žiaci vie/dokáže:

- zostavovať písomnosti osobnej agendy, poznať a aplikovať ich formálnu úpravu, spracovať ich v elektronickej podobe,
- vyhľadávať problémy, identifikovať a opísať ich podstatu,
- klásť otázky, formulovať a overovať hypotézy,
- plánovať a realizovať postupnosť krokov potrebných na dosiahnutie cieľa, spracovať algoritmus riešenia problému,
- navrhovať riešenia a na základe stanovených kritérií vedieť posúdiť rôzne riešenia a ich kvalitu,
- získavať, selektovať a spracúvať informácie adekvátne riešenému problému,
- naučiť sa organizovať vlastnú prácu,
- rozvíjať spôsobilosť riadiť sám seba, spolupracovať v tíme i riadiť prácu v tíme,
- získať základné spôsobilosti pre plánovanie a realizáciu jednoduchého výskumu,
- na základe získaných informácií a údajov formulovať jednoduché závery,
- vytvoriť plán prezentácie a využívať rôzne typy prezentácií,
- kultivovane prezentovať výsledky projektu písomnou alebo ústnou formou,
- tvoriť prezentácie pomocou IKT, zvládnuť ich formálnu úpravu,
- adekvátne komunikovať, vyjadrovať svoje myšlienky, reagovať na otázky, argumentovať,
- obhájiť svoje tézy, myšlienky a názory, prijať kompromis alebo stanovisko inej strany,
- chápať a rešpektovať hodnoty duševného vlastníctva.

3. VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Na utváranie a rozvíjanie kľúčových kompetencií používame nasledujúce výchovné a vzdelávacie stratégie:

- **Konštruktivistický prístup k výučbe:** Učiteľ vedie poznávanie žiaka ako postupný proces charakterizovaný predovšetkým vlastnou aktivitou žiaka. Učiteľ je v úlohe pomocníka pri žiakovom učení sa. Tieto prístupy pracujú so skúsenosťami žiaka a smerujú k vyššej úrovni poznávania, rozvíjania vyšších foriem myslenia. Ich súčasťou je metakognitívne učenie sa, keď si žiak uvedomuje, ako sa učil, čo mu pomáhalo v učení sa.
- **Výučba riešením problémov:** Učiteľ nesprostredkúva žiakom poznatky v hotovej podobe, ale stavia pred nich úlohy, ktoré obsahujú neznáme poznatky a spôsoby činnosti, motivuje ich, usmerňuje hľadanie spôsobov a prostriedkov riešenia úloh, pri ktorých hľadaní si žiaci osvojujú nové vedomosti a zručnosti a súčasne rozvíjajú vlastné schopnosti.
- **Využívanie IKT:** Metódy práce - názorná demonštrácia učiteľa, fixačná - samostatná práca žiakov s internetom, programami a pracovným listom, hľadanie informácií na internete, práca s e-learningovým portálom. Formy práce - frontálna, práca vo dvojici, individuálna práca.
- **Skupinové učenie sa:** Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov.
- **Samostatné štúdium:** Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvárať mu podmienky pre čítanie s porozumením.
- **Samostatné vystúpenia žiaka:** Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa.

- **Cvičenia a didaktické hry:** Učiteľ zaraďuje do výučby hry a cvičenia, v ktorých žiak preberá na seba rôzne roly, rozvíja rôzne svoje schopnosti, rieši problémy.
- **Sebahodnotenie žiakov:** Pri hodnotení práce žiaka učiteľ využíva jeho portfólio, vlastný plán, vlastné hodnotenie práce, osobné rozhovory. Dôsledne dbá na stanovovanie primeraných požiadaviek pre žiaka, aby si žiak mohol rozvíjať pozitívnu predstavu o sebe.
- **Projektová výučba:** Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (ročníkové, seminárne), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným.
- **Reprezentácia školy žiakmi:** Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu v olympiáde, stredoškolskej odbornej činnosti a iných súťažiach.
- **Stratégia učenia a myslenia EUR:** Proces, pri ktorom učiteľ pomáha žiakom porozumieť učivu s výkladovým textom, ktorý pozostáva z nasledovných krokov: E- evokácia, U- uvedomenie, R- reflexia.

4. UČEBNÉ ZDROJE

- ✓ Cuddy, A.: Umenie vystupovať. Bratislava: Fortuna Libri 2016. 352 s. ISBN: 9788081425448
- ✓ Hincová,K.-Húsková,A.:Slovenský jazyk pre 1.-4.ročník SŠ. Bratislava:SPN 2007
- ✓ Katuščák, D.: Ako písať záverečné a kvalifikačné práce. Bratislava: Enigma 2007. 162 s. ISBN: 8089132454
- ✓ Ološtiak, M.: Slovenský jazyk. Bratislava: Fragment 2007
- ✓ Mistrík, J.: Efektívne čítanie. Bratislava: VEDA 1996. 114 s.. ISBN: 8022404543
- ✓ Mistrík, J.: Jazyk a reč. Bratislava: SPN - Mladé letá, 1999. 429 s. ISBN: 8006009244
- ✓ Špaček, L.: Etiketa do kapsy. Bratislava: Ladislav Špaček 2016. 192 s. ISBN: 9788026093923
- ✓ Šanderová, J.: Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Bratislava: SLON 2007. 209 s. ISBN: 8086429407

5. KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, aktuálnym metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Hodnotenie tohto predmetu má v prvom rade funkciu pozitívne motivovať žiaka, usmerniť jeho osobnostný vývoj a rozvinúť v ňom kultúrne potreby. Tu musí učiteľ brať ohľad na schopnosti, nadanie, ambície, vkus a predchádzajúce výkony žiaka. Hodnotenie je aj porovnaním v rámci skupiny žiakov (triedy). Toto porovnanie má mať najmä výchovný charakter. Pri zohľadnení osobitosti každého žiaka poskytuje triede aj žiakovi obraz o pestrosti prístupov, o rôznych formách pochopenia problematiky v triede i o rozvrstvení škály postojov, názorov a aktivity medzi jednotlivými žiakmi. Nehodnotíme teda len výsledok činnosti (vytvorený artefakt, interpretáciu, zážitok), ale celý proces a prístup žiaka k nemu.

Hodnotenie predmetu:

1. **polrok: hodnotí učiteľ**, ktorý vyučuje daný predmet.
2. **polrok:** výsledná známka je výsledkom **pomeru známky učiteľa**, ktorý predmet učí **a konzultanta**, u ktorého žiak uplatňuje svoju projektovú tému, odborný text a následnú obhajobu projektu. Výsledná známka za 2. polrok sa bude vypočítavať podľa nasledujúceho vzorca, v ktorom je **X** známkou učiteľa daného predmetu a **Y** známka konzultanta:

   Známka = (X + 3*Y)/4

6. OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
TVORBA A PREZENTÁCIA PROJEKTU	**tretí**	**1 hodina týždenne, 33 hodín za rok**

ODBORNÝ TEXT

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže – vymenovať jednotlivé pojmy a aplikuje ich v praxi, – vysvetliť ako vplývajú objektívne a subjektívne štýlotvorné činitele na tvorbu odborného textu, – rozlišovať žánre a formy odborného textu (odborný , umelecký...), – zvoliť vhodný typ žánra v konkrétnej jazykovej situácii, – navrhnúť osnovu odborného textu na stanovenú tému, – argumentovať zvolený model štruktúry odborného textu, – vytvoriť vlastnú pojmovú mapu tvorby odborného textu.	– Text, kontext, kontext, situácia, – Objektívne a subjektívne štýlotvorné činitele, – Text a jeho podoby (odborný, umelecký...), – Žánre a žánrové formy odborného textu, – Odborný opis, výklad, úvaha, esej, – Štruktúra odborného textu (teoretická a praktická...), – Pojmová mapa odborného textu.

TVORBA ODBORNÉHO TEXTU

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže – charakterizovať rozličné zdroje informácií, – vyhľadať vhodnú informáciu k tvorbe odborného textu z rôznych zdrojov, – diferencovať informácie podľa témy odborného textu, – obhájiť výber vhodných informácií z rôznych zdrojov, – sformulovať postup, algoritmus tvorby odborného textu, – navrhnúť tému odborného textu s rôznym typom skúmania, – posúdiť vhodnosť témy a jazykových prostriedkov pre konkrétneho čitateľa.	– Zdroje informácií, – Vyhľadávanie informácií, – Triedenie informácií, – Kľúčové informácie, – Kritické prehodnocovanie informácií, – Zásady tvorby odborného textu, – Voľba témy, – Téma – autor – poslucháč (čitateľ), – Simulácia reálnych situácií v tvorbe textu.

VÝSKUM A ŠTATISTICKÉ SPRACOVANIE INFORMÁCIÍ

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže – poznať metódy štatistického výskumu, – aplikovať vhodné metódy výskumu vzhľadom na cieľ a zámer, – rozlišovať jednotlivé metódy výskumu vzhľadom na cieľ a zámer, – zhodnotiť vhodné metódy výskumu pre konkrétny výskum, – aplikovať vhodnú metódu vzhľadom na tému odbornej práce, – vytvoriť súvislý a nesúvislý text podľa zadania, – vytvoriť graf z vopred zadaných informácií, – zvoliť správny typ grafu pre konkrétnu výskumnú situáciu, – analyzovať výskumnú tému v reálnych podmienkach, – zhromaždiť a usporiadať výskumné údaje získané v teréne, – vyhodnotiť údaje prostredníctvom štatistických metód a foriem.	– Metódy výskumu a uber výskumných dát: ✓ Dotazník, anketa, riadený rozhovor, sociometria, ✓ Testovanie, ✓ Experiment, štúdium prípadov, štúdium histor. prameňov. – Formy štatistického spracovania výskumných dát: ✓ Súvislý text: komentár, popis, výklad, ✓ Nesúvislý text: ❖ Tabuľka, schéma, diagram, ❖ Graf, časová os, pojmová mapa, ❖ SWOT – analýza, reklamný materiál, plán exkurzie. – Graf – druhy grafov a ich aplikácia v praxi, – Práca v teréne a spracovanie terénneho výskumu.

PRAKTICKÁ ČASŤ ODBORNÉHO TEXTU

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže – vysvetliť dôležitosť teoretickej a praktickej časti v konkrétnom odbornom texte, – sformulovať prínos praktickej časti odborného textu, – vybrať vhodný typ výstupu ku konkrétnej téme odborného textu, – poznať rôzne typy spracovania výstupov.	– Teoretická a praktická časť odborného textu (vzťah), – Individuálny prínos autora odborného textu, – Druhy výstupov v rámci individuálneho prínosu autora: ✓ Štatistické vyhodnotenie dát, ✓ Riadený rozhovor, slovník, učebný text, ✓ Cvičenia, testy, učebná pomôcka, nákres objektu, ✓ Časová os, mapa, ✓ Ponuka činností (exkurzia, bedeker, sprievodca...), ✓ Virtuálny sprievodca, elektronický informačný web. – Práca umeleckého typu.

CITOVANIE – DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže – charakterizovať základné pojmy ako tvorivosť, duševné vlastníctvo, originalita , krádež, plagiátorstvo..., – vysvetliť pojmy: citácia, parafráza, citát, duševné vlastníctvo, – rozoznať základné druhy citácii (citát, citácia a parafráza), – aplikovať konkrétny druh citácie v jazykovej praxi, – spracovať informácie o citovanom zdroji do podoby bibliografického záznamu, – vytvoriť vlastný rešerš k zadanej téme.	– Duševné vlastníctvo, – Citát, citácia, parafráza, – Druhy citácie, – Bibliografický záznam (kniha, zborník, časopis, noviny, internetová stránka, DVD-ROM, – ISBN, ISSN, ISMN a informačné zdroje, – Bibliografia, rešerš.

PREZENTÁCIA PROJEKTU

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže – poznať rôzne formy prezentovania, – navrhnúť štruktúru prezentácie k odbornému textu, – vybrať text a obrazový materiál do prezentácie, – posúdiť vhodnosť použitia ďalších multimediálnych prvkov, – správať sa kultivovane, primerane okolnostiam a situáciám, – formulovať a vyjadrovať svoje myšlienky súvisle a kultivovane, – vedieť prijímať spätnú väzbu, – argumentovať a reagovať na pripomienky oponentov, – poznať základy etikety spoločenského styku.	– Prezentácia – rôzne formy, – Štruktúra prezentácia, – Textová a obrazová zložka prezentácie, – Multimediálna zložka prezentácie, – Zásady prezentovania odborného textu, – Predstavenie seba a práce, – Verbálna a nonverbálna komunikácia, – Argumentácia, – Etiketa obhajoby práce (oblečenie, postoj, nasadenie hlasu, očný kontakt...).

SPÄTNÁ VÄZBA

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže – byť si vedomí svojich silných a slabých stránok, – vyjadriť názor formou spätnej väzby, – kriticky hodnotiť svoj pokrok, využívať sebakontrolu a sebahodnotenie.	– Prínos predmetu v rozvoji osobnosti žiaka, – Dotazník o priebehu a výsledkoch projektu, – Štatistické spracovanie a prezentácia výsledkov, – Zhodnotenie prínosov a negatív.

Názov predmetu	**SEMINÁR ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
0	**2**	-	-	-	-	-	-	2	60	**2**	**60**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** **-** použité disponibilné hodiny

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet seminár zo slovenského jazyka a literatúry je zameraný predovšetkým na prehĺbenie, analýzu a syntézu poznatkov a zručností žiakov vo všetkých zložkách predmetu slovenský jazyk a literatúra – gramatická, slohová aj literárna zložka. Dôraz sa kladie na praktické činnosti žiaka a simuláciu situácií, s ktorými sa žiak určite stretne na maturitnej skúške – EČ, PFIČ a ÚFIČ MS.

2. CIELE PREDMETU

Cieľom predmetu je komplexne rozvíjať žiakovu osobnosť. Proces vzdelania smeruje k tomu, aby žiaci:

- upevnili a prehĺbili svoje vedomosti a zručnosti zo slovenského jazyka a literatúry,
- pripravili sa na EČ MS, PFIČ MS a ÚFIČ MS, získali skúsenosť s metódami, formami a organizáciou maturitnej skúšky,
- prehĺbili svoje poznatky z gramatickej, slohovej a literárnej časti slovenského jazyka a literatúry,
- používali odbornú jazykovú terminológiu a vhodné jazykové prostriedky (zvukové, verbálne, neverbálne, rečová etika),
- pracovali s Pravidlami slovenského pravopisu a inými jazykovými príručkami,
- chápali literárne dielo ako špecifickú výpoveď o skutočnosti a o vzťahu človeka k nej,
- vyjadrili vlastný čitateľský zážitok a zdôvodnili ho,
- spoznali myšlienkové a literárne smery, hnutia, významné osobnosti z diela, ktoré spoluvytvárajú duchovnú klímu našej súčasnosti,
- poznali špecifické črty a funkcie literárnych diel, orientovali sa v ich základných výrazových prostriedkoch.

Poznávacie kompetencie sú zamerané na:

- pamäťové, klasifikačné a aplikačné zručnosti – schopnosť zapamätať si, osvojiť si podstatu preberaných javov, usporadúvať ich do systému, aplikovať jazykové a literárnovedné vedomosti, dodržiavať pravopisnú normu, orientovať sa v dejinách literatúry,
- analytické a syntetické zručnosti - uskutočniť jazykovú analýzu textu, odlíšiť vecné a umelecké texty,
- tvorivé zručnosti – vytvoriť vlastný text,
- informačné zručnosti – používať jazykové príručky, vyhľadávať a spracúvať informácie,
- komunikačné schopnosti – správne sa vyjadrovať verbálne i neverbálne a verejne prezentovať svoj názor.

Pamäťové, klasifikačné a aplikačné zručnosti

- Usporiadať známe javy do tried a systémov.
- Aplikovať jazykovedné vedomosti na vecné a umelecké texty, pri písomnom prejave aplikovať pravopisnú normu.

Analytické a syntetické zručnosti

- Uskutočniť jazykovú analýzu textu.
- Odlíšiť medzi sebou umelecký a vecný text, texty z hľadiska jazykového štýlu, slohových postupov a žánrov.

Tvorivé zručnosti

- Vytvoriť vlastný text na základe dodržania stanoveného žánru (slohového postupu, jazykového štýlu).
- Ústne prezentovať vlastný text.

Informačné zručnosti

- Používať jazykové slovníky a korigovať podľa nich vlastné texty.
- Vyhľadávať, spracúvať a používať informácie z literárnych prameňov ale aj z prameňov elektronickej povahy.

Komunikačné zručnosti

- Adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu.
- Verejne prezentovať a obhájiť vlastný názor.

3. VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

- **Motivácia:** motivačné rozprávanie, rozhovor, demonštrácia, aktualizácia obsahu, pochvala, povzbudenie, kritika, didaktické hry.
- **Konštruktivistický prístup k výučbe:** učiteľ vedie poznávanie žiaka ako postupný proces charakterizovaný predovšetkým vlastnou aktivitou žiaka. Učiteľ je v úlohe pomocníka. Tieto prístupy pracujú so skúsenosťami žiaka a smerujú k vyššej úrovni poznávania, rozvíjania vyšších foriem myslenia. Ich súčasťou je metakognitívne učenie sa – žiak si uvedomuje, ako sa učil.
- **Výučba riešením problémov:** učiteľ stavia pred žiakov úlohy, ktoré obsahujú neznáme poznatky a spôsoby činnosti, motivuje ich, usmerňuje hľadanie spôsobov a prostriedkov riešenia úloh, pri ktorých hľadaní si žiaci osvojujú nové vedomosti a zručnosti a súčasne rozvíjajú vlastné schopnosti. Podstata metódy spočíva v zadaní problémovej úlohy s cieľom aktívne a samostatne odhaľovať riešiť úlohy.
- **Využívanie IKT:** názorná demonštrácia učiteľa, fixačná - samostatná práca žiakov s internetom, programami a pracovným listom, hľadanie informácií na internete, práca s e-learningovými portálmi. Formy práce - frontálna, práca vo dvojici, skupinová a individuálna práca.
- **Skupinové učenie sa:** úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov.
- **Samostatné štúdium:** učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať učebné texty, vytvára mu podmienky pre čítanie s porozumením.
- **Sebahodnotenie žiakov:** učiteľ využíva žiakovo portfólio, vlastné hodnotenie práce. Dôsledne dbá na stanovovanie primeraných požiadaviek pre žiaka, aby si žiak mohol rozvíjať pozitívnu predstavu o sebe.

4. UČEBNÉ ZDROJE

- Hincová,K.-Húsková,A.:Slovenský jazyk pre 1.-4.ročník SŠ. Bratislava:SPN 2007
- Ološtiak, M.: Slovenský jazyk. Bratislava: Fragment 2007
- DVOŘÁK K.: Čítanka pre 1. - 4 ročník gymnázií a stredných odborných škôl. Harmanec: VKU, akciová spoločnosť 2009
- Záborská, M. – Húsková, A. – Hincová, K.: Cvičebnica Slovenský jazyk pre 1. - 4 ročník stredných škôl.Bratislava: SPN 2009
- Gregorová, I. – Lapitka, M.: Literatúra pre 1. - 4 ročník gzmnázií a stredných odborných škôl. Bratislava: SPN 2009
- ONDREJOVIČ, Slavomír a kol.: Pravidlá slovenského pravopisu
- KAČALA, Ján a kol.: Krátky slovník slovenského jazyka
- RIPKA, Ivor a kol.: Príručka slovenského pravopisu pre školy a prax
- PISÁRČIKOVÁ, Mária a kol.: Malý synonymický slovník

5. KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Cieľom hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov je poskytnúť žiakovi a rodičom spätnú väzbu o zvládnutí problematiky.

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade s týmito dokumentmi: Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), aktuálny metodický pokyn na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl, Školský poriadok SGŽP.

Pravidlá

- Hodnotenie zameriavame a formulujeme pozitívne.
- Žiak sa hodnotí podľa miery splnenia daných kritérií, známka z vyučovacieho predmetu nezahŕňa hodnotenie správania žiaka.
- Vyučujúci klasifikujú iba prebrané a precvičené učivo, žiak má dostatok času na učenie, precvičovanie a upevnenie učiva.
- Podklady pre hodnotenie a klasifikáciu získava vyučujúci hlavne: sledovaním výkonov a pripravenosti žiaka na vyučovanie, rôznymi druhmi písomných prác, analýzou výsledkov rôznych činnosti žiakov.
- Pri klasifikácii používa vyučujúci platnú klasifikačnú stupnicu, výsledky žiakov posudzuje učiteľ objektívne.
- Písomné práce sú žiakom oznámené vopred, aby mali dostatok času na prípravu.

Hodnotíme:

- ***práca v škole***: pripravenosť na vyučovanie, aktívne zapojenie sa do výučby, prezentácia vedomosti, zručnosti a kompetencii.
- ***vzdelávacie výstupy***: podľa kritérií hodnotenia
- ***domácu prípravu***: formálne a podľa kritérií hodnotenia
- ***práce žiakov***: didaktické testy, písomné práce, úlohy, cvičenia, prezentácie, hry, simulácie, činnosti, a pod.

Súčasťou hodnotenia má byť aj sebahodnotenie žiakov, ich schopnosť posúdiť svoju vlastnú prácu, vynaložené úsilie a osobné možnosti.

Predmetom klasifikácie sú výsledky, ktoré žiak dosiahol v súlade s požiadavkami stanovenými v učebných osnovách a vzdelávacích štandardoch v rámci jednotlivých zložiek predmetu: jazyková, slohová a literárna zložka. Hodnotí sa schopnosť získať, upraviť, spracovať, používať a prezentovať vedomosti a zručnosti a návyky v konkrétnych situáciách, obsahová kvalita a jazyková správnosť odpovede, t. j. rozsah slovnej zásoby, gramatická správnosť, štylistická pôsobivosť a stupeň rečovej pohotovosti. V písomnom aj ústnom prejave má žiak preukázať komplexnosť ovládania jazyka, mieru tvorivosti a celkovú vzdelanosť a kultúrnosť v miere vychádzajúcej z učebných osnov a vzdelávacích štandardov.

Metódy hodnotenia: ústne skúšanie, písomné skúšanie, referát, tvorba projektu, sebahodnotenie, hodnotenie kolektívu.
Prostriedky hodnotenia: ústna odpoveď, písomná odpoveď, test, referát, projekt

Klasifikačná stupnica	
Známka	**Percentuálna úspešnosť**
Výborný (1)	100% - 90%
Chválitebný (2)	89% - 75%
Dobrý (3)	74% - 60%
Dostatočný (4)	59% - 45%
Nedostatočný (5)	44% - 0%

1. OBSAH VZDELÁVANIA

Predmet:	Ročník:	Časový rozsah výučby:
SEMINÁR ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA	**štvrtý**	**1 hodina týždenne, 33 hodín za rok**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Štruktúra maturitnej skúšky – EČ MS	
Žiak vie/dokáže: – oboznámiť sa so štruktúrou maturitnej skúšky - EČ, PFIČ a ÚFIČ, – osvojiť si metódy, formy a organizácu maturitnej, – oboznámiť a vysvetliť špecifiká externej časti MS, – analyzovať testy externej časti maturitnej skúšky, – porovnať využitie jazykových javov za jednotlivé jazykové roviny v rámci EČ MS 2008 – súčasnosť, – obhájiť riešenie konkrétnej jazykovej situácie, – oboznámiť a vysvetliť špecifiká písomnej formy MS, – vytvoriť kompozične zrozumiteľný, žánrovo presný a originálny text, – vysvetliť pôsobenie štýlotvorných činiteľov pri tvorbe textu, – písať texty opisného slohového postupu, – napísať (samostatne a tvorivo) umelecký opis, – správne používať funkčné štýly, slohové postupy (charakteristika osoby - priama – nepriama; autocharakteristika, individuálna, skupinová; objektívna a subjektívna; úvahový slohový postup) a slohové útvary/žánre, – osvojiť si pojmy: náučný štýl, výklad, výkladový slohový postup, – vytvoriť kompozične zrozumiteľný text patriaci do náučného štýlu, – vytvoriť diskusný príspevok na konkrétnu tému, – vytvoriť vhodný slohový útvar - slávnostný prejav, – vytvoriť vhodný slohový útvar rozprávacieho slohového postupu.	– Štruktúra maturitnej skúšky – EČ MS, – Rozbor EČ MS (cvičenia – tvorba textu), – Rozbor PFIČ MS, – Beletrizovaný životopis a umelecký opis, – Charakteristika osoby a úvaha, – Diskusný príspevok a výklad, – Slávnostný prejav a rozprávanie.

Zvuková rovina jazyka	
Žiak vie/dokáže: – poznať jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú rovinu jazyka a ich základné jednotky (fonéma, graféma, hláska, písmeno, fonetika, fonológia), – uplatňovať teoretické vedomosti o zvukovej rovine jazyka v písomnom aj ústnom prejave, – poznať diakritické znamienka, – uplatňovať pravidlá písania interpunkčných znamienok, – aplikovať pravidlá znelostnej asimilácie vo vlastnom jazykovom prejave, – získať hlbší vzťah k rodnému jazyku prostredníctvom pochopenia jeho zvukovej roviny a systému zvukových charakteristík.	– Fonetika, fonológia, hláska, fonéma, – Zvuková a grafická stránka jazyka (ortografia), – Systém slovenských hlások, – Diakritické a interpunkčné znamienka, – Spisovná výslovnosť (artikulácia, ortoepia), – Znelostná asimilácia, – Pravopis a výslovnosť predložiek, – Zákon o rytmickom krátení, – Preverovanie vedomostí a zručností, – Prozodické vlastnosti reči.
Významová (lexikálna) rovina jazyka	
Žiak vie/dokáže: – poznať význam slov v súlade s rôznymi kontextami a situáciami, – overiť význam neznámych slov v dostupných informačných zdrojoch, – vyhýbať sa stereotypnému vyjadrovaniu, – cielene rozširovať vlastnú aktívnu SZ, – poznať spôsoby obohacovania SZ: skratky, značky, odvod. aj zložené slová, frazeologizmy, – pracovať so slovníkmi (prekladový, terminologický), – získať záujem o rozvoj jazyka, kultúry a regiónu.	– Slovo, lexéma, slovná zásoba a jej členenie, – Obohacovanie slovnej zásoby, – Lexikálny a gramatický význam slova, – Jednoslovné a viacslovné pomenovania, – Významové vzťahy medzi slovami (opozitá, homonymá, synonymá), – Internacionalizácia slovnej zásoby, – Slovníky.
Morfologická rovina jazyka	
Žiak vie/dokáže: – určiť slovnodruhovú platnosť všetkých slov v texte, – uplatniť gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe textov, – používať na vyjadrenie vyššej miery vlastností či okolností deja, – správne tvary stupňovania prídavných mien a príslovie k, – uplatniť gramatické kategórie slovných druhov.	– Gramatický tvar, morféma, – Slovné druhy, – Gramatické kategórie a štylistika.
Syntaktická (skladobná) rovina jazyka	
Žiak vie/dokáže: – poznať a rozlíšiť vety podľa obsahu/modálnosti, podľa zloženia, – definovať a určiť jednočlennú a dvojčlennú vetu,	– Delenie viet podľa modálnosti, zloženia, členitosti,

– osvojiť si problematiku vetných skladov, – ovládať klasifikáciu hlavných vetných členov, – ovládať klasifikáciu vedľajších vetných členov, – určiť vetné členy, vetné sklady, – plošne zobraziť vetné sklady, – graficky znázorniť vetu a vyznačiť vzťahy medzi vetnými členmi.	– Hlavné a rozvíjacie vetné členy, sklady, – Polovetné konštrukcie, – Jednoduché súvetia priraďovacie, – Jednoduché súvetia podraďovacie, – Písanie čiarky v súvetí, – Zložené súvetie, textová syntax.
Jazyk a reč	
Žiak vie/dokáže: – orientovať sa v histórii spisovného jazyka a v jeho dejinách, – porovnať slovenčinu a češtinu navzájom a vyvodiť závery, – klasifikovať podobnosti a rozdielne znaky oboch slovanských jazykov.	 – Dejiny spisovnej slovenčiny, – Porovnanie slovenčiny a češtiny.
Etapy literárneho vývoja	
– zostaviť hierarchiu hodnôt jednotlivých literárnych období, – orientovať sa v literárnej histórii a dejinách literatúry, – hľadať súvislosti jednotlivých literárnych období, smerov, štýlov, – rozoznávať pojmy starovek, stredovek, novovek, – aktualizovať vedomosti z literárneho vývoja vzhľadom na súčasnosť, – odlíšiť literárne obdobia	– antika, stredovek, – renesancia, baroko, klasicizmus, romantizmus, – realizmus, naturalizmus, – moderna a avantgarda, povojnové obdobie angažovanej tvorby – naturizmus, socialistický realizmus – existencializmus, postmoderna

Názov predmetu	**SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA**
Profilácia	šport
	informatika
	anglický jazyk
	STEAM
Kód a názov odboru	7902 J gymnázium
Platnosť	od 1.9.2020

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)											
Počet hodín za 1. – 4. ročník		**Rozloženie do ročníkov**									
		prvý		**druhý**		**tretí**		**štvrtý**		**Spolu**	
RUP*	**PDH****	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**spolu**	**týžd.**	**za štúdium**
12	**1**	3	99	3	99	4	132	3	90	**13**	**420**

RUP* - rámcový učebný plán**, PDH**** **-** použité disponibilné hodiny

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet slovenský jazyk a literatúra tvoria dve tesne zviazané a obsahovo sa prelínajúce zložky, a to jazyková a literárna. Cieľom oboch zložiek je viesť žiakov k uvedomeniu si jazykovej a kultúrnej pestrosti nielen v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali žiaci dospieť k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí. Základom literárnej zložky je postupné rozvíjanie čitateľských kompetencií od analytického čítania až po schopnosť pracovať s významom literárneho textu na vyššej individuálnej úrovni spracovania (syntetické a hodnotiace čítanie).
Vnútorné delenie predmetu slovenský jazyk a literatúra je v plnej kompetencii učiteľa a príslušnej predmetovej komisie, rovnako ako aj osnovanie učiva počas štúdia.

2. CIELE PREDMETU

Cieľom predmetu slovenský jazyk a literatúra na gymnáziu je komplexne rozvíjať žiakovu osobnosť. Proces vzdelania smeruje k tomu, aby žiaci:

- ✓ rozvíjali komunikatívnu kompetenciu zvyšovaním úrovne ich komunikatívnych schopností v základných a vedľajších formách rečovej činnosti: v počúvaní s porozumením, čítaní, hovorení, písaní, ako aj vo výslovnosti a pravopise,
- ✓ správne zvolili komunikatívnu stratégiu adekvátnu komunikačnému zámeru, podmienkam a normám komunikácie,
- ✓ používali odbornú jazykovú terminológiu,
- ✓ vedeli aktívne počúvať,
- ✓ získali a rozvíjali schopnosť učiť sa učiť.
- ✓ Schopnosť cieľavedomé riadiť vlastný život.
- ✓ používali vhodné jazykové prostriedky (zvukové, verbálne, neverbálne, rečová etika) a primerane reagovali na vopred nenacvičenú situáciu,
- ✓ používali poznatky a zručnosti nadobudnuté pri vyučovaní slovenského jazyka v ostatných učebných predmetoch a naopak,
- ✓ správne používali slohové postupy a jazykové prostriedky oznamovacieho, konverzačného, prakticky odborného a rokovacieho (administratívneho), publicistického a umeleckého štýlu,
- ✓ získali kultivovaný súvislý prejav na pripravenú a nepripravenú tému,
- ✓ vyjadrovali sa spisovne v situáciách, ktoré si to vyžadujú, chápali význam jazykovej kultúry a funkcií spisovného jazyka, uvedomele sa snažili o dokonalejšie zvládnutie spisovného jazyka, o skvalitnenie svojho vyjadrovania a osobného štýlu,
- ✓ dodržiavali pri ústnom a písomnom prejave jazykové normy, výstižné, logické jazykovo správne a bohaté vyjadrovanie,
- ✓ získali schopnosť porozumieť a tvoriť z gramatickej, pravopisnej a štylistickej stránky správne vety, dialógy a súvislé ústne a písomné prejavy,
- ✓ interpretovali hovorené a písané texty, extrahovali a prakticky využívali informácie z prečítaného a vypočutého textu (hlavná téma alebo myšlienka textu, základné a vedľajšie informácie), dokázali text zaradiť do niektorého z funkčných štýlov, orientovali sa v jeho stavbe,
- ✓ spracovali text do podoby výpiskov a dokázali ho primerane,

- ✓ vyjadrovali sa k odbornej problematike s využitím popisných výkladových a úvahových postupov, vyhľadávali informácie všeobecného a odborného charakteru, pracovali s príručkami,
- ✓ zvládli samostatné štúdium z odborných kníh a časopisov a efektívne ich využívali,
- ✓ používali bibliografickú normu pri zázname informácií, uvádzali správne bibliografické údaje,
- ✓ pracovali s Pravidlami slovenského pravopisu a inými jazykovými príručkami,
- ✓ osvojili si základné literárnovedné pojmy a na výbere najvýznamnejších slovenských autorov a literárnych diel sa oboznámili s fungovaním a podstatou umenia a umeleckej literatúry,
- ✓ rozvíjali svoju schopnosť tvorivo interpretovať osvojené myšlienky a vytvárať a obhájiť si vlastné myšlienky,
- ✓ naučili sa správne, výstižne a v prípade potreby aj esteticky účinne vyjadrovať svoje myšlienky, postoje a názory ústnou i písomnou formou, vytvárali predpoklady pre estetické vnímanie skutočnosti,
- ✓ chápali literárne dielo ako špecifickú výpoveď o skutočnosti a o vzťahu človeka k nej, pochopili prínos literatúry a umeleckého zážitku pre život človeka,
- ✓ vyjadrili vlastný čitateľský zážitok a zdôvodnili ho,
- ✓ vytvorili si pozitívny vzťah k literárnemu umeniu, ktorý by bol založený na interpretácii ukážok z umeleckých diel, na osvojení podstatných literárnych faktov, pojmov a poznatkov,
- ✓ spoznali a chápali tie myšlienkové a literárne smery, hnutia, významné osobnosti z diela, ktoré spoluvytvárajú duchovnú klímu našej súčasnosti,
- ✓ pristupovali k literatúre ako k zdroju estetických zážitkov, uplatňovali estetické a ekologické hľadiská pri pretváraní životného prostredia, podieľali sa na ochrane kultúrnych hodnôt,
- ✓ poznali špecifické črty a funkcie literárnych diel, orientovali sa v ich základných výrazových prostriedkoch,
- ✓ vytvárali vlastné malé literárne dielka (napr. báseň, poviedku).

VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Na utváranie a rozvíjanie kľúčových kompetencií používame nasledujúce výchovné a vzdelávacie stratégie:

Motivácia

Vstupná motivácia žiakov - motivačné rozprávanie, motivačný rozhovor, motivačný nadpis, motivačná demonštrácia. Priebežná motivácia žiakov – aktualizácia obsahu, motivačná výzva, pochvala, povzbudenie, kritika, didaktické hry, poznanie výsledkov vlastnej práce.

Konštruktivistický prístup k výučbe:

Učiteľ vedie poznávanie žiaka ako postupný proces charakterizovaný predovšetkým vlastnou aktivitou žiaka. Učiteľ je v úlohe pomocníka pri žiakovom učení sa. Tieto prístupy pracujú so skúsenosťami žiaka a smerujú k vyššej úrovni poznávania, rozvíjania vyšších foriem myslenia. Ich súčasťou je metakognitívne učenie sa, keď si žiak uvedomuje, ako sa učil, čo mu pomáhalo v učení sa a čo sa potrebuje učiť ďalej.

Výučba riešením problémov:

Učiteľ nesprostredkúva žiakom poznatky v hotovej podobe, ale stavia pred nich úlohy, ktoré obsahujú neznáme poznatky a spôsoby činnosti, motivuje ich, usmerňuje hľadanie spôsobov a prostriedkov riešenia úloh, pri ktorých hľadaní si žiaci osvojujú nové vedomosti a zručnosti a súčasne rozvíjajú vlastné schopnosti. Podstata tejto metódy spočíva v zadaní problému alebo problémovej úlohy s cieľom aktívne odhaľovať a riešiť neznáme úlohy samotnými žiakmi.

Využívanie IKT:

Metódy práce - názorná demonštrácia učiteľa, fixačná - samostatná práca žiakov s internetom, programami a pracovným listom, hľadanie informácií na internete, práca s e-learningovým portálom. Formy práce - frontálna, práca vo dvojici, individuálna práca.

Skupinové učenie sa:

Úlohy zadávané žiakom, riešia títo vo dvojiciach i v skupinách. Výsledky dosiahnuté v skupine potom určitý žiak prezentuje ostatným. Žiaci sú vedení k pomoci slabším žiakom, k hodnoteniu vlastných výkonov i výkonov spolužiakov.

Samostatné štúdium:

Učiteľ dáva príležitosť žiakovi preštudovať a interpretovať učebné texty na vyučovacích hodinách, vytvára mu podmienky pre čítanie s porozumením.

Samostatné vystúpenia žiaka:

Učiteľ zapája žiaka do sprístupňovania nového učiva a organizácie vyučovacích hodín prostredníctvom žiackeho referátu, prezentácie, či vlastných úloh pre svojich spolužiakov, prípadne dáva žiakovi možnosť, aby monitoroval, komentoval, hodnotil učenie sa spolužiakov, či svoje vlastné učenie sa.

Cvičenia a didaktické hry:

Učiteľ zaraďuje do výučby hry a cvičenia, v ktorých žiak preberá na seba rôzne roly, rozvíja rôzne svoje schopnosti, rieši problémy.

Sebahodnotenie žiakov:

Pri hodnotení práce žiaka učiteľ využíva jeho portfólio, vlastný plán, vlastné hodnotenie práce, osobné rozhovory. Dôsledne dbá na stanovovanie primeraných požiadaviek pre žiaka, aby si žiak mohol rozvíjať pozitívnu predstavu o sebe.

Projektová výučba:

Učiteľ zadáva žiakom rozsiahlejšie práce (ročníkové, seminárne), žiacke projekty, ktoré títo spracúvajú, výsledky ktorých prezentujú s využitím IKT ostatným.

Reprezentácia školy žiakmi:

Učiteľ poskytuje žiakovi príležitosť reprezentovať školu v olympiáde, stredoškolskej odbornej činnosti a iných súťažiach.

Stratégia učenia a myslenia EUR

Proces, pri ktorom učiteľ pomáha žiakom porozumieť učivu s výkladovým textom, ktorý pozostáva z nasledovných krokov: E- evokácia, U- uvedomenie, R- reflexia.

UČEBNÉ ZDROJE

- ✓ Hincová,K.-Húsková,A.:Slovenský jazyk pre 1.-4.ročník SŠ. Bratislava:SPN 2007
- ✓ Ološtiak, M.: Slovenský jazyk. Bratislava: Fragment 2007
- ✓ DVOŘÁK K.: Čítanka pre 1. Ročník gymnázií a stredných odborných škôl. Harmanec: VKU, akciová spoločnosť 2009
- ✓ DVOŘÁK K.: Čítanka pre 2. Ročník gymnázií a stredných odborných škôl. Harmanec: VKU, akciová spoločnosť 2009
- ✓ Záborská, M. – Húsková, A. – Hincová, K.: Cvičebnica Slovenský jazyk pre 1. ročník stredných škôl.Bratislava: SPN 2009
- ✓ Záborská, M. – Húsková, A. – Hincová, K.: Cvičebnica Slovenský jazyk pre 2. ročník stredných škôl.Bratislava: SPN 2009
- ✓ Gregorová, I. – Lapitka, M.: Literatúra pre 1. Ročník gzmnázií a stredných odborných škôl. Bratislava: SPN 2009
- ✓ Gregorová, I. – Lapitka, M.: Literatúra pre 2. Ročník gzmnázií a stredných odborných škôl. Bratislava: SPN 2009
- ✓ ONDREJOVIČ, Slavomír a kol.: Pravidlá slovenského pravopisu
- ✓ KAČALA, Ján a kol.: Krátky slovník slovenského jazyka
- ✓ RIPKA, Ivor a kol.: Príručka slovenského pravopisu pre školy a prax
- ✓ IVANOVÁ-ŠALINGOVÁ, Mária: Slovník cudzích slov pre školu a prax
- ✓ PISÁRČIKOVÁ, Mária a kol.: Malý synonymický slovník
- ✓ VARSÁNYIOVÁ, Marta: Súbor pravopisných cvičení

KRITÉRIÁ, METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Cieľom hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov v škole je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy, aké sú jeho pokroky.

Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa vykonáva v súlade so zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, aktuálnym metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl a pravidlami na hodnotenie a klasifikáciu prospechu uvedenými v školskom poriadku SGŽP.

Pravidlá

1. Hodnotenie zameriavame a formulujeme pozitívne.
2. Žiak sa hodnotí podľa miery splnenia daných kritérií.
3. Známka z vyučovacieho predmetu nezahŕňa hodnotenie správania žiaka.
4. Vyučujúci klasifikujú iba prebrané a precvičené učivo.
5. Žiak má dostatok času na učenie, precvičovanie a upevnenie učiva.

6. Podklady pre hodnotenie a klasifikáciu získava vyučujúci hlavne: sledovaním výkonov a pripravenosti žiaka na vyučovanie, rôznymi druhmi písomných prác, analýzou výsledkov rôznych činnosti žiakov, konzultáciami s ostatnými vyučujúcimi a podľa potreby s psychologickými a sociálnymi pracovníkmi.
7. Pri klasifikácii používa vyučujúci platnú klasifikačnú stupnicu.
8. Výsledky žiakov posudzuje učiteľ objektívne.
9. Písomné práce sú žiakom oznámené vopred, aby mali dostatok času na prípravu.

Hodnotíme:

- ***práca v škole***: pripravenosť na vyučovanie, aktívne zapojenie sa do výučby, prezentácia vedomosti, zručnosti a kompetencii.
- ***vzdelávacie výstupy***: podľa kritérií hodnotenia
- ***domácu prípravu***: formálne a podľa kritérií hodnotenia
- ***práce žiakov***: didaktické testy, písomné práce, úlohy, eseje, cvičenia, praktické cvičenia, projekty, skupinové projekty, prípadové štúdie, laboratórne cvičenia, prezentácie, súťaže, hry, simulácie a situačné štúdie, výrobky, činnosti, a pod.

Súčasťou hodnotenia má byť aj sebahodnotenie žiakov, ich schopnosť posúdiť svoju vlastnú prácu, vynaložené úsilie, osobné možnosti a rezervy.

Predmetom klasifikácie v predmete slovenský jazyk a literatúra a vyučovací jazyk a literatúra sú výsledky, ktoré žiak dosiahol v súlade s požiadavkami stanovenými v učebných osnovách a vzdelávacích štandardoch v rámci jednotlivých zložiek predmetu: jazyková, slohová a literárna zložka. Hodnotí sa schopnosť získať, upraviť, spracovať, používať a prezentovať vedomosti, zručnosti a návyky v konkrétnych situáciách, obsahová kvalita a jazyková správnosť odpovede, t. j. rozsah slovnej zásoby, gramatická správnosť, štylistická pôsobivosť a stupeň rečovej pohotovosti. V písomnom aj ústnom prejave má žiak preukázať komplexnosť ovládania jazyka, mieru tvorivosti a celkovú vzdelanosť a kultúrnosť v miere vychádzajúcej z učebných osnov a vzdelávacích štandardov.

Metódy a prostriedky hodnotenia:
Metódy hodnotenia: ústne skúšanie, písomné skúšanie, referát, tvorba projektu, sebahodnotenie, hodnotenie kolektívu.

Prostriedky hodnotenia: ústna odpoveď, písomná odpoveď, test, referát, projekt
Hodnotenie písomných prác:

Klasifikačná stupnica		**Hodnotenie - diktáty**		**Hodnotenie - školské písomné práce – slohové práce**			
Známka	**Percentuálna úspešnosť**	**Známka**	**Počet chýb**	**Oblasť hodnotenia**	**Počet bodov**	**Vnútorná forma podrobne:**	
Výborný (1)	100% - 90%	Výborný (1)	0 – 1 ch.	Vonkajšia forma	4 b.	Obsah	4 b.
Chválitebný (2)	89,9% - 80%	Chválitebný (2)	2 – 4 ch.	Vnútorná forma	20 b.	Kompozícia	4 b.
Dobrý (3)	89,94% - 70%	Dobrý (3)	5 – 7 ch.	Celkový dojem	4 b.	Jazyk	4 b.
Dostatočný (4)	69,9% - 60%	Dostatočný (4)	8 – 11 ch.	Spolu	28 b.	Pravopis	4 b.
Nedostatočný (5)	59,9% - 0%	Nedostatočný (5)	12 – viac ch.			Štýl	4 b.

JAZYKOVÁ ZLOŽKA

Jazyková časť predmetu sa zaoberá problematikou jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi. Jazyk je vnímaný ako zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka a v tomto chápaní predstavuje základ celého učebného procesu. Vo vyučovaní jazyka je v popredí analýza a interpretácia textov/prejavov a tvorba vlastných textov/prejavov, ktoré sú adekvátne konkrétnej komunikačnej situácii a zodpovedajú vekovým a vzdelanostným možnostiam žiakov.

Štruktúra dokumentu

Vzdelávací štandard zo slovenského jazyka a literatúry - jazyková zložka - má tabuľkovú formu, ktorá je usporiadaná podľa komunikačných kompetencií a kľúčových kompetencií.

I. Vedieť komunikovať adekvátne komunikačnej situácii:
   1.1 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii - ústne (vhodná forma a obsah).
   1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii - ústne a písomne (vhodná forma a obsah).

1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.
1.4 Vedieť aktívne počúvať.

II. Učenie sa:
2.1 Schopnosť učiť sa učiť.

Komunikačné kompetencie a kľúčové kompetencie členia výkon do uzavretých celkov. Postupnosť rozvíjania uvedených kompetencií rovnako ako aj postupné radenie vzdelávacieho obsahu je v právomoci učiteľa, ktorý môže jednotlivé pojmy a výkony spájať podľa vlastnej potreby do tematických celkov.

Vzdelávací štandard pre jazykovú zložku predmetu sa skladá z obsahového a výkonového štandardu.

Výkonový štandard vymedzuje učebný výkon žiaka a je kritériom na hodnotenie úrovne, ktorú žiak dosiahol na vyučovaní. Tvoria ho textové časti usporiadané do riadkov a stĺpcov v nasledujúcom poradí:

- ✓ riadky: aplikačný kontext, kľúčové kompetencie,
- ✓ stĺpce: kompetencie (komunikačné, kľúčové), optimálny a minimálny výkon.

Aplikačný kontext je vo vzdelávacom štandarde dominantným prvkom. Ide o textovú zložku vzdelávacieho štandardu, ktorú tvoria jednotlivé slohové útvary/žánre, resp. druhy textov stanovené v obsahovom štandarde. V rámci kompetencie čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty predstavuje textová zložka priestor na analýzu, t. j. priestor na vyvodzovanie, utvrdzovanie jednotlivých pojmov a nadobúdanie predmetových kompetencií. Pri kompetenciách vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii - ústne a vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii ústne/písomne žiak deklaruje svoje nadobudnuté vedomosti a kompetencie vo forme tvorby konkrétneho slohového útvaru/žánru. Jednotlivé slohové útvary/žánre tak predstavujú komunikačný priestor, v ktorom žiak aplikuje svoje nadobudnuté vedomosti a kompetencie z jednotlivých jazykových rovín a slohu.

Kľúčové kompetencie majú nadpredmetový charakter. Sú nevyhnutné pre rôzne činnosti súvisiace s učením a rozvíjajú sa na všetkých vyučovacích predmetoch. Komunikačné kompetencie majú činnostný charakter a žiak ich nadobúda zvládnutím výkonového a obsahového štandardu.

Výkon je definovaný dvoma krajnými úrovňami, a to optimálnou (najvyššou - výborný) a minimálnou (najnižšou akceptovateľnou - dostatočný) úrovňou. Inštitucionálne (školskou inšpekciou, národnými testami a pod.) je merateľný na konci štvrtého ročníka gymnázia so štvorročným vzdelávacím programom a na konci štvrtého, resp. piateho ročníka gymnázia s päťročným vzdelávacím programom.

Obsahový štandard predstavuje druhú a neoddeliteľnú súčasť vzdelávacieho štandardu. Tvoria ho základné pojmy z oblasti jazykovedy a teórie komunikácie. Ich rozdelenie do tematických celkov spolu s jednotlivými výkonmi a kompetenciami je v plnej kompetencii učiteľa. Pojmy sú graficky rozdelené do troch kategórií:

- ✓ tučné písmo - pojmy už boli zavedené v základnej škole,

- ✓ normálne písmo - pojmy zavádzané v 1. - 4. ročníku gymnázia so štvorročným vzdelávacím programom.

Kľúčové kompetencie			
Poznávacie (kognitívne) kompetencie	**Komunikačné kompetencie**	**Interpersonálne (sociálne) kompetencie**	**Intrapersonálne (osobnostné) kompetencie**
Kompetencia: používať kognitívne operácie	Kompetencia: tvoriť, prijať a spracovať informácie	Kompetencia: akceptovať skupinové hodnoty	Kompetencia: vytvárať a reflektovať vlastnú identitu
Kompetencia: učiť sa sám aj v skupine	Kompetencia: vyhľadávať a sprostredkovať informácie	Kompetencia: tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín	Kompetencia: vytvárať vlastný hodnotový systém
Kompetencia: kriticky myslieť	Kompetencia: formulovať svoj názor a argumentovať	Kompetencia: spolupracovať s jednotlivcami aj skupinami	Kompetencia: regulovať svoje konanie a chrániť vlastný život
Kompetencia: formulovať a riešiť problémy	Kompetencia: verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city	Kompetencia: vžiť sa do pocitov a konania inej osoby	
Kompetencia: tvorivo myslieť			

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý text

KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín _____

Kompetencie		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny výkon	**Minimálny výkon**
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.1 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii - **ústne** (vhodná forma a obsah).	111 Žiak sa dokáže pohotovo zorientovať v danej komunikačnej situácii a presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo otázkou.	1.1.1 Žiak sa dokáže zorientovať v danej komunikačnej situácii a reagovať na počutý text tak, že poslucháč pochopí obsah jeho výpovede.
		1.1.2 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá spisovnej slovenskej výslovnosti, správne artikuluje, uplatňuje vhodnú intonáciu, v ktorej dodržiava významové a fyziologické pauzy, primerané tempo reči, správne frázovanie výpovede a vhodnú moduláciu hlasu.	1.1.2 Žiak si uvedomuje spisovnosť a nespisovnosť vo svojom prejave a vo verejných prejavoch sa snaží používať spisovnú výslovnosť.
		1.1.3 Žiak dokáže vhodne začať, viesť a ukončiť komunikáciu.	1.1.3 Žiak dokáže začať, viesť a ukončiť komunikáciu.
		1.1.4 Žiak vie charakterizovať jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú a písomnú podobu reči, a ich základné jednotky.	1.1.4 Žiak odlišuje zvukovú a písomnú podobu reči a vie pomenovať jej základné jednotky.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny výkon	**Minimálny výkon**
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii - **ústne a písomne** (vhodná forma a obsah).	1.2.1 Žiak pozná význam slov, ktoré využíva vo svojom jazykovom prejave v súlade s rôznymi kontextami a komunikačnými situáciami, prípadne si vie overiť význam neznámych slov v dostupných informačných zdrojoch.	1.2.1 Žiak vie vyhľadať význam neznámych slov v jazykových slovníkoch.
		1.2.2 Žiak vie vysvetliť sémantické vzťahy medzi slovami, rozlišuje homonymiu a viacvýznamovosť slov a vie ich správne uplatniť pri tvorbe vlastných prejavov.	1.2.2 Žiak vie s pomocou učiteľa vysvetliť sémantické vzťahy medzi slovami, rozlišuje homonymiu a viacvýznamovosť slov.
		1.2.2 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch využíva široký repertoár slovnej zásoby, vyhýba sa stereotypnému vyjadrovaniu, rozlišuje funkčnosť a vhodnosť domácich a cudzích slov.	1.2.2 Žiak používa obmedzený repertoár slovnej zásoby s častým opakovaním slov.
		1.2.3 Žiak vie charakterizovať rozdiel medzi individuálnou slovnou zásobou a slovnou zásobou národného jazyka, cielene si rozširuje vlastnú aktívnu slovnú zásobu z dostupných zdrojov - slovníky, beletria, odborná literatúra, internet ap.	1.2.3 Žiak vie vysvetliť rozdiel v rozsahu vlastnej slovnej zásoby a slovnej zásoby národného jazyka.
		1.2.4 Žiak vie vysvetliť spôsoby obohacovania slovnej zásoby a využíva ich vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.4 Žiak vie vymenovať spôsoby obohacovania slovnej zásoby.
		1.2.5 Žiak vie vysvetliť slovotvorné postupy a využíva ich pri tvorbe vlastných jazykových prejavov.	1.2.5 Žiak vie používať vo svojich jazykových prejavoch odvodené, zložené slová, skratky a značky.
		1.2.6 Žiak odlišuje v písaných i počutých prejavoch spisovné/nespisovné, resp. štylisticky vhodné/nevhodné slová a túto vedomosť vhodne využíva vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.6 Žiak vie odlíšiť v písaných a počutých prejavoch nárečové slová od spisovných a vo verejných jazykových prejavoch sa snaží využívať spisovné slová.
		1.2.7 Žiak vie určiť slovnodruhovú a syntaktickú platnosť všetkých slov v texte.	1.2.7 Žiak vie odlíšiť jednotlivé slovné druhy v texte.

		1.2.8 Žiak vie správne uplatniť gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov.	1.2.8 Žiak vie s malými chybami, napr. tvary vymedzovacích zámen sám - samý, osobných zámen oni - ony, násobných číslovieok päťkrát - päť ráz, uplatniť gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny výkon	**Minimálny výkon**
1 **Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.**	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii - **ústne a písomne** (vhodná forma a obsah).	1.2.9 Žiak vie klasifikovať slovné druhy.	1.2.9 Žiak vie v texte odlíšiť plnovýznamové slovné druhy od neplnovýznamových.
		1.2.10 Žiak vie v texte odlíšiť jednotlivé druhy neplnovýznamových slovies.	1.2.10 Žiak vie v texte odlíšiť plnovýznamové slovesá od neplnovýznamových.
		1 2 1 1 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch používa na vyjadrenie vyššej miery vlastností či okolností deja správne tvary stupňovania prídavných mien a prísloviek.	1.2.11 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch používa na vyjadrenie vyššej miery vlastností či okolností deja stupňovanie prídavných mien a prísloviek, pričom sa občas nevyhne zle vytvoreným tvarom, resp. pravopisne nesprávnym tvarom typu: väčší, nišší, uššie.
		1.2.12 Žiak vie pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch dodržať pravidlá a požiadavky syntaxe.	1.2.12 Žiak vie pri tvorbe syntakticky jednoduchých viet dodržať pravidlá a požiadavky syntaxe.
		1.2.13 Žiak vie zdôvodniť vzťah medzi členmi skladov vo vete na základe ich funkcie.	1.2.13 Žiak vie vysvetliť funkciu prísudku, podmetu, predmetu, príslovkového určenia a prívlastku vo vete.
		1.2.14 Žiak vie transformovať jednoduché vety na polovetné konštrukcie a súvetia a naopak. Funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.14 Žiak odlišuje jednoduchú vetu od súvetia a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. Podľa vzoru dokáže transformovať jednoduché vety na súvetia a naopak.
		1.2.15 Žiak vie v texte nájsť odchýlky od vetnej stavby (elipsu, vsuvku a apoziopézu) a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.15 Žiak vie v texte nájsť odchýlku od vetnej stavby - vsuvku.

		1.2.16 Žiak dodržiava interpunkciu v jednoduchej vete, v jednoduchom súvetí a v zloženom súvetí.	1.2.16 Žiak s malými chybami, napr. čiarka pred zlučovacími spojkami či, alebo, dodržiava interpunkciu v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny výkon	**Minimálny výkon**
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii - **ústne a písomne** (vhodná forma a obsah).	1.2.17 Žiak vie určiť druh jednoduchého súvetia - priraďovacie a podraďovacie. Vie určiť druh priraďovacieho súvetia a druh vedľajšej vety v podraďovacom súvetí.	1.2.17 Žiak vie v texte odlíšiť priraďovacie súvetie od podraďovacieho.
		1.2.18 Žiak vie vytvoriť štruktúrovaný a kompozične zrozumiteľný text, v ktorom uplatní logické, časové a príčinno-následné súvislosti textu a požiadavky slovosledu v slovenčine.	1.2.18 Žiak vie vytvoriť názov textu, rozčleniť text na odseky a na úvod, jadro a záver. Pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch sa dopúšťa chýb v logickej nadväznosti viet.
		1.2.19 Žiak vie v cudzom texte vyhľadať a vo vlastnom jazykovom prejave uplatniť obsahové, jazykové i mimojazykové konektory, ktoré zabezpečujú súdržnosť textu.	1.2.19 Žiak vie v cudzom texte vyhľadať a vo vlastnom jazykovom prejave uplatniť obsahové a niektoré jazykové i mimojazykové konektory, ktoré zabezpečujú súdržnosť textu.
		1.2.20 Žiak vie v cudzích jazykových prejavoch nájsť chyby v logickom poradí viet a vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava logické poradie viet v súvetiach, pričom rešpektuje významový činiteľ výstavby výpovede.	1.2.20 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava logické poradie viet v súvetiach, pričom rešpektuje významový činiteľ výstavby výpovede.
		1.2.21 Žiak vie vysvetliť pôsobenie jednotlivých štýlotvorných činiteľov pri tvorbe jazykových prejavov a zohľadňuje ich vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.21 Žiak vie vymenovať základné štýlotvorné činitele. Pri tvorbe vlastných jazykových prejavov dodržiava predovšetkým tému, pričom zohľadňuje funkciu prejavov.

		1.2.22 Žiak si vie na základe komunikačnej situácie správne stanoviť vhodný slohový útvar a zodpovedajúci jazykový štýl a na ich základe samostatne vytvoriť požadovaný text.	1.2.22 Žiak na základe posúdenia komunikačnej situácie vie stanoviť vhodný slohový útvar administratívneho štýlu a s malými formálnymi chybami, napr. chybné grafické rozmiestnenie textu, prehodenie záväzných informácií v texte ap., dokáže podľa vzoru vytvoriť - žiadosť, zápisnicu, splnomocnenie a informačný leták. Dokáže vyplniť dotazník, objednávku a potvrdenie. Dokáže odlíšiť administratívny životopis od beletrizovaného a s pomocou učiteľa dokáže oba typy vytvoriť. Vie odlíšiť (vlastný) výkladový slohový postup od úvahového slohového postupu. Dokáže odlíšiť priamu a nepriamu charakteristiku.
APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny výkon	**Minimálny výkon**
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii - **ústne a písomne** (vhodná forma a obsah).	1.2.23 Žiak vie prispôsobiť svoj prejav komunikačnej situácii - stratégiu, charakter a tón komunikácie.	1.2.23 Žiak na základe komunikačnej situácie vie použiť vhodnú slovnú zásobu.
		1 2 2 4 Žiak dokáže upraviť poradie viet v texte podľa ich vecného významu a kontextu celého textu.	1.2.24 Žiak s pomocou učiteľa dokáže pochopiť chyby v poradí viet vo vlastnom texte a následne ich dokáže opraviť.
		1 2 2 5 Žiak ovláda a vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava aktuálnu jazykovú normu a zároveň je schopný zvoliť vhodné štylistické prostriedky v každej komunikačnej situácii aj vtedy, ak by tým porušil jazykovú normu.	1.2.25 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava jazykovú normu, nedokáže sa však vyhnúť chybám (najmä pravopisným: písanie i/y; používanie interpunkčných znamienok; písanie veľkých začiatočných písmen). Dokáže v danej komunikačnej situácii posúdiť štylistickú vhodnosť použitých výrazových prostriedkov v prejavoch iných ľudí, no vo vlastných jazykových prejavoch sa dopúšťa prehreškov voči štylistickej vhodnosti, predovšetkým neadekvátnym používaním hovorových a slangových slov vo verejných prejavoch.
		1 2 2 6 Žiak dokáže vysvetliť pojem hybridizácia jazykových štýlov, slohových postupov a slohových útvarov a vo vlastných jazykových prejavoch vie odôvodniť využitie výrazových prostriedkov hybridizácie.	1.2.26 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch využíva výrazové prostriedky hybridizácie jazykových štýlov, slohových postupov a slohových útvarov, často však v rozpore s komunikačným cieľom.

		1.2.27 Žiak pri tvorbe vlastného jazykového prejavu dodržiava, resp. prispôsobuje si jednotlivé fázy tvorby prejavu s dôrazom na jeho vhodnú ústnu alebo písomnú prezentáciu.	1.2.27 Žiak pri tvorbe vlastného jazykového prejavu využíva len niektoré fázy tvorby jazykového prejavu, nevenuje dostatočnú pozornosť pravopisným, kompozičným a štylistickým chybám, resp. dokáže ich opraviť len s pomocou učiteľa.
		1.2.28 Žiak pri ústnej prezentácii jazykového prejavu aktívne využíva vhodné mimojazykové prostriedky, ktorými umocňuje jeho celkové vyznenie.	1.2.28 Žiak pri ústnej prezentácii vlastného jazykového prejavu aktívne využíva mimojazykové prostriedky, ich výber a použitie však nie sú vždy funkčné.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny výkon	**Minimálny výkon**
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii **- ústne a písomne** (vhodná forma a obsah).	1.2.29 Žiak ovláda a vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava spoločenské zásady jazykovej komunikácie.	1.2.29 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava spoločenské zásady jazykovej komunikácie, nevyhne sa však ich častému porušovaniu.
		1.2.30 Žiak sa vo svojej jazykovej praxi vedome vyhýba devalvujúcej komunikácii.	1.2.30 Žiak pozná znaky devalvujúcej komunikácie, no niekedy sa im nedokáže vyhnúť vo vlastných jazykových prejavoch.
		1.2.31 Žiak sa dokáže rozhodnúť pre vhodný slohový útvar/žáner v súlade s cieľom komunikácie.	1.2.31 Žiak si po pripomenutí znakov jednotlivých slohových útvarov/žánrov dokáže vybrať vhodný slohový útvar/žáner v súlade s cieľmi komunikácie.
		1.2.32 Žiak vie samostatne transformovať text z jedného žánru do druhého.	1.2.32 Žiak po pripomenutí znakov jednotlivých žánrov vie transformovať jednoduchý text z jedného žánru do druhého.
		1.2.33 Žiak vie vysvetliť rozdiely medzi rôznymi spôsobmi šírenia informácií (propagácia a agitácia). Vie identifikovať dezinformácie v jazykových prejavoch. Dokáže vyjadriť svoj názor na ne.	1.2.33 Žiak pozná základné rozdiely medzi rôznymi spôsobmi šírenia informácií (propagácia a agitácia). Vie vysvetliť, čo je dezinformácia.

		1.2.34 Žiak pomocou analýzy textov dokáže nájsť ich spoločné a rozdielne znaky, ktoré využíva pri interpretácii.	1.2.34 Žiak intuitívne dokáže nájsť niektoré spoločné a rozdielne znaky textov.
		1.2.35 Žiak vie vysvetliť typické znaky príležitostných, náučných a agitačných prejavov a dokáže tieto žánre samostatne vytvoriť.	1.2.35 Žiak pozná členenie prejavov na príležitostné, náučné a agitačné prejavy; má však problém odlíšiť konkrétne žánre v rámci daných typov prejavov. Pri tvorbe textu nedodržiava znaky daného žánru (lexika, štylizácia, kompozícia).
		1.2.36 Žiak vie vysvetliť rozdiel medzi národným, cieľovým, cudzím, úradným, štátnym jazykom a jazykmi národnostných menšín a dokáže vysvetliť ich základné funkcie.	1.2.36 Žiak vie vysvetliť rozdiel medzi národným jazykom a jazykmi národnostných menšín.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny výkon	**Minimálny výkon**
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii - **ústne a písomne** (vhodná forma a obsah).	1.2.37 Žiak pozná a pri tvorbe vlastných jazykových prejavov aktívne využíva platné jazykové kodifikačné príručky.	1.2.37 Žiak pri tvorbe vlastného jazykového prejavu dokáže len na veľmi nízkej úrovni zakomponovať získané informácie z platných jazykových kodifikačných príručiek.
		1.2.38 Žiak dodržiava v komunikačných situáciách spoločenské zásady rétoriky.	1.2.38 Žiak pozná spoločenské zásady rétoriky, ale len zriedka ich dokáže dodržiavať vo vlastnej komunikácii.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; akceptovať skupinové hodnoty; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať a reflektovať vlastnú identitu; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Kompetencie		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny výkon	**Minimálny výkon**
1 **Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.**	1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.	131 Žiak vie výrazne čítať umelecký text.	1.3.1 Žiak po príprave dokáže plynulo prečítať vecný a umelecký text.
		1.3.2 Žiak vie rozlíšiť a charakterizovať umelecký a vecný text po obsahovej i formálnej stránke.	1.3.2 Žiak vie na základe funkcie rozlíšiť vecný a umelecký text.
		1.3.3 Žiak vie v texte analyzovať využité výrazové prostriedky z hľadiska autorovho zámeru a funkcie textu.	1.3.3 Žiak vie v známom texte identifikovať niektoré výrazové prostriedky, ktoré určujú text buď ako vecný alebo ako umelecký.
		1.3.4 Žiak dokáže identifikovať kľúčové slová textu.	1.3.4 Žiak s pomocou učiteľa dokáže vybrať kľúčové slová textu.
		1.3.5 Žiak vie v texte odlíšiť hlavné myšlienky od vedľajších, podstatné informácie od nepodstatných.	1.3.5 Žiak vie rozlíšiť v známom texte hlavné myšlienky od vedľajších.
		1.3.6 Žiak dokáže sformulovať hlavnú myšlienku textu.	1.3.6 Žiak dokáže s pomocou učiteľa sformulovať hlavnú myšlienku známeho textu.

		1.3.7 Žiak dokáže analyzovať text - vytvoriť z neho konspekt, osnovu, tézy.	1.3.7 Žiak dokáže analyzovať text - vytvoriť z neho konspekt.
		1.3.8 Žiak dokáže posúdiť vierohodnosť/spoľahlivosť/relevantnosť informačných zdrojov, na základe ktorých bol text vytvorený.	1.3.8 Žiak vie určiť informačné zdroje, na základe ktorých bol text vytvorený.
		1.3.9 Žiak dokáže zhodnotiť text z hľadiska jazykovej kultúry.	1.3.9 Žiak dokáže posúdiť spisovnosť jazykových prostriedkov v texte a overiť si svoje tvrdenie v jazykových príručkách.
		1.3.10 Žiak na základe analýzy vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu a dokáže ho obhájiť.	1.3.10 Žiak vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; akceptovať skupinové hodnoty; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať a reflektovať vlastnú identitu; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Kompetencie		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny výkon	**Minimálny výkon**
1 **Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.**	1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.	1.3.11 Žiak ovláda základy kritického čítania, t. j. vie vnímať problémy nastolené textom a identifikuje chyby a protirečenia, ktoré sa v texte nachádzajú.	1.3.11 Žiak vie s pomocou učiteľa identifikovať problémy nastolené textom.
		1.3.12 Žiak dokáže vyjadriť a vysvetliť svoj názor na riešenie reálnych problémov s využitím podnetov z prečítaného textu.	1.3.12 Žiak dokáže identifikovať autorovo riešenie problémov nastolených textom.
		1.3.13 Žiak dokáže identifikovať všetky informácie uvedené v texte explicitne.	1.3.13 Žiak dokáže identifikovať niektoré informácie uvedené v texte explicitne.
		1.3.14 Žiak je schopný vyvodiť z textu informácie, ktoré v ňom nie sú uvedené priamo, ale z neho vyplývajú. Na lepšie porozumenie textu aktívne využíva kontextové súvislosti.	1.3.14 Žiak s pomocou učiteľa je schopný vyvodiť z textu niektoré informácie, ktoré nie sú uvedené priamo, ale z neho vyplývajú.
		1.3.15 Žiak je schopný interpretovať text a integrovať informácie z neho s predchádzajúcimi poznatkami a skúsenosťami.	1.3.15 Žiak je schopný reprodukovať obsah vecného textu a intuitívne spájať informácie z neho s predchádzajúcimi poznatkami

			a skúsenosťami.
		1.3.16 Žiak dokáže vybrať a hodnotiť text z hľadiska obsahu.	1.3.16 Žiak dokáže vybrať vecný text z hľadiska obsahu.
		1.3.17 Žiak dokáže hodnotiť text z hľadiska formy, jazykových prostriedkov, útvaru, štýlu.	1.3.17 Žiak je schopný určiť niektoré jazykové prostriedky a s pomocou učiteľa aj jazykový štýl krátkeho, jednoduchého vecného textu.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; akceptovať skupinové hodnoty; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať a reflektovať vlastnú identitu; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Kompetencie		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny výkon	**Minimálny výkon**
1 **Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.**	1.4 Vedieť aktívne počúvať.	141 Žiak dokáže porozumieť počutému textu, t. j. je schopný roztriediť vypočuté informácie, vyjadriť hlavnú myšlienku textu a zopakovať niekoľko kľúčových slov.	1.4.1 Žiak dokáže postrehnúť hlavnú myšlienku počutého textu. V počutom texte dokáže odlíšiť pôvodné informácie autora textu od citovaných informácií.
		1.4.2 Žiak vie vysvetliť význam počutého textu vzhľadom na širší významový kontext a ďalej ho využiť.	1.4.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa porozumieť kontextu vypočutého prejavu.
		1.4.3 Žiak dokáže posúdiť z hľadiska jazykovej správnosti a spoločenského tónu vyjadrenie partnerov v danej komunikácii.	1.4.3 Výkon sa neuvádza
		1.4.4 Žiak dokáže zhodnotiť obsah a kvalitu ústnych prejavov spolužiakov a reagovať na ne spoločensky vhodným spôsobom.	1.4.4 Výkon sa neuvádza
2 **Schopnosť učiť sa učiť.**	2.1 Schopnosť učiť sa učiť.	211 Žiak sa samostatne učí a vie využiť podnety na učenie z rôznych zdrojov, pozná svoj učebný štýl.	211 Žiak sa učí s pomocou učiteľa alebo spolužiakov. Intuitívne využíva rôzne spôsoby učenia sa.

		212 Žiak vie naplánovať svoju činnosť pri príprave projektu.	212 Žiak vie s pomocou učiteľa naplánovať svoju činnosť pri príprave a riešení skupinového projektu.
		213 Žiak vie na základe získaných informácií vytvoriť hypotézy a overiť ich pravdivosť.	2.1.3 Výkon sa neuvádza.
		214 Žiak dokáže v projekte samostatne zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti a vhodne prezentovať projekt. Dokáže prijať vecné pripomienky k svojmu projektu, analyzovať ich a prípadne zapracovať do svojho pôvodného riešenia.	2.1.4 Žiak dokáže prezentovať časť výsledkov skupinového projektu, ale nevyhne sa pri tom kompozičným, logickým a jazykovým chybám.

Obsahový vzdelávací štandard
Časť: jazyk
Ročníky: 1. - 4.

Poznámka:
Tučné písmo - pojmy už boli zavedené v základnej škole.
Normálne písmo - pojmy zavádzané v 1. - 4. ročníku gymnázia so štvorročným vzdelávacím programom.

Zvuková rovina jazyka, grafická stránka jazyka a pravopis	
fonéma	
hláska	
	samohlásky - spoluhlásky - dvojhlásky
	samohlásky: krátke - dlhé
	spoluhlásky: tvrdé - mäkké - obojaké
	znelé - neznelé; znelé nepárové (zvučné) spoluhlásky
slabika	
	rozdeľovanie slov na slabiky
	slabikotvorné hlásky -l, -ĺ, -r, -ŕ
	rytmické krátenie
slovo	
spisovná výslovnosť/ortoepia	
	splývavá/viazaná výslovnosť
	spodobovanie/znelostná asimilácia
	výslovnosť a výskyt ä
	výslovnosť slabík de/di, te/ti, ne/ni, le/li v cudzích slovách
	výslovnosť cudzích slov
intonácia	
	časová modulácia reči: kvantita hlások, **prestávka**/pauza - fyziologická, významová, tempo reči, rytmus
	silová modulácia hlasu: **hlavný slovný prízvuk, dôraz, sila hlasu**
	tónová modulácia hlasu: uspokojivá končiaca (klesavá), neuspokojivá končiaca (stúpavá), neuspokojivá nekončiaca **melódia vety**
	frázovanie
grafická stránka jazyka	
	písmeno/graféma
	abeceda
	malé, veľké, písané, tlačené písmená
	diakritické znamienka: **dĺžeň, mäkčeň, vokáň**, dve bodky
	interpunkcia; interpunkčné znamienka: **bodka, otáznik, výkričník, čiarka, bodkočiarka, spojovník, zátvorka, pomlčka, úvodzovky**, dvojbodka, apostrof, lomka, tri bodky
pravopis/ortografia	
	vybrané slová
	rozdeľovanie predponových slov: slabičné a neslabičné predpony
	priama reč, uvádzacia veta
	vsuvka, prístavok, oslovenie
	pravidlo o rytmickom krátení
	samohlásková skupina - spoluhlásková skupina

Významová/lexikálna rovina jazyka

sémantický trojuholník: objekt/vec - pojem - **slovo**	
lexikálny význam slova - gramatický význam slova	
slovná zásoba - členenie	
	jadro slovnej zásoby - okraj slovnej zásoby
	slovná zásoba národného jazyka - individuálna slovná zásoba
	aktívna slovná zásoba - pasívna slovná zásoba
	spisovné slová
	nespisovné slová: nárečové a slangové slová
	termíny/odborné názvy
	neutrálne slová
	citovo zafarbené (expresívne) slová: zdrobneniny, eufemizmy, pejoratíva, vulgarizmy
	domáce slová - cudzie slová
	nové slová/neologizmy
	zastarané slová
	archaizmy
	historizmy
jednoslovné pomenovania	
viacslovné pomenovania	
	združené pomenovania
	frazeologizmus: príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie
jednovýznamové - viacvýznamové slová	
synonymá	
antonymá/opozitá	
homonymá	
spôsoby obohacovania slovnej zásoby	
	tvorenie slov: slovotvorný základ, základové slovo
	odvodzovanie - predpona, prípona; odvodené slovo
	skladanie
	skracovanie - **skratky**, značky, skratkové slová
	preberanie slov
	prenášanie významu/**nepriame pomenovania - metafora, metonymia, personifikácia**
internacionalizácia - internacionalizmus	
slovná zásoba - systematizácia	
slovníky	
	pravopisný, synonymický
	výkladový, cudzích slov
	frazeologický
	prekladový, terminologický

Tvarová/morfologická rovina jazyka

- gramatický tvar
- **skloňovanie**
  - menné gramatické kategórie
    - **rod, číslo, pád**
  - **pádové otázky**
  - **podstatné mená**
    - **ohybný slovný druh**
    - plnovýznamový slovný druh
    - vetnočlenská platnosť
    - **všeobecné - vlastné**
    - **konkrétne - abstraktné**
    - **životné - neživotné**
    - **rod**
      - **mužský, ženský, stredný**
    - **číslo**
      - **jednotné**/singulár - **množné**/plurál
    - **pád**
      - **nominatív/1. pád, genitív/2. pád, datív/3. pád, akuzatív/4. pád, vokatív/5. pád, lokál/6. pád, inštrumentál/7. pád**
    - **vzor**
      - **chlap, hrdina dub, stroj,** kuli
      - **žena, ulica, dlaň, kosť,** gazdiná
      - **mesto, srdce, vysvedčenie, dievča**
    - **pomnožné podstatné mená**
    - **podstatné mená mužského rodu**
      - **zvieracie**
      - **neživotné zakončené na -r, -l**
    - **cudzie nesklonné podstatné mená**
    - **skloňovanie podstatného mena pani**
  - **prídavné mená**
    - **ohybný slovný druh**
    - plnovýznamový slovný druh
    - vetnočlenská platnosť
    - **akostné**
    - **stupňovanie**
      - stupeň - 1., 2., 3.
    - **vzťahové**
    - **privlastňovacie**
    - **rod, číslo, pád**
    - **vzor**
      - **pekný, cudzí**
      - **páví**
      - **otcov (matkin)**
  - **Zámená**
    - **ohybný slovný druh**
    - plnovýznamový slovný druh
    - vetnočlenská platnosť
    - **skloňovanie**
    - **základný tvar**
    - **rod, číslo, pád**

Tvarová/morfologická rovina jazyka

- druhy zámen
  - **osobné - základné, privlastňovacie**
  - zvratné - základné, privlastňovacie
  - vymedzovacie
  - neurčité
  - **opytovacie**
  - **ukazovacie**

číslovky

- **ohybný slovný druh**
- plnovýznamový slovný druh
- vetnočlenská platnosť
- **skloňovanie**
- **rod, číslo, pád**
- druhy čísloviek
  - **určité**
  - **neurčité**
  - **základné**
  - **radové**
  - **násobné**
  - skupinové

slovesá

- **ohybný slovný druh**
- plnovýznamový slovný druh
- vetnočlenská platnosť
- **tykanie/vykanie**
- **časovanie**
- slovesné gramatické kategórie
  - **osoba, číslo, čas, spôsob**, rod, **vid**
- **osoba - 1., 2., 3.**
- **čas**
  - **minulý, prítomný, budúci**
  - historický prézent
- **spôsob**
  - **oznamovací, rozkazovací, podmieňovací**
- rod
  - činný, trpný
- **vid**
  - **dokonavý, nedokonavý**

Tvarová/morfologická rovina jazyka

	určitý tvar slovies	
	neurčité tvary slovies	
		neurčitok, prechodník, činné príčastie prítomné, trpné príčastie, slovesné podstatné meno
	jednoduchý a zložený slovesný tvar	
	zvratné, nezvratné	
	plnovýznamové	
		činnostné, stavové
	neplnovýznamové	
		sponové, modálne, fázové
príslovky		
	neohybný slovný druh	
	plnovýznamový slovný druh	
	vetnočlenská platnosť	
	druhy prísloviek	
		miesta, času, spôsobu, príčiny
	stupňovanie prísloviek	
predložky		
	neohybný slovný druh	
	neplnovýznamový slovný druh	
	vetnočlenská platnosť	
	väzba s pádom	
	vokalizácia	
spojky		
	neohybný slovný druh	
	neplnovýznamový slovný druh	
	vetnočlenská platnosť	
	priraďovacie	
		zlučovacie, stupňovacie, vylučovacie, odporovacie
	podraďovacie	
	interpunkcia	
častice		
	neohybný slovný druh	
	neplnovýznamový slovný druh	
	vetnočlenská platnosť	
	interpunkcia	
citoslovcia		
	neohybný slovný druh	
	neplnovýznamový slovný druh	
	vetnočlenská platnosť	
	interpunkcia	

Syntaktická/skladobná rovina jazyka

- **veta**
- vety podľa zloženia
  - **jednoduchá veta**
    - **holá**
    - **rozvitá**
    - **rozvitá s viacnásobným vetným členom**
  - **zložená veta/súvetie**
    - **jednoduché súvetie**
    - zložené súvetie
- **vety podľa obsahu**/modálnosti
  - **oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia; zvolacia**
- vety podľa členitosti
  - **jednočlenná**
    - **slovesná - neslovesná**
  - **dvojčlenná**
    - **úplná - neúplná**
- **základné**/hlavné **vetné členy**
  - **podmet**
    - **vyjadrený - nevyjadrený**
  - **prísudok**
    - **slovesný** – neslovesný
  - **vetný základ** – slovesný, neslovesný
- **vedľajšie**/rozvíjacie **vetné členy**
  - **predmet**
    - priamy, nepriamy
  - **príslovkové určenie**
    - **miesta**
    - **času**
    - **príčiny**
    - **spôsobu**
  - **prívlastok**
    - **zhodný - nezhodný**
  - **prístavok**
- **vetné sklady**
  - **prisudzovací sklad**
  - určovací sklad
  - priraďovací sklad
- **zhoda**
- polovetná konštrukcia - s prechodníkom, s príčastím, s neurčitkom
- **jednoduché súvetie** - priraďovacie, podraďovacie
- priraďovacie súvetie
  - zlučovacie
  - stupňovacie
  - odporovacie
  - vylučovacie

Syntaktická/skladobná rovina jazyka

- Podraďovacie súvetie
  - vedľajšia veta
    - prísudková
    - podmetová
    - predmetová
    - príslovková
      - miestna
      - časová
      - príčinná
      - spôsobová
  - prívlastková
- expresívne syntaktické konštrukcie
  - **vsuvka, prístavok, oslovenie**, výpustka/elipsa, neukončená výpoveď/apoziopéza
- **zápor v slovenčine**
- slovosled - významový, gramatický a rytmický činiteľ
- nadvetná/textová syntax
  - **názov, odsek, kapitola, úvod, jadro, záver**
  - titulok
  - **súdržnosť textu**

Sloh

- **text**
  - **vecný**
  - **umelecký**
  - súvislý
  - nesúvislý: graf, schéma, **tabuľka**
- spoločné a rozdielne znaky textov
- kontext
- kľúčové slová
- **osnova**
- **koncept**
- analýza textu
  - obsah textu, forma textu, autorský zámer
- interpretácia textu
- slohové postupy
  - **informačný, rozprávači, opisný, výkladový**/úvahový
- slohotvorný proces
- jazykové štýly
  - **náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký**
- hybridizácia jazykových štýlov, slohových postupov, slohových útvarov
- štýlotvorné činitele
  - téma, autor, situácia, funkcia, adresát
- slohové útvary/žánre
  - **blahoželanie - ústne/písomne**
  - **pohľadnica**
  - **list**
    - **súkromný**
    - **úradný**
      - žiadosť, reklamácia, objednávka, potvrdenie, sťažnosť
      - predtlače: dotazník, **prihláška,** zápisnica, splnomocnenie
      - motivačný list
    - pravidlá písania a úpravy písomností administratívneho štýlu
  - **životopis**
    - **štruktúrovaný**
    - **beletrizovaný**
  - **príhovor (prívet)**
  - **cielený rozhovor (interview)**
  - **pozvánka**
  - **plagát**
  - **vizitka**
  - **reklama**
  - **inzerát**
  - **správa o riešení/výsledku projektu**

Sloh

- **rozprávanie**
- **opis**
  - **statický**
  - **dynamický**
  - **umelecký**
  - **odborný**
- **charakteristika osoby**
  - **priama**
  - **nepriama**
- **oznam**
- **správa**
- reportáž
- recenzia
- komentár
- **krátke správy - SMS, e-mail/mejl**
- **úvaha**
- **výklad**
- **projekt**
- príležitostné prejavy: **slávnostný príhovor**
- náučný prejav: prednáška, referát
- agitačný prejav: politická reč, súdna reč
- diskusný príspevok

vnútorná kompozícia rozprávania

- **úvod**
- **zápletka**
- **vyvrcholenie**
- **obrat**
- **rozuzlenie**

fázy tvorenia jazykového prejavu

pointa

Jazykoveda

jazykoveda

- **náuka o zvukovej rovine jazyka**/fonetika a fonológia
- **náuka o významovej rovine jazyka/lexikológia**
- **tvaroslovie/morfológia**
- **syntax/skladba**
- štylistika

Jazyk a reč		
jazyk		
jazykový znak		
jazykový systém		
reč		
funkcie jazyka		
	dorozumievacia/komunikatívna	
	estetická	
	poznávacia/kognitívna	
	reprezentatívna	
národný jazyk		
cieľový jazyk		
cudzí jazyk		
spisovný jazyk		
nárečie		
	teritoriálne	
	sociálne	
úradný (štátny jazyk) jazyk		
jazyky národnostných menšín		
indoeurópsky prajazyk		
indoeurópske jazyky		
	germánske	
	románske	
	slovanské	
		východoslovanské, západoslovanské, južnoslovanské
staroslovienčina		
jazyková norma		
kodifikácia spisovného jazyka		
A. Bernolák		
	bernolákovčina	
Ľ. Štúr		
	štúrovčina	
M. Hattala		
kodifikačné príručky		

Učenie sa	
učebný štýl	
faktory ovplyvňujúce učenie sa	
efektívne zapamätávanie	
kontrola plnenia plánu	
projektovanie vlastnej budúcnosti	
projekt	
	príprava projektu
	realizácia projektu
	prezentácia projektu
dedukcia	
indukcia	
komparácia	
analýza	
syntéza	
analógia	

Práca s informáciami	
informácia	
kľúčové slová	
vedľajšia informácia v texte	
zdroje informácií	
	nadpis, titulok, marginálie, resumé, abstrakt, anotácia, obsah, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, poznámky pod čiarou, vysvetlivky
spôsoby spracovania informácií	
	konspekt/poznámky
	hlavná myšlienka
	osnova z prečítaného alebo počutého textu
	tézy
citácia	
	presná, voľná, parafráza
propagácia	
agitácia	
dezinformácia	
masmediálne komunikačné prostriedky	

Jazyková kultúra
jazyková norma - jazyková kultúra
spoločenské zásady komunikácie

Komunikácia	
komunikácia	
	verbálna, neverbálna
	súkromná, verejná
	efektívna, asertívna, devalvujúca
mimojazykové (neverbálne) prostriedky	
	mimika, gestika, proxemika
komunikačná situácia	
	odosielateľ
	prijímateľ
	dialóg
	monológ
diskusia, debata	
	názor
	dôkaz
	argument
	protiargument
rétorika	

KRITÉRIÁ KONTROLY A HODNOTENIA ŽIAKOV		
PÍSOMNÉ PRÁCE		
	Počet	**Zameranie**
1. - 4. ročník	8	beletrizovaný životopis umelecký opis charakteristika osoby úvaha výklad diskusný príspevok rozprávanie slávnostný prejav

LITERÁRNA ZLOŽKA

Cieľom literárnej výchovy je sústavne rozvíjať čitateľské a interpretačné zručnosti žiakov zamerané na špecifické poznávanie sveta, porozumenie medziľudských vzťahov a rozvíjanie estetického cítenia. Základným princípom osnovania obsahu je rozvoj čítania ako nástroja na všestranné osvojovanie umeleckého textu. Dôraz sa kladie na postupné rozvíjanie čitateľa od schopnosti analyzovať sémantiku umeleckého textu (analytické čítanie), porozumieť jej a prenikať do znakovej podstaty textu, až po schopnosť pracovať s jeho významom na vyššej individuálnej úrovni spracovania, t. j. syntetizovať ho, interpretovať a hodnotiť zo všetkých jeho stránok (syntetické, hodnotiace čítanie).

Tento princíp usporiadania obsahu smeruje k rozvíjaniu čitateľských kompetencií, resp. súboru vedomostí, zručností, hodnôt a postojov zameraných na príjem umeleckého textu, jeho analýzu a hodnotenie.

Základnou úlohou literárnej výchovy na gymnáziách je postupný prechod jednotlivými fázami čítania:

- ✓ čítanie s porozumením: analýza, syntéza a interpretácia,
- ✓ metainterpretácia diela, individuálne hodnotenie literárnych diel.

Štruktúra dokumentu

Vzdelávací štandard zo slovenského jazyka a literatúry - literárna zložka - tvorí výkonový a obsahový štandard v tabuľkovej forme.

Štrukturujúcim prvkom výkonového štandardu sú jednotlivé predmetové kompetencie.

Predmetové kompetencie	
I. Technika čítania a verejná prezentácia textu	1. Plynulo čítať súvislý literárny text, pri hlasnom čítaní správne dýchať, artikulovať a dodržiavať spisovnú výslovnosť.
	2. Pri prednese literárneho textu aplikovať vedomosti o zvukovej rovine jazyka, v básnickom texte rešpektovať rytmickú usporiadanosť a frázovať ho v zhode s vlastným chápaním jeho významu.
	3. Pri dramatizovanom čítaní primerane hlasovo prezentovať text postavy dramatického diela.
II. Pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie	1. Reprodukovať fakty a definície, vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.
	2. Usporiadať známe javy do tried a systémov.
	3. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty.
	4. Integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia.
III. Analytické a interpretačné kompetencie	1. Zovšeobecniť literárny jav a navrhnúť jeho definíciu.
	2. Analyzovať literárny text z hľadiska štylistických, tematických a kompozičných prostriedkov a určiť ich funkčné využitie v diele.
	3. Interpretovať literárne dielo, argumentovať výsledkami jeho analýzy a zohľadňovať poznatky z iných informačných zdrojov.
	4. Hodnotiť dielo z vlastného stanoviska v kontexte doby jeho vzniku a v súčasnom kontexte.
IV. Tvorivé kompetencie	1. Parafrázovať dej epického a dramatického diela.
	2. Transformovať text diela do iného literárneho druhu, formy alebo žánru.
	3. Vytvoriť básnický text, poviedku, scenár alebo iný kratší umelecký text.
V. Informačné zručnosti	1. Orientovať sa vo verejnej knižnici a jej službách.
	2. Pracovať s údajmi o knižnom fonde v lístkovej a elektronickej podobe.
	3. Vedieť získať informácie z integrovaného informačného systému a internetu.
	4. Vybudovať si vlastnú knižnicu.

Výkonový štandard vymedzuje učebný výkon žiaka a je kritériom na hodnotenie úrovne, ktorú žiak dosiahol na vyučovaní. Tvoria ho textové časti usporiadané do riadkov a stĺpcov v nasledujúcom poradí:

- ✓ riadky: aplikačný kontext, kľúčové kompetencie,
- ✓ stĺpce: predmetové kompetencie, optimálny výkon, minimálny výkon.

Aplikačný kontext vo vzdelávacom štandarde sa stal dominantným prvkom. Ide o textovú zložku vzdelávacieho štandardu, ktorú tvoria jednotlivé literárne žánre/literárne druhy stanovené v obsahovom štandarde. Kontext predstavuje priestor na rozvíjanie čitateľských a interpretačných kompetencií, ktoré sú spojené s vytváraním a osvojovaním základných teoretických poznatkov o literatúre.

Kľúčové kompetencie majú nadpredmetový charakter, vytvárajú sa, upevňujú a využívajú v rámci celého učebného procesu.

Predmetové kompetencie majú jednoznačne činnostný charakter, sú napĺňané výkonom a obsahovým vymedzením učiva.

Výkon je definovaný dvoma krajnými úrovňami, a to optimálnou (najvyššou - výborný) a minimálnou (najnižšou akceptovateľnou - dostatočný) úrovňou. Inštitucionálne (školskou inšpekciou, národnými testami a pod.) je merateľný na konci štvrtého ročníka gymnázia so štvorročným vzdelávacím programom a na konci štvrtého ročníka gymnázia.

Obsahový štandard predstavuje druhú a neoddeliteľnú časť vzdelávacieho štandardu. Tvoria ho základné literárnovedné pojmy. Ich rozdelenie do tematických celkov spolu s jednotlivými výkonmi a kompetenciami závisí od rozhodnutia učiteľa a príslušnej predmetovej komisie. Pojmy sú graficky rozdelené do troch kategórií:

- ✓ tučné písmo - pojmy už boli zavedené v základnej škole,
- ✓ normálne písmo - pojmy zavádzané v 1. - 4. ročníku gymnázia so štvorročným vzdelávacím programom.

<table>
<tr><td colspan="4">APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text</td></tr>
<tr><td colspan="4">KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">Predmetová kompetencia</td><td colspan="2">Výkon
Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.</td></tr>
<tr><td>Optimálny</td><td>Minimálny</td></tr>
<tr><td rowspan="3">I.
Technika čítania a verejná prezentácia textu</td><td>1.
Plynulo čítať súvislý literárny text, pri hlasnom čítaní správne dýchať, artikulovať a dodržiavať spisovnú výslovnosť.</td><td>1.1
Žiak dokáže plynulo, výrazne a so správnou výslovnosťou prečítať literárny text.</td><td>1.1
Žiak dokáže plynulo prečítať literárny text.</td></tr>
<tr><td>2.
Pri prednese literárneho textu aplikovať vedomosti o zvukovej rovine jazyka, v básnickom texte rešpektovať rytmickú usporiadanosť a frázovať ho v zhode s vlastným chápaním jeho významu.</td><td>2.1
Žiak dokáže rytmicky výrazne predniesť známy aj neznámy básnický text.
2.2
Žiak pri prednese dokáže frázovať text a vystihnúť vzťah medzi umeleckými prostriedkami a zmyslom literárneho textu.
2.3
Žiak vie teoreticky odôvodniť svoj spôsob hlasného čítania a recitácie.</td><td>2.1
Žiak vie prečítať známy básnický text s chybami v rytmickej intonácii.</td></tr>
<tr><td>3.
Pri dramatizovanom čítaní primerane hlasovo prezentovať text postavy dramatického diela.</td><td>31
Žiak vie v dramatizovanom čítaní vyjadriť charakter alebo momentálny stav postavy.</td><td>31
Žiak vie po predchádzajúcej príprave prečítať text divadelnej hry a zúčastniť sa ako postava na dramatizovanom čítaní textu.</td></tr>
</table>

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny	**Minimálny**
II. **Pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie**	1. Reprodukovať fakty a definície, vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.	11 Žiak vie reprodukovať definíciu štandardizovaných pojmov a vysvetliť. 12 Žiak vie porovnať príbuzné štandardizované pojmy (napr. poviedka/novela/román; metafora/metonymia; symbol/trópy).	1.1 Žiak vie reprodukovať definíciu štandardizovaných pojmov.
	2. Usporiadať známe javy do tried a systémov.	2.1 Žiak chápe zásady klasifikácie pojmov a vie zaradiť štandardizované pojmy (literárne javy) do tried na základe určených spoločných, resp. rozdielnych vlastností. Svoj návrh dokáže vysvetliť a obhájiť.	2.1 Žiak vie reprodukovať jednoduchú klasifikáciu literárnych javov, ktoré sa preberali na vyučovaní.
	3. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty.	31 Žiak vie vyhľadať štylistické prostriedky v známej aj neznámej básni a vysvetliť ich rytmotvornú a významovú funkciu v danom texte. 3.2 Žiak vie určiť prostriedky rytmickej organizácie verša (slabičnosť,rýmy) 3.3 Žiak rozpozná vlastnosti voľného verša v akejkoľvek relevantnej básni a vie na jej príklade demonštrovať rozdiely medzi voľným a metricky viazaným veršom. 3.4 Žiak vie odlíšiť príbuzné literárne javy (napr. rytmicky viazaná/rytmicky neviazaná reč; dejová/významová rovina) a vysvetliť rozdiely medzi nimi pri aplikácii na konkrétne dielo. 3.5 Žiak chápe hĺbkové členenie umeleckého diela a v akomkoľvek prečítanom diele s jednoznačným autorským posolstvom, dokáže sám identifikovať významovú rovinu, vysvetliť jej prepojenie s dejovou rovinou a autorskou koncepciou postáv. 3.6 Žiak vie vyhľadať štylistické prostriedky v známom aj neznámom prozaickom a dramatickom texte a vysvetliť ich významovú funkciu v diele.	3.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v známej básni vyhľadať štylistické prostriedky a zvážiť ich estetický prínos. 3.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v známej básni určiť rým, počet slabík; v básni s pravidelným sylabicko-tonickým rytmom určiť prízvučné slabiky. 3.3 Žiak dokáže s pomocou učiteľa identifikovať báseň napísanú voľným veršom. 3.4 Žiak vie s pomocou učiteľa v známom diele určiť, či ide o básnické/prozaické/dramatické dielo; komédiu/tragédiu; pásmo rozprávača/pásmo postáv; monológ/dialóg/vnútorný monológ. 3.5 výkon sa neuvádza. 3.6 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v známom prozaickom a dramatickom texte vyhľadať štylistické prostriedky a zvážiť ich estetický prínos.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny	**Minimálny**
II. **Pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie**	3. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty.	3.7 Žiak vie v známom aj neznámom epickom a dramatickom diele identifikovať všetky časti klasickej vnútornej kompozície. 3.8 Žiak vie v známom aj neznámom epickom a dramatickom diele určiť chronologický, retrospektívny a reťazový kompozičný postup. Štruktúru týchto kompozičných usporiadaní vie zobraziť aj graficky. 3.9 Žiak vie určiť časti vonkajšej kompozície známeho aj neznámeho epického a dramatického diela. 3.10 Žiak vie identifikovať charakteristické znaky literárneho diela a určiť jeho žáner. 3.11 Žiak rozumie podstate literárnych druhov a vie určiť literárnodruhovú príslušnosť známeho aj neznámeho diela. 3.12 Žiak vie z hľadiska obsahu rozlíšiť známe aj neznáme lyrické básne, vrátane čistej (abstraktnej) lyriky. 3.13 Žiak dokáže odlíšiť pásmo rozprávača a pásmo postáv a sémanticky, gramaticky a pravopisne ich vymedziť. 3.14 Žiak chápe funkciu rozprávača, dokáže určiť typ rozprávača v známom aj neznámom diele. 3.15 Žiak chápe funkciu postavy, dokáže určiť typ postavy v epickom a dramatickom diele.	3.7 Žiak dokáže s pomocou učiteľa určiť v známom literárnom texte alebo inscenácii známej divadelnej hry niektorú časť klasickej vnútornej kompozície. 3.8 Žiak vie s pomocou učiteľa v známom epickom a dramatickom diele identifikovať retrospektívny kompozičný postup a odlíšiť ho od chronologického usporiadania. 3.9 Žiak vie na základe predchádzajúceho učiteľovho výkladu v literárnych dielach určiť prvky vonkajšej kompozície. 3.10 Žiak vie s pomocou učiteľa pri známom literárnom diele určiť žáner a niekoľko jeho znakov. 3.11 Žiak vie s pomocou učiteľa určiť literárnodruhovú príslušnosť známych epických a dramatických literárnych diel. 3.12 Žiak vie s pomocou učiteľa určiť známe lyrické básne z hľadiska obsahu (duchovná, prírodná, ľúbostná lyrika). 3.13 Výkon sa neuvádza. 3.14 Žiak dokáže s pomocou učiteľa identifikovať priameho rozprávača v známom literárnom diele a odlíšiť ho od vševediaceho. 3.15 Žiak vie s pomocou učiteľa v známom diele určiť charakterový typ postavy a svoje tvrdenie vie zdôvodniť.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny	**Minimálny**
II. Pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie	4. Integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia.	4.1 Žiak vie aplikovať príbuzné literárnoumelecké javy na výtvarné, hudobné a architektonické diela a vysvetliť ich estetickú funkciu (napr. rytmus, kompozícia, kontrast, idealizácia, symbol, alegória). 4.2 Žiak vie charakterizovať a chronologicky usporiadať literárnohistorické obdobia a smery, do ich rámca zaradiť vybraných autorov na základe relevantných znakov diel. 43 Žiak chápe estetický zmysel umenia a umeleckej literatúry, rozumie estetickej poznávacej funkcii umeleckého diela a vie tieto pojmy uplatniť pri interpretácii akéhokoľvek primeraného literárneho diela.	4.1 Výkon sa neuvádza. 4.2 Žiak vie chronologicky usporiadať literárnohistorické obdobia a smery, do ich rámca zaradiť štandardizovaných autorov a ich diela. 4.3 Výkon sa neuvádza.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny	**Minimálny**
III. **Analytické a interpretačné kompetencie**	1. Zovšeobecniť literárny jav a navrhnúť jeho definíciu	1.1 Žiak na základe analýzy textu z určeného hľadiska dokáže identifikovať nový literárny jav a obsahovo ho vymedziť v návrhu definície.	1.1 Výkon sa neuvádza.
	2. Analyzovať literárny text z hľadiska štylistických, tematických a kompozičných prostriedkov a určiť ich funkčné využitie v diele.	2.1 Žiak dokáže uskutočniť štylistickú a kompozičnú analýzu textu a na jej základe zaradiť známe aj neznáme dielo do literárneho druhu. 2.2 Žiak dokáže uskutočniť štylistickú, tematickú a kompozičnú analýzu textu a na jej základe určiť druh lyriky. 2.3 Žiak dokáže odlíšiť dejový a významový plán literárneho diela. 24 Žiak dokáže vyhľadať umelecké jazykové prostriedky a vysvetliť ich uplatnenie v známom aj neznámom diele. 2.5 Žiak chápe formy humoru a vie určiť výrazové (jazykové a situačné) prostriedky, ktoré navodzujú humorný charakter diela. 26 Žiak dokáže vystihnúť vnútornú spojitosť prvkov v kompozícii známeho aj neznámeho literárneho diela a svoj názor vie v relatívne ucelenej podobe verbálne prezentovať v diskusii. 2.7 Žiak vie vysvetliť autorovu koncepciu postáv v zmysle celkového zamerania diela a dokáže ako argumenty uviesť poznatky z jeho analýzy. 28 Žiak dokáže identifikovať druh rozprávača v známom aj neznámom epickom diele a vysvetliť jeho využitie vo vzťahu k dejovému a významovému plánu diela. Dokáže pri tom uplatniť výsledky štylistickej analýzy textu.	2.1 Žiak dokáže zaradiť známe dielo do príslušného literárneho druhu a s pomocou učiteľa určiť niektoré kompozičné a štylistické prvky podporujúce dané zaradenie. 2.2 Výkon sa neuvádza. 2.3 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v známom diele odlíšiť dejový a významový plán. 2.4 Žiak dokáže v známom diele vyhľadať umelecké jazykové prostriedky. 2.5 Žiak identifikuje v diele situačný humor a vie vysvetliť jeho podstatu. 2.6 Výkon sa neuvádza. 2.7 Žiak vie s pomocou učiteľa vysvetliť rolu kľúčovej postavy v známom literárnom diele. 2.8 Žiak dokáže v známom epickom diele s pomocou učiteľa určiť priameho rozprávača.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny	**Minimálny**
III. **Analytické a interpretačné kompetencie**	3. Interpretovať literárne dielo, argumentovať výsledkami jeho analýzy a zohľadňovať poznatky z iných informačných zdrojov.	3.1 Žiak pri lyrickej poézii chápe významovú otvorenosť básnickej výpovede a na základe identifikácie štylistických, kompozičných a rytmotvorných prostriedkov, ktoré spoluvytvárajú autorský odkaz básne, vie prezentovať svoj osobný výklad akejkoľvek lyrickej básne. Svoj hodnotový systém dokáže konfrontovať s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. Vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. 3.2 Žiak dokáže pochopiť dielo na základe všestrannej analýzy (kompozičnej, štylistickej, obsahovej, druhovej a žánrovej), identifikovať rovinu deja a rovinu významu a ich vzájomnú spojitosť. Svoj hodnotový systém dokáže konfrontovať s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. Vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. 3.3 Žiak v postmodernej literatúre vie vysvetliť princíp neurčitosti v rozprávaní a identifikuje výrazové prostriedky, na ktorých je táto neurčitosť vybudovaná. V texte identifikuje segmenty, ktoré spolu síce obsahovo súvisia, ale v štruktúre textu sú umiestnené bez časovej a logickej súvislosti. Je schopný objaviť kompozičný postup aj v netypicky organizovanom neznámom diele a aspoň čiastočne vysvetliť jeho estetickú účinnosť. Pri hĺbkovom členení textu dokáže odlíšiť diela so skrytým významovým plánom od diel, v ktorých absentuje alebo je potlačená dejová rovina. Rozumie koncepcii bizarných a nadprirodzených postáv či netradičných rozprávačov a v akomkoľvek diele dokáže vystihnúť ich zmysel v celkovom zameraní diela.	3.1 Žiak v známom texte dokáže porozumieť niektorým častiam básnickej výpovede, identifikovať niektoré básnické trópy, zvukové a štylistické figúry a s ohľadom na ne opísať náladu básne. V diskusii dokáže aspoň stručne objasniť svoje stanovisko. 3.2 Žiak dokáže známe dielo analyzovať z niekoľkých systémových hľadísk (kompozičného, štylistického, obsahového, druhového a žánrového) a výsledok svojej analýzy prezentovať v triede. Vie zaujať hodnotiaci postoj na základe subjektívneho čitateľského zážitku a v triede ho dokáže obhajovať na základe subjektívnych argumentov. 3.3 Žiak si dokáže v známom diele s pomocou učiteľa určiť bizarnosť a nadprirodzenosť postáv.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny	**Minimálny**
III. **Analytické a interpretačné kompetencie**	3. Interpretovať literárne dielo, argumentovať výsledkami jeho analýzy a zohľadňovať poznatky z iných informačných zdrojov.	3.4 Žiak vie vysvetliť autorovu myšlienkovú a estetickú koncepciu diela a pri jej výklade zohľadňuje výsledky štylistickej analýzy. Vie určiť deformácie epického času a priestoru v sci-fi a fantastickej próze. Chápe fantastickú literatúru ako kompozičnú aplikáciu ľudovej rozprávky, starovekého eposu alebo stredovekej literatúry a vie to dokumentovať výsledkami analýzy. Vie porovnať a posúdiť koncepciu postáv ľudovej rozprávky, mýtu, starovekého eposu a stredovekej literatúry s postavami fantastickej literatúry. 3.5 Žiak dokáže v texte divadelnej hry určiť monológ a dialóg. V akomkoľvek dramatickom diele je schopný vysvetliť stvárnenie postavy z hľadiska autorovej koncepcie a významového zamerania diela. Štylisticko-lexikálnou analýzou dokáže určiť prvky, ktoré sú v prehovoroch postáv nositeľom myšlienkového posolstva a estetickej pôsobivosti diela. Svoj názor na text/inscenáciu diela dokáže primerane prezentovať v triede. Vie zhodnotiť režijnú koncepciu inscenácie a prácu hercov, svoj názor verejne prezentovať v triede a v diskusii je schopný uviesť relevantné prvky z textu hry alebo z inscenácie ako argumenty.	3.4 Výkon sa neuvádza. 3.5 Výkon sa neuvádza.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		**Výkon** **Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.**	
		Optimálny	**Minimálny**
III. **Analytické a interpretačné kompetencie**	4. Hodnotiť dielo z vlastného stanoviska v kontexte doby jeho vzniku a v súčasnom kontexte.	4.1 Žiak dokáže hodnoty a významy obsiahnuté v diele posúdiť v sociálno-kultúrnom a literárnohistorickom kontexte doby, v ktorej dielo vzniklo, ako aj s ohľadom na premeny tohto kontextu uskutočnené počas „života“ diela až po žiakovu súčasnosť. Svoje poznatky vie prezentovať v triede, podoprieť svoj názor argumentmi a obhájiť ho v diskusii. 4.2 Žiak na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti a interpretácie diela dokáže zhodnotiť jeho prínos pre svoj osobný rozvoj. 43 Žiak si pri interpretácii uvedomuje fikčný charakter diela a vie vyjadriť odlišnosť medzi mimoliterárnou aktuálnou skutočnosťou a literárnou fikciou.	4.1 Žiak vie reprodukovať vedomosti o význame diela v sociálno-kultúrnom a literárnohistorickom kontexte doby, v ktorej dielo vzniklo. 4.2 Žiak na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti dokáže subjektívne zhodnotiť prínos diela pre svoj osobný rozvoj. 4.3 Výkon sa neuvádza.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.	
		Optimálny	Minimálny
IV. Tvorivé kompetencie	1. Parafrázovať dej epického a dramatického diela.	1.1 Žiak dokáže prerozprávať príbeh epického alebo dramatického diela, vrátane postmoderne konštruovaného diela.	1.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa prerozprávať príbeh epického alebo dramatického diela.
	2. Transformovať text diela do iného literárneho druhu, formy alebo žánru.	2.1 Žiak dokáže pretransformovať text epického básnického alebo dramatického diela do prózy. 2.2 Žiak dokáže zdramatizovať kratší prozaický alebo epický básnický text, vhodne využiť monológ a dialóg, sformulovať autorské poznámky. Vie využiť vhodné jazykové prostriedky na dosiahnutie dramatického napätia a estetického dojmu.	2.1 Žiak s pomocou učiteľa dokáže text jednoduchého epického básnického alebo dramatického diela pretransformovať do prózy. 2.2 Žiak vie s pomocou učiteľa zdramatizovať časť poviedky s využitím monológu a dialógu.
	3. Vytvoriť básnický text, poviedku, scenár alebo iný kratší umelecký text.	31 Žiak vie vytvoriť jednoduchý básnický, prozaický a dramatický text, pričom uplatní svoje literárnoteoretické vedomosti. 3.2 Žiak dokáže vytvoriť krátky dialóg so znakmi absurdnosti - gagmi, slovnými hračkami, nonsensovou štylizáciou a alogickými väzbami v syntaxi a vonkajšej kompozícii. 3.3 Žiak vie vytvoriť kratšiu fantastickú poviedku alebo sci-fi poviedku.	3.1 Žiak vie vytvoriť jednoduchý prozaický a dramatický text. 3.2 Výkon sa neuvádza. 3.3 Výkon sa neuvádza.
	4. Interpretovať literárny text.	4.1 Žiak vie samostatne napísať interpretáciu (obsahujúcu opis, analýzu, syntézu elementov, prípadne hodnotenie) literárneho diela. Pri tvorbe odborného textu sa opiera o primerané literárnovedné zdroje a vie správne uviesť bibliografické odkazy na použité pramene.	4.1 Výkon sa neuvádza.

Obsahový vzdelávací štandard
Časť: literatúra
Ročníky: 1. - 4.

Poznámka:
Tučné písmo - pojmy už boli zavedené v základnej škole.
Normálne písmo - pojmy zavádzané v 1. - 4. ročníku gymnázia so štvorročným vzdelávacím programom.

Všeobecné pojmy	
aktuálna skutočnosť – literárna fikcia	
autor/spisovateľ	
čitateľ/divák/poslucháč	
herec	
režisér	
časopis	
kniha	
knižnica	
rozhlas	
televízia	
film	
inscenácia	
	autorské poznámky
text	
ilustrácia	
podsystémy literatúry	
	literatúra pre deti
	odborná (náučná) literatúra
	polulárnovedecká literatúra
	umelecká literatúra
	dobrodružná literatúra
	literatúra faktu
	vedecko-fantastická literatúra
literárne formy	
	poézia
	próza
	divadelná hra

Literárne obdobia a smery	
staroveká literatúra	
stredoveká literatúra	
renesančná literatúra (humanizmus)	
baroková literatúra	
klasicizmus (osvietenstvo)	
romantizmus	
realizmus, naturalizmus	
literárna moderna	
	symbolizmus
	impresionizmus
avantgarda	
	expresionizmus
	surrealizmus (nadrealizmus)
naturizmus	
socialistický realizmus	
existencializmus	
postmoderna	

Literárne druhy	
epika	
lyrika	duchovná lyrika
	čistá (abstraktná) lyrika
	ľúbostná lyrika
	spoločenská lyrika
	reflexívna (úvahová) lyrika
	prírodná lyrika
dráma	

Literárne žánre a básnické formy

- **lyrická poézia**
  - **báseň**
  - **ľudová pieseň**
  - **modlitba**
  - **populárna pieseň**
  - pásmo
  - sonet
- **epická poézia**
  - **bájka**
  - **balada**
  - epos
- **epická próza**
  - **anekdota**
  - **aforizmus**
  - **báj**
  - **bájka**
  - **hádanka**
  - **legenda**
  - **novela**
  - **podobenstvo**
  - **povesť**
    - **ľudová povesť**
    - **autorská povesť**
  - **poviedka**
  - **porekadlo**
  - **pranostika**
  - **príslovie**
  - **román**
    - **detektívny román**
    - **dobrodružný román**
    - **biografický román**
    - **historický román**
    - **dievčenský román**
    - **román vo forme denníka**
    - sociálny/spoločenský román
    - psychologický román
  - **rozprávka**
    - **ľudová rozprávka**
    - **autorská rozprávka**
    - **televízna rozprávka**
    - **filmová rozprávka**
    - **rozhlasová rozprávka**
  - **vyčítanka**
- **dramatická literatúra** [aa]
  - absurdná dráma
  - **činohra**
  - **komédia**
  - **tragédia**
- automatický text
- **komiks**

Štruktúra literárneho diela

- **dej**
- príbeh
- autorská štylizácia reality
- kompozícia literárneho diela
  - chronologický (kronikársky) postup
  - reťazový (nadväzujúci) postup
  - retrospektívny (spätný) postup
  - **vnútorná kompozícia epického a dramatického literárneho diela**
    - **úvod**
    - **zápletka**
    - **vyvrcholenie**
    - **obrat**
    - **rozuzlenie**
  - **vonkajšia kompozícia literárneho diela**
    - **nadpis**
    - **odsek**
    - **kapitola**
    - **diel**
    - **strofa**
    - spev
    - **verš**
    - výstup
    - **dejstvo**
  - členenie epického textu
    - pásmo rozprávača
      - vševediaci rozprávač
      - priamy rozprávač
    - pásmo postáv
      - replika
      - **monológ**
      - vnútorný monológ
      - **dialóg**
  - hĺbkové členenie literárneho diela
    - dejový plán literárneho diela
    - významový plán literárneho diela
      - pointa
      - motív
      - téma
      - **hlavná myšlienka**
- prúd vedomia
- nespoľahlivosť v rozprávaní (nespoľahlivý rozprávač)
- **literárna postava**
  - **hlavná literárna postava**
  - **vedľajšia literárna postava**
  - idealizovaný typ postavy
  - charakterový typ postavy
  - Sociálny typ postavy

Štylizácia textu		
alegória/inotaj		
anafora		
asociácia		
básnické prirovnanie		
básnická otázka		
epiteton		
komickosť		
	irónia	
	humor	
		jazykový
		situačný
	satira	
hyperbola		
metafora		
metonymia		
nonsens		
personifikácia/zosobenie		
protiklad (kontrast)		
symbol		
zdrobnenina		
zvukomaľba		

Metrika	
rým	
	združený
	striedavý
	obkročný
	prerývaný
rytmus	
rytmicky viazaná reč (poézia, dráma)	
rytmicky neviazaná reč (próza, dráma)	
verš	
veršový systém	
	časomerný veršový systém
	slabičný (sylabický) veršový systém
	slabično-prízvučný (sylabotonický) veršový systém
	prízvučná a neprízvučná slabika
	voľný verš
stopa	
	trochej
	daktyl
	jamb
rytmicko-syntaktický paralelizmus	
refrén	

Autori a štandardizované literárne diela

Slovenská literatúra

Poézia

H. Gavlovič: Valaská škola - mravúv stodola (vlastný výber)
J. Kollár: Předzpév zo Slávy dcery
S. Chalupka: Mor ho!
A. Sládkovič: Marína (vlastný výber)
J. Botto: Smrť Jánošíkova
J. Kráľ: Zakliata panna vo Váhu a divný Janko
I. Krasko: (vlastný výber)
J. Smrek: (vlastný výber)
R. Dilong: (vlastný výber)
M. Válek: (vlastný výber)
M. Rúfus: (vlastný výber)
J. Urban: (vlastný výber)

Próza

M. Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie
J. G. Tajovský: Maco Mlieč
B. S. Timrava: Ťapákovci
M. Urban: Živý bič
J. Cíger Hronský: Jozef Mak
D. Chrobák: Drak sa vracia
P. Jilemnický: O dvoch bratoch
A. Bednár: Kolíska
L. Mňačko: Ako chutí moc
D. Dušek: Kufor na sny
P. Pišťanek - D. Taragel: Sekerou a nožom

Dráma

J. Palárik: Dobrodružstvo pri obžinkoch
J. G. Tajovský: Statky-zmätky
I. Bukovčan: Kým kohút nezaspieva
M. Lasica - J. Satinský: Soirée

Svetová literatúra

Sofokles: Antigona
W. Shakespeare: Hamlet
Molière: Lakomec
E. M. Remarque: Na západe nič nové
A. S. Puškin: Kapitánova dcéra
J. D. Salinger: Kto chytá v žite